

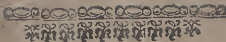
CHRISTELEGRAR
Trwar Høfud
Greiner.

Naudsynlegar ad vita/ sierhu erium Christnum Mañe/ Hærre Stiet tar og lægre/ sier til Saluhialplegrar Jdkunar og Grundvolls j sijnu Saluhialpar Efnum.

Samañteknar og skrifadar vr N. Ritningu/ Af Johañe Sigvardi Doctore Heilagrar Skriptar til Tubing.

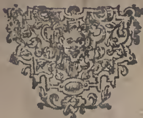
En̄ Vtlagdar af Heidurlegū og Vel lærdum Mañe/ S. Jone Ara Syne/ Fordum Preste ad Vatns fiardarstad/ og Profaste yfer Jsafiardar Syslu.

Prentt a Hoolum
Anno 1675.

2. Pet. 1.

Vited/ad eingiñ Spaadoom
ur j Ritninguñe/skier af eigiñ
legre Vtleggingu/Þui þar hef
ur eige neirn Spaadomur ept
er Mañsins vilia frammflutt
ur verid/Helldur af heilogum
Anda tilknuder/hafa þeir hei
lager Guds Meñ talad.

Erugöфugum vijſum og virdug
legum Hoфdings Manne.
Benedict Halldors Syne/
Kong. Maj. Syſlumañe i Negraneſs
Þynge/ Mijnum elſkulegũ Vin z Br
dur/ Oſt Nadar og Fridar af Gud
Nafne Jeſu Christi/med Heilags Anda
Aſtgiøфum/Og miñe tillagdre Vin
ſemdar Kuediu фyrerфram.

VAd er ærf og Embætte
eins mgiætlegs Lærefe
durs og Eruverduge
Sæluſorgara/ ad hafe
ſetie fram фyrer ſijna
Tilheyrendur/ſaŭan z
hreinañ Sæluhialpar Lærdom / z taka
þeim Vara фyrer/ Ranngſnænum Kienn
ingum/edur og eф Þørф kreфur/ ad gan
ga þær til Baka/ mz Rokſamlegũ Ar
gumentis og Bevijſingũ Guds Orde
ſpuñũ og vppruñũ. Þetta tuent vthe
imter Poſtuliñ Páll af ſijnum ba[..]num
Læreſueinum Timotheo z Tito. [..]

 Þe[..]

1. Pad sama giører Hñ og sialfur vid
sijna Tilheyrendur/ sem lesa maa vijda
j hans Pistlum/ Gal. 5. Coloss. 1. og
Postulaña Giørningū j 20. Cap.
Jaa/ þetta hid sama giører sialfur Yfi
ud Hirder vorra Saalna/ Herrañ Jesus
Christus/ j sijnum Predikunum allvijda
kieñande Guds gotu j Sañleika/ og ta
kande vara fyrer Villudome/ Matth. 7.
J Bok Nehemiæ j Cap. 4. Finst ein
søgur Fyrermyndan hier vppa/ þar ed
Israels lijdur bygde vpp aptur Jeru
salems Mustere med añare Hende/ eñ
vørdu sig med añare fyrer Ovinunum/
sem þeim villdu Hindrun giøra.
Guds Ords Predikarar eru andleger
Byggingarmeñ/ þui þeir byggia vppa
hrørleg Hiørtu sijña Tilheyrenda og ei
durbæta þau/ Þar fyrer hliota þeir ecki
alleinasta vppa eina sijduna ad kieña
eitañ Trwareñar Lærdom/ helldur og
eirniñ vppa hina adra sijduna til bake
ad drijfa þa/ sem Heilsusamlega Bygg
ing hindra j Saaluhialparenar epnū
Gio

Giørande ei olýka og eirn goour Medi-
cus og Lækníſmeyſtare/ ſem hialpar þe
im ſiuka til ſinar Neilbrygde aptur/ og
tekur hønum vara pyrer þui ſem hønum
ma ſkada giøra vppa ſitt Neilſufar.
Þetta hid ſama ſem nu er ſagt/ giører
og eirnen Autor z Dycktare þeſſa Bæk-
lings/ ſem hliodar vm þa hellſtu Articu-
la og Trwargreiner vors Chriſtelegs
Lærdoms/ edur Høfudpuncta. Nan ſet-
ur fram j fyrſtu/ hreinan Lærdom z Ne-
ilſuſamlegar Kieñingar j Spurningum
og Andſuørum/ Eñ j nidurlage hueri-
ar Høfudgreinar/ varar han vid Villu
Lærdome og Bantrw/ ſem ſtrijder a mo-
te riettum Lærdome/ og virdeſt mier þeſ-
ſe Bæklingur Nytſamlegur fyrer alla
Men/ eñ einkanlega pyrer Vngdomiñ/
z þa einfølldu/ z ꝼadur ecke befur vita/
edur ecke eru ſo pullfrædder edr mentad-
er j veige Drottins/ ad þr mættu ecke no-
tu þar vid bæta/ og bwa ſig eirneñ vid
ad mæta Motmælendum klarra Gud-
Kieñinga z Chriſtelegs Lærdoms/ þ-

ad þo vier j þessu fatæka Lande meiguni Gude so þyrer þacka/ ad vier hoþum hr einañ og klaurañ Evangelij Lærdom/ og Guds orda Kieñing j Kyrkium og Skol um/ þa koma hier þo opt vid Land/ þau Skip þra þramande Þiodum/ a huørill þiñast meiga/ þeir sem oss eru ecke olldu ngis samhlioda j vorum Trwarbrøgdũ og Religionis efnum/ so Vngdomurin og þeir einfølldu/ mættu audvelldlega j Villu leidast/ sem ecke eru mdur þess bei ur Groodursetter j Grundvellĉ sinar tru ar/ eþ þeir hafa Vmgeingne til leingd ar vid þuilijka. Eñ eg hygg þær Bæk ur sem hlioda vm þuilijkt eþne/ og w eru geingnar a Prent j voru Moodur mæle/ munu þlest allar vera distrahei adar z wt selldar/ so þær sie ecke framar ad fa edur bekoma til kaups/ þo eirn ec ur attar girntest þær j sijnu Modurma le ad hafa. Eñ ydur Eruverduge Ho dingsmañ/ elskulege Vin z Brøder/ he þe eg þeññan Bækling hellst viliad dedi cera/ eigna og tilskriþa/ þuiad eg veit ad

þier

þier elſked hreinaſt og heilagaſt Guds Orda Lærdom/ og erud j hønum vpp menntader allt fra Vngdoms ærum/ eñ hated allar Villur z vondar Kieñing*/ þier kappkoſted og eirneñ epter Poſtul ans Pals Rædum/ ad jdka ydur j Tru ñe og Kiærleikanum/ ſuo ſem einum Gu ds Mañe ber og hæfer/ Koſted eirneñ kapps a/ ad behallda Trwñe og goodre Samviſku allt til Æfeloka.

Gu ofur Ordſok/ huar fyrer jeg hefe viliad ydar Heidurſeme helldur eñ ødrū þetta litla Omak ſem eg hefe lagt hier til/a wtlegging þeſſa Bæklings/dedice ra og tilſkrifa/ er þeſſe/ Ad þad mætte vera lijted Þacklætis merke/ fyrer ydar ſtadfaſta Vinættu og Velgiorder vid mig framkomnar a fyrre Dogunum/ z þañ Broodurlega Kiærleika mier bevijſ taſt/ ſ eg vona eñ nu vare ockar a milliū og oſka ad vid halldeſt/jñ til þeſſ hñ full komnaſt j eilijfu Lijfe.

Hefe eg beded þañ Heidurlega og Hæ lærda Herra/ Herra Giſla Thorlaks

A iiij Son

Jon Superintendentem Hoolastyptis/ þad mier edur skrifaranū hefur wæatt yf erstast j Utleggingu edur Upphripan þessa Bæklings/ ef hn̄ feingest Prentad ur/ pleprum eñ færrū til Gagns z goda.

Gud allrar Nadar z Myskunar hallde oss vid hreinan z heilsusamlegan Lærdom Truarennar/ og vid godan og Gudrækelegan Lifnad/ sem Truinne vel hæfer og somer/ allt til vorra Æfelaka. Og þeim hinum sama goodum Gude/ Er eg ydur mijn Eruverduge ástkiære Vin og Broder/ trulega befalande/ med Eruføbugre Ecktakuinnu/ Elskulegum Nydium og Naungum/ og øllum velviliudum/ nu og til æfenlegrar Tydar ad eilijfu/ Amen.

Skrifad/ Vatnsfiard arstad/ vid Isafiardar diup/ þann 23. Maij Anno 1672.

V. E. B.
A. V. V.

Jon Arason
E. H.

Postulinn Pꜳll j Pistlenũ til Rom-
veria j 11 Cap. Ransakãde Guds
Heimugleghеit og Leydardoma/te-
kur so til orda og seiger. O HVJ
lijk dypt Audæfaña/Spekiñar
og Guds Vijsku? Huørsu oransakanleg-
er eru hans Doomar? Og huørsu O-
þistande eru hans Veiger? & c.
Sañarlega ma þad seigiast & vidurkieñast/ad
omøgulegt sie nockrum Mañe/Guds Leindar
doma ad ransaka/ eñ sijdur þa smæsmuglega
ad grunda og yfervega/þar fyrer hafa þeir
gømlu lærdu Meñ/so sagt og talad/ Scruta-
tor Mysteriorum opprimetur a gloria.
Nu þo þad sie vijst og satt/ad einginn Mañ-
na kuñe riettelega og tilbærelega ad ransaka
Guds Leynda Doma hier j þessu Lijfe/ þui
þad hefur ecke tekest neinum/& ecke þeim Hæ-
rijsasta Postula Drottins Pæle. Huør þo
var uppryckter j hiñ þridia Himeñ/og heyrde
þar oomrædeleg Ord/sem einginn Madur þar
uttalad. 2. Cor. 12. Þa hefur þo samt End-
urlausnariñ vor Jesus Christur/ so tilskickad
og skipad sijnum Læresueinum/og þeirra Ept-
erkomendum til Verralldareñar Enda/ ad þe-
ir skylldu ransaka Ritningarnar/Joh. 5.
Þad hid sama hafa giørt vel & trwlega Here

ans Chriſti Poſtular/huøria hañ wtſende til ad kieña og Predika Euangelium vm allann Heimiñ. Matth. 28. Marc. 16. En huar vppa munde þeſſe þeirra Kieñing helſt hlio da? Sañarlega ecke vppa añad/ eñ ad kieña ſijnum Tilheyrendum Trwareñar Høfudgreiner og vyſa þeim þar med Veg til Saluhialpar eñar.

J Poſtulaña Fotſpor hafa geinged nu ſijd hañ marger ypparleger og Hælærder Doctores og Lærefedur/ a medal huørra eg nefne ſyeſt þañ hatt vpplyſta Mañ/ D. LVTHerum/ þar næſt POLJCarpum LYSErum/ JOHañem BRENtium / CHEMNitium/ GERHardum/ z vorn Truverduga BROChmañum/ ſem var Byſkup og Superintendens j Selandsſtipte/ Þeſſer hafa aller med ødrum fleirum/ vered ſo ſem añad Lios/ til. þeſſ ad kieña hañ Chriſtelega Lærdom/ og læta hañ ſem vydaſt Vtbreidaſt.

Gud hefur og ſo hier j þeſſu voru Fæterna Føđurlande/ giefed oſſ marga gooda Vpplyſta Meñ/ ſem vel og trwlega hafa framfylgt Erende Drottins/ og Chriſtelegre Trw/ ſo ſem vered hafa þeir tueir goodu og Gudhræddu Herrar hier a Hoolum/ H. GVDbrandur THORlaksſon/ og Herra THORlakur SKVlaſon. Þeirra Sambroder var og eirniñ til ad ſtyrkia og ſtadfeſta Guds Ord og Trwareñar Høfudgreiner/ Heidurlegur og Halærdur Mañ/ Herra Oddur Einarſon/ Byſkup ad

ep ad Skalhollte/Peffer aller þryr Lofleg
:r Herrar hafa þad ästundad z kappkostad
ad vppbyggia Guds Christne/med sönum og
Christelegum Lærdome/ og þad med bædum
Göndu/so sem sia mæ af þeirra epterliggiande
Operibus. Og þar fyrer munu þeir og sue
dolast hafa þa Dyrdarennar Coronu/ sem öll
um Trulyndum Pienurum Drottins er fyr
rheiten/Dan. 12. 2. Timoth. 4.

J þessara Gøfugra Manna Footspor hefur
setad/ Heidurlegur og Vellærdur Kiennemann
og Pienare DROttins S. Jon Arason j
Vatnsfyrde Prestur/ og Profastur j Jsafiar
dar Syslu/Huør vel og kostgiæfelega epter
allra Manna Kom hefur staded j sijnu Kalle
og Embætte/hvad nu og einnenn auglyser hans
Epterlated Skrif/sem hann hefur wtlagt wr
Latinu/ Gude eilijfum til Lofs og Dyrdar
Enn Søfnude Jesu Christi hier j Lande/ til
Gagns og Gooda/ og Æ varande Minningar.

J þessare Book mæ siaest bæde Lærdomur
hans j Vtleggingunne/ Gudrækne j Jdkun
Trwarennar/ og Elsku til allra Landsins
Jnnbyggiara og Eperkomenda/Og med þui ad
mier virdest þesse Book harla naudsynleg/
til Lærdooms og Vppbyggingar/ øllum vor
um Jslands Jnnbyggiendum/ þa læt eg hana
nu j Jesu Nafne a Prent wtganga/ Þackan
de Gude og þeim Heidurlega Kiennemanne/ ad
hann hefur soddann Gott Verk epter sig latt
ed/ Bid eg einnenn/ad Gud allrar Nadar og

Myse

Til Lesarans
Nyskunar/Stiorne oss og styre at Riettann
og sidan Saluhialpar Veg/ Fyrer sinn
Son Jesum Christum/ Amen.

Skrifad at Hoolum 26. Dag.
Martij/ Año 1675.

Gysle Thor
laks Son.

AD

Reverendum/ Clarissimum et excellentissimũ Virum/ Dñ. GVSLAvum THOR Lacium/ Borealis Islandiæ Episcopum Vigilantissimum/ Dñ. amicum/ Fautorem et Consangvineum colendum et carissimum.

GIslave Holanæ præsul meritissime sedis
Aspectu simul et Sangvine juncte mihi.
Vt lucem videat/ Liber hic/ Quæ publica dicta est/
Ad tua jam supplex limina carpit iter.
Vive et perge diu/ Patriam decorare libellis/
In Cælo super est/ parta Corona tibi.

Ad Eundem.

Halcyon ova qvidem/ mediis excludit in undis.
Ingenij cultum exerces in valle nivosa.
Alcinoi hortus erit constans/ labor ille typorum.
Æstate atqve hyeme extrudens cum fœnore fructus.

Jonas Ariæ.

Trweẽ hrein / j hvørre Grein /
Ad hafe ei Mein / j Villu nein /
Vid Proþstein / z Ritning rein /
Raas er bein til Lijfs ſu ein.
Þeſſe Book er þorf og good.
Ad þar af Børneñ verde frood /
Prwder kalla Perlu og Siood /
J Paradijs hañ vijſar ſlood.
Herra Gyſle Heidurs mañ /
Sem Hoola Kyrkiu ſtiornar Rañ /
Landenu hier med lyſa kañ /
Eflætur a Prent wt ganga hañ.

Gudbrandur Roos og Rodull /
Ræteſt Nordur Ættar /
Lioos a Lande Jſa /
Lioomade vel med Sooma /
Þorlækur þoor þa Ferla /
Fødurmoodur ſijns gooda /
Gyſle med Gudhrædſlu /
Gieck þañ Veigeñ þecka.

Jon Araſon.

I Capitule.

Huad er heiløg Ritning?

EIløg Ritning er Guds Ord/ sem þeir Heilagu Spamenn/ Gudspiallamenn og Postular/ hafa af Upplysingu z Jnnblastre þess verduga Heilaga Anda/ uppteiknad og skrifad/ ad vier þar af kyñum ad verda frædder og Uppmentader/ huorneñ vier mættum ødlast eilijft Lijf.

Huar af hefur Heiløg Ritning siñ Uppruna? Svar.

Af sialfum Gude/ þui hañ hefur ecke alleinasta befalad Moysi og Spamønnum/ ad þeir skylldu skrifa og uppteikna sitt H. Ord/ helldur hefur hñ sialfur þā giefed og kient þeim/ huad z huornin þeir skylldu skrifa/ þar fyrer seiger S. Pall 2. Timo. 3. Oll H. Ritning er jñblaaseñ af Gude/ og er nytsamleg til Lærdoms/ Umvondunar/ Betrunar z Leidriettingar j Riettlætenu.

Huat þyrer hefur Gud lated sitt Ord skrifa og vppteikna/ Var þad ecke noog/ ad hañ hefde lated þ ad eins Muñlega bodꝭ?

1 Hefur hañ lated sitt Ord skrifa/ vp pa þad/ ad sa hreine Saluhialpleige Lærdoomur kyñe þar med ad skiliast fra Manna Setningum z Vppafundingū.

2 Ad þeir itwudu kyñe ad læra/ þ ad þeckia z brwka þess kostgiæfelegar.

3 Ad adskilianlegar Villur vppkomande og Tuñdrægne; Trwarbrøgdum og þorum Saluhialpar efnum/ kyñe þss audvelldlegar ad fra skiliast z aftakast.

4 Vppa þad/ ad Guds Vilie skyllde ei alleinasta a þeim tijmum og Stodū sem Prophetarner og Postularner lifdu og lærdu/ bodast og kuñgiørast/ Helldur og so j øllum ødrum stødum verda open beradur og auglysstur allt til Heimsins Enda.

Skulu Meñ þa eirni halldꝫ og dæma vm al lar Bækur heilagrar Ritningar/ elligar er þar nockur mismunur ꝫ millū þraꝫ

Þar er ecke lijtell mismunur a millum Booka H. Ritningar/ þui nockrar af þeim

[þ]eim hefur oll Christeleg Kyrkia og [G]uds Sofnudur medteked/ strax epter [þ]ad þær haþa vered openberadar z skrif[ad]ar/ huoriar Guds Folk hefur og suo [þ]eckt og hallded/ ad vera j allan mata vissar z þ vtan allan Brest/ þss" heft sa Gudhrædde z dyrlege Guds madur D. Mart. Luth. sett þ framan bæde j þui gamla og nya Testamente/ en nockrar hepur han lated pylgia epter/ og þar fy[r]er j sijnum Formala viked a/ ad þær j þeirre fyrstu Christelegre Kyrkiu hafe ecke vered lijkar halldnar hinum odrū Bookunum/ Og þo ad Men kune ecke ad bevijsa nockrar Trwarenar Grein er / wt af somu Bokum/ þa kuna mett þo stort Gagn og Nytseme af þeim Bokum ad haþa/ þa þeir lesa þær.

Huer ad hefur Heilog Ritning sitt hellsta Alit og Myndugleika?

Ecke sierdeilis aþ þeirre Christelegu Kyrkiu og Soþnude/ þui han vottar all [e]inasta vm heilaga Ritning/ lijka sem ei[n] sa ed vitnar vm nockud/ þar hn er þo

 ecke

ſu þyrſka Ordſok til/ ad þad er ſatt vm
huort hann ber Vitne/ helldur ad ei
ns giorer vitanlegt huorneñ þad var
ædur fyrre j ſialfu ſier. So vitnar og
Guds Kyrkia og Chriſtñ Sofnudur
vm heilaga Ritning/ lijka ſem Preſtar
ner j gamla Teſtamentenu vitnudu vm
Moyſis Bækur/og Johañes Skijrare
vm Jeſum Chriſtum/ Eñ heilog Rit-
ing hefur riettelega ſiñ Myndugleika ꝛ
Alit af ſialfum Gude/og þo alldrei nock
ur Mañeſkia vitnade vm hana/ þa vo-
re hun þo lijka vel Sañleike.

Er þad þa allt jñebunded j heilagre Rit-
ningu/ſem Naudſynlegt er til vorrar
Sæluhialpar?

Ja/fullkomlega. J þeirre ſomu hof
um vier þad eilijfa Lijfed/ Joh. 5. Nu
kañ ad vndervijſa oſſ til Sæluhialpar/
og ad giora Mañ fullkomiñ og reidubu-
iñ til allra godra Verka/ 2. Tim. 3.
So vel ſem ad ſkilia og Vrſkurda alla
Tuijdrægne ꝛ Oſamþycke ſem vpp kañ
ad koma j Trwareñgr Efnum.

Med

Medkiñer þa Johañes sialfur ad þad sie ecke allt samañ skrifad?

Johañes talar þar sierdeilis vm Chr istt Jarteikner og Omsemdarverk/ hu er nære þui voru øll j þañ mæta ælstan de og var þar þyrer noog/ ad nockur af þeim yrde skrifud / huad þar med verd ur stadfest/ ad Johañes skrifar strags þar epter/ Eñ þetta er þui skrifad/ ad þier trwa skylldud/ ad Jesus sie Guds Son/ og ad þier sem trwed skylldud ha fa Lijfed j hans Nafne. Eñ þad er aff ad ad tala vm vorar Trwargreiner/ hu eriar þiñast Fullkomlegre j heilagre Skrift/ og Meñ kuña ecke eñ nu a þess um Deige vijsa oss nockurn Articula sim er Naudsynlegur til vorrar Sæluhjalp ar Kyñingar/ sim ecke er jñefolgeñ j hei lagre Ritningu.

Þo hliota Meñ lijka vel ad medkieña/ ad al lar Prophetaña Christi og Postulaña Predikaner sieu ecke skrifadar?

Þad er vel vijst og satt/ ad þær hafa ecke allar Ord fyrer Ord vered vppskrif

adar/ þui þad var ecke hellldur naudsyn legt/ þeir hafa og tidt og opt Jþrekad z aptur bodad sömu Predikun/ og so skyllde ecke oll Verollden taka vid þeim Bokum/ sem skripast mætte/ sem Johañes seiger 1/21. Cap. Eñ Suma Mergur og meining allra þeirra Predikana/ er noglega skrifud/ optar eñ einu siñe/ og fiuægianlega.

Skal þa eirn Christen Madur önguu ödru trua/ eñ þui sem skrifad er j Bibliuñe?

So myked sem Guds Þionustugiord/ vorre Sæluhialp og eilijfre Velferd vidkiemur/ þa skulu Meñ önguu ödru trwa/ edur taka vid ödru/ eñ þui z Gud hefur openberad oss j þeirre heilögu Skript/ þui Trwen kiemur af Guds Ordo heyrn/ Rom. 10. Og allt þad sem þi nst j heilagre Skrift/ er þar fyrer opp skrifad/ ad vier skulum trwa og verda Sæluhólpner.

Huad meiner þu þa um þær margar og ad skilianlegar Skikaner/ Maña Setninga og Vppfinndinger sem þer hafa j Pava doomenum?

Þeir

Þeir Maña Setningar/ Skickaner edur Vppaþindingar/ sem ecke stríða j mote vissu og wtþryckelegu Guds Orde/ z eru þo vppþeinktar til eirnrar So maṡamlegrar Skickunar/ Þrijdis z vpp byggingar j Kyrkiuñe/ eru ei þoracktade helldur hølldum vier þa fyrer fría med al hlute/ þad er so a sig komna/ ad þeir bæde meige halldast z so lijka aptakast. Eñ allt þad sem añadhuort stríder a mote Guds Orde ellegar verdur befalad edur lagt vppa Meñena/ sem ein Naud synleg Guds Þionusta/ þad meigum vier j onguañ mata medtaka edur blijfa þar vid/ helldur þlya og þordast/ hata z aftaka þ/ þui vegna vorrar Samvisku er þad sa riettaste og beste Vegur/ ad vier hølldum oss fast vid heilaga Skrift og giørum epter þui sem Gud hefur be falad oss/ þui so seiger Drottin Deut.12 Þier skulud hallda allt þad S eg býd yd ur/ ad þier giøred þar epter/ Þu skallt ecke auka þar vid og ei taka þar þra/ og eñ aptur/ Esa.29. Matth.15. Forgiefs

 ens

ans dyrka þeir mig (med Mañaña Set- ningum) kieñande þañ Lærdom sem er Mañaña Bodord.

Þu sagder ædur fyrre/ ad allar Þrætur og Agreiningar vm Trwarbrøgdeñ/ kyñe ad vnd- erstandast og wrskyrdast af H. Skrift/ huørneñ kantu þad ad beuysa?

Aller Spameñ vijsa oss til heilagrar Ritningar/ til Løgmalsins og Vitnis- burdarens/ Deut. 17. Nær Agreining ur er vm Guds Þionustugiørd/ So hef- ur og Christur sialfur j øllum Þrætum vm þa riettu Christelegu Tru/ sem hañ hafde vid Pharisea/ Saduzea og Synd- inga/ stutt sig alleina vid þa heilogu Skrift/ vitnad til heñar/ ꝛ vijsad øllu Møñum til þeirrar somu/ Joh. 5. Og villde ecke lata nockurn añañ Lærdom gillda vtañ þañ alleinasta.

J sama mata hafa og þeir heilogu Postular bevijsad allañ siñ Lærdom/ af Bookum hins gamla Testamentis/ Act. 10. Þar fyrer seiger S. Paall/ 2. Tim. 3. Riettelega/ Heiløg Ritning er

Nytsamleg til Straffs edur Vmvond unar/ þad er ad standa a mote Villulær dome/ z ganga haft til baka edur onpta. Nafe nu þesser/ og sierdeilis Christur/ sem er sialfur sa eilýfe Sañleike/ allein aska teked sýnar Bevýsingar af heilag re Skript/ þa hlytur hun endelega pull komiñ ad vera/ z ænægianleg til ad wr skurda og dæma/ vm allar þær Þrætur og Agreining/ sem vpp kuña ad koma j vorum Sæluhialpar efnum.

Nu mæ eg vel medkieña/ ad Heiløg Skript er pullkomiñ/ Eñ er hun þa klær z skilianleg / so ad Meñ kuñe ad vnderstanda hana?

Andsuar.

Jæ ad výsu/ þui so vel vtskýrer hun sig sialfa. Drottins mæl er eitt klært mæl so z David seiger/ Ps. 12. Lýka s̄ profad Sylfur j Ofne j Jordu/ s̄ er skosiñū sire llt / Og j Psalm. 19. Seiger hñ/ Vitn isburdur Drottins er trwfastur/ og giek ur Výsdom þeim Skilnings litlu/ Bod ordiñ Drottins eru skiær z byrta Augun Og j Psalmenū 119. Ord þitt Drottin er Lampe miña Fota og Lios a mýnum

Begum/ Item seiger Postulinn Petur
2. Sendb. 1. Cap. Vier hofum eitt
oplugt Spadoms Ord/ og þier giored
vel/ ad þier giæred gaum ad þui/ lijka
sem einu Liooſe/ sem lyſer j myrkuñ stad
þangad til ad Daguriñ skyn/ og Morg
unstiarnan vppreñer j ydrum Hiortū.
Være nu so/ ad H. Skrift være so myrk
ad Meñ kyñe ecke ad skilia hana j þe
im Naudſynlegu Trwareñar greinum/
Huorneñ kyñe hun þa ad vpplyſa Aug
un/og giora þa vankuñande vijſa? Og
med þui ad heilagur Ande giefur þui
gamla Testamentenu ſoddan Vitnisbu
rd/ Huad myklu framar mæ þad þa ve
ra sagt vm Bækur þess Nya Testamen
tis/ j huorium aller Hluter eru so miog
liooslega skrifader/ Med þui ad Riettlæ
tisins Sool Jesus Christus vppruñiñ
af Hædum/ Malach. 4. Guds Sonur
sialfur hefur þar jñe openberlega talad
til vor.

Huar af kiemur þad þa/ ad Papistar klaga
yfer heilagre Skrift/ ad ſeigia ad
hun sie myrk?

Ordsok þar til er þesse/ ad su heilaga Skript/ skyn allt þorklarar/ biort og sterk j þeirra Augum/ þui lijka sem Nattuglan kan ecke ad lijda Soolskyn/ þui hun er mest von vid Myrkur/ So kuna ei heldur Papistar/ ad þola og lijda þa heilogu Skript/ þui nær Man giefur riettelega giætur ad hene/ þa verda þeirra storkostlegar og þrefanlegar Villur so openberar/ ad huor Madur kan ad þeckia þær/ og so gott sem med Hondum ad taka z þreifa þ a/ huorsu þra Lærdomur er falskur og rangur/ Þar fyrer seig er sialfur Christur/ Joh. 3. Huor sem jlla giorer/ hn hatar Lioſed/ hn kiemur z ecke til Liossins/ ad hns Giorder skule ei straffast.

Vere nu heilog Ritning so god ad skilia/ ha kyne huor Madur hana ad vnderstanda?

Oll þau Ord/ edur þeir Lærdoms Punctar/ sem naudsynleger eru ad vita/ om vora Trwar Articula/ þeir eru so liosir og klærer/ j þeirre heilogu Ritningu/ sem Soolen kan ad vera a Himnum vm

Namiddeiged/ Enn þad/ ad huer Mad ur ecke skilur eda leggur þad eins wt/ þ er ecke heilagre Ritning ad kienna/ lijka sem hun skyllde vera so myrk og vandskil inn/ Helldur velldur Diosullinn þui og Mannanna eigin Vondska og frasnw ed Gied/ sem brwka sinn blindann Skil ning of miog/ til ad taka vid Villu lær dome z rangre Meining j þeim eynum sem Guds Anda tilheyrer/ edur og ad þeir læra og heyra slijkt af odrum/og sijdann beigia sueiga z misbruka morg Ord heilagrar Ritningar/ til ad styrkia og stadfesta med sijna ranga Meining z Fals lærdom/ edur fegra hana og skyla med þui/ og blijfa so og verda þar j for blindader.

Huør skal þa lesa heilaga Skrifft?

Huør og einn bæde Lærare og Tilhey rare/Þui Gud hefur alvarlega befalad Forelldrunum Exod. 14. Ad þeir skyll du kunngiora sijnum Bornum/ hans Vi lia/ z brijna hans Logmal og Bodord syrer þeim/ sem eru j sinefalinn j þeirre hei

re Godfyse/ og voru reidubwner þar til
z Ransokudu Ritningena/ huort þ vær
re so a sig komed. Nier af skulum vier
læra/ ad þad skal ei forbioda nockrum
ad lesa j Heilagre Skript.

Huad skal eirn Christenn Madur Gaumgiæfa og Giæta adgiæta nær hann les j þeirre Heiløgu Skript?

1 Huørnenn Gud hafe skapad Himenn z Jord/ z allt huad þar jnne er/ Og huørnenn hann hallde vid Magt og holpna giøre sijna Christelega Kyrkiu/ pyrer sitt heilaga Ord og þau haverdugu Sacramenta

2 Þar næst skal Mann agta og gaum giæfelega athuga/ þegar hann les þa heilogu Skript/ Ad Gud hefur sialpur giefed oss sitt Logmaal og wtlagt þad/ og hardlega straffad þa sem hafa broted þar a mote/ huørs vegna vier skulum medkienna vorar Synder og jdrast þra.

3 Vier skulum ælijta þaug godu z gledelegu Fyrerheit/ sem Gud hefur giort oss j þui gamla Testamentenu/ og þau

soum

sagu Ritningu. Item/ Deut. 31. Verd ur boded/ ad Men skule wthropa Drott ins Logmaal/ hút fiounda ár þ Eyrum alls Israels/ z sierdeilis ad huør Konge skyllde hafa sijna eigen Guds Logmaals Book/ z lesa hañt j heñe/ alla sijna Lijf daga/ Deut. 17. Kong David/ þ andle ga Psalma skalld/ Psalm. 1. Prijsar og Seiger þa alla sæla/ sem grunda z æfit nda Logmaal Drottins Dag og Nott. Christur sialfur befalar øllum Gyding um/ Joh. 5. Ad þeir skule ransaka Rit ningarnar Kostgiæfelega/ Abraham vijsar Bærdrum þess Rijka Mans til heñar/ ad þeir skule sia Moysen z Spa meñena. So hefur og S. Paall skrif ad sijn Sendebrief/ ecke alleinasta Pre dikurū til/ helldur og Almwganum/ og giefur þar med ad skilia/ ad þad er skrif ad fyrer vora skulld/ ecke ad vier skulum alleinasta heyra/ helldur og suo lesa þ/ 1. Cor. 10. Þar þ hroosar z heilagur An de þeim ſ voru j Tessalonica/ ad þr med toku Postulans Paals Predikun/ mz all

sømu i þui nya Testamentenu fullkom,
nad j sijnum Syne Jesu Christo.
Nier skulum vier athuga Epterdæme
þeirra sem hafa storlega forsied sig/og
hafa þo aptur fyrer Christi skulld ød
last Guds Nad/so ad vier ei helldur fo
llum j Mistraust eda Orvænting vorra
Synda vegna/ helldur huggum oss vid
Guds myklu Nad og Myskunseme/ sum
hann audsyner øllum aumum Syndur
um/sem hafa girnd til ad betrum bæta
sitt Lifnad og framferde.
4 Huorneñ vier j voru Kalle og Em
bætte/ skulum haga oss og hegda v
Gud og vorn Nauunga/so allur vor L
nadur og Framferde mætte Gude þoec
nast/ og vier so mættum fæ og ødlast
bæde tijmanleg og eilijf Laun.
5 Skulum vier læra/ ad med þui aller
Jesu Christi Limer meiga byast vid þui
ad lijda Kross z Motgang j þessu Hei
me/ad þar fyrer mættum vier safna oss
z samandraga Huggunargreiner af hei
lagre Ritningu/med huorium vier kun

um ad hugsuala vorum lytt truudum z hrygguum Hiørtum/ og þaug þar med ad hugga/ og verda so vid Magt halldner/ til eilijfs Lijfs og Saluhialpar.

II Cap. Um Gud.

Huad er Gud? Edur huer er Gud?

GUD hefur so openberad sig j sijnu H. Orde/ Ad hn̄ er ein einasta/ andleg/ eilijf/ Almattug og oendanleg Vera/ j þremur Personum/ Sem er Faderin̄/ hn̄ er ecke er af nockrum ødrum. Sonurin̄ sem er fæddur af Fødurnum af Eilijfd/ og vard Madur j Tijmans Uppfyllingu/ Og heilagur Ande sem fram̄ fer af Fødurnum og Synenum af Eilijfd/ Allar þær eru eirn eilijfur z san̄ur Gud

Er þar þa ecke vtan ein Persona/ lijka sem þar er ecke vtan̄ eirn Gud?

Þad er vijst ad þar er ecke vtan̄ eirn Gud/ En̄ j þre eirnre z somu Guddoms legre

legre Veru/ eru fleyre eñ ein Persona.

Huørneñ kantu þad ad beuyſa?

Þuiad Gud nockrum ſiñū talade vm ſig j H. Skript/ lyka ſem hñ kyñe ad ha fa talad vm fleire/ ſo ſem j Skøpuneñe Gen. 1. Lætum oſſ giøra Mañiñ epter vorre Mynd/ Item/ Gen. 3. Adam er ordeñ ſem eirn af oſſ. Item/ Gen. 19. Drottiñ liet rigna yfer Sodoma og Go morra Ellde og Breñeſteine fra Drott ne a Himnum/ Og David ſeiger j Pſal menum 110. Drottiñ ſagde mijnum Dr ottne.

Huad margar Perſonur eru j Guddom enum?

Þriar/ Gud Fader/ Guds Sonur/ Og Gud H. Ande/ Þui þar ſtendur ſkrifad Matth. 3. Ad þa Guds Sonur var ſkijrdr j Añe Jordan/ ad Gud Fader af Himnum hroopade/ og ſagde/ Þeſſe er miñ elſkulegur Sonur. Og Guds Ande for nidur ſem ein Dwfa/ og kom yfer hñ Og Chriſtur ſeiger/ Joh. 15. Nær ſa Huggareñ kiemur/ huorn eg mun ſenda

ydur

ydur fra mijnum Fødur. Hier stauni vier/ ad Faderen er eirn/ fra huorium sa heilaga Ande sendest/ Sonurin er annar s sender þann H. Anda/ og sa H. Ande er sa sem verdur wtsendur. epter þui sem stendur hia Matth. 28. Skijred þær j Nafne Fødur og Sonar/ og Anda heilags/ hier verda nu allar þrjar Gudoms sins Personur nefndar huor med sijnu Nafne.

So þeyre eg vel ad þar eru þrýr Guder?

Ney/ þ fylger ecke þar epter/ helldr eru þessar þrjar Personur em einasta Gud domleg Vera/ og sa eine sanne Gud.

Huada Mismunur verdur þa giørdur a millum þessara þriggia Persona j Gud dominum?

1 Faderinn er huorke skapadur nie fæddur ap nockrum ødrum/ helldur er hn af sier sialfum/ og hefur fædt eirn Son/ ap Eilijfd/ af huorium badum/ sa heilage Ande er framfarande/ 2. Sonurinn er ecke af sier sialfu s Faderinn/ helldur er hann fæddur ap Fødurnum af allre Ei

lijfþ

lijfd/ z er Madur ordiñ j Tijmans Up pyllingu. 3 Heilagur Ande er ecke ap sialfū sier/ō Faderiñ/ecke helldr fæddr ā Sonuriñ/helldur framfer hañ pra Fo dur og Syne/pyrer alla Eilijfd.

III Cap. Um Christū.

Hvar jñe er polgeñ og palcñ Sæluhialpleg Kyñing Christi?

I þessum tveimur Pörtum/ad vier riettelega þeckium hñs Persónu/ og hans Embætte.

Um Christi Persónu.

Hvad er Christur siñar Persónu vegna?

Hañ er eirn sañur eilijfur Gud/ og ei en sañur Natturlegur Madur/j eirnre Persónu/þut hañ hefur tvær adskilian legar Natturur/Eina Guddomlega/ adra Mañdomlega.

Hvǽrneñ bevijsar þu ad Christur sie eirn sañur Gud?

So sem Jeremias Spámadur j/ 23. C. siñar Bokar seiger/Pad er þ Nafn

 sem

sem þier skulud kalla haň med/ Drottin
vort Riettlæte/ huort nafn tilheyrer all
einasta þeim eilijfa Gude / og Postulin
Pall talar so/ Rom. 9. Haň er Gud
yfer ollum Hlutum/ blessadur ad eilijfu.
Item/ Gud er openberadur j Holldenu/
Þetta kuňa Meň noglega ad skilia aþ
þeirre heilogu Skijrn/ Predikunum og
Dasemdarverkum/ huor haň hefur gi
ort af sijnum eigeň Krapte z mætte.

Man vera hans Guddomur hafe þa fyrst
byriast þegar haň vard Madur?

Onguaňeigeň/ Nelldur hefur haň ver
ed af allre Eilijfd/ Þui Johaňes seig
er/ 1 Cap. J Vpphafe var Ord(þad
er Guds Sonur) Og Ordet vard Gud/
þad var j Vpphafe hia Gude/ aller
Hluter eru fyrer þad giorder/ og aan þess
er eckert giort huad giort er/ Og eň apt
ur seiger Johaňes/ Christur er sa sem
kiemur ept' mig/ huor ed var fyrer mig
(epter sijnum Guddoome) Item/ talar
so sialfur Christur/ Joh. 8. Saňlega
saňlega seige eg ydur/ ædur eň Abra
ham

ham var/ em eg. Nu er lijka vel Christ
ur/ epter sinne Manndomlegre Nattur
fæddur hier vm 1500. arum epter Abra
ham/ þar fyrer kann þad ecke annars ad
vera/ enn hann hafe vered fyrer Abraham
epter sinne Guddomlegu Nattturu/ og j
somu Meiningu verdur sagt af Spa
mannenum Michea/ 5. Cap. Hans wt
gangur er fra Vpphafe/ og j fra eilijf
re Tijd.

Bevijs og so/ ad Christur sie eirn sannur Natturlegur Madur?

Ad sa eilijfe Sonur Guds/ sie og so ei
nn sannur fullkomenn Madur/ Þad er/ ad
hann hafe teked vppa sig Natturlegann
Lijkama/ og eina Skilnings fulla sál/
Þad bevijsar hann nóglega þar med/ ad
hann er getenn j Moodurlijfe/ og fæddur
af Mariu Meyiu/ Luc. 2. Þ kunna menn
ad sien af hans Vijsdome/ Skilninge/
Vegsle/ Styrk/ Neytslu/ Dryckiu/ Su
efne. So vel og þar af/ ad hann hefur fe
rdast med storum Lofstyr og Prijs fra ei
num stad til annars/ Hvors vegna hann ta

 lar

lar ſo til ſijna Lærėſueina epter Vpprïſu
na/ Luc. 4. Þreifed a mier og ſkoded/
þui Ande heꝑur ecke Holld og Bein/ ſo
ſem þier ſiaed mig haꝑa/ Og Poſtulin
Pall Pil. 2. ſeiger/ Ad Chriſtur hafe
teked a ſig Mynd eins Þions/ orded lijk
ur odrum Moñum/ og ad Hegdan fun
deñ ſem Madur. Item ſtendur ſo ſkrif
ad/ Heb. 2. Med þui þa ad Borneñ eru
Hluttakande j Hollde og Blode/ þa er
hañ j ſama mata ordeñ þeſſ Hluttak
ande/ Item/ hañ vppa ſig tekur Abra
hams Sæde/ ſo hañ ſkyllde lijkur vera ſi
num Brædrum j ollum Hlutum.

Huar hefur hañ teked þa Mañdoms
legu Natturu?

Hana hefur hañ teked og feinged/ ec
ke af Himnū/ helldur af þeirrar Haloſ
legrar Jomfuwr Mariu Hollde z Bloo
de/ huort hañ heilagt giorde/ og hrein
ſande af Syndeñe/ Þar fyrer medkieñ
um vier j vorre Chriſtelegre Truarjat
ningu/ Ad hañ ſie gieteñ af heilogum
Anda/ eñ fæddur af Mariu Meyu/ hu

at fyrer hañ kallaſt Gen. 3. Kuinnuñar Sæde/og hia Matth. 1 Abrahams ſæde/ Item ſeiger Jermias/ad hañ ſie Chriſtur Davids/23 Cap. Daniel j 7. C. kallar hañ Mañſins Son. Þetta verdur og wtpryckelega bevyſad med Eing elſins Ordū vid Mariu/ Luc. 1. Sia þu munt Barn gieta j Kuide þÿnū z Son fæda/ Og hans Nafn ſkalltu kalla Jeſus/ huort ecke mætte riettelega vm hañ ſeigiaſt/ vtan ſuo være hañ hefde vppa ſig teked Mañlegt Hollð og Blood.

Huorſu margar perſonur eru j Chriſto?

Ecke vtan ein/ Þui þo ad þar ſieu tu ær Natturur j Christo/ ein Guddomleg og ein Mañdomleg/ þa giora þær þo ecke vtan eina Perſonu/ ſem er og kallaſt Jeſus Chriſtus Guds z Mariu ſonur.

Huerneñ eru þeſſar tuær Natturur j hønum ſamteingdar?

Þær eru ecke ſuo ſamteingdar/ ad ſu eina ſie vmbreitt og vmſkipt j adra/ lijka ſem Vatned vard vmſnued j Vijn/ j Cana Galileæ/ Joh. 2. Nelldr er z blā

fur huortueggiu Natturann fullkomiñ
oomſkipteleg/ og oumbreytanleg/ þar
eru ei helldur meingadar til ſamans eda
blandadar/ huor vid adra/ ſo ad þar af
ſkyllde koma nockud nytt/ ſem kyñe huo
rke ad vera Gud nie Madur/ þui bædar
Nattururnar verda z blyfa oſammeing
adar/ eñ Guds Sonur hefur ſo vppa ſig
teked þa Mañdomlegu Natturu j Ein
ang ſinar Perſonu/ ad Christur j einne
oadſkilianlegre Perſonu/ er vnder eins
bæde ſañur Gud og ſañur Madur/ og
þar fyrer þegar ad hañ ſpurde ſijna Læ
reſueina/ huorn þeir ſegde Son Mañ
ſins verak þa ſuarade Simon Petur/
og ſagde/ þu ert Christur Sonur lifan
da Guds/ Matth. 16. Huar af vier ſia
um augliøſlega/ ad Christr er bæde Gu
ds og Mañſins Sonur/ Pſalmen. 2
Matth. 24/

Huad hefur þar fylgt epter og komed af þe
ſſare Perſonulegre Einingu z Sambande?

Þar af er komiñ og hefur fylgt
beggia Natturaña/ z Eigenlegleikaña

riett og sŭ Meddeiling/ þui þar sømu eru ecke alleinasta sliett og riett til samans komnar/ edur so lauslega samteingd ar og teingsladar sijn a mille/ sem tuær Fialer edur Bord kyñe ad verda Lymd til samans/ suo pad eina lijka vel medde iler ecke hinu ødru nockud af sijnu.

Guds sone byr ecke helldur alleinasta j þessum Mañdome/ sem hañ hefur Ikl ædst ꝛ vppa sig teked/ med Rad/ lijka ſ hañ var j Petre Pale og ødrum heilø gum/ Helldur eru þessar bædar Nattur ur suo samteingdar/ ad huør giører sig sameigenlega vid adra/ ꝛ ein meddeilér ster añare/ fyrer huørn heimuglegañ ꝛ oseigianlegañ Fielagskap pad skiedur/ ad þar er stor mismunur a millum Per sonulegrar Einingar/ og alls añars sm kallast mæ samteingt/ og eitt med ødru orded Vera.

Hu͛ernen kantu ad bevijsa/ ad þar sie so͛dañ Sampielagskapur ordiñ a millum tueggie Natturaña j Christo/ og þess sem sier huørre er eigenlegt?

Fyrst mz þui ad Mañdomlegr" Nattuꝛ uru Eigenlegleikar/ tilleggiast Guds Syne tijdt og opt j heilagre Ritningu/ þui so seiger Postulinn Paall/ Rom. 1. Guds Sonur er fæddur af Davids Sæde epter Holldenu/ Og j Giørninga Bookarennar 20. Capitula/ stendur Gud utvegade og afþrekade sier Søfnud ppꝛer sitt eiged Blood/ Og eñ seiger Postulinn Paall/ Rom. 8. Gud hlijfde ei sijnum Syne/ helldur gaf hañ vt fyrer oss alla/ þad er ad skilia/ j Daudañ a Krossens Galga.

Þar næst tillegst aptur tijdt z opt Christo epter Mañdomenum/ þ þeirre Guddomlegu Nattuꝛu tilheyrer/ og henne er eigenlegt/ Huar af vier kuñum sia og skilia/ ad su Mañdomlega Nattuꝛañ j Christo/ hefur ecke alleinasta soddann Eigenlegleika/ sem eru Mañdomleger Natturleger/ Endanleger/ lijka sem adrer Guds H./ helldur og suo/ ad hun se vrdeñ hluttakande j Guds sonar Hi mneskum/ Oendanlegum og Guddomle

gum

sum Eigenlegleikum/ so ad haṅ j þaṅ
mata yfergeingur allar Skiepnur og
eirneṅ Einglana þa heiløgu.

Hvar med bevijsar þu þetta?

Þar um vitnar Postuliṅ Pall/ þar
haṅ seiger/ Col. 2. J Christo byr øll
Fylling Guddomsins Lijkamlega/ þ er
J þessum Maṅe byr øll Guddomsins fy
lling/ z sierdeilis tilleggiast Christi maṅ
dome þesser epterfylgiande Eigenleglei
kar.

1 Gudlegt Almætte/ epter Christi eig
eṅ Ordum/ þar hṅ seiger/ Matth. 28.
Mier er giefeṅ øll Magt a Himne og
Jordu/ og sem stendur j Pistlenum til
Hebreos 2. Cap. Þu lagder alla Hlu
te under hans Fætur/ Þui fyrst haṅ
hefur underlagt hønum alla Hlute/ þa
epterskilde haṅ eckert/ sem ei sie hønum
undergiefed.

2 Guddomleg Viska. Þar um
talar S. Pall seigande/ Col. 2. J Chr
isto eru aller Fiesioder folgner/ Vijsdom
sins og Spekeṅar.

3 Ad hañ kañ lifande ad giøra/ Þar um talar sialfur Christi/Joh. 6. Sañ lega sañlega seige eg ydur/ Ef pier et ed ecke Mañsins Sonar Holld og dreck ed hans Blood/ þa hafe þier ecke Lijfed j ydur sialfum. Huor sem etur mitt Holld og dreckur mitt Blood/ hañ hefr ut þad eilijfa Lijf/ og eg skal vppvekia hañ a sijdasta Deige.

4 Ad hañ sie allstadar nælægur/ sem Christr sialfr seiger/ Matth. 18. Huar sm tueir edur þrijr eru samansafnader j mijnu Nafne/ þar er eg midt a millu þe irra/ Og eñ aptur/ Matth. 28. Sia eg er med ydur alla daga/ jñ til Veralldar ennar Enda.

Hañ vel skie ad þetta eige alleinasta ad skiliast vm Christi Guddom?

Þar sie langt fra/ þui huad Christ ur hefur medteked a tijd og tijma siñar Holldgunar/ þad hefur hñ ecke medtekid epter sijnum Guddome/ Þui hañ hefur og er allt sijkt þra allre Eilijfd/ Enn þad hlijtur endelega ad skiliast vm þa

Mañ

Mañlegu Natturuna/ z hñ hefur vp a sig teked/ Lijka sem og so su Christelega Kyrkia/ hefur þessu ædur þyrre og fordum fullkomlega z alltijd trwad.

Verdur þa ecke Christi Mañdomur/med soddañ mote vmskiptur og vm breittur j Guddomiñ?

Nei/ Þuiad so sem bædar Nattkurur nar verda þyrer þessa þeirra Eining/ ecke vmskiptar/ þo þad endanlega verde sameingt og eitt giort med þui oendanlega/ huoriar þo annars hafa onguá samlyking sijn a milli/ So verdur og ecke helldur Christi Mañdomleg Nattura/sokum þessa Samþielagskapar/vm breitt j Guddomiñ/ þui Guddomleger Eigenlegleikar eru og blijfa æ og jafnañ eigenleger Guddomenum/ og verda alldrei Mañdoms fins Eigenlegleikar/ Eñ þo ad Mañdomuriñ edur su Mañdomlega Nattkurañ verde Hluttakande j þeim.

Være þad ecke møgulegt/ad þu j nockurn mata wtskijra kyñer þetta med Ept erlijkingum?

Begna

Vegna þess stora Leyndardoms/ sem hier er jnnefolgenn/ þa er þar einginn Epterlijking huorke a Himne nie a Jordu/ sem þetta meige med eigenlega wtskijrast og augliosara giorast/ Enn þo hafa þr gomlu Lærefedur Christelegrar Kyrkiu fared med tuær fagrar Epterlijkingar/ ad leggia wt þennan Leyndardom med.

Su fyrre er vm Mannsins Saal og Lijkama/ huor samteingd eru huort vid ødru/ og Hluttakande eitt j annars Eiginlegleikum/ þui Mannsins Lijf er Saalarennar eigenlegleike/ z ecke Lijkamans/ enn þad verdur þo meddeilt Lijkamanum suo hann meige og sannarlega lifa/ og þo verdur huorke Lijkamenn vmbreittur j Saalena/ ei helldur Saalenn j Lijkamann/ enn Lijkamenn er og blijfur annad/ og Saalinn er z blijfur annad/ huar af Lijf og Lifnadur/ er Saalarennar riettr Eigenlegleike/ enn ecke Lijkamans.

Su ønnur samlijking er vm eitt gloande Jarn/ Þuiad lijka sem Jarnid/ nær þ verdur

verdur lagt j Elldiñ/ þa tekur þad Byrku og Hita til sijn/ sem er Elldsins Eiginlegleike/ so ad ecke alleinasta Ellduriñ skyn og breñur j Jarnenu/ helldur og eirneñ Jarned sialpt skijn og breñur/ verdur þo lijka vel ecke ombreytt j Elldeñ helldur er þ z blijfur Jarn/ so vel sem z Elldureñ er og blijfur Elldur/ Þui/ ad skijna og breña er Elldsins Eigenlegleike.

J sama mata verda þeir Guddomlegu Eigenlegleikar j Christo(sem er Almætte/ ad vita alla Hlute/ og vera þeim nalægr/ z vera allstad*) þess Mañdomlegre Natturu medbytter/ og þo verdur huorke Mañdomuriñ ombreittur j Guddomiñ/ Ei helldur verda Guddomsins Eigenlegleikar omskipter og breitter j Mañdomsins Eigenlegleika.

*Huørnenn kañ þad skie/ad Mañdomuriñ met ge vere nalægur øllum Hlutum/ og þønum meige sa Eigenlegleike Guddomsins med byttur verda/ þar hañ er endanlegur z hefur Takmark edur sijna Mæling?

Seigdu mier fyrst/ huorneñ sa Oend anlege Guddomur kuñe ad Samteing tast vid þañ endanlega Mañdom/ so ad Mañdomuriñ ecke z so vard oendanls gurk Nær þu openberar mier þeñañ Leyndardom/ þa vil eg og so sijna og op eñbera þier hitt añad.

Kañ Madur þa engan Hødru hier til ad suara?

Madur skal læta sier til Hiarta gañ ga/ Huad S. Pall seiger/ Tim. 3. sem var Uppmenkadur j þridia Himne / j so mæla. Vier verdum ad medkieña/ ad o ummrædelega z omotmælanlega mykell sie Leyndardomur Gudrækniñar/ Ad Gud er openberadur j Holldenu/ Og til Gal. 2. J hønum byr øll Guddomsins Fyll ing Lijkamlega. Giet hier vel Gaum ad/ ad þar byr ecke alleinasta eirn part ur af Guddomenum j þessare Mañdom legu Natturu/ og hitt añad þar vtañ fyrer/ helldur byr allur Guddomuriñ ed ur øll Uppfylling Guddomsins j þessu Mañe Christo/ þar fyrer/ huar o hellst

Guds sonur er a Himne eda Jordu/ þar er hn̄ ecke þyrer vtan sin̄ H. Mannd om/ helldur j hønum/ þui athars yrde bædar þessar Nætturur adskildar huor þra ann are/ og suo skylldu Skiepnurnar vera a Jordunne Syne Guds nælægare/ en̄ ha ns Mandomlega Nættura.

Verdur þa hans heilage Mandomur wt breiddur edr þanen̄?

Nei/ Christi Mandomur skal ei so æ litin̄ verda/ allstadar nælægur ad vera/ suo sem han̄ skyllde vera wtbreiddur og þanen̄/ eins og Men̄ vpplepsa og wtbre ida Kladis strænga/ edur nockud þad s̄ kan̄ samanvaþed ad vera/ helldur er hn̄ og blijþur j sinne Veru oendanlegur. Þo ecke ad sijdur/ lijka sem Guds Sonur er j Mandomenum/ ecke so s̄ j nockru Rw me z Stad/ helldur vppfyller hn̄ þ̄ vtan Rwm og Stad Himen og Jord, So he fur han̄ og medteked sama sin̄ heilaga Mandom j sijna Personulega Eining/ yþer og þyrer vtan alla stade/ z giort hn̄ hluttakande j sønnu Personu Eigenleg

leikum

lekkum/ so ad han er j Guds Syne fyr er vtan alla wtbreidslu allstadar nalæg ur/ þui j soddan Leyndardomum skulum vier byrgia vor Augu til/ taka til Fan ga vnder Christi Hlijdne/ vora skynseme z allar Kuxaner/ so hn vpphefie sig ec ke j giegn Guds Visdome. 2 Cor. 10.

Eg fornem vel/ ad þu framsetur af Guds Orde/ En þo þina Men lyka vel þar wti/ ad Christur hafe vered hier a Jørdune mióg að ur og vesæll/ Luc 9. Og hafe haft miøg litla Magt/ Visse ecke nær sa sydaste Domadagur skyllde koma/ Mar. 13. Var ecke allstadar/ he lldur alleinasta fæddur j Bethlehem/ z fer dadest sydan fra einu stad til annars/ Luc. 17.

Hier skalltu gaumgiæfelega athuga þan Greinarmun/ sem S. Pall kienner oss/ Phil. 2. Þar han seiger/ Christur þo han være j Guds Mynd/ hiellt hann þad ecke fyrer Ran/ Gude lijkur ad ve ra/ helldur mynkade han sig sialfan/ og tok vppa sig Þions Mynd/ vard od rum Mønnum lijkur/ og ad Hegdan fun den sem annar Madur/ þui med þui han skyllde

skyllde lijda Pijnu z Dauda/vegna mañ
legs Kyns/ þa liet hann sitt Magtar
Vellde (j huøriu hann var ordiñ hl
uttakande j Moodurlijfe)vm nockra hr
ijd j hlie liggia og hallda kyrru þyter/
vppa þad/ hn mætte so lijda/ deyja z giø
ra fullnadar boot og borga þyrer Synd
etnar. Eñ so snart sem hañ hafde full
komnad allt þad sem heyrde til vorrar
Endurlausnar/ þa aflagde hañ somu
sijna Þions mynd/ z Læging hegdan/ z
sette sig epter sijnum heilaga Mañdome
til sijns Fødurs hægre Handar/ Nu ha
fde ad søñu alla Magt z Vijsdom j siñe
Lægingu/ þo hañ brwkade þad ei alltja
ftnt/ Eñ nu brwkar hañ og j frañe hef
ur j allañ mata/ sijna Magt og Mynd
ugleika/ og er allstadar nalægur.

Huar af kuña Meñ þa ad vita/ad Christur
hafe haft Magt og Valld yfer øllum Hl
utum j hans Lægingu?

Fyrst j af hans Predikunum og Dase
mdarverkum/ med huørium hañ hefur
audsynt z bevijsad sijna vendanlega ma
gt/ sem hañ hefur yfer øllum Hlutum/

D bæde

bæde a Himne og Jordu/ Matth. 28.
2 Þar naſſ° f hans vendanlegum Wijſ
dome og Speke. Ad han̄ kuñe ſiaa og vi
ta þa Hlute ſem voru langt j burtu. So
ſ þegar hn̄ ſa Aſnuna z Folan̄. Mat.
21. Og Nathanael vnder Eykeñe/
Joh. 1. Cap. Af þeſſu og odru þeſſ
hattar pleira/ meiga men̄ nooglega ſia/
þad hn̄ hefur eirneigen̄ lijka a þeim Tij
ma Almættugur vered/ en̄ hefur þo ec
ke þa viliad brwka ſitt Almætte/ helldꝫ
ad eins hefur han̄ ſtundum/ nær honū
ſyndeſt ſo gott ad vera/ læted ſkijna eitt
lijted Geyſla af ſomu ſiñe Dyrd og Al
mætte.

Um Chriſti Embætte.

Huar iñe er Chriſti Embætte pałed
og polged?

J þeſſum tueimur portum/ Ad hn̄ er
eirn Kongur / z yppaſte Kieñemadur.

Beviijſa þu ad Chriſtur ætte ad vera ei
rn Kieñemadur?

So ſeiger Jeremias j Cap. 22. Sia
þu/ ſu Tijd kiemur ſeiger Drottin̄/ ad eg
vil

vill uppvekia David eirn riettvijsan Ä
vöxt/og hañ skal stiorna sem eirn Kong
ur/og skal höndla vijslega/ og giora ri
ett og Riettvijse a Iordu/ So seiger og
Zacharias j 9. Gled þig miog Zions
Dotter og fagna þu Dottureñ j Jerusal
em/ sia þu þiñ Kongr kiemr til þijn/ hañ
er riettþerdugur og Frelsare/ fatækur r
ijdande a eirnre Wsnu. Og David Ko
ngur seiger/ j Psal. 2. Eg jñsette miñ
Kong yfer mitt heilaga Fiall Zion.
Item/ þa Pilatus adspurde Christum/
huort hañ være eirn Kongur? þa suar
ade hañ/ þu seiger þad/ eg em eirn Ko
ngur. So seiger Eingillin vid Mariu
Luc. 1. Gud Drottiñ mun giefa hönum
Sæte sijns Fodurs Davids/ og hñ mun
vera eirn Kongur yfer Hwse Jacobs æf
enlega/ Hans Rijkis mun r eingeñ end
er verda.

Huar fyrer skyllde hañ vera Kongur?

Lijka sem eirn Kongur verndar og for
suarar sijna Vndersata/ og nær uppa
þa kiemur nockurt Ofall edur Anaud/

 þe

Pa frelsar Hañ og frelsar pa padan aþ
aptur/og so myked sem mogulegt er/ he
fner þeirra a Ovinunum/ og þar ad au
ke wtbyter Sæmd og Gæfum/ þeim sin̄
Honum eru hlijduger. So helldur og
Christur sig sem eirn riettelegur Kong
ur/ Þui þegar hans Vndarsaatar voru
þuingader af Dioflenum og Syndenne/
þa hefur Hañ leyst og frelsad þa aptur/
So sijdan vidhelldur Hañ þeim/ vernd
ar þa og forsuarar/ þar med prijder þa
og skrijder med godum Gæfum/ J sin̄
æfvarande Æru og Dyrd.

Huørnenn wtrietter Hañ þetta?

Epter eirnre andlegre vijsu z maata/
Þui hans Rijke er ecke af þessum Heime
Jardnesk z forgeingelegt/ helldur er þ
eitt Himnesk og eilijft Rijke/ sem Dan
iel Spamadur hefur sagt 2. Cap. A
tijmum þeirra Konga/ mun Gud af H
imnum vpprietta eitt Konga Rijke/
sem ecke mun eidelagt verda æfenlega/
Og hans Kongsrijke mun ei koma til
eins annars Folks/ þad skal sundurkno
sa

ſa z eydeleggia oll þeſſe Kongarijke/eñ
þad ſkal vara æfenlega. Þar þyrer
eru og ſo hans Gæfur og Velgiorning
ar andleger/ ſem eru/ Endurfædingeñ/
Trweñ/ Syndañа fyrergiefning/ Riett
lætid/ Helguneñ/ z Rooſamleg Samviſ
ka/ Og ad ſijduſtu þad Himneſka Fød
urland/ nær þeſſe Kongur ſkal koma apt
ur/ til ad Dæma Lifendur og Dauda/
Matth. 25.

Skyllde Chr ſtur eckeñ ſijns Embættis
vegña/ vera eirn ypparſte Preſtur?

Ja/ Þui ſo hefur David Kongur vm
hañ ſagt og ſpmd/ Pſalm. 110. Drott
iñ ſoor/ og hañ mun ecke angra þad/ Þu
ert eirn Kieñemadur æfenlega/ epter ſki
ckan Melchiſedechs. Til þeſſ hefur A
aron og hans Epterkomendur aller Ki
eñemeñ/ og allur Kieñedomur j þui ga
mla Teſtamentenu/ vered ein Figura z
Fyrermyndan/ ſem lioſlega maa ſia j Se
ndebriefenu til Heb. 5. Cap.

Hvörneñ ſkyllde Chriſtur fram flytia
þetta Embætte?

D iiij Fyrſt

Fyrst/ Lijka sem Prophetarner z Pr
estarner vrdu þar til smurder/ ad þeir sky
lldu kienna og vndervijsa Folkenu/ So
skyllde og Christur vera eirn Prophete
Kiennemadur og Predikare/ sem Gud he
pur sagt vid Moysen/ Deut. 18. Eg vil
vppvekia þeim eirn Spamann/ af þeirra
Brædrum/ sem þu ert/ og eg vil leggia
mijn Ord j hans Munn/ og hann skal sei
gia þeim/ allt þad sem eg vil befala og
tilseigia honum/ Og Christur seiger sia
lfur hia Esa. 61. Ande Drottins er
yfer mier/ þar fyrer hepur Drottinn smu
rt mig/ og sendt til ad predika Volodum
og boda Evangelium fyrer þeim Nedg
dum/ til ad græda sundurknosada j Hia
rta/ z boda þeim faungudu Frelse/ z þe
im bundnu frijun af Fangelse/ og ad ku
ngiora Drottins gooda þacknæmelega
ar/ Og hia Mat. 17. seiger Gud him
neskur Fader sialfur/ þesse er minn elsku
legur Sonur/ a huorium eg hefe þock
nan/ hlijded honum.

Huad

Huad skyllde Christur ei framar giora j þessu synu Embætte?

Lijka sem Prestarner skylldu bidia fyr er Drottins Folke/ So hefur og Christ beded fyrer oss/ sem vier kunnum ad sia af Þm 17. C. Johañis Gudspiallamans. So bad hañ og eirneñ/ þa hañ hieck a Krossenum/ Fader fyrergief þeim/ þeir vita ei huad þeir giora/ Luc. 23. Og so stendur skrifad j Pistlenum til Hebr. 5. Christur hefur offrad a Dogum sijns Holldz/ bæde audmiukum Bonum z be-idslum/ til hans/ sem kuñe ad frelsa hañ fra Daudanum/ med sterku kalle og Gr-ate/ og er Bænheyrdur ordiñ.

Bidur þa Christur eñ nu fyrer oss?

Ja/ Alla tijma/ sem S. Pall seiger Rom. 8. Christur er til Guds hægre Handar/ og bidur fyrer oss/ Og Joh. seiger Mieka huggunarsamlega/ 1 Pist. 2. C. Ef nockur syndgar/ þa hofum vier eirn Medalgongumañ hia Fodurnum/ Jes-um Christum hañ riettlata.

 Huad

Um Truarennar Articula
Hvad meira heyrer þa til Christi Kienne manlegu Embætte?

Ad hann skyllde offra/ þui lyka sem Kiennemennerner i þui gamla Testamenteskylldu offra fyrer sijnar og Folksins Synder. So hefur og Christur/ sem sa riette yppaste Kiennemadur/ forlykad vid Gud/ fyrer vorar Synder/ enn ecke fyrer sijnar/ þui hann gierde alldrei nockra Synd/ og til Forlykunar fyrer oss/ oppfrade hann sinum Himneska Fodur/ ecke Brum/ Kwm nie Kalfum edur nockru soddann/ helldur sialfum sier a Krossins galga.

Hvar med bevijsar þu þetta?

Af þui sem skrifad er/ Heb. 9. Cap. Christur er komenn sem eirn yppaste Prestur/ Og ecke fyrer Nafra nie Kalfa Blood/ helldur fyrer sitt eiged Blood/ gieck eitt sinn inn i þad allra Helgasta/ og fann eilijfa Endurlausn/ Og til Heb. 10. Vier erum helgader fyrer Jesu Christi Lijkama Offur eitt sinn og med einu Offre sem æfenlega gilld er/ hefur hann fullkomnad þa sem helg

er

er verda, Og eñ ſeiger Poſtul. 1. Pet. 2. Chriſtur offrade ſialfur vorum Syndū a ſijnum Lijkama vppa Trienu/ Og ap ſur j ſama Capitula. Chriſtur hefur eitt ſiñ lided fyrer vorar Synder/ eirn rettlatur fyrer Ranglata/ vppa þad hañ ſkyllde færa oſſ fram̄ fyrer Gud/ hañ ſim var deyddur epter Holldenu/ eñ lijfgadur epter Andanum.

Fyrer hueriar Synder hefur Chriſtur Offrad ſier?

Chriſtur offrade ſier ecke alleinaſta fyrer Vppruna Syndena/ ſem oſſ er med fæddt/ ſem fyrr meir var palſklega kient j Paradiſenum/ helldur og eirneñ fyrer þær gioranlegu Syndernar/ og fyrer allar Synder/ med huørtu Nafne ſem þær nefnaſt meiga/ ſo og eirneñ bæde ſ Sok og Sekt/ og Synda ſtraffed/ huar fyrer Eſaias ſeiger/ 53. Hañ er Særdur ſokum vorra Synda/ og Lemſtradur vegna vorra Miſgiorda/ Hegningiñ lig gur a honum/ ſo vier hefdum Frideñ. Og 1. Piſt. Joh. 1. Cap. Jeſu Chriſti

Guds Sonar Blod hreinsar oss af allre Synd.

Hvøriter eru þeir Meñ fyrer hvørra Synder Christur hefur offrad sier?

Christur offrade sier sialfum fyrer allra Maña Synder/ aungum vndante einum af øllum þeim/ sem añad hvørt hafa lifad/ eñ eru til/ eda kuña ad verda og bijda jñ til þess sijdasta Doms.

Hvar med kantu þetta ad bevijsa?

Johañes seiger j 1. Cap. Sia þad Guds Lamb sem ber Heimsins Synder. Og eñ aptur j fyrra Pistle og 1. Cap. seiger hñ/ Christur er Betalingur fyrer vorar Synder/ og ecke alleinasta fyrer vorar/ helldur ꝥ alls Heimsins Synder. Þar ꝥ hefur og Christur befalad/ Mar. 16. Ad predika Evangeliũ og syndaña Fyrergiefning medal allra Þioda/ añars kyñe og þeir Ogudlegu ecke ad verda fordæmder fyrer þeirra Vantrw. Þui hvad skylldu þeir hafa truad/ eda hvad skylldu þeir eñ nu hier epter trua/ hefde hañ ecke lided Dauda ꝥ þa.

Negur

Hefur þa Christur og so fullnad giört fyrer þa sem verda Fordæmder?

Þad vottar H. Ritning med beru z klaaru Ordi/ þui suo seiger S. Paall. Rom. 14. Mitt kiære/ fordiarfa þann eige mz þinne Fædu/ fyrer huers Skullð Christur er dæidur/ Item/ 1. Cor. 8. Sa veyke Brodur verdur fordiarfadur af þeim þinum Skilninge/ fyrer huorn ad Christur er Lijflaatinn/ Item/ Heb. 10. Hu ad myklu meira Straffs meine þier ad sa myne verdugur vera/ sem hefur fotum troded Guds Son med Fotunum/ og hallid Testamentis Blooded Ohreint ad vera/ i huerium hann var helgadur. Og 2. Pet. 2. Þeir folsku Læresedur skulu afneyta Drottne/ sem þa Endurleyste/ huorier yfer sig sialfa munu færa skiot lega Fordiorfun.

IV Cap.

Um Heimsins Skopun.

Hefur Heimurinn vered fra Eilijfd/ edur hefur hann vered skapadur a Tijmanum?

Neilog

HEilog Ritning kienner oss
klaarlega/ ad Himmenn og
Skiepnurnar j honum/ ha
fa huorke vered af Eilijfd
et helldur orded oforvarande/ edur af noc
kre Hendingu/ Helldur ad Gud sialfur
hafe skapad þad allt/ þegar honum syn
dest so gott ad vera/ þt suo skrifar Mo
ses Gen. 2. Þetta er Bygging Himins
og Jardar/ þegar þaug voru Skopud a
þeim Tijma/ sem Drottinn Gud giorde
Himenn og Jord. Og Christur seiger
sialfur/ Marc. 13. Þar skal vera a þm
Dogum þuilijk Hormung/ sem ecke hef
ur vered soddann fra Upphafe Skiepn
unnar sem Gud hefur skapad jnn til þes
sa. Item/ Joh. 17. Forklaara mig Fad
er hia þier sialfum/ med þeirre Dyrd sem
eg hafde hia þier aadur enn Verolldenn
var Grundvollud/ so hefur og Gud blesſt
ad þann siounda Dag/ og helgad hann/
þui Gud huijldest a þeim Deige/ af ollu
sijnum Verkum/ sem hann hafde skapad
og giort/ Gen. 2.

Huor

Gudlegur Lærdomur

Huør hefur skapad Himenn?

Sa eine/riette/sanne Gud Fader/Son ur z Heilagur Ande/Pui so vitnar Da vid i Psalmenum. 33. Himnarner eru giorder fyrer Herrans Ord/ og allur Þeirra Her fyrer Anda hans Mu ns. Um Sonenn Vitnar Johannes so/ 1. Cap. Aller Hluter eru giørder fyrer Orded(þad er fyrer Soninn)og an Þess er eckert giort/ huad giort er. Og um þann heilaga Anda seiger Job. 33. C. Guds Ande hefur giort mig/ og Jnn blasturinn hins Almattuga hefur gief ed mier Lijfed.

Huar af hefur Gud skapad Himinn og Jørd?

Af øngvu Efne/ Helldur þann tijd z þa/ þar var eckert annad til enn Gud/ þa hefur hann skapad Himen og Jørd/ huß til eirnenn merker og þijder i sialfu sier þe tta Ord/ Ad skapa/ Gen. 1.

Fyrer huøria Orsøk/og huar til hefur Gud skapad Himen og Jørd/ og so margar Skiepnur i hønum?

Ecke

Ecke þeirrar Ordsakar vegna/ ad hann þyrfte vid nockurs þar af/ til sinar Sælldar eda Soma/ helldur af sijnum goodum og prijum Vilia/ Ad hañ suo fyrer Skøpunena/ villde lata sijna ofergianlega Magt og Millde/ Vijsdom og Giæsku/ leidast j Lioos og openberast/ og ad Englar og Meñ skylldu þeckia/ lofa og dyrka hañ þar fyrer.

V Cap.

Um Guds Fødurlega Forsion og Fyrerhyggiu/ og huorneñ hañ stiotnar ollum Hlutum/ og helldur þeim vid Magt.

Hefur Gud eñ nu a þessum Deige/ nockra Umhyggiu fyrer synum Skiepnum?

JA vissulega/ Þui hañ giorer ecke sem eirn Byggingar Meystare/ Smidr edur Hagleiksmadur/ Huor epter þad hañ hefur fullendad nockurt Verk/ edur

uploked nockre Bygging og Smyde/ Þa geingur hañ þar fra/ og læiur adra sijdan rada þar yfer/ og skepter ei pram ar þar vm/ þo þad falle nidur og verde ad enguu/ Eñ Drottiñ vor Gud hellð ur þui ollu vid Magt/ sem hañ hefur skapad.

Huar med bevijsar þu þetta?

So stendur þar skrifad j Psalme Da vids 119. Þu Grundvallar Jordena og hun blijfur standande/ þad sama blijfur epter þijnu Orde Daglega/ þuiad aller Hluter hliota þier ad þiena. Og j Þijst lenum til Heb. 1. Cap. Hañ ber alla Hl ute med Orde sijns Kraptar.

Hvørnenñ helldur Gud vid Magt Skiepnunum?

Fyrst/ Þa añadhuert Vppe helldur hañ þeim Skiepnum/ sem hañ hefur skapad j Vpphafe/ So sem Soolune z Tunglenu/ Himne og Jordu/ edur ept ur z Margfiolgar huøria eina ap þm/ epter þeirra Tegund og Natturu/ og helldur þo huørre eirnre j sinne

viettre Rød z ſtickan/ j ſijnu Embætte/ og Natturlegum Eigenlegleikum/ ſem þar til eru ſkapadar.

Þar næſt giefur hann øllum Lifande Skiepnum þeirra Lijf og Lifnad/ ſo S. Paall ſeiger/ Act. 17. DROttinn giefur allſtadar øllum Lijf og Anda. So ſeig er og Iob. 12. Cap. J Drottins Hende eru allar þeſſar Sæler ſem lifa/ og An de alls Hollds huør fyrer ſig. So giefur hann þeim ſkynlauſa Fienade ſijna fæ du ſuo vel ſem Monnunum. Sem David vottar/ Allra Augu vona vppa þig Drottinn/ z þu giefur þeim þe irra Fædu/ a ſijnum tijma/ Pſalm. 145. Og ſialfur Chriſtur ſeiger vm Fugla na vnder Himnum/ Matt. 6. Yðar Hi mneſkur Fader hann fæder þa. Lijka ſue ſeiger S. Paall. Act. 14. Gud hefur gi efed oſſ Regn og Avaxtarſama Tijma af Himnum/ med þui hann vppfyller vor Hiørtu/ med Fædſlu og Fognude. Og 1. Tim. 4. Øll Guds ſkiepnan er god/ ſem medtekenn verdur med Þackargiord.

Er þa Gud bundeñ vid Skiepnañs Nattur og Eigenlegleika?

Nei/ Þui hañ giører opt yfer Nattuͤruna fram/ og mot: heñe/ sem Meñ kuña sia og Merkia/ af þeim dasamlegu Verkum/ sem hañ lætur sia a Himnenum og Nefudskiepnunum/ a Dyrum og Mønnum/ huør ad syñast omøguleg vera/ fyrer vorre Skynsemd/ med þui þaug sam hlioda ecke þeirre Almeñelegu Skickan so sem þa Sooliñ stod kyrr a Himneñ Josu. 10. Og Esa. 38. Þegar hun gieck nockur Skref aptur a Bak/ Item/ Exo. 14. Þegar Hafed rauda skipteñ sundur/ Item. Dan. 3. Elldurin kuñe ecke ad brenña/ edur giøra nockurn skada. Hindrade Leoniñ/ suo þau kuñu ecke ad skada/ þo þau være Hungrud/ Dan. 6. Þar fyrer seiger Job/ Huad hans Sal girnest/ þad giørde hañ/ 23. Cap. Og David/ Psalm. 115. Vor Gud er a Himnū/ hañ kañ ad giøra huad hañ vill.

Lætur Gud Mañañs Giørninga/ ganga sier nockud til Hiarta?

Ja ad vissu/ þui hañ ræður og stiorn ar yfer Mañaña Hiørtum og Vilia. Þar fyrer seiger Salomon/ Prov. 21. Kongsins Hiarta er j Hende Drottins/ til alls þess sem hañ hefur Lyst til/ skal hñ beigia þad/ Item/ Prov. 16. Mañs ins Hiarta vppheinker siñ veg/ eñ Drottinn tilreider hans Gang. Og Jeremias seiger/ 10. Cap. Eg veit Drottiñ ad Mañsins Vegur/ stendur eige j hans Vallde/ Ja/ þad stendur ecke j hñs Vallde sem geingur/ edur ad hñ kuñe ad tilbwa siñ Veg edur Gang.

Þa heyre eg vel ad Gud er Ordsøk til allra Mañsins verka og Giørda/ z jafnvel til þess sem vont er z til Syndareñar?

Hier er mykell munur a mille þeirra vondu og godu Giorda/ þui so myked sem ahrærer þau godu Verkeñ/ þa þocknast þaug Gude/ og hañ vill/ befalar/ styrker og knyr Meñ til/ ad þeir skule giora þaug/ Eñ þad vonda eda Syndena/ vill Gud eige/ ecke helldur befalar ad hñ skule skie/ myklu sijdur hialpar hñ mañe til

til ad giora slijkt/helldur þyrerbijdur og
straffar han þad bæde tijmanlega/ og
eilijflega/ Forhindrar og so opt/ ad þad
skiedur ecke/ edur ef hn̄ lijdur og letfer/
ad þad skie meige/ þa hagar han̄ þui so
to/ af sijnum Guddomlega og oendanle
ga Vijsdome/ ad þad fær eirn goodann
enda/ huort noglega ma sia af Josephs
Historiu/ sem felldur var/ og allre Pijn
ingar historiun̄e Christi.

Er þa Gud nalægur/ nær han̄ wtrietter
þetta/edur ecke?

Fyrst þa framkuæmer hn̄ alla Hlute
nærverande/ so sem Drottin̄ seiger sialf
ur/ Jer. 23. Eg er eirn Gud sem er nær
lægur/ og ecke eirn Gud sem er langt j bu
rtu/ er eg ecke sa sem uppfyller Himen og
Jord. Item S. Pall j Giorninga B.
17. Cap. J honum (Drottne) lifum vier/
er/ hrærunst vier/ og erum vier. Og Da
vid Psalm. 139. Huort skal eg fara fy
rer þijnum Anda/ og huort skal eg flyia
fyrer þijnu Auglite/ fare eg vpp til Him
ens/ þa ertu þar/ giore eg mier Sæng j

Helvÿſte/ ſiá/ þa ertu eirneñ þar.

Þar næſt/ þa er þar eckert huled fyrer hønum/ ſem Job ſeiger/ 28. Gud ſier til Jardareñar Endemarka/ hañ ſier allt þad ſem vnder Himnenum er. Þad med kieñer og David Pſalm. 139. Drottiñ/ Myrkrid er og ecke Myrkur hia þier/ ? Noottiñ hun lyſer ſem Dagur/ Myrk red er ſo ſem Lioſed. Og Syrach 23. ſe iger/ Augu Drottins eru Þuſundſiñum klaarare eñ Sooliñ/ ſem gaumgiæfa al la Mañaña Vegu/ og hugleida huld Hlute.

J þridia mata/ þa prooȝar hañ og ranſakar hañ allar Mañſins Hugre ingar/ ſem Kong David giefur ad ſkil Pſalm. 33. Þar hañ ſeiger/ Drottiñ er ſiñ giører ad øllum þeirra Giørnin um/ Job ſeiger 42. Herra/ Jeg veit ad þu megnar øllu/ þar er eingiñ Hugſan huleñ fyrer þier/ Jaa/ hañ veit og alla Hlute fyrre eñ þeir ſkie/ ſem David vott ar Palm. 139. Herra/ þijn Augu ſaa mig/ þa eg var eñ nu ecke fullſkapadur

og

og aller mijner Dagar voru i þijna Bok skrifader/ þeir ed vera skylldu/og þeirra hiña somu var þo eñ þa eingeñ/ Og Syrach seiger/ Herrañ sier til fra Eilijfd til Eilijfdar/ og þar er eckert nijtt edur furdanlegt fyrer honum Syr.39.

VI Cap. Vm Einglana.

Huorneñ kantu ad bevijsa ad þar sieu Einglar til?

Salmaskallded David Kong ur seiger Psalm. 91. Drottiñ mun befala sijnum Einglum vm þig/ ad bevara þig a øllū þijnum Vegum/ Og Christur hia Gud spiallamañenum Lucam 15. Þar mun vera Glede yprer Guds Einglum/ yfer einum Syndugum sem Jdran giører. Hier yprer vtan hafa þeir tijdt og opt openberad sig fyrer Guds heilogum/ so sem fyrer Abraham/ Gen.18. Jacob/ Gen. 32. Gedon/ Jud. 6. Dan. Cap. 7. Joseph/ Matth. 1. Fyrer Hirdurunum

 sem

sem vøktu yþer Hiord siñe þa Christur var fæddur/ Luc.2. Og fyrer Kuiñunum epter Christi Uppriſu/ Joh.20.

Eru þa Einglarner af sialfum ſier/ edur eru þeir ſkapader?

Einglarner eru ſkapader af Gude ſo sem Kong David ſeiger/ Pſalm.104. Drottin giører Einglana ſijna Anda/ og ſijna Þienara Ellds Loga/ Og S. Pall ſeiger Col.1. Fyrer Guds Eingietiñ ſon eru aller Hluter ſkapader/ þeir ſem eru a Himnum og a Jørdu/ ſyneleiger/ og oſyneleiger/ huort þ eru Thronar/ Herradæme edur Magtarvellde/ þeir eru aller ſkapader þyrer hañ.

Eñ huenær edur a huorium Deige þeir ſieu ſkapader/ þar talar heiløg Ritning eckert um/ og vier høfum ei ſierdeilis Þørf ad vita ſliꝣkt.

Eñ þu ſagder þyrſt wr Pſalmenum 104. Ad Einglarner være Andar/ Huorneñ kiemur þad þa til/ ad þier ſiaſt i Mañlegre Mynd edur eru Andarner ſyneleger?

Þad er vijſt/ ad Einglarner i ſialfum ſier

Fter eru Andar / z j ſo mæta þa eru þr oſyneleger / ȝ z ſlyka Maňaňa Sæler / Eň þegar þeir hafa læted ſtundum ſia ſig / þa hafa þeir teked vppa ſig Mañlega og ſynelega Mynd og Negdan / ɩnn til þeſſ og ſo leinge / ad þeir høfdu wtretť ſyn Erende / til huørra þeir voru wtſen der aꝼ Gude / ſydan hafa þeir ſtraꝫ aꝼ lagt ſomu Mynd og Negdan.

Eru þar marger edur fæer Eing lar ſkapader?

Ja / Otelianlega marger / og þad ma bevyſa aꝼ þeſſum epterꝼylgiande Open beringum z Niſtorium / Daniel ſagde / Cap. 7. Þar var eirn Geiſle / ſem gieck wt aꝼ þeſſ gamla Auglite / Þuſundſyň um þuſund þionudu hønum / og tyſu þuſ undſyňum tyſu Þuſunder ſtodu j kringū haň. Og Chriſtur ſeiger til Peturs / Matth. 26. Meinar þu ad eg kuňe ei ad bidia miň Fødr / ad hň ſende miʳ meir eň tolf Legion Eingla / Nu vita Menn vyſſt / ad þar eru mørg Nundrud j eirnre Legion, So ſkrifar z Moyſes / Gen. 21.

Jacob ferdadest sinn Veg/og Guds Ein
glar mættu hønum/og þegar Jacob sa
þa/sagde hann/ þier erud Guds Nerlid/
Sijka so lesum vier/ad Eliseꝗ Þienarar
sau Fialled fullt allt med Einglum/ 2.
Reg. 6.

Er þar nockur Mismunur Einglanna

Ja/þar er stor Mismunur a mille þe
irra/þui nockrer kallast Amennelega Ei
nglar/adrer kallast Yfereinglar/ Thro
nar/Nøfdingsstietter/Nerradæme/Ma
gtarvellde og meira soddan/Nuørier enn
alls efa eru Volldugre og Megtugre/
enn hiner adrer/Enn huad margar Tro
ppur þar eru j slijkann maata medal þeir
ra/ er oss ecke enn nu openberad/ j þui til
komanda Lijfe/skulum vier fyrst fa þad
ad vita.

Huad margslags Einglar eru til?

J Upphafe voru þeir skapader goder
og heilager/ þui so seiger Moyses epter
Skøpunar Nistoriunne/Gen. 1. Og Gud
sa allt þ e̅ hann hafde giort/og sia/ ad
þ var allt harla gott. Enn eptera voru
þar

Þar nockrer af þeim sem ecke bliju stod
uger j Saklleikanum/ Og þar fyrer eru
eñ nu tueggia Handaslags Einglar/ Þe
godu og þeir vondu/ huar vyrer Petur
seiger 2. Pet. 2. Gud hefur ecke þirmt
Einglunum sem syndgudu/ J þeirre so-
mu Meiningu skrifar og Judas Thadd
eus j sijnum Pistle/ Einglana sem ecke
beværudu siñ Hoppdingsdom/ helldur for
lietu sitt eiged Heimkyñe/ hefur hañ for
varad med eilijfum Bondum j Myrkre
til þess mykla Doma Dags/ Og aptur
skrifar hañ/ Michael Hofudeingill þr
ættade vid Diofulin̄ og talade vid hañ
vm Møyses Lijkama.

Eru þa Einglarner Megtuger?

Ja/ næsta megtuger/ þui eirn Eingill
slo j hel a eirnre nottu/ alla Frumburde
j Egyptalande/ Ex. 12. Eirn Eingell
utriette sijna Hond/ yfer Jerusalem/ og
sloj hel 70 Þusund med Drepsoott/ 2.
Sam. 24. Eirn Eingell sloo a eirnre
Noottu j Herbudum þeirra af Assiria
185. Þusunder 2. Reg. 19. Hier af mei

 gum

gũ vier audvelldlega merkia/ huørsu m
gluger Einglarner eru.
Huørt er Embætte þeirra godu Eingla?
Fyrst hafa þeir Embætte hia Gude
ad þeir skule standa frame fyrer honum
lofa og prijsa hañ/ Pier um vitnar Joh
hañes/ Openber. 4. og Esa. 6. Þar
hañ skrifar so/ Eg sa Drottin sitia a ei
num hafum og upphofdum Stoole/ og
Falldur hans Klæda uppfyllte Muster
id/ Seraphin stodu yfer honum/ huor
þeirra hafde sex Vænge/ med tueimur
huldu þr sitt Auglit/ z mz tueim̃ huldu
þeir sijna Fætur/ og flugu med tueimur
og huør hropade til añars og sagde/
Heilagur/ Heilagur/ Heilagur/ er Dro
ttin̄ Zebaoth/ øll Jørden̄ er full af ha
ns Dyrd. Og ad þad hæfe þeim/ ad vt
rietta Drottins Embætte/ þar um vitn
ar Kong David/ Psalm. 103. seigiande
Lofed Drottin̄/ þier sem erud hans Ein
glar/ þier øflugar Kiempur/ sem vtriet
tid hans Befalning med Magt. Og þ
sama gießt lioslega ad skilia/ i þeim Ni
storiũ

storium/ vm Abraham/Loht/ Gedon/ Daniel/Zachariam/Mariu z Joseph. Þar næst hafa þeir og ad bestilla hia Monnunum/ so ad þeir skule strappa þa nær þeir eru vonder/ So sem þañ tijd þe ir fordiorfudu jnbyggiarana j Sodoma og Gomorra/ Gen. 19. Stroffudu og sloou Folked a Dogum Davids med Dr epsoott/ 2. Sam. 24. Fordiorpudu z ey delogdu Señacheribs Herbwder . 2. Reg. 19. Slou þañ Hofmoduga Hero dem med Stukdome/ Act. 12. og meira þess hattar. Eñ þegar Meñ eru from er og gooder/ þa eru Einglarner Reidu bwner til ad kieña/vndervijsa/vernda z vardveita/ hialpa og styrkia þa til goo ds/ añadhuort ad þeir j soddañ mata þi one einum Mañe alleinasta/so sem Bo rneñ hafa sijna Eingla/ Matt. 18. Ed ur z ad þeir þiona heilu Heimkyñe.
Slijkr Hwseingell var Raphael/ Tob. 7. Þa hañ gaf þeim vnga Tobia Hus frru/og rak a burt Asmodeum. Edur z so hialpa til/ad þar meige vera Fridur j

Lande og Stødum/ Dan. 10. Vppveckia Dygd og Fromleika/ Esa. 37. Ad vara z vid Magt hallda/ yper Valldsmönum j þeirra Embætte/ og verndar þa fyrer Olucku/ 1. Cor. 11. Enn sierdeilis og einkum/ þa vaka og strijda þeir fyrer Guds Kyrkiu og Søpnude/ gledia sig vid Yferboot og Jdran eins Syndugs Mans/ Luc. 15. Og bera Sæler Gud hræddra j Abrahams Skaut/ Luc. 16.

Huørnenn skulum vier haga oss og heg da vid þa goodu Engla?

Menn meiga ecke tilbidia Einglana/ huørsu heilager sem þeir eru/ þui Gud vill ecke giefa sijna Dyrd nockrum ødrum/ Esa. 42. Þar med þa tilbidia Einglarner þann sama eina sanna Gud/ so sem vier/ Þar fyrer hafa þeir z ecke viliad nockurn tijma medtaka soddan Æru/ helldur vijsad Mønnum til Drottins Guds/ ad þeir skylldu tilbidia hann og akalla alleina/ Apoc. 22. So sem þegar Johannes villde tilbidia Eingelinn/ þa sagde hann/ sia til þu giør þad ecke/ þui eg er þinn

Sam

Sampion/og þiña Brædra Spæman
naña/tilbid þu Gud. Eñ su ædsta Æra
og virding/ sem Einglarner hafa Lyst
til/ad vier skulum veita þeim/er su/ Ad
vier ei med vorre Ogudlegre Vmgeing
ne og vondum Lifnade/ burtrekum sodd
añ dyrmæta/ z verduga Vardhalldsmeñ
fra oss/ helldur kostgiæfiñ/ ad lifa j Nei
lagleika og Riettlæte/ og epterfylgium
þeirra Dygdum/ Lofum dyrkum og prijs
um Gud vorn Skapara/ sem þeir z gio
ra/og sierdeilis af Hiarta þackum Gude
fyrer so vollduga/trua/ Þienara z Va
rdhalldsmeñ/ s hn oss sett z giefed hefr.

Hvøriier eru þeir vondu Einglar?

Þad er Djøfulliñ og þeis vondu And
ar/ huerier ad vijsu voru j Vpphafe ska
pader/ goder/ heilager og rietfferduger/
lijka sem þeir adrer Einglar/ Eñ stodu
þo ecke stadfaster j Sañleikanum/ helld
ur af sijnum frijum vilia/ vidu Motsnu
ner Gude sijnum Skapara/ og fiellu fra
honum/ gierdust Guds og Mañaña O
viner/ verda og þar fyrer vardveitter j
Myrkre

Myrkre til þess mykla Doma Dags/ 2. Pet. 2, Hier um talar Christur/ þar hn̄ seiger/ Joh. 8. Dioꝼullen̄ var eirn Mordinge þegar j ꝼra Upphafe/ z var ecke stadfastur j Sannleikanum/ z þar ꝑ seiger Petur/ ad Gud haꝼe bunded han̄ med Hleckium/ og burtkastad hønum j Myrkur. Og Judas j sijnum Pistle/ gieꝼur ad skilia/ ad Gud hafe geymt þa/ sem ecke helldur sier vid sitt eigid Hofdingsdæme j eilijꝼum Bondum og Myrkre/ allt til þess sijdasta Dags.

Hvør var su Synd sem Satan giørde/ þyer er hvøria hn̄ vard wtskuꝼadur?

Enn þo heiløg Ritning hafe eckert vist giefed hier um til Kynningar/ þa kun̄a Men̄ þo noglega ad merkia af Dioꝼulsins Jdiu og Athoꝼnum/ ad han̄ er eirn stolltur z Drambsamur Ande/ sem ecke ad eins heꝼur stært sig og Metnad aꝼ sijnum storum Gaafum/ helldur og so heꝼur hn̄ stundad epter þui s̄ er hærra og stærra.

Eru þa vonder Einglar edur Dioꝼl ar marger?

þar

Þar er eirn Hofdinge a medal þeirra huer ad kallast Belzebub/ þad er eirn Flugu Herra/og þesse syndgade med mor gum sem hønum pylgdu/ voru so aller j einu wtrekner af Himnum/ en lijka sem vier vitū eige vissa tolu/ Þra godu Eing la/so kuña Meñ ecke helldr ad vita/ hu orsu marger þr vondu Einglar eru/ eñ so myked kuña Menn ad vita/ af Guds Orde/ ad þr eru marger/ þui þegar Chr istur wtrak þañ vonda Anda/ af þeim Diøfulooda Mañe/ Luc. 8. og spurde huørt hñs Nafn være/ þa sagde andiñ/ mitt Nafn er Legion/ þui þar voru mar ger Diøflar farner j hñ/ so þar var eitt Legion edur Fylke Diøfla j einū mañe.

Hefur þa Diøfulleñ eñ nockra Magt?

Ja/ hañ er eñ epter Falled/ eirn miøg megtugur Ande/ Og nær Gud vill þad leyfa/ þa megnar hañ myked/ þar fyrer verdur hañ samlyktur einum sterkū Her vopnudum/ Joh. 12. Og øskrande Leon 1. Pet. 5. Þar fyrer kallast hañ Hofdin ge þessa Heims/ Eph. 6. Sa Megt

uge

uge z sa store Leviathan/ Job 40. C.

So formerke eg ad Diøfullin kan ad
giøra huad hann vill?

Nei/ Med sinn eigenn Magt kann hann allldungis eckert wt ad rietta/ vtan sin sie/ ad Gud fyrer sierlegar Ordsaker gie fe honum mædur Leife þar til/ Þui vier lesum/ Exo. 8. Ad þeir Galldramenn j Egyptalande/ kunnu ecke med hns Magt ad koma eitnre Lws af stad/ So matt te hann ei helldur sem vier meigum lesa Matt. 8. Fara j nockurt Suijn/ þyrr enn Christur gaf honum leife þar til. Og fierdeilis siaum vier j Jobs Histor iu Cap. 1. Ad Diøfulinn kann ecke ad giora Gudhræddum Monnum nockurn skada/ an Guds Leifis.

Huer er Diøfulsins Idia og Athøfn?

8 Hann lastar Gud og lyter/ seigiande/ Hann sie ofannordur og Ofundsiukur/ ed ur Natursamur Gud/ þui so seiger Høggormurinn/ Gen. 3. vid Evu/ Þid skulud ecke Dauda Deyia/ helldur veit Gud/ ad a hueriunn Deige þid eted þar af/

þa

þa munu yckar Augu opnast/ z þid mu
nud verda lijka sem Gud.
2 Hañ setur sig oppa mote Christo og
hans Rijke/ sem Gud hefur Fyrerspaad/
Gen. 3. þar hñ sagde/ Eg vil setia Ovin
skap a millũ þijn og Kuiñuñar/ og a mil
lum þijns Sædis og Kuiñuñar Sædis/
þar fyrer drijfur hañ stundum til baka/
þa soñu Guds Þionustu/ Dan. 10.
3 Hañ forblindar Mañsins Hiarta z
Siñe/ ad Meñ siae ecke þad klaara Lι
os heilags Evangelij/ og þar fyrer vpp
vekur hañ þa til adskilianlegra Lasta z
Synda/ so sem hañ kom vorum fyrstu
Foreldrum til Ohlijdne/ Gen. 3. Da
vid til Hoordooms og Hofmods/ z. Sã.
11. Petre til ad afneyta Christo. Mat.
26. Cap.
4 Hañ villde giarnañ fordiarfa alla
Meñ bæde til Lijfs og Salar/ ef hann
giæte/ þui hañ er eirn Mordinge/ og
suo villde hañ hafa hendlad vid Job/
hefde honum þad tekest/ Job 1.

Meñ meiga þo tydt og opt heyra/ad Diö[fl]
ullin̄ giörer Mönnunum til gooda?

Þad skiedur visst stundum/ad Diøful
lin̄ med Guds leyfe/visar Mønnum a þa
ug Medøl sem þeim hialpa/og an̄ad hu
ørt giører han̄ þad sialfur/ ellegar þyr
er syn Verkfære/sem eru Galldramen̄/
og þeir ed fara med Særingar/edur a[n]
ad þesshattar. Þo ecke j þeirre Mein
ingu/ ad han̄ vilie hialpa Folke af mið
aumkan sinne/ helldur myklu framar
hialpar han̄ a Lyfenu/ vppa þad ha[n]
kun̄e ad giøra skada a Salun̄e/ og for
blindar vm syder soddan̄ Men̄/ ad þeir
lokssins koma so langt aleidis / j Gøll[d]
rum og Giørningum/ ad þeir verda sui
virding þ͛ Gude/og styrker þar med adra
j þra Vantrw. Lyka so talar Diøfull
inn̄ stundum Sannleika/Ecke þessvegna
ad han̄ hafe lyst til hans/ þui han̄ er
Mordinge fra Vpphafe/ og Fader all
rar Lyge/ Joh.8. En̄ þad giører han̄
þessvegna/ad Men̄ skule ecke vera suo
snart varer vid syn Suik z Prette/z hn̄

þess

þess betur kune ad komast til ad fremia Lyge sijna. Sama Aform og Meining hefur hañ vm alla sijna Hialp og Heil suboot/ alleinasta til þess ad giora skada.

Hvørnen kuñum vier ad vakta oss fyrer Diøflenum?

Fyrst/ Ad vier gøngū þess forstalegat alla vora Lijfdaga/ og hugleidum /ad vier høøum eirn þusundfalldañ Viela smid/ kænañ/ slægañ og megtugañ Ovin Diøfuliñ vid ad beriast/ huør ad ge ingur vm kring sem grenlande Leon/ og leitar epter huar hañ kune ad fa Hæle/ og Herberge j Landenu/ 1. Pet. 5.

Þar næst/ ad vier j tijma Vopnum oss j mote hønum/ og jfærum oss Guds Al vepne og Herskruda /vmgirter vm vor ar Lendar med Sañleikanum/ og jklædd er Brinju Riettlætsins/ Skofatader m Evangelio Fridarins/ og vmframm alla Hlute/ gripum Hialm Hialpræde sins/ Skiølld Truarennar z Sverd An dans/ sem er Guds Ord/ huar med vier kuñum wt ad slockua oll Elldleg Skey

 ke

te Diofulsins/ Eph. 6. Cap.
J þridia maata/ Ad vier sioum oss j
Speigle a Diofulsins Straff pe/ z vok
tum oss vid Syndenē/ sierdeilis fyrer Dr
ambe og Metnade/ þui med þeim legg
ur Diofullinn sijnar Snorur fyrer/ og let
tar vid ad aneita oss z fanga/ 1. Pet. 5.

VII Cap. Um Manninn.

Hvørner og af hvørriu Efne hefur Gud
skapad Mannenn?

Epter þad ad Gud hafde a sex
Døgum allann Heiminn skapad
z sierdeilis plantad j Paradijs
sem j ødrum føgrum Lystegar
de allskonar Trie og ægiæta Avexte/
þa vard Madurinn skapadur ad sijdustu/
epter allrar heilagrar Þrenningar sierde
ilis Rꝛade/og jnnsettur/ad hann skyllde ve
ra eirn Herra yfer ollum Skiepnum.
Hier med skulum vier vita/ad Gud skap
ade Adams Lijkama af Molldu z Jer
du/og blies Lijfs Anda edur Saal j hann/
enn

eñ þar ept^r skapade hñ Evu af Adams Rifbine.

Jñblæs þa Gud eñ nu a þessum Døgum/ Mañа Sælum / þa z þeirra Lÿkame?

Nei/ þui Gud skapar ecke framar nock ud nytt/og ef so skyllde vera/ þa yrde añ adhuørt allar Sæler j þañ Mæta hei lagar/og fyrer vtan alla Skulld og Brot/ jñgiefnar af Gude j Mañsins Syndugañ Lÿkama/ ofaurgadur med Synd z og Bondsku/ edur og. Meñ mættu seigia þa/ad þær yrdu Ohreinar j Skøpuñeñe/og so segdum vier Gud ad vera Ordsok til Syndareñar/ huørier bæder Ylu ter eru miøg Ochristeleger ad talast vm Gud. Eñ vier skulum vita/ad lÿka sem Gud skapade alla Evu lifande/ mz Sæl og Lÿfe/ af øllum lifande Adam. Gud verdur og eñ nu a þessum Deige/ allur Madurinñ med Sæl og Lÿfe apladur z fæddur j Heimiñ af Møñum/ Og j soddañ mæta skulum vier skilia Guds blessan/ vm Mañsins margfalldan og Auaxtarseme/ þui añars mynde Mañaña

 marg

Margfiølgan vera længtū miñe eñ aff ara skynlausra Skiepna/ og i soddan meiningu sm̄ adur er sagt/ talar Skript eñ/ Gen. 46. Þar voru 70. Saaler af Jacobs Lendum. Þar fyrer verdur sal z Lijf vnder eins plantad/ aukeð z marg balldad.

Meñ biña þo opt j hellagre Skript/ so ad Orde komest/ ad Gud giefe Mañ enum Anda?

Eñ þo ad Gud ecke framar so skap: Meñ af Jørduñe/ sem hñ giørde j Vpp hafe/ helldur plante og Avaxte þa sy: er Mañaña Ættkuisser/ Þa skulum vier lijka vel eñ nu a þessum Deige/ eigna og tilreikna Gude sijñt/ med þui hañ bæde hefur jñsett somu skickan og blessad hā na/ Esa. 44. Og helldur heñe eñ nu vid Magt fyrer siñ Guddomlegañ Kra pt/ Jerem. 1. Fyrer vtan huørn eingiñ Mañeskia kañ gieteñ ad verda/ edur fæ dd j Heimiñ/ Act. 17. Zach. 12.

Er þa Mañeskiañ skøpud j Vpphafe/ At hun skyllde deyia lijka sem skynlaust þie?

Neij/

Nei Ongvaneigin/ helldur et hun skyl-
pud til Lijfsins/ ad hun skyllde hafa fyrst
eirn rwman tijma hier a Jordu/ ad lofa
prijsa og þeckia Gud sin̄ Skapara/ va-
xa/ margfaldast og uppfylla Jordena
og drottna yfer ollum Dyrum/ og sijdan
fyrer utan Daudan verda uppnumin̄/ og
in̄sett j þa eilijfu Paradijs med Herrans
heilogum Einglum.

Hvernen̄ bevijsar þu þetta?

1 Gud hefur ecke skapad Man̄eskiun̄
at Sal af Jordun̄e/ sem þess skynlausa
Fienadar Sal/ helldur sialfur jnblæsed
hen̄e j man̄in̄/ so s einn̄ odaudlegu̅ anda.

2 Hafde Gud sett Lijfsins Trie fyrer
Man̄in̄/ til eins Læknisdoms/ fyrer hus
en hn̄ kun̄e ad halldast jafnan̄ vid Ma-
gt og styrk/ sem j hans Ungdome.

3 So hefur og Gud epter Syndafall
ed utrecked Man̄en̄ af Pardijs fra Lijfs
trienu/ ad han̄ ecke framar skyllde eta
þar af og leingia sitt Lijf/ en̄ þo han̄ sij
ka vel mætte hafa daued ad sijdustu sem
Herran̄ hootade honum.

4. Og hier pyrer vtan pa vitnar heilog Skrifft fierdeilis vm þuilijkt/ þui so seig er Syrach 15. Fyrer Mannenn er sett lijf og Daude/ z huort sem honum giedzast skal giefast honum/ Og Salomon j sinne Wijsdomsbook. 2. Cap. Gud skapade Mannenn j Odaudleik/ og giorde hann epter sinne eigenn Mynd/ enn af Diofulsins Natre og Ofund/ er Daudenn komenn j Verolldina.

VIII Cap.
Vm Guds Mynd.

Huad hefur su Guds Mynd vered sem var j Mannskiunne?

Gvds mynd (eigenlega ad tala) var ecke Mannsins vtvortis Mynd/ ecke helldur Sæl edur Lijkame/ enn sijdz Mannsins Breitne (mz þui allt þetta vidhiellst z var epter Syn da falldet) Helldur var su Guds Mynd ein klaar og skiær Guds Kynning/ og þeck

ing j Mañsins Siñe og Skilninge/ ad hañ j sijnum Vilia/ var lagadur epter Guds Vilia j allañ mata/og fullkom liñ j ollum sijnum Verkum.

Nær af kuñum vier ad skilia/ ad Adam var miøg vijs/so ad hañ þeckte Guð siñ Skapara/ og visse allra Dyra Nattu ru og Tegunder/ Hañ var Riettferdug ur og heilagur/ suo hañ kuñe ad hegda sier j Hugskote og Verkum/ olldungis epter Guds heilogum Vilia/ Var þ: sid samur/skijrlijfur og saklaus j ollum Hlu tum/og hefde vel kuñad ad vera Guds Vilia fullkomlega hlijdugur/ Ja/ hañ hefur vered slijkt/ ad Meñ hefde ku ñad ad sia j hm̄ Dygder og Dæder þess Lif anda Guds/lijka sm̄ þær hefde fullkom lega vtmaladar vered/ med sijnum riet tu Litum/sem hæfde og heyrde.

Luttenen beuijsar þu þetta?

Af Moysis Ordum/ sem so hliooda Gen. 2. Allt þad sem Adam kallade hu ert lifande Dyr/ þad var þess sama Na fn. So gaf Adam allra Handa Kuikpe

 nade

nade Fuglum Himens og ollum Dyrum a Mørkenne/ huoriu sitt Nafn. Og S. Paall seiger/ Eph. 4. Iklædest þeim nya Manne/ sem er skapadur epter Gude j Riettlæte og Heilagleika/ Item/ Col. 2. Iklædest þeim nya Manne sem Endurnyast til Vidurkienningar/ epter þeirre hans Mynd og Lÿking sem skapade hann.

Hefur Madurinn mist þessa Mynd og Lyking fyrer Synda falled?

Ja/ Gud næde þad suo vÿst/ þuiad þo Madurenn være og blife enn j sinne Veru/ þa hefur hann þo mist og tapad þeim Algiorlegleika/ Vÿsdome/ Riettlæte og Heilagleika/ og fenged j staden aptur fyrer somu Guds Mynd/ eitt forblindad Hiarta og sinne/ og frasnæed Hiartalag Gude/ og kann ecke framar ad giora nockud gott/ af sÿnum eigenn Mætte/ enn hefur stora Lyst og Girnd/ ad giora þad sem vont er. Þesse sama Guds Mynd sem Madurinn hefur mist/ verdur ad vÿsu endurnyud aptur Dag fra Deige j þeim

Tiwudu/ eñ verdur þo ecke fullkomiñ j øllum Steinum/ fyrr eñ j þui epterkom̃anda Lijfenu.

IX Cap.
Um Mañsins Frijvilia.

Huad skilur þu med þessum Frijvilla/ edur huad kallar þu Frijviliañ?

Allt þad sem Madur kañ giøra med siñe Skynseme/ Hiarta/ Vilia og Kroptum/ añ(n)adhuort til ad skilia/ dæma/ hallda nockru/ edur missa þad/ so vel siñ ad stunda epter nockru/ edr ad hafa þar ecke lyst til/ og hallda sig þar fra/ edur j añañ mata ad giøra og lata ogiort.

Er þa Mañenum alltijd eins hattad? so myked sem snerter þeñañ Frijvilia?

Nei/ þui þad skilur j ferfalldañ mata 1 Er ødruvijs hattad Mañsins Frijvilia fyrer Falled. 2 So var honum og ødruvijs vared epter Falled/ fyrr eñ mad ureñ verdur umvendur/ so vel ꝫ j Umvendinguñe; Ødru

3 Hddru vijſe er haṅ j Maṅe/ ſem er en durpæddur pyrer heilagaṅ Anda.
4 Og sdruvijs verdur haṅ j þui eilijfa Lijfe/ þa Madur verdur algiordur z full komiṅ.

Hvørnenṅ var Meṅſins Frjalſa vared þyrer Syndapalled?

Narla vel/ þui þa var haṅ og eirn þa ttur af Guds Mynd/ og þa var Maṅe num ſo hattad/ ad haṅ kuṅe af ſijnu ei genlegu Megne og Mætte/ ad hapa bli fed goodur og fromur/ z ſijndt Drottne japnlega Hlijdne j ollum goodum Verk um/ edur og med ſiṅe Ohlydne ad vijkia þra Drottins Bode og Vilia/ So ad A dam kuṅe lijka ſo vel ad hafa vaktad ſig fyrer Syndeṅe eþ haṅ hefde viliad/ ſuo ſem haṅ giorde Dioþlenum til Vilia/ þar haṅ þiell j Synd og Drottins Bod orda Yfertrodſlu/ ſem Syrach hier vm vitnar/ ſeigiande/ 15. Cap. Gud giorde Maṅeṅ af Vophafe/og liet haṅ j Ho nd ſiṅar Rædſloguṅar/ vilier þu/ þa ma ttu vardveita Bodord z trw/ til ad giora

huad þacknæmt er/ hañ hefur sett Elld og Vatn fyrer þig/ wtrett þijna Hond til huors þu vilt/ Fyrer Mañenum er Lijf og Daude/ og huort sem hønum þo Lnast/ skal giefast hønum.

Huørnen er nu hattad þessum Frijvil ia epter Syndafalled?

Narla jlla/ þuiad med þui Mañeskiañ hefur mist þa Mynd Guds/ so miste hñ vnder eins þañ Frijvilia/ huert þo ecke so skal skilia/ lijka sem Mañeskiañ skyll de ecke framar hafa nockurn skilning ed ur skynseme/ Vilia edur Mætt edur me gn. Eñ Mañsins Frijvilie/ til ad giora þ sem gott er/ hñ er vnder eins med þeir re Guds mynd/ sem var skøpud j Mañe num til Heilagleika og Riettlætis/ misk ur tapadur/ og aumkunarlega fordiarf adur.

Megnar þa Madurinn alldeilis eckert meira epter Syndafalled?

Vppa þad ad Meñ kuñe ad suara ri ettelega hier til/ þa skulum vier vandle ga merkia/ huor mismunur sie a millum þeirra wtvortis Veralldlegra og Jard neskra

Mestra Hluta/ og a mille peirra andle gu z Himneſku Hlutana z ſnerta Guds Saluhialplega Kyñing og Peckĩng/ og vora eilijfa Velferd.

Hvad megnar Madurin j þeim Hlutum ed ur Værkum/ ſem eru Utvortis edur Jardneſker?

Pad er vijſt/ ad þar lætur ſig ſia j mañi ſins Skilninge og Skynſeme(ſo myked ſem vidvijkur þeſſum vtvortis Hlutum) lijka ſem eitt lijted Lioos edur Byrta/ hu ort Meñ kalla Natturunar Lioos/ ſuo ſem pad er Mañſins Natturu jnplantt ad og jñgiefted/ ad þar ſie eirn Gud til/ ſem Meñ eige ad ottaſt og heidra/ Jtẽ ad meñ kuñe ad giora miſmun a þui ſiñ er ærlegt og oærlegt/ Hvad vier meigũ ſia ap þeim heilogu Sogum/ ſem Heid ingiarner hafa giort vm Æru og Tukt og adrar pleyre Dygder.

Sømuleidis ad Meñ kuñe ad deila eitt en Hlut fra ødrum/ hafa ſoddan Skarp vijſku/ ad þeir kuña vppa ſiña adſkilian lega koſtulega Hlute ad giora/ og hier ap eru þær Frijkonſter og añad fleira.

J þessum og þvilijkum Greinum/kan̄ ꝛ
Megnar Madureñ/eñ nu nockud med ſig
nū Natturlegū Kroptum og Frijvilia/
þo eru þesse Frijheit lijka vel miøg veyk
og verda forhindrud j margañ mata.

Kanttu ad beviſa þetta af H. Skrift?

So ſeiger Christur Luc. 16. Syner
þessarar Veralldar/ eru kiænare Soniñ
Liosſins j þeirra Kynslood/og S. Pall
ſeiger/Rom. 2. Heidingiar ſem ecke ha
fa Løgmal/ giøra af Natturuñe Løg
malſins Verk/ þa eru þaug ſomu/ þo
þeir ecke hafe Løgmaled/þeim ſialfum
eitt Løgmal/ hvørier ad ſijna Løgmal
ſins verk/ſkrifud j þeirra Hiortum/Og
um ſig ſialfañ ſeiger hañ/ Ad þegar hñ
var j ſijnum Phariſeara Lifnade og Fr
amferde/þa var hañ oſtraffanlegur/
epter þui Riettlæte ſim er j Løgmalenu.

Hvad kañ Madur ad vrrietta j þeim Hlutū
ſem andleger eru/fyrr eñ hañ verdur
umvendur og ſnuen?

Alls eckert/þui þa er þar hrædelegur
Blindleike og Myrkur j hans Skilnin

ge/ og þo ad Madur vite/ ad þar sie eirn Gud til/ þa veit hann þo ecke/ huørt og huørneñ Gud vill læta sig forlijka vid Synduga Meñ/ Jm/ sa heilage Evangeliskj Lærdomur/ huørneñ Madurinñ verdur Saluholpiñ/ er Fæviska og Heimska fyrer Mañlegre Skynseme/ Suo er eirneñ hættad vm Mañsins Vilia j þi/ kañ mæta Mañlegs hættar/ þui hann er olldungis frasnuiñ þeim lifanda Gude/ so myked sem snerter þa Saluhialplegu Kyñing og Umvendan/ og aptur huarþ Mans/ edur saña Jdran og Yþerboot æhrærer.

Heyrijsa þu ad Mañsins Skynseme sie blind j andlegum Hlutum?

Johañes skrifar so 1. Cap. Liosed skyn j Myrkrunum/ og Myrkurinñ hafa þad ei hondlad/ Og S. Paall seiger 1. Cor. 2. Cap. Holldlegur Madr skyniar ecke þa Hlute/ sem Guds Anda tilheyra/ þe ir eru honum Heimska/ og hañ kañ ecke ad skynia þa/ þui þeir dæmast andlega/ 2. Cor. 3. Vier erum ecke nepter af oss

ßialpum til/nockud gott ad hugleida/ſin̄
af eſſ ßialpum/ helldur þad vier erum
nyter og fullkomner/ þa er þad af Gude
Eph. 5. Þier vorud þordum Myrkur
en̄ nu erud þier Lioos j Drottne/ Item/
Eph. 4. Heidingiar ganga j þeirra fa
nijtu ſiñe/ ſem eru formyrkvader j Hug
ſkeñingum ſijnum/Rom. 1. Eñ þo þeir
þecktu Gud/ þa prijſa þeir hañ ecke ſem
Gud/ helldur eru þeir ſæanyter ordner j
þeirra eigen̄ Þuxunum/ þui Madurin̄
hefur aþ Nattúruñe/ eitt oſkynſamt Hi
arta/huers Þankar eru paþeingeleger
Pſalm. 94. Þar er eingiñ ſem vijs er/
og ſem leite ad Gude/ Ja/ þeſſ framar/
ſem Madur brwkar ſijna ſkarpa Viſku
til ad ranſaka Guds Leyndardoma/ þeſſ
meir verdur hañ rekiñ til baka/ og ſeck
ur ſo æ tijd diupara nidur j ſiñe Blindne
þui Gud þeſſarar Verolldar (Dioefullin̄
ſeiger Poſtuliñ/ 2 Cor. 4.) Hefur forblí
ndad ſiñe þeirra Vantrwudu/ ſo þad kl
æra Evangelij Lioos vm Chriſti Dyrde
ſem er Guds mynd/ ſkule ecke lyſa þ þim.
 Bevijſa

Um Tvwarennar Articula
Bevijsa og so um Mañsins Vilia/ad hañ sie aþleitur ordiñ z þrahorþiñ Gude!

So skrifar Moyses/ Gen. 6. Cap. Drottiñ sa þad/ ad Mañsins Hugsan z Asetningur var alltijd til ills eins hneig dur/ Og Gud seiger/ Eze. 36. Ad mañ sins Hiortu sieu Steinhiortu/ sem strijd da a mote Guds Orde/ Og Holldlegur Skilningur er Fiandskapur mote Gude Rom. 8. Og Christur seiger/ Matth. 15. Ad allar Synder kome wt af Hiar tanu/ so sem aþ eirnre Vppspretttu/ þui þar aþ kome vondar huxaner/ Mañdr ap/ Hoordomur/ Frillulijþe/ þiofnadur falsker Vitnisburder/ Hæd og Spott/ z añad þess hattar/ So kallast nu mañ esklunar Vilie / Fiandskapur j giegn Gude/ af þui hañ setur sig a mote hans heilaga Logmale.

Huad megnar Madur med sijnum Frijvil ia j Umvendingu til Guds?

Hier skal Mañ merkia/ huor missmu nur þar er a mille þeirra wtvortis Med ala/ sem Gud hier til brwkar/ z Umven dingar

dingarefiar j sialfre sier/ þui huad viðviȝ
kur þeim wtvortis Medolum/ sem eru
Guds Ords Predikun/ og þaug hæver
dugu Sacramenta/ þa kañ Mañeskiañ
i nockurn mata ad stiorna sier hier wti/
iafnvel þ Vmvendingeña/ þui Madur
gietur geinged j Kyrkiuna/ heyrt Predi
kun/ lesed Guds Ord/ og nockurneigeñ
huxad vm þaug/og hañ kañ vel og suo
ad giora þad hia lijda/ Eñ j þui sem til
heyrer Vmvendinguñe/suo sem er Ang
ur og Idran/ Trweñ og ny Hlydne/ þa
megnar Madur af sialfum sier (so sem
hañ er epter sijna fyrstu Fæding) alls ec
kert/ huorke til ad vppbyria edur fullko
mna/ vtan so sie/ ad hañ verde endurnyia
dur aþ þeim verduga heilaga Anda.

Huorneñ kantu ad beuysa/ad þad sie j mañ
sins eigeñ Vallde/ad bruka þaug wt
vortis Medolun?

Fyrst þa hofum vier hier vm liosa Vi
tnisburde j heilagre Ritningu/ Christ
ur seiger til Gydinga/ Matth. 23. Hua
rsuopt hefe eg viliad samañsafna þijn

um Bornum/ sem ein Hæna safnar sijn
um Ungum vnder Vænge sier/ og þier
hafed ecke vilad/ Og hia Spamannenū
Amos 8 Cap. seiger so Gud/ Sia/ su tijd
kiemur/ ad eg vil senda Hungur j Land
ed/ ecke Hungur epter Braude/ og ecke
Þorsta epter Vatne/ helldur ad heyra
Drottins ord/ z þr skulu fara hingad z
þangad/ fra einu hafe til annars/ fra no
rdre til Austurs/ þeir skulu hlaupa vm
kring/ ad leita epter Orde Drottins/ og
finna þad þo ecke. Suo seiger S. Pall
vm Gydinga/ Rom. 10. Eg vitna med
þeim/ ad þeir hafa Guds Vandlæting/
en̄ ecke med skynseme/ þuiad þeir þeckiu
ecke Guds Riettlæte/ og leitudu vid ad
vppsetia sijnar eigenlegar Riettlætingar
og eru so þui Riettlæte s þ Gude duger
ecke vndergiefner. Item Rom. 9. seig
er han̄/ Israel leitade epter Riettlæte
Logmalsins/ en̄ ecke af Truñe/ helldur
af Logmalsins Verkum.
Þar næst kunnum vier ad bevijsa þad
med Epterdæmunū. Herodes/ þo hn̄ va
re

re ecke endurbædur/ hlydde po Johañe giarnañ/ Marc. 6. Sa Landstiornare Sergius/ sem var eirn af Toprmañ sins Elymæ Epterfylgiurum/ kallade Paal og Barnabam til siijn/ og girnteft ad heyra Guds Ord/ Act. 13.

Og ad siidustu ba kuñum vier ad be vijsa pad af Daglegre Reynslu/ pui ma tger Villumeñ og Falschristner lesa N. Ritning/ med myckelle Kostgiæfne/ eink anlega pad nya Testamente/ og sañar lega i peirre Meiningu/ ad peir villdu læra Sæluhialpareñar veg.

Verdur pa Madur ummendur/ nær hañ gi ører eyrer sodañ Medel/ pad sem Gud hefur bepalad hønum z heyrer Guds Ord?

Ia/ nær hañ ecke stendur a mot Verk an heilags Anda/ añadhuort so/ ad hñ blijfe vid siijna fyrre Villu/ sem Endur skijrarar/ og peirra lijkar giora/ edur og ad hañ per fram j siijnum Ogudlegum lifnade og slæmum Syndum/ af Asetn inge.

Huør verkar pa Idran og Vmvending j Mannenum?

Soñ Umvending Idran og Yfirbot er ecke Mañsins/ helldur Guds Verk/ huiad lijka sẽ j þui N. Predikunar Em̃bætte/ ad hañ er eckert sem plantar / nie hiñ sem vökuar/ helldur Gud sem giefur Avöxtiñ/ 1. Cor. 3. So verkar ecke helldur Maduriñ sijna Idran og Umvending/ þo hañ heyre Guds Ord/ helldur wirketter og verkar Gud þetta/ Nu er fyrer heyrn Ordsins giefur siñ Krapt og Blessan þar til/ Og þar fyrer seiger Christur/ Joh. 15. An mijn kuñe þier eckert ad giera/ So seiger og S. Paull/ Phil. 2. Gud er sa sem verkar j ydur bæde ad vilia og wt ad rietta/ epter siñe velþocknan. Sømuleidis/ Rom. 9. Þad er ecke j hans Vallde sem vill/ edur þeñ sem hleypur/ helldur Guds/ sem Myskunar.

Styrker þa Mañsins Hiarta/skilningur og Vilie/eckert til Umvendingar z Idrunar?

Utan so sie/ ad Madur heyre Guds Ord/og láte sig stijra/ þa kañ hañ ecke meir til ad hialpa ad heilagur Ande umvende

vende hønum/ helldur eñ daudur Mad
ur kañ til ad stoka/ ad hñ verde vakiur
vpp/og giørdur aptur lifande.

So heyre eg vel/ad Madur verdur neyd dur til ad vmvenda sier z sniwa?

Nei/ pad er par pyrer eingiñ Naud
ung/pui so myked sem snerter pa ytre hl
ŭdne/til ad heyra Guds Ord/ pa kann
Maduriñ pad ad giøra med sijnum Frij
vilia/ enn med pui sem jnnvortis er / pa
styrer og stiornar Gud Mañenum/ og
vmbreyter hans Vilia/so ad hañ vill
pa so sem Gud vill/ z verdur hønum fyl
giande og sampyckur/ huar til Gud er
Ordsøk/en ecke Maduriñ/pui S.Paall
seiger/1.Cor. 1. Pad pocknadest Gude
þ þavýsslega Predikun/ margar Saal
er hialplegar ad giøra.

Pegar Madur er nu so vmsnweñ/og aptur horsiñ/kañ hañ pa eckert aort ad giøra med sijnum eigiñ Skilninge z vilia?

Nær mannsins Skilningur og Vilie er
so endurnyadur og vmbreyttur/af Guds
Fodurlegre Naad/ pa hefur hann strax

 epter

epter þad/ so sem nyr madur og endurfæ
ddur/ girnd og lyst til Guds Løgmaals/
og giører þar epter.

Hueriu ber vijsar þu þetta/ad sa endurbor
de Madur giøre og nockud med/edur hi
alpe til þess sem gott er?

So skrifar S. Paall/Rom. 7. vm sig/
sem vm eirn endurfæddan/ Vilian hefe
eg/ enn ad fullkomna þad gooda/ giet eg
ecke/ þuiad mig lyster til Guds Løgmaals
epter þeim jnnra mannenum/ Og enn
aptur/ Þeir sem eru epter Andanum/ þe
skynia þa andlegu hlute/ Item/ Huorier
leiddder og stiornader verda af Guds An
da/ þeir eru Guds Børn/ Rom. 8.

Hefur þa sa Endurnærdde Madur lyst
af sialfum sier?

Nei/ helldur af heiløgum Anda/ sem
styrer og stiornar honum/ so hann truer/
er stadfaster j Trwnne/ og reider sig þar
vppa/ ad Gud sem hefur vpphyriad þad
gooda Verked j Manenum/ mune þad
fullkomna til þess Dags Jesu Christi/
Philip. 1. Og S. Petur seiger/ Þier e
ru af Guds Krapte vardveitter verded/ fyr

er

er Trwna/ til Saluhjalparennar.

Er þa vor Endurfæding ecke fullkom in j þessu Lyfe?

Onguaneiginn/ z þar fyrer er Trwin Vonin/ Lifnadurinn og Framferded/ Ja allt þad gooda sem Madur giører ofull komid/ og verdur giort j storum Veikle ika/ og þar vm skrifar S. Pall/ Rom. 7. Jeg er Holldlegur/ selldur vnder Synd ena/ Jeg veit ecke huad eg giøre/ þui eg giøre ei þad sem eg vil/ enn þad sem eg hata/ þad giøre eg/ þuiad eg veit ad j mi er/ þad er j mijnu Hollde byr eckert gott þuiad viliann hef eg/ enn ad fullkomna þ gooda/ kann eg ecke. Og aptur seiger Pall Gal. 5. Holldid girnest a mote Andan um/ og Andenn a mote Holldenu/ og þess er eru huørier a mote ødrum/ so ad þier ecke giøred þa Hlute sem þier vilied/ þui Mannsins vilie/ so framt sem hann er end urfæddur/ hefur lyst til ad giøra gott/ og ad audsyna Guds Løgmale hlijdne/ enn a medann Synden loder samt vid Holld ed/ þa er enn nu endurfædingin ofullkom

kañ/ Þetta allÿtur S. Paall/ þar hñ ſin
ærmiſter pa Romveria/ 6. Cap. So lææt
ed nu ecke Syndena drottna j ydar dauð
legum Lÿkama/ ſo þier ſieud hene hlÿd
uger j heñar Girndum/ þui ef þier lifed
epter Holldenu/ þa deye þier. Eñ ef þi
er deided fyrer Andañ Holldſins Girnd
er/ þa munu þier lifa/ So ſkrifar hañ ꝛ
Galatas 5. Cap. Huorier Christo til
heyra/ þr Kroſſfeſta ſitt Holld med þeſſ
Girndum og Tilhneygingum.

Eñ huørnen ſkal vera a ſig komiñ Mañſins
Frÿvilie j þui eilÿfa Lyfe?

J þui eilÿfa Lÿfe verdur Mañſins
Frÿvilie Fullkomiñ j ſinum Heilaglei
ka og Riettlæte/ ꝛ ad eilÿfu ſtadfaſtur j
ſama Fullkomlegleika. Eñ þar þuert
a mote/ þa verdur þar ecke framar nock
ur Breiſkleike j Mañenum/ helldur ver
dur Syndeñ med ſÿnum Rootum/ aldei
lis vpprætt/ þar munu Guds Vtvalder
þeckia Gud/ lÿka ſem þeir verda þeckter
af honum/ og þar munu þeir ſia hann
Auglite til Auglitis ſuo ſem hañ er/ og
ſuo

so med ollum heilogum Einglum/ lofa og prÿsa hañ ad eilijfu.

X Cap. Um Syndena.

Hvad kallast og er Synd þyrer Gude?

ALt þad sem er a mote Guds Logmæle/ Ecke þad alleina sta sem skiedur med Utvortis Verkum/ edur jñvortis girnd ñ mo e Logmælenu/ helldur og allt þ sem er a mote vorre Natturu/ og sam hliodar ecke vid Guds Logmal.

Er þad og Synd/ sem skiedur a mote Mǿñum/ so sem ed er ad styggia Guds Ords Þienara/ Andlegt og Veralldlegt Yfervalld og Foreldrana?

Nær slijkar Personur kieña/ bioda z befala þad sem Gud hefur skipad/ og Meñ giora þar a mote/ Þa er þ z mote Guds Logmæle/ og þar fyrer er þad synd/ þui j soddan mata forsier Madur sig/ og yfertredur þad fiorda Bodord/ Eñ þegar þeir kieña edur befala. nockud/ þ ē strijder a mote Guds Ordum og

Lögmæle/ z Madur þa ecke giörer þat epter/ þa er þad ecke Synd.

Giefur þa Gud önguum Ordsök til Syndarennar?

Nei/ þui hañ hatar Syndena/ og reid est heñe/ hun er Suivirding fyrer hon um/ so hañ straffar hana bæde tijmanlega og eilijfulega/ a Lijkama og Sælu/ med Onnd/ Reide/ Hrygd og Harmkuælum/ Þui so seiger David Psal. 5. Þu ert ecke sa Gud/ sem þocknast Ogudlegt Athæfe/ sa vondur er/ veidur ecke hia þier/ Og Moyses hefur so skrifad Deut. 32. Cap. Öll Herrans Verk eru full komiñ/ og aller hañs Veiger eru riettler. Gud er Sañleikur og ecke oriettvijs/ hañ er Riettlatur og hreinferdugur. Sama seiger Zacharias hier um/ 8. C. Þier skulud ecke huxa vondt huør a mote sijnum Naunga/ i ydar Hiortum/ Elsked ecke falska Eyda/ þui aller þesser Luter eru þeir sem eg hata/ seiger Drottiñ. Og til Gal. 3. Cap. stendur skrifad/ Bolvadur vere sa huør sem ecke

ecke helldur alla þa Nlute sem skrifader eru j Legmaalsins Bok/ ad hñ giøre þa.

Hefdde Gud ecke vered nockur Ordsøk til Syndareñar/ þa hefdde hñ ecke giefed vorum fyr stu Foreldrum soddan Bodord/ sem þeir kuñu so audvelldlega yfer ad troda?

Þar fyrer er Gud ecke nockur Ordsøk til Syndareñar/ þui hañ hefur ecke giefed Mañeskiuñe soddan Bodord/ sim hũ skyllde so audvelldlega yfertroda og giora þar a mot/ helldur myklu framar ad Madurinñ þar fyrer skyllde hafa Neid rad Gud sem Skiepnurnar /og hafa sit nu sijnum Skapara þa Nlydne sem hañ var honum vm skylldugur. So hefur Gud og onguu gleymt/ af þui sem heyrde til ad forbioda Syndena/ þui hñ gaf Mañenum fullkomiñ Krapt/ og skapade hañ til þess gooda/ Jtem/ hañ vidvarade hañ alvarlega og kostgiæfelega vid þui Fære og Nættu sem hañ være j/ og hootade honum alvarlega/ so framt sem hañ giorde a mote hans Befalningu. Þar fyrer er Gud onguu meire Ordsok til Syndareñar/ eñ Yfervallded kañ ad

vera

vera til sinna Vndersaata Lagabrots og
yfersionar/ ef so være/ ad þar wtgeing
nockur Befalning af naudsyn/ edur vtg
na nockra vissra Ordsaka/ huor þo aud
velldlega yrde halldin/ Enn Vndersaa
arner giordu þar þuert a moie.
Huør er þa riett Ursøk til Syndarinnar?
Fyrst kiemur Synden af Dioflenum
sialfum/ huor bæde fyrst sialfur syndga
de/ Gen. 3. Og sijdan vppvakte og æs
giade vora pyrstu Forelldra til ad synd
ga/ og hier vm seiger Christur so/ Joh.
8. Dioffullinn var eirn Mordinge af opp
hafe/ og var ecke stadfastur j Sanleika
num/ þui Sanleikurinn er ecke j honu/
nar hn talar lyge/ þa talar hn af sialfu
sier/ þui hann er eirn Lygare/ z Lygenar
Fader.
Þar næst þa kiemur Synden af Man
skiepnunne/ huor med sijnum Frijvilia/ o
neydd og opuingud/ veik fra Gude/ og
vard sampyck Dioflenum/ epter hans
girnd og Vilia/ og enn nu a þessum De
ge/ epterfylger honum/ z j sinne fordiorf
udu

udu Natturu sem Gud seger/ Gen. 3.
Af þui þu hlyddir Rødd Konu þinar/
z c. Og vm David Kong stendur so skr
ifad 1. Paral. 22. Ad Satan stod a mo
te Jsrael/ og eggiade og tilhuatte Da
vid ad telia Folked. Þar pyrer seiger og
Postulinn Paull/ Rom 5. Ad Syndenn
ist jnnkominn j Heimenn fyrer eirn Mann/ z
Daudenn fyrer Syndena/ og Daudenn
so þreingde sier j giegnum til allra Manna
þui þeir Syndgudu aller.

Huad margslags Synd er þar til?

Sierdeilis tueggiahandaslags/ Upp
runaleg Arf Synd/ og su Gioranlega
Synd.

Huad kallast og er Arfs syndinn?

Arf syndenn byriast ecke fyrst j oss/ hell
dur hefur hun sinn Uppruna/ af Mann
sins aukning og avaxtan hier j Heime/
þad er/ hun er jnnplantud og upprunenn j
oss/ og øllum vorum Epterkomendum/
sijdan ad vorer fyrstu Foreldrar forsmau
sig/ Jaa/ hun er sodann hrædeleg Fordio
rfun j Mannsins Natturu/ ad hun jnn

setur sig til grunns j Mannsins Lijf og Lijkama/ Saal og alla Krapta/ lijka sem Ettur edur Spitelska/ z fær so framga ng j øllum Mønnum/ epter þess þyrsta Mans yfersion og synd/ so þeir þar af verda seker vnder Guds Reide/ og eilijf re Fyrerdæmingu.

Huar jnne er þesse Arfsynd med riettu þal enn og þolgenn?

Fyrst j þessum Brest og Skort/ ad vor Nattura bærer eckert med sier af vorre fyrstu Fædingu/ af þeirre Guds Mynd og lijking/ sem þyrst var skopud j Man eskiunne/ til ad samhlioda Guds Orde z Vilia/ og hefur ecke helldur Matt nie Megn til ad giøra nockud soddann/ helld ur er hun snaud af þeim sømu Gafum og suipt þeim.

Þar næst/ Ad þar er j stadenn þess þyr sta Riettlætis/ komenn Eiturlegur Brest ur og Vanart/ Forrotnun og Fordiorf un j allra Mannsins Krapta/ sem giører Manninn motviliugann til alls þess Gu de er þægelegt/ Eph. 4. Og knyr hann til

til þess sem strijder a mote Guds Vilia/ suo hann verdur afiarlegur fra þui lijfe sem af Gude er/ Eph. 4. Lijka sem Spitelskan fordiarfar ecke alleinasta þ gooda Blood/ helldur giører og verkar fleimt og eitrad Blood/ Þui suo skrifar Moyses/ Gen. 6. Ad Drottinn hafe sied/ ad Mannanna jllska var mykel a Iorduñe/ og oll þeirra Hugsun og Hiarta ns Asetningar var ætijd til jlls hneigdur. Og sijdan þa/er Vppruna Syndenn þar sine kalen og bolgin/ ad aller Menn eru Holld af Hollde fædder/ Joh. 3. Og þess vegna Reidennar Børn/ Eph. 2.

Hvernenn bevijsar þu þetta/ad þesse Arfsynd sie medfædd/ og fylge ollum Adams Eptterkomendum?

Moyses skrifar vm Adam Gen. 5. Ad hn̄ hafe gieted Son epter sijn̄e eigin̄ mynd og Lijkingu. Hier verdur han̄ ecke framar kalladur Guds Mynd/ helldur su Mynd/ sem han̄ hafde feinged fyrer synden̄a. Job medkiener so 14. Cap. Hu er vill giefa hreinan̄ af Ohreinum?

Ecke eirn. Kong David seiger Psalm. 51. Sia/ eg er fæddur j Synd og Vond sku/ og mijn Moder hefur giefed mig j Synd. Og so skrifar S. Paall Rom. 5. Syndeñ er komiñ j Heimeñ fyrer eirn Mañ/ og fyrer eins Mans Ohlydne/ eru marger Synduger ordner/ Item/ Eph. 2. Vier vorum Reideñar Børn af Nattuuñe sem þeir adrer.

Huørnen er Synd vorra þyrstu Forelldra falleñ til Epterkomendaña/ Hafa þeir alleins efta giefed þeim vont Epterdæme/ edur skulu þeir nu lijda Strapp/ sem þo j siñe Nattuuru eru Saklauser?

Nei/ Ecke suo/ Þui su Vpprunalega Arfsijnd/ er ecke alleinasta þat fyrer til vor jñruñeñ og palleñ/ ad Meñ pplgia Adams vondu Epterdæme/ ecke helld ur fyrer einfallt Syndareñar strapp/ sa sem eitt fromt og saklaust Barn/ skyll de lijda straff fyrer þad vonda sem þess Fader hefde giørt/ helldur er af Adams Falle oll Mañsins Nattura og Edle olldungis spillt og fordiarfad/ þui so ha fa vorer þyrstu Forelldrar mist siñ Frij vilia

villa/ til ad giøra þad sem gott er/ Burt viked fra þeirre Alfdne/ sem þaug voru Gude skylldug/ og skiled sig vid þær gøf ugu Guds Gæfur.

Huad kiemur þad þo vid oss/ huad varer Fyrstu Forelldrar hafa mist?

Ja vijst mÿked/ Þui Adam var sa yp þatste j þessare vorre Ætt og Kynslood/ fyrer huørn ad allt Mañlegt Kyn skyll de plantast/ og af huørium þad skyllde margfalldast/ So hafde og Gud giefed j hans Nattúru/ sijna eigiñ Mynd/ ad hañ og suo hefde kuñad epter ad læta/ øllum sijnum Epterkomendum þad/ suo sem til Erfdaparts og eignar/ ef hñ añ ars hefde blifed j sijnu fyrsta fullkom na Riettlæte/ Þar fyrer hefur hñ z mist soddan Gooda/ ecke alleinasta fyrer sijna eigeñ Persónu/ helldur og so fyrer oss al la/ sem erum komner af hønum/ Þui nær Rootiñ er fwl og fordiørfud/ þweñ og rotiñ/ þa eru og eingeñ Blødur/ þo Gre inernar og Kuisterner sieu oduganleger.

Er þa þesse Arfsynd/ Mañsins Nattura

Um Truarenar Articula
Persona/edur Vera/Þad er/Lykame og Saalenn sialfr?

Nei/þui lijka sem su Guds Mynd j Mañenum/ j huorrar stad Arfsyndeñ er komiñ/var ecke Mañsins Nattura/ edur Verañ sialf/ helldur eirn medskap adur edur tillagdur Goode/ og Lyst/ til ad giora þad sem gott var/ So er og lij ka Arfsyndeñ ecke Mañsins Persona/ edur Vera/ þad er/ hun er ecke Mañsins Saal/ edur Lijkameñ sialfur.

Huar aþ bevijsar þu þetta?

Fyrst þa vitnar S. Paall hier vm/ med sijnu Eptterdæme/ Rom. 7. þar hñ seig er/ Eg giore ei þ eg vil/ helldur þ eg ha ta þ giore eg/ so giore eg nu eige þad hid sama/ helldur su Synd sem j mier bygg er. Þar af heyrum vier/ ad S. Paall er eitt/ og Syndeñ sem byr j honum er añ ad. Og eñ framar/ eþ þesse Vppruna edur Arþsynd/ skyllde vera Mañsins Persona edur Vera/ þa fylgde þad ende lega epter. 1 Añadhuort/ad Diøfull iñ hefde skapad Mañiñ/ edur 2 ad Gud hefde verid Ordsok til Syndareñar/ Nu

vitnar

viln^r þo heilog Skrift lioſlega/ad Gud
eñ nu epter Syndafalled/ auke z marg
fallde Mañkyned/og ſie þeſſ Skapare/
eñ þo j onguañ mæta Syndaña.
2 Edur og ad Guds Son añadhuort
hefde jklædſt Syndeñe/ edur og ecke tek
ed vppa ſig vort Holld z Blod j Meyar
Lijfe/ Eñ nu hefur hañ j Sañleika tek
ed vppa ſig vora Nætturu/ eñ ecke Syn
dena. 3 Pad ſkyllde og hier af fylgia
ad Gud bære Vmhyggiu fyrer Synde
ñe/ lijka ſem fyrer ſijnu Barne. Jæ/
4 Meñ mættu þa hier af ælickta/ ad
Syndeñ ſkyllde vpprijſa fra Daudum/
verda forklærud og Smluholpeñ/ huѕ
et allt ſamañ fylger af Lærdome þeirra
Flaccinianorum/ og er laſtlegt a mote
þeim lifanda Gude/ þar fyrer hlijtur
þar endelega ad vera miſmunur a mille
Syndareñar og ſialfs Mañſins/ lijka
ſem þar og ſuo er Miſmunur millum
Spitelſkuñar/ og þeſſ Lijkamа ſem Spi
telſkur er/ nær Meñ vilia riettelega og
eigenlega tala hier vm.

Pa heyre eg vel/ad Syndeñ er pa ecke vtan eirn tilkomande brædlegur Skade/ edur lijka sem eirn Skarnblettur/ sem kañ ad slettast vppa Mañ/ og snarlega aptur verdur afpurkadur?

Nei/ j ønguañ mata/ helldur er hun eirn diwpur Skade og Sar/ aumkunarleg Fordiørfun og Spilling/ fyrer huort ia Madur verdur so alldeilis fordiarfadur og vmbreittur/ Ad Meñ ecke nøgle ga med Mañlegre skynseme kuña ad skilia pad og grijpa/ og soddan skadræde er pad/ ad pui verdur ecke vid hialpad/ vtan alleinasta pyrer heilagañ Anda/ og hans Endurnijung og Endurfæding/ huad og ecke helldur verdur frastiled/ edur ølldungis wtslockt j pessu Lijfe helldur verdur Syndeñ j Skijrneñe fyrergiefeñ og porlæitiñ/ Dag fra Deige/ Tijd epter tijd deidd og dempud j Holldenu/ eñ vm sijder j pui tilkomande eilijfa lijfe/ alldeilis og med ollu wtslieti.

Huad kaller pu pa giøranlega Synd?

Giøranlegar Synder kallast og eru allar vondar Hræringar j Siñenu/ allar illar

illur Asetningur i Vilianū/ allar vond ar Tilhneigingar/ Girnder og Nuxan er i Hiartanu/ øll utvortis Ord z Verk sem eru og stryda a mote Guds heilaga Logmale.

Huad margslags eru þessar Glæpan legar Synder?

Nockrar aþ þeim kallast eigenlegar/ og nockrar aſarlegar/ Daudlegar og Mañeskiuñar Breiskleike/ Nockrar eru sem skie af Forsomun/ og nockrar ovitan legar/ sem giørdar verda/ og Meñ vita ecke betur/ Adrar kallast Synder a mo te Samviskuñe/ og adrar a mote þeim heilaga Anda.

Huad kallar þu þær Synder/ sem eru eig enlegar edur añarlegar?

1 Eigenlegar Synder eru þad/ sem hu ur og eirn þyrer sig/ fremur og drÿger/ i þui hañ yfertredur Guds Logmaal/ um huoriar Gud hefur sagt/ Huor sa sem Syndgast/ hñs Sal skal uppslættast z afmaast. Lev. 20. 2 Añarlegar Synder eru þær/ s adrer drÿgia/ i huoriū Meñ

kunna þo ad verda Hluttakāde/ nær mañ
añad huort samþycker/ edur med Rad
og Dæd hialpar þar til/ fegrar edur af
sakar/ forsuarar/ lofar/ edur þeiger/ og
ser j giegnum Fingurnar/ þa og þegar
Mañ ætte og skyllde strafta soddañ/ sȷ
ns Embættis vegna/ so sem Eli Kieñ
madur/ 1. Sam. 4.

Huøriar eru þær Daudlegu Synder?

Allar Synder eru þo j sier sialfum da
udlegar/ sem og þessar/ og forþiena bæ
de tijmanlegañ og eilijfañ Dauda/ enn
sierdeilis kallast þær Synder Daudleg
ar/ sem burtdrijfa Trwna og þañ heila
ga Anda/ og giora þañ Mañ sekann
eilijfrar Fyrerdæmingar/ sem ædur var
j Rad og Vinattu hia Gude/ suo sem
þegar David/ af Frijvilia z Asetningi
motviliuglega fleckade sig med Hoordo
me/ og liet Vriam saklausañ af Dögū
rada/ 2. Sam. 11.

Huad kallar þu Mañlegañ Breyskleika?

Þesser eru þeir Brester og Avnding
ar/ sem fiñast hia þeim fromu z kruudu
huor

huorier ecke syndga af vondum Asetn
inge/ og motvilia edur Þrioſku/ helldur
af Hollds og Bloods veikleika/ ſuo ad
Madur kañ ad verda pliotur til Reide/
eigeñ ſiñadur/ ælſta og ſiꝏ ſitt eiged ga
gn og Abata/ / miſpeinkia adra/ og añ
ad ſoddañ pleyra/ ſem kañ ad vera mañ
legum Veikleika jñgiefed og medfædt/
huert Mañ brukar þo ecke alltijd/ ſuo
ſem Madur ſkÿllde giøra ſier eitt Han
daverk hier af/ og giefur ei helldur nock
rum ødrum Hneyxle þar med/ helldur ſin
arlega medkieñer og apleggur ſoddan/ z
þo ſÿñer Breſter og Breiſkleike þockn
eſt ecke Gude/ þa ſÿgger þetta Gud
þo ecke ſo myked/ ad hañ þeſſ vegna añ
adhuert vilie burtkaſta Mañe fra ſier/
edur taka ſiñ heilaga Anda fra hønum
ſem truer a Jeſum Chriſtū/ helldur hø
ndlar hñ vid þa Mañeſkiu/ ſo ſem eirn
Fader/ ſem helldur ſijnu Barne nockud
til gooda/ og ei helldur fordiarpar þad/
ſøkum ſijtellrar Avirdingar og Yper
ſioonar.

Hvøriar eru þær Synder/ sem skie af Gleimsku og Forsomun?

Nær Madur er okostgiæfen/latur og Hirdulaus/ j þui ad wtrtetta þad/sem ha ns Kall og Embætte wtheimter/ huort sem þad er vid Gud/ j þeirre Þionustu/ sem vier erum honum skyllduger/ vid ha ns christelega Kyrkiu/ edur vid vorn sam christin Naunga.

Hvøriar eru þær Synder sem Madur veit ei af?

Nær Madur giører nockud/ sem ecke verdur hallded fyrer Synd/ edur nær ei en giører ødrū skada ovitande. Med þe ssum ovitanlegleika kañ Madur þo ecke afsaka sig j øllum Hlutum/ enn giører þo Syndena nockud miñe/ med þui hun skiedur ecke af Aforme edur Asetninge/ helldur fyrer þañ skulld/ ad Mañ veit ei betur/ þo er þad añad/ nær Mañ gio rer þad sem hañ ætte ecke/ lijka sem hañ visse ecke betur/ huort vier þo audvelld lega kuñum/ edur flerdeilis skylldum vita.

Huør

Hvþriar Synder eru þad/ ſem ſkie a
mote Samviſkuñe?

Nær Madur af Motvilia og Aſetn
inge/ giører nockud vondt/ fyrer hvørt
hañ hrygger edur burtſtygger heilagañ
Anda/og miſſer Trwna/ med hvørium
hætte David hefur og ſo ſyndgad.

Hvad kallaſt þær Synder/ſem eru a mo
te heiløgum Anda?

Nær Madur heyrer og þecker Guds
Ord og hans Verk/ ſem j Ordenu eru
openberud/ z hans Samviſka vottar ad
ſlijkt er Guddomlegur Sañleikur/ z þo
lijka vel ecke af nockrum Breyſkleika/
Otta edur Næſka/ helldur af Motvilia
einum/talar à mote þeim ſama medkien
da Guds Sañleika/edur og neytar/hat
ar/laſtar og talar jlla þar vm/ Og ad
auke alls þeſſa/blijfur ſtadfaſtur j ſodd
añ Vondſku/allt til enda. Vm ſlijka ſy
nd ſeiger Chriſtur/hia Matth.xx. All
ar Synder og Laſtaner verda fyrergiefn
ar Mañunum/ Eñ Løſtun a mote hei
løgum Anda/mun hvørke fyrergiefaſt

j þeſſ

j þessum Heime nie ødrum.

Seig mier eitt Dæme um þess konar Synd?

Med þessare Synd saurgudu Phari
searner sig/ huorier þo voru af Christi
Jardteiknum/ sem þeir sau fyrer Augu
num/yfervuñer j þeirra eigeñ Samvisk
um/ad þaug være Guddomleg Verk/ z
ad Christur være sendur af Gude/ til ad
giora slijkt med sijnum eigeñ Matte og
Krapte/ Þeir sau z adskilianleg furdan
leg Teikn/ af Lærefueinum Jesu/ og so
gdu ad þaug være good/ Eñ med þui þe
ir høfudu Christum/ þa dærudu þeir z
spottudu heilags Anda vndarlega Giør
ninga z Dasemdarverk/ ecke af þui/ ad
þeir vissse ecke betur/ helldur af siñe eigen
legre Vondsku og Illgyrne/ og eignudu
somu Vndrunar verk og volldugа Giør,
ninga Belzebub Høfdingia Dioflaña/
Luc. 11. Cap.

Huar fyrer stendur þad skrifad ad þesse Sy
nd kuñe ecke ad verda fyrergiefeñ?

Ecke fyrer þa Ordsøk/ ad hun se suo
stor og mykel/ ad hun kyñe ecke edur mæ
tte

tke fyrergiefast/ þui Guds Nad er miek
re z megtugre eñ allar Synder/ Og Je
su Christi verdskulldan og Forþienusta
er anægianleg/ ad giora fullnægiu fyr
er allar Heimsins Synder/ helldur seig
est þad þar fyrer/ af þui þeir sem so syn
dga/ dæma og hæda af sijnum Frijvilia
þau heilags Anda Medøl/ fyrer huør
alleinasta Fyrergiefning vorra Synda
verdur oss tilsøgd og bodeñ/ og so verda
somu Meñ so forherter og blindader af
Diøflenum/ ad þeir umsnuast ecke allt
til þeirra Afeloka/ og deyia so burt j þei
rra Synd og Vondsku.

XI Cap.

Um Guds eilijfa Utvalning og Mañsins Nadarkiør til eilijfs Lijfs.

Skal eður mæ eirn Christiñ Madur vita nockud um þessa hæfu Truargrein?

Med

Ed þui Gud hefur miøg af Grundvelle og wtþryckelega talad vm þennan Lærdom/ j mørgum stødū j Heilagre Skrift/og openberad hn̄ / sem eirn siierdeilis Leyndardom/ þa ma og skal Madur ønguanneigen þeigia yfer slijku/ og myklu sijdur hallda þad ad vera noch ud vondt/ edur skadlegt/nær þar vm tal ad verdur/ helldur kostgiæfelega fram̄ fylgia þessum Lærdome/so sem þeim/sem bæde er nytsamur og Huggunarrijkur j margan̄ mata/ nær han̄ aññars verdur kiendur og honum þramfylgt/ alleina ſt ta epter Guds heilogu og hialpsamlegu Orde.

Huørnen̄ skal þa Madur þramsetia þennan Lærdom þyrer þa einfølldu?

Madur ma ecke huğleida þennan Lærdom/vm Guds eilijfa Vtvalning/epter Mañlegre Skynseme/þui hun er blind j þeim Hlutum sem andleger eru/1 Cor. 2. Ecke skal Mañ helldur leita epter honum j Guds Heimuglegu og huldu Rade

Ræde/ huørt ecke verdur hier j þessu Lijfe openberad fyrer nockrum Daud legum Manne/ helldur skal þesse Lærdom ur wtdragast og kiennast af Guds heila ga Orde/ sem hann hefur openberad fyr er oss/ og skal Madur sannlega ecke leita þessa Lærdoms j Logmælenu/ helldur j Evangelio/ z þar med vita/ ad vier vora eilijfa Sæluhialp/ eru ecke tuenn gagn stædleger Viliar/ j Gude vorum Herra/ helldur eirn einaste stadfastur og ovmbr itanlegur Vilie/ Asetningur og Rꜳd slag/ huørt hann og hefur openberad oss j sijnu heilaga Orde.

Huad er þa þesse Guds Vtvalning sem er skied af Gude?

Guds Vtvalning er þad/ ad Gud he fur af eilijfd ꜳliktad/ og læted sier þad nꜳduglega velþocknast/ ad aller Menn af Adams Falle fordiarfader/ skylldu fyrer Christum og eina sanna Trw til hans/ odlast eilijfa Sæluhialp/ so ad al ler þeir sem trwa a hann/ skulu ecke forta past/ helldur hafa eilijft Lijf/ Joh. 3.

Huar

Huar med bevijsar þu/ad Gud haþe jñelukt alla Meñ under þessa Nauduga Vtvalning?

So talar Gud hia Spamañenum Ezech. 18. So sañarlega sem eg life/ þa hefe eg ecke Þocknan a Dauda þess Ogudlega/ helldur a þui/ ad sa Ogudlege vmsuwe sier fra sijnum vondum Veige/ og meige lifa. Og Christur seiger sialþur/ Joh. 3. So elskade Gud Heimeñ/ ad hañ gaþ wt siñ eingietiñ Son/ vppa þad/ ad aller þeir sem a hañ trua/ fyrerþarest ecke/ helldur hafe eilijft lijf. So skriþar S. Pall/ Rom. 11. Cap. Gud hefur ælicktad alla vnder Vantruñe/ vppa þad hañ Myskunade ollum/ 1. Tim. 2. Gud vill ad aller Meñ verde Sæluholpner z komest til Sañleikßins Vidurkieñingar. Item/ seiger Postuliñ 2. Pet. 3. Gud vill ecke ad nockur skule fortapast/ helldur þ huor Madur snue sier til Yþerbootar.

Huar med bevijsar þu/ad Chr stue sie dañ/ og haþe Fullnad giort/ þyrer allra Mañā Synder?

So seiger Esaias vm Christum/ 53. Cap. Drottinn kastade ollum vorum Syndum vppa hann. J somu Meiningu predikar Eingellinn ÿpter Hirdurunum/ Luc. 2. Sia/ Eg boda ydur nÿkenn Fognud/ þann er skier ollu Folke/ þui ydur er j dag Frelsarenn fæddur/ sem er Christur Drottinn j Borgenne Davids. S. Pall seiger Rom. 5. Lÿka sem nu ad Fordæmingenn er komenn ÿpter eins Mans Synd/ ÿper alla Menn/ so er og komenn fyrer eins Riettlæte/ yfer alla Menn Riettlæting til Lÿfsins. Og aptur seiger S. Pall/ 2. Cor. 5. Christur doo fÿrer alla/ ad þeir sem lifa/ skule ecke framar lifa sier sialfum/ helldur þeim sem dæenn er ÿpter þa og vppriesenn. So skrifar og Johannes i fÿrra Pistle 2. Cap. Jesus Christus er Forlÿkun ÿpter vorar Synder/ og ecke ad eins fÿrer vorar/ helldur og so ÿpter allrar Veralldarennar.

Bevÿsa og so/ad Gud vramm bióde ellum Mönnum Truna og eilÿfa Saluhialp?

So seiger Christur til sinna Lærsueina

Matth. 28. Fyrer þui gange þier wt/ og kiened ollum Þiodum/ Item/ Marci 16. Fared wt vm allañ Heimeñ/ og pre diked Gudspialled fyrer ollum Skiepnū. S. Pall seiger Act. 17. Gud bydur nu ollum Moñum ad giora Yprerboot/ og hefur tilsett eirn Mañ (Christum) fyrer huorn hañ hefur ælycktad/ ollum Tru na ad veita/ Og med þui Gud vill/ ad al ler Meñ verde Sæluholpner/ og kom est til Sañleiksins Vidurkieñingar/ þa vill hñ/ ad þeir skule aller trua þui j tru ke siendur/ bæde Guds Kyñing og vm vendingeñ. 1 Tim. 2.

Ea heyre vel/ ad þar Malsgreiner hellag rar Ritningar/ sem þu hefur uppreiknad/ ta la vm alla Meñ/ Eñ nu seiger Skriptiñ ad faaer sieu wtvalder? Matth. 20.

Pad skalltu skilia riettelega/ þui Gud frambÿdur lÿka vel j Evangelio ollum Moñum sÿna Nad/ æsamt Christi for þienustu ad medtaka/ med Trwfte/ vill og alvarlega ad aller Meñ skule medta ka pad/ Eñ med þui hañ sæ vel ad ur

ppret

fyrer/ ad þeir villdu ecke aller trua a Christum/ þa hefur hañ alleinasta tilskick ad og wtvaled til eilijfs Lijfs/ þa s trwa a Christum/ og medtaka þa Nꝺd sem hañ hefur þeim boded/ eñ hinum ødrũ hefur hañ sokum þeirra Vantrwar og Ohlijdne wtskwfad til eilijfrar Fyrerdæmingar/ og j so mꝺta eru marger kalla der eñ fꝺer Vtvalder.

Huør hefur þa Skulld þar ä/ ad aller Meñ eru ei wtvalder?

Ecke Gud/ þui hans vilie er/ ad aller Meñ skule trwa/ eñ Meñ vallda þui sia lfer/ sem ecke vilia epterfylgia Lioſenu/ sem komed er j Heimeñ/ Joh. 3. Vilia og ecke medtaka þa Nꝺd/ sem þeim til bodeñ verdur/ helldr reka Guds Ord fra ser/ edur þo þeir hafe velbyriad/ þa fal la þeir þar fra/ og vykia til baka/ Þar vm seiger Jesus so til Gydinga/ Jerusalem/ Jerusalem/ þu sem Afijfar Spameñena/ og grijter þa j hel sem til þijn eru sender/ huorsu opt hefe eg viliad sa man safna Sonum þijnum/ lijka s Han

an ſapnar Vngum ſijnum vnder Van
ge ſiet og þier haþed ecke viliad/Mátt.
23. Þar fyrer ſøgdu Páll og Barna
bas openberlega til Gydinga/ Act. 13.
Þad var naudſynlegt ad Guds Ord ſky
llde fyrſt talad verda fyrer ydur/ Eñ m
þui þier ſkwþed þui wt/og hallded ydur
ſialþa eilijfs Lijfs omaklega/ſia/þa ſnu
um vier oſſ til Heideña Þioda/þui ſo h
fur Drottiñ boded. Lijka ſo ſtendur þar
og j Epterlijkinguñe vm Brwdkauped/
Matth. 22. Ad Kongurin ſende ſijna
Þienara wt/ ſem budu Gieſtunū til Br
wdkaupſins/ eñ þeir villdu ecke koma.
Af þeſſu/ʒ ødru fleira/ſiaum vier lioſle
ga/ad Meñ eru ſialfer Ordſok þar til/
ad þeir eru ecke aller Vtvalder.

Kañ edur ma eirn Chriſteñ Madur/reida
ſig þar vppa/ad hañ ſie wtvaleñ til
eilijfs Lijfs?

Ja vijſt/þui hier hefur þu alldrei þo
rf ad ijmynda þier edur giøra þier nock
ra hugxun vm/ad Gud ſkyllde hafa ſier
nockud añad heimuglegt Rad/geimt ed
ur

ut huled/ helldur alleinasta skalltu alls
ta/ hans-stadfestu og orasskanleg Ord/
sem han̄ hefur openberad þier/ med þui
Gud hefur þa j siinu heilaga Orde kall
ad þig til ad verda hluttakande j siins
kiæra sonar Jesu Christi Forþienustu/
og fyrer þa heiløgu Skijrn/ er þier su
heilaga Utvalning tileinkud og eignud
Þu truer z af ollu Hiarta a Jesum Ch
ristum/ fyrer huørn þu ert Riettlætttur
ordeń/ og jn̄skrifadur j Liifsbookina.
So skalltu þar fyrer onguaneigeń efast
ad þu siert j Tølu wtvaldra/ og muner
vissulega verda Dyrdlegur giordur a sij
num tijma/ þui so skrifar S. Pall/ Rom
8. Huøria han̄ hefur tilskickad adur/
þa hefur han̄ og kallad/ og huøria han̄
hefur kallad/ þa hefur han̄ og Riettlæ
ta giørt/ eń þa hn̄ hefur Riettlæta gio
rt/ þa hefur han̄ og giort dyrdlega og
Vegsamlega.

Kan̄ þa sa sem er wtvaldur/ ecke ad ver
da fordæmdur?

So leinge sem han̄ blijfur stødugur
 og

og stadfastur j trwnne/ þa er hann og j to
lu wtvaldra/ og verdur ecke fordæmdur
Þui aller þeir sem trua/ eru wtvalenn
Guds Børn/ enn nær sem hann yfergief
ur Truna (huort ad skiedurs nær hann li
fer j Ogudlegum Lifnade og giører
ecke Jdran) þa er hann og ecke framar
j wtvaldra tølu/ helldur j þeirra fordæm
du Flocke og Selskap/ þui so seiger S.
Paall vm sig sialfann/ 1. Cor. 9. Eg þui
nga minn Lijkama og þvinge hann/ so ad eg
Predike þad eige ødrum/ og verde sialf
ur rækur/ Og almennelega seiger hann vm
alla wtvalda/ Rom. 8. Ef þier lifed ep
ter Holldenu/ þa munu þier deya/ Og til
Neidingiana sem voru vmvender/ Rom.
11. Strfied/ Guds strangt Riettlæte vid
þa sem eru fallner/ Item/ 1. Cor. 10.
Huer sem þyker standa/ siae sa til hann
falle ecke/ Item/ 2. Cor. 6. Vier Amin
um ydur sem medhialpara/ ad þier skul
ud ei medtaka Naad Drottins til onytis.
Hier af kunnum vier endelega og obryg
dannlega ad alykta/ ad þeir wtvøldu kunna
ad

ad missa Guds Nꜳd/ og tapa Trunne z Sꜳluhialpenne aptur/og verda ræker.

Sie nu þetta so/ þa mꜳ eg ætyd efast vm þad/ huꜳrt eg kann ad vera stadfastlega j wtvaldra tølu allt til Enda?

Ep þu villder reida þig vppa þig sialfann/og þinn eigenn Mꜳtt/ þa mꜳtter þu vel/ecke ad eins efast vm þijna stadfeste: helldur og alldeilis falla j Mißtraust og Orvilnan/Ja/allra mest af þui/ ad sa leide Diøfull leitar vid allra Bragda/ ad vmsnua þeim wtvølldu aptur fra Gude/og hans heilaga Orde/Enn med þui ad Gud hefur sterklega lofad sijnum vtvøldum/ad hann vilie af Nꜳdenne vernda þa fyrer Diøflenum/ z hallda þeim vid j sinne eilijfu Nꜳd/ þa skulum vier stadfastlega reida oss þar vppa/ og lꜳta þo ecke af ad heyra Guds Ord/ helldur giarnann lꜳta oss leida af þeim heilaga Anda/æ meir og framar/fyrer Guds Ord/ til þeirrar eilijfu Sꜳluhialpar/ Þui so seiger Christur/Joh. 10. Mijner Sauder heyra mijna raust/ z eg þecke

 þa

þa/og þeir fylgia mier epter/og eg gief þeim þad eilijfa Lijf/ og þeir skulu ecke fortapast æfenlega/og eingeñ skal slijta þa af miñe Hende/og þad er Vilie Fodurfins/sem mig wtsende/ad eg skule øngvu tijna/af øllu þui sem hñ hefur mier giefed/So skrifar og S. Pæll 2 Tim. 2. Guds Riette Grundvøllur stendur stødugur/sem hefur þetta Jñsigle/Drottiñ þecker þa sem hans eru/ Og aptur Phil. 1. Eg vona vissulega/ad sa sem hefur byrtad þad gooda Verked j ydur/ hñ mune z fullkomna þad allt til þess Dags Jesu Christi/ So seiger og S. Petur. 2. Cap. 1. merkelega/ Brædur kappkosted þess meir ad stadfesta ydar kallan og wtvalning.

Eg hefe nu heyrt noglega talad vm Guds eilijfa wtvalning/eñ hvør er Ordsøk þar til/ ad mestur Fiølde Maña verdur fordæmdur og wtskufadur?

Ecke sierdeilis Uppruna Syndeñ/ þui hun loder og so vid þa Utvøldu/ Ecke helldur kiedur þad af Guds heim uglegu

uglegu Rode og skickan/ ad hañ skyllde
sliett af endelegu Aforme wiskwsa Ma
ñe j eilijfa Fyrerdæming/ helldr er Mañ
sins eigen Vantrw og ohlijdne/ Ordsøk
þar til ad þr ecke heyra Guds Ord/ edur
þo þeir heyre þad/ þa medtaka þeir þad
þo ecke med Hiartans Fognude/ so ad þe
ir bevare þad/ helldur længtum framar
foracta Christi Velgiorninga/ edur z
og forsoma trwna/ og burtkasta hene/
huoria þeir ædur høfdu/ þui suo seiger
Christur Joh. 3. Huør sem ecke trwer/
hñ er alla reidu fordæmdur/ þut hñ trw
de ecke a Nafn eingietens Guds sonar.

Huørneñ skal eg þa skilia Ritningena/ sem
seiger ad Gud forherde Mañana Hiørtu/ og
giefe þeim þad j siñe sem vondt er?

Meining þr a er ecke þsse/ ad Gud skyll
de sialfur verka edur giøra Forherdslu
Blinde j Mañaña Hiortum/ Eñ Dis
pulleñ og Mefierner þeir eru noog full
komleg Ordsøk til þessa/ nær Gud aña
rs vill þad leifa/ þar fyrer stendur þad z
skrifad vm Pharaonē. Exo. 8. Og vm

 Israel

Jsraels folk/ ad þeir skalfer for herru sijn Kiorku/ Þui nær Meñerner vilia ee ke leingur lata sier skiorna af Guds Or de z hans Anda/ helldur framar fylgia epter Dioflenum/sem þa afvega leider fra þui heilaga Euangelio/og ollū Gu ds Orda/suo þeir aħadhuørt ackta þad ecke meir edur falla olldūgis þar fra/þa neydest Guds til/ad verda sijñ eirn Riett ferdugur Domare vm sijder/ z leipa ad slijker meñ verde j sama fra Motþroa forherter af Dioflenum/og hallda suo aſram j þeirra vmsnwnu z fraleitu Si ðe/þar fyrer seiger S. Paall z. Cor. 4. Eñ sie nu vort Euangelium huled þa er þad huled fyrer þeim sem fortap ader verda/ j huørtū Gud þessarar Ver alldar hefur forblindad Hugskot vantru adra/so þad skiæra Euangelij Lioos vm Christi Dyrte/ ecke skylldi skijna fyrer þeim. Framar seiger hañ z. Tess. z. Og med þui þeir hafa ei medteked Kiær leikañ til Sañleikßins/so þeir hialpud ust/ þar fyrer mun Gud senda þm meg nañ

hañ Villudom/ ad þeir skule trwa Lygu
num/ vppa þad þeir verde aller dæmder
sem ecke trwa Sañleikanum/ helldur
hofdu Lysting a Ranglætenu/ Og til
Rom.1. Epter þad hann hafde talad
myked vm hrædelegar Synder/og stora
Afgudadyrkan Gydinga/ þa ælyktade
hañ vm siþer so/ Þar fyrer hefur z Gud
giefed þa vt/ j þeirra Hiartans Girnd
er og Ohreinleika/ ad þeir skømudu sij
na eigen Lijkame a sialfum sier.

Huøria Nytsseme og Gagn høfum vier þar
af/ ad vier brwkum þeñañ Lærdom riette
lega/ vm Guds eilijfa Vtvalning?

Fyrst þa hofum vier j þessare Trwar
grein/ eina Oyfervinnanlega stadfesting/
vm Mañsins Riettlæting fyrer Gude/
so ad vier fyrer vtan alla vora Forþien
ustu af skiærre Nad/ fyrer Jesu Christi
skulld/ og fyrer Trwna a hañ/ verdum
Riettlæt z eilijfrega Saluholpn gior
der/ þui fyrr eñ vier nockurn tijma giord
um nockud gott/ og ædur eñ vier vorum
fadder/ Ja/ ædur eñ Heimsins Grundvel
ler

ler voru lagder/ þa vorum vier wtvalder
til eilijfs Lijfs/ ecke fyrer vor eigen God
verk/ helldur af Naad/ þui Gud hafde
lyst til vorrar Saaluhialpar/ þar fyrer
segier S. Paall 2. Tim. 1. Gud giørde
oss Saaluholpna/ og kallade oss med het
lagre Kallan/ Ecke epter vorum Verk
um/ helldur epter sijnum Asetninge og
Naad/ sem oss er giefen j Christo Jesu/
ꝼ eilijfar tijder/ Item Eph. 1 Cap. Nu
hefur wtvaled oss j Christo/ fyrr en ver
alldarennar Grundvøllur var lagdur.

Þar næst kunnum vier med þessum Lær
dome/ Oraskanlega bevijsa/ ad Gud hef
ur eina Fødurlega Umhyggiu/ fyrer
vorre Saaluhialp/ þui fyrre en Heim
sins Grundvøllur var lagdur/ þa hefur
Gud alla reidu/ forhugad og tilskickad/
huornen hann kynne oss holpna ad giora/
og ad hann villde þar med hallda oss vid
Magt/ og vernda fyrer Dioflenum/ He
imenum/ og voru eigen Hollde z Blode.

J þridia maata høfum vier stora hu
ggun af þessum Lærdome/ mote øllum
Freist

Freistingum/ Krosse og Motgange/ þui Gud hefur langtum fyrre eñ Heimuriñ var giørdur/ forhuxad fyrer huørs hæt tar Motlætingar/ hañ villde giøra hu øria og eina Mañeskiu samlijka sijns Sonar Mynd/ og snwa so øllum Hlutū̄ til hins besta/ Þar ꝥ skrifar S. Pæll/ Rom. 8. Vier vitum ad aller Hluter þl̄ ena þeim til gooda sem Gud elska/ Þeir sem epter Fyrerhyggiuñe kallader eru þuiad huøria hañ hefur ædur fyrerhu gad/ þa hefur hñ og tilskickad/ ad þeir skylldu verda samlijker hñs Sonar j my nd/ og strax þar epter/ eg et viss þar vp pa/ ad huørke Daude nie Lijf/ ecke Ein glar edur Hofdings Stietter/ eige Ma gt/ eige helldur þad nælæga edur tilkom anda/ eige Hæd nie Dypt/ eige helldur nockur øñur Skiepna/ fær ossskiled fra þeim Guds Kiærleika/ sem er j Christo Jesu vorum Herra.

Og ad sijdustu þa þienar þesse Articu le oss til eirnrar alvarlegrar Amiñingar z Vidvørunar/ ad vier skulum kosigiæfe lega

lega heyra Guds Ord/ giarnast Tijdka
þaug Hæverdugu Sacramenta/ og ie
nast jdka oss j sañre Idran/ Boot z Bet
ran/ Og j sønum Guds Otta/og leggia
ástundan a/ad sijna Æude nya Flydne/
Og huert a moote verdum vier hier af
Aminter/ Ad vier skulum vara oss fyrer
Guds Orda Forackran/ og sia vid/ ad vi
er ecke Syndgum mote vorre Samvisku
þui Gud hefur alla reidu ætz ecktad/ vid
þa sem eru kallader/ og vilia þo ecke ko
ma/ ad eingeñ af þeim skule smacka ha
ns Kuølldmaaltijd/ Luc.24. J slijkañ z
þuilijkañ maata/ meiga meñ med stoore
Nytseme/ Gagne og Huggun brwka þe
ssa Hæleytu Hofudgrein/ vm Guds eilij
fa Vtvalning/ z ecke þar med villa edr
veykia sijna Samvisku j nockurn maata.

XII Cap.

Vm Guds Logmaal.

Huad er Moyses Løgmaal Almeñelega?

Moy

Gudlegur Lærdomur

MOyses Logmaal er eitt Lærdomur/ sem Gud hefur sialfur giefed og openberad fyrer Israels Folke/ huor Lærdomur kiener/ huorneñ Madr skal hallda sig/ bæde jñvortis og utvortis/ og lofar þar jafnframt ollum þeim sem þad hallda fullkomlega/ Bæde tijmanlegre og eilijfre Blessan/ Deut. 28. Og þuert a mote hotar þad ollum þeß Yfertrodslu Monnum/ Guds Reide og eilijfre Fyrerdæming.

Huad mergslags er sama Moyses Løgmaal?

Þreñslags/ Fyrst Kyrkiu skickuneñ/ sem jñehelldur þad sem heyrer til Guds Pionustugiord. Þar næst Veralldlegur Lagariettur/ epter huorium Israels Folk skyllde hallda sig/ i siñum Borgaraskap/ z allre utvortis Umgeingne.

J þridia maata þaug Tiju Bodord edur Natturunar Logmaal/ Jþreñkad z afturgiefed fyrer Moysen/ huert i fyrstu var z so jñplantad Mañenum j Skopuneñe.

Huad

Huad var Kyrkiu ſkickunen?

Nun var ein viſs ſkickan Gydinga ſiþ ſins/epter huorre þeir ſkylldu hallda ſig med margskonar Offre og Fornþæring um/um Fædſlu og Dryck/Hreinſaner/Føſtur/adſkilianleg Embætte/um Pre ſta ſm ſkylldu vera j Sattmaals Tiald brvdenu edur Muſterenu/og huad anad ā heyrde til Þre Levitiſku Þionuſtugiord huar med þad Hebreſka Folk/vard ecke ad eins ſkiled fra ødru Folke/helldur vard z ſa þheitne Meſſias og Heimſins Lauſnare þar wtt Fyrermyndadur/med ollum ſijnum Velgiorningum og For þienuſtu/So ad þeir ſem trwdu/vrdu z þar med hluttakande alls þeſſ/ſem han̄ epter a j Tijmans Uppfyllingu ađreka de/ og hier um verdur allra meſt hond lad j þridiu Book Moyſis.

Krum vier þa j þui nya Teſtamente/ſkyll duger til ad hallda þeſſa Kyrkiu Skick an Moyſis?

Nei/ þui Gud hefur ſialfur kient oſſ ad Meſſ ſkule ecke hallda hana leingur

eun

Enn þad Jsraelis Veralldleg Valldsti
orn varde og vidhiellst/ Suo voru eirnen
þar sømu Ceremoniur/ Setningar og
Skickaner/ Figura og Fyrermyndann/
vppa Messiam/ sem þa var fyrerheitinn
j hüsriu þeir j þui gamla Testamento
nu jdkudu sijna Trw a sama Messiam/
sem skyllde koma epter Fyrerheitenu.
Enn epter þui Messias (sem er sa rietti
fullkomne Lijkame) er komenn j Holldenu
þa hefur Gud afteked soddan Fyrermyn
daner/ sem þa høfdu alldeilis feingid
sitt Enda z Vppfylling/ Lijka s̄ nær ei
ꝛn Malare hefur afloked einum parte
sijns Erfidis og fullkomnad hann/ þa
wijsliet ter hann þad fyrsta Vppkast og
Grunndrættt/ og þar vm hefur Prophet
inn Daniel 9. Spad og sagt/ mitt j Vik
unne/ skal hann lata Fornfæring z Mat
offred afleggiast. Og sialfur Jesus seig
er/ Matth. 11. Aller Spamenn og Løg
maled spadu til Johannem. So skrifar
og S. Paull/ Af þui lated onguan gi
ra ydur neina samvisku j Mat nie dryck
K edur

edur huad nockra Maltijd er mhrærande edur Tunglkomu edur Sabbaths Da ga/Col. 2. Framvegis seiger Postulin Ebr. 8. j þui han seiger/ Eitt nytt hef ur hn giørt/ þad fyrsta gamallt/ en þad sem gamallt er og vid Alldur/ þad er nær vid/ ad þad skule verda ad ønguu/ og afplanast.

Huad var sa Verralldlege Lagarietttur medal Israels Sona?

Moyses Verralldlegt Logmaal/ var ein Lands og Riettar skickun vm Kaup og Solur/ Nondlaner/ Arfagotz/ Riett argang og Strapp adskilianlegra Mis ferla og Avirdingar/ epter huorre þad Ebreska Folk(af huøriu Christur fæd de fædast)mætte adstyrast z stiornast/ vm soddan meiga Men mest lesa j añare og pimtu Moyses Book.

Er þesse Veralldleg skickun sem var medal Israels Folks aftekeñ j þui nya Testamentenu?

Ja/ þui Gud hafde giefed sijnu Fol ke Israel epter Tijmans/ Landsins og Folk

Folkſins hættalage/ viſſ Log z Skicka
ner/ bæde j andlegre z Veralldlegre Ri
kisſtiorn/ vppa þ þar kyſie ad vera no
ckur Greinarmunr a mille þeirra z an
ars Folks/ og Meſt þeſſ greinelegar ky
ſie ad vita/ af huoriu folke þad Fyrerhe
itna Kuiñunar Sæde ſkyllde fædaſt og
framkoma/ j huoriu allar Þioder ſkyll
du bleſſadar verda/ Gen. 22. Eñ epter
þui ad Chriſtur er komiñ j Holldid/ þa
þurfa Meñ ecke framar vid/ ſliikra Te
ikna og Merkia. So hefur og Gud la
ted þa Gydinga lyds Rijkesſtiorn fyrer
þuſund z fim̃hundrud Arum verda nid
ur brotna og eydelagda/ Giefande þar
med nooglega ad ſkilia/ ad ſoddañ þeirra
Logmal/ ſkyllde þa vm ſijder aftakaſt
og enda hafa. Poſtularner villdu ecke
helldur meir þuinga/ huorke þa Gydin
ga ſem vmſnweſt hofdu/ edur Heidingia
na/ til ad hegda ſier epter ſama Moyſes
Logmale/ helldur epterlietu þeim þau
brwkanlegu Log og Befalningar/ ſem
af huoriu Yfervallde j þeirra Rijkisſti

 orn

ern voru wtgiefnar/og þar med alvarle
ga aminnt og befalad/ øllum Christnum
ad þeir skylldu audsyna þeim Hlydne/
Rom. 13. Huør Madur sie Walldstiorn
ene vndergiefen/ þeirre sem yfer honum
stiornar/ þui þar er ecke Walldstiorn vt
an hun sie af Gude.

*Hefum vier þa nu ecke framar Pørf/ad bru
wka soddan Gydinga lijts Løgmaal?*

Eingen er skylldugur þar til/ En ef
Christelegt Yfervalld villde af þeim so
nu/ wtdraga adrar nockrar nytsamleg
ar Skickaner/ og bepala þeirra Vnder
giefnum ad rietta sig þar epter/ so sem/
huørnen Hoordomur/ Þiofnadur/ Gud
lastan og anad slijkt skule straffast/ þa
være þeim þad ecke alleinasta leyft og lo
fad/ helldur ætte huør Madur ad medki
ena/ad soddan være bæde loflegt z riett
vijst/og giarnan samþyckia z hallda sig
þar epter.

*Huad er Sida Løgmaaled edur þaug tiju
Bodord/huør ad fierdeilis kallast Moyses
Løgmaal j þeirre heiløgu Skript?*

þaug

Þaug tiju Bodord eru em ovmbreyt anleg og æuarande viss Regla/ vm Gu ds Heilagleika og Riettlæte/ sem fyrst j Skopunenne var jnplantad j Mañenū/ og sidan af Drottne Jþrekud og ap hendt Moyst a Synai Fialle til Jsraels lyds/ huør ed utkrefur allrar vorrar na turu/ Ja/ allra vorra Orda og Verka fullkomna Hlydne/ j ollu þui sem vier er um vorum Gude og Naunganum skyll duger/ og þar jafnframt lofar og tilsei ger/ ollum þeim/ sem skicka z hallda sier þar epter/ storre Luckn og allskonar Bl essan/ þuert a mote hootar pad ollum sy num Ysertrodslu mounum/ bæde Tyman legu og eilijfu straffe/ Deut. 28.

Huørnen verdur þessum tiju Bodordum j sundurskipt?

J tuær Toflur/ su fyrsta Tafla jnne heldur þaug 3 fyrstu Bodord/ huør ad utkrefia/ ad vier skulum riettelega þeck ia Gud/ fullkomlega elska hañ/ og trw lega þiona honum/ Deut. 6. Suma og Jñehalld þessara þriggia Bodorda er/

 Þu

þu skallt elska Drottiñ Gud þiñ af ollu Hiarta þijnu/ af allre Ondu þiñe/ z af ollum Mætte þijnum/ Matth.22. Su oñur Taplañ jñehelldur þaug sio Bodordiñ/ huer oss vijsa eirn fullkomiñ mata/ huerneñ vier skulum elska vorn Naunga/ og allt þad sem honum tilheyrer/ Levit. 19. Suña og Jñehalld þessara sio Bodorda er þesse/ þu skallt elska þiñ Naunga sem sialfañ þig/ Luc.10.

Vissu Meñ þa ecke aþ þeim tyu Bodordum þyrre eñ Moyses vard til/ þyrer huørn þetta Løgmaal var giørt?

Ja ad vijssu/ þuiad fyrst voru þaug Skøpuneñe jñplantud j Mañeskiuna/ og vard suo epter Syndafalldid j nockurn mata jñmindad Mañeskiuñe/ huerneñ Løgmaalid hefde verid/ og þar fyrer kallast þad eirneñ Natturuñar Løgmaal/ af huøriu Heidingiarner (sem þo eckert vissu af Guds Ordum ad seigia/ hafa og vitad/ ad þar være eirn Gud til sem Meñ skylldu dyrka og heidra/ Jtem Hier af vissu þeir huad þar var ærlegt

og

og eærlegi/og ad þeir skylldu giora syn
num Naunga þad sama/ sem þeir villdu
hafa af honum aptur. Eñ med þui ad
þetta Natturunar Logmaal/ er fyrer
Syndena miog spillt orded/ og nær wt
slett/ lijka sem Maalverk a einu Vegg
sem kyñe so leinge hafa staded j Regne
og Ovedre/ ad Meñ kuña vm syder ecke
sia þar nema lijted Merke til/ ad þad
hefde vered maalad/ þa hefur Gude gott
og Naudsynlegt liteſt skriflega ad End
urnya sama Logmaal/og þar fyrer skrif
ade hañ med synum Fingre tuær Stein
toflur.

Eru þesse tiju Bodord og so aptekeñ/lijka
sem su Kyrkiu Skickan/z þ Verallдlega Løg
maal/sem var og tydkanlegt medal Jsra
els Folks?

Þaug tiju Bodord verda alldrei aftek
eñ/þui þau eru ein vijs og obrygdanleg
Regla og Mælebrаdur/af huorium vi
er kuñum ad sia og þeckia/ Guds heilag
añ sañañ og eigenlegañ Vilia/ sem all
drei ombreyteſt ad eilijfu/ og þar fyrer
K iiij skrif

skrifade Gud þaug med sijnum Fingre/
z huer Madur er skylldugur ad hlijda
þeim/ þaug vrdu og ecke giefen alleina
sta fyrer Israels Folk/ helldur so ȝ þel
la Natturlega Lögmaal/ hefur vered
fart j Guds Kyrkiu/ fra Veralldarenn
ar Upphafe/ So byriar og ad þad pre
dikest allt til Veralldarennar Enda.
Þar vm seiger S. Paall Rom. 13. Giör
um vier þa Lögmaaled ad önguu þyrer
Trwnaꝛ Lœngt sie þar fra/ helldur stad
festum vier Lögmaaled/ enn þeir Gudhræ
ddu og Riettrwudu eru þo prijer pra þel
sare Lögmaalsins Bölvan/ So er þar
nu eingenn Fordæming a þeim sem eru j
Christo Jesu/ seiger Postulinn Rom. 8.
Og aptur/ Gal. 3. Christur hefur prel
sad oss fra Lögmaalsins böluan/ þar hn
vard ein Böluan þyrer oss/ Item Gal.
4. Þa Tijmans Uppfylling kom/ sen
de Gud sinn Son/ fæddann af Kuinne/ Lög
maalenu vnder orpenn/ ad hann frelsadt
þa sem vnder Lögmaalenu voru.

Huoria og huilyka Hlijdne wtkreria þau
tiju Guds Bodord af oss?

Full

Fullkomna og Algiørda Hlydne/ eige ad eins j utvortis Verkum/ sem Phari ſearner Rangléga meintu/ helldr z einn ig j Jnnvortis Hlydne/ ſo ad aller vorer Kr apter/ Giørder/ Ord og Nuraner/ Ja/ oll Manſins Natura/ ſkyllde j ollum Hlutū ſamhlioode Guds Vilia z Log mæle/ þar fórer ſeiger Gud Devt. 6. Þu ſkallt elſka Gud Drottinn þinn/ af ol lu Hiarta þinu/ af allre ondu þinne z af ollum Mætte þinum/ Og Chriſtur ſei ger/ Matth. 5. Huor ſem reideſt Brod ur ſinum an Sakar/ hann er Doms ſek ur/ Og huor ſem lijtur eina Kuinnu til ad girnaſt hana/ hann hefur alla reidu drijgt Hoordom med henne j ſinu Hiarta J ſomu Meiningu ſeiger S. Paall/ Rom. 7. Logmaled er andlegt/ enn eg em Holldlegur ſelldur under Syndena/ Og Johannes ſkrifar 1. Cap. 3. Huor ſem hatar ſinn Broodur/ hann er Mann dræpare/ ſo ad vier hier af kunnum liooſle ga ad ſiaa/ ad Logmaled utkrefur Al giørda og fullkomna Hlijdne.

Kañ pa Madur so ad pullkomna Løg
maaled?

Med onguu mote/og þad kusum vier
pyrst ad bevijsa med liooſum Vitnisburd
um/ap heilagre Skript/ suo sem Act.
13. Þier kusied ecke ad verda Riettlæter
j Moyses Logmaale/ Item/ Actor.15.
Þui preiste þier nu pa Guds seiger Pet
ur/ ad þier vilied leggia þad Ok yfer
Læresueinanaña Hals/ sem huorke vor
er Fedur nie vier kuñu ad bera/ Og S.
Pall/ Rom.8. Þad sem Logmaalenu
var omogulegt/ j þui þad veykteſt pyrer
Holldeð/þad giorde Gud sem sende sinn
eigeñ Son/ Og Holldsins siñe er Fiand
skapur mote Gude/ þui þad er ecke Gu
ds Logmaale vndergiefed/ og far þess
ecke orkad/ Gal. 3. Være þar Løg
maal giefed sem lijfgad giæte/ þa være
sañlega Riættlæted vt af Logmaalenu.
Þar næst kuñum vier ad bevijsa þetta
ap vorre fordiarfadre Natturu/ huor
j onguañ maata kañ ad audsyna Logma
lenu þa Hlijdne sem skyllde/ Þar vm skri

far

far Paull/ Rom. 7. Logmaled er andle
gt/ eñ eg er holdlegt/ selldt vnder Synd
ena. Item/ So piñ eg þa þetta Logmaal
fyrer mier/ sem vill giora þad gooda/ ad
þad vonda hanger vid mig/ þui eg gior
lista mig vid Guds Logmaal epter þm
Jñra Mañe/ eñ eg sie eitt añad Logmaal
i mijnū Limum/ sem er mootstædlegt mijñ
nu Hugskots Logmaale/ og tekur mig
fangiñ j Syndareñar Logmaal/ þad sm
er j mijnum Limum.
J þridia maata giefa og allra helgra
Mañā Dæme þ sama ad teikna/ z þar
þ bidur David so Psalm. 143. Drottiñ
gack ecke j Dom vid þiñ Þienara/ þui
fyrer þier kañ eingiñ lifande Madur ve
ra Riettlatur/ Og S. Paull skrifar vm
sig sialfañ/ Eg aumur madur huor mū
frelsa mig af þessū Daudlegū Lijkama.
Og ad sijdustu er þad eirn Vitnisbur
dur hier vm/ ad Guds eilijfur Sonur er
ordeñ Madur/ huor j Neymeñ er komiñ
þess vegna/ ad hañ skyllde Fullnægiu gi
ora Logmalenu/ Eñ hefde Madureñ
sialfur

skalþur Fullnægiu kuñad ad giøra Log-
mælenu/ þa hefdū vier ecke haft þorf a
Christi tilkomu/ z Fullnægiugiørd/ þar
um talar Christur Matth. 5. Pier skul
ud ecke meina/ ad eg sie komiñ ad vpple
ysa Spameñena/ edur Logmæled/ eg er
ecke komiñ ad vppleysa/ helldur ad/ full
komna/ Og S. Pall seiger/ Rom. 8.
Gud sende siñ eigeñ Son j þessa Synd
uga Hollds Ylegdan/ og Syndareñar
vegna fordæmde Syndena j Hollðenu/
ad Logmalsins Riettlæte skyllde fullko
mnast j oss. Af ollum þessum Greinum
bevijsast þad yferfliotanlega/ ad eingiñ
Madur kañ fullkomlega ad giøra epter
Logmælenu.
Þetta allt samañ medkieñe eg vel/ vm þa
sem ecke eru Endurfædder/ eñ vel kañ þad ad
vera mægulegt/ ad þeir sem eru alla reidu
Endurfædder kuñe Fullnægiu ad giø
ra Logmælenu?
Nei/ Þeir siñ eru Endurfædder/ kuña
ecke helldur ad giøra þad/ Þui nær sem
Ritningiñ talar vm Mañlegañ Breyst
leika/ sem er Ordsok til/ ad fullkomen
Hlydn

Alijdne verdur ecke giørd Løgmalenu/ þa skal slijkt ecke skilʃtaſt vm þa nattur legu Krapta/ ſ Meñ hafa fyrre eñ þeir verda Endurfædder/ helldur z ſo epter Endurfædinguna/ Þui epter þad S. Paall var Endurnyadur af heilogum Anda/og j heil tuttugu ær/ hafde ver ed fyrer Guds anda/ad deyda þañ gam la Mañiñ/ og aga ſiñ Lijkama/ og ha foe nærfelldt vthreinſad þ gamla Swr deige/þa klagar hñ þo eñ hardlega/ad hñ være langt fra þre fullkomnu Alijd ne ſ Løgmaled vtkrafde af hm̃/þar hñ skrifar/Rom,7. Eg veit ei huad eg gi øre/ þui eg giøre ei þad eg vil/ helldur þad ſem eg hata þad giøre eg. Jeg aum ur Madur/ huør mun frelſa mig af þeſ ſum Daudans Lijkama. Og til Phil. 3. Ecke ad eg hefe þad allareidu hønd lad/edur ſie alla reidu fullkomiñ/ helld ur kappkoſta eg ad hondla þad ſem er Jeſu Christi/ſo ſem eg er z Høndladur af Christo Jeſu/So ſeiger David Pſa. 32. Vm Syndañs fyrergiefning/munu

aller heilager bidia Drottiñ a riettum Tijma/ og so framt vier seigum ad vier høfum ecke Synd/ þa apvega leidum vi er og tælum oss sialfa og Sañleikureñ er ecke j oss/ 1. Joh. 1.

Nu hafa þeir trwudu medteked Heilagañ Anda/ huør ed vijst er fullkomiñ/ skylldu þeir þa ecke og so verda fullkomner?

Heilagur Ande er vijst eirn framknyande og fullkomiñ Ande/ eñ hañ verdur hindradur af forspilltri Nollde þeirra Endurfæddu/ suo hañ kañ ecke ad full komna sitt Verk j þeim/ Lijka sem eirn goodur Skrifare/ kañ ecke ad sijna sitt besta Skrif/ nær hñ hefur vondan Pappijr. Ein good Skytta kañ ecke ad skioota vel med eirnre fordiarfadre Byssu/ sem ecke er vel klarud og hreinsud/ þui þeirra Kuñatta verdur af þui vonda Verkfære veykt og hyndrud. So geingur þad og heilogum Anda/ vid þa Endurfæddu Meñ. Og þar þ vtan lóder og so Arfsyndeñ vid þa/ af huørre þeirra Goodverk hafa Keim og Smeck/

Lijka

Lijka sem eitt gott Vijn kan ad hafa af Vijnþate sem þad verdur j geymt.

Huar fyrer befalar þa Gud opt og tijdum ad vier skulum vera fullkomner/ og hroosar þar med þeirra H. Algiørlegleika?

Þad er ecke sagt j þre Meiningu/ lijka s vier þar þ skylldu kuña ad vera fullkomner/ þui þ fylger ecke epter/ ad þo Gud hafe befalad oss þad/ ad vier kyñu þess vegna ad hallda þad.

Þar med befalar Gud oss alleinasta/ ad vier skulum kappkosta ad hegda oss epter hønum/ lijka sem Børn epter sijnu Foreldrum/ so myked sem mogulegt er j þessu Lijfe. So verdum vier og fullkomner fyrer Christum/ nær vier trwum a hañ/ z tileignast oss hans fullkomiñ Nydne. Þar byriast z so Fullkomlegleike j vorum Lijfnade j þessum Heime/ eñ verdur þo ei alldeilis fullkomeñ/ fyrr eñ j epterkomande eilijfu Lijfe. Lijka so kañ þad ad kallast Fullkomlegleike/ nær madur af hreinu Hiarta og af Alvørugiefne/ stendur a mote Nræsne/ Og a þeim

aff hefur ſeigeſt vm Noa/ Job/ David/ Joſua/ Aſa/ Zachariam/ Elizabeth[u] og adra pleire/ ad þeir hafe vered algiør der og fullkomner/ eñ þo ad þeir ỽ ødrũ þortum haþe haft ſijna Syndſamlega Breſte og Avirdingar/ hvoriar þeir hafa medkient og afbeded vid Gud.

Eñ þetta allt ſamañ ſyneſt ad hnyga þang ad og þydaſt/ ad þad ſie omøgulegt Fullnæg iu ad giøra Løgmalenu. Nu ſeiger Chriſtur ſialfur Matth. 11. Ad ſitt Ok ſie litt/ Og Johañes ſeiger/ ad Guds Bod ſieu ecke þung/ 1. Cap. 5?

Hvortveggia er ſatt/ eñ ecke ỽ eirnri Meiningu/ Guds Bod eru epter Falled ecke alleinaſta þung fyrer Mañeſkiuna helldur er eirnñ omøgulegt ad giøra ep ter þeim fullkomlega/ eñ þaug eru þo li ett fyrer þeim Endurfæddu/ ſo vijdt ſem þa nyu Hlydne/ og Guds velviliugleg[a] Þionuſtu ahrærer/ z þar med vill Gud af Fodurlegu Hiarta/ lata ſier nægia/ þo ad Þra verk ỽ ſialfum ſier ſieu ofullko min med þui þeir hafa vpp byriad eina nya Hlydne.

Þeim ſem trwa ſeiger Chriſtur/ er ekkert omøgulegt/ og epter þeim Ordum/ þa er þeim þad ecke helldur omøgulegt ad giora Fullnægiu Løgmalenu/ Ef trúen ſkal vera fullkomin/ þa ma hun hafa eitt viſt Ord og fullkomlegt/ ſem hūn reider ſig vppa/ z þa være eckert omøgulegt fyrer hefie/ Eñ nu kuñum vier huorge ad fiña j Guds Orde/ ad þeir Rietttrwudu kuñe ad fullkomna allt þad ſē Løgmaled wtkrefur af þeim/ myklu framar ſtadfeſter Skrifteñ þad ſem er hier þuert j mote/ ad ſlijkt ſie Nolldenu Omøgulegt/ þar fyrer kañ eingeñ ad trwa ſier og treyſta til/ ad hañ kuñe Fullnægiu giøra þeim tiju Guds Bodordum/ eñ þar er alldeilis eingeñ efe a/ ad ſu fullkomna Fullnægiugiørd/ ſem Chriſtur hefur ſynt Løgmalenu/ hun verdur trwudum tilreiknud.

Nu ſeiger lijka vel S. Paall/ ad huør ſem elſkar añan/ hañ hafe vppfyllt Løgmaled?

Poſtulin ſkilur þad ecke ſier j lage vm

þa fullkomlegu Fullnægiugiørd/ helld
ur meinar hañ til þess/ sem su oñur Tal
lañ af oss wtkrefur/ sem er/ ad vier skulū
elska vorn Naunga/ og þad sem honum
tilheyrer/ þui huør hañ elskar siñ Na
unga/ hañ kostgiæfer og þad mesta sem
møgulegt vera kañ/ ad giøra epter þui
øllu sem su sijdare Bodorda taflañ jñe
helldur/ þar med þo ad huør Madur el
skade siñ Naunga (þad er alla Meñ vi
ne og Ovine) fullkomlega/ huørt ecke
skiedur so sem bære/ af nockrum einum/
þa være þo Løgmælenu þar fyrer/ ecke
alldungis Fullnægia giørd/ helldr allei
nasta einum Parte af þui/ huad verdur
þa af ødrum Partenum/ vm þa Elsku
sem vier erum Gude skylduger.

Sö heyre eg vel/ ad Gud er eirn Orlettvǒs
Gud/ og befalar Møñum omøgulega Hlute/
þar hañ befalar og wtkrefur Løgmaal
sins Fullnæglu af oss?

Þar fyrer er Gud ecke orlettvǒs/ þui
hñ wtgiefur ecke nockud añad Løgmaal
eñ slijkt sem hans Heilagleike og Riett
læte

læte wikrefur. Nu samhlioodar hans Logmaal alldungis vid hn̄s Riettlæte/ þar med þa wikrefur hn̄ af oss/ fyrst f þad sem vier erum honum skyllduger/ og allum med riettu ad giora/ huort hañ og j Sköpuneñe hafde jnplantad og til truad vorum fyrstu Forelldrum/ og hef de þeir vered og blifed j þeirre Fullkom leikans stiett/ sem þeir voru skapader j/ þa hefde þad ecke vered þeim þungt/ eñ sijdur omögulegt/ ad lifa epter þeirre Guds Wijsdoms Reglu/ og fullnægiu ad giora Guds Logmaale. Eñ nu ad Naat turañ er fordiorfud/ þa er þad sañlega omögulegt/ ad audsyna Guds Logmaale algiörda hlijdne/ Gud gior° þo ecke þᵛ ꝑ oriett/ ad hn̄ girnest slijkt af oss/ þui hñ kañ þar ꝑ ecke ad vmbreyta sier/ þo vier hofum vmskipt oss/ helldur hefur hañ goodañ Riett til ad heimta þad af oss/ sem hañ eiñu siñe hafde giefed oss riette lega/ Lijka sem þad ef eirn Hwsbonde edur Stiornarmadur/ kyñe ad trua sijnū þienara/ edur Vmbodsmañe/ til marg

ra þusund Dala j Peningum og Vøru
ad hann rꝏde þar yfer/ enn Þienarinn þess
a millum hiellde Hwsed jlla/ og wisoade
þui/ þa villde Hwsbondenn krefia þess lijn
kavel sem var hans eiged af Þienaran
um/ og hans Erfingium/ z giorde þar
med huorke nockud Ofrijke/ Oriett edur
Tyrannaskap.

Huar til þienar þa Moysis Løgmꝏl/ med
þui einginn kann ad giøra þui fullnꝏgiu?

Fyrst þienar þad þar til/ ad vier þar
af kunnum ad sia/ huad ypparlegur og
ꝏgiꝏtur hlutur/ su Guds mynd edur Ri
ettlꝏte hefur vered/ sem var skøpud j
Manninum/ j huøriu vier hefdum fullkom
lega kunnad ad lifa epter Løgmꝏlenu.
Þar nꝏst/ aminner þ oss um vora storu
Eymd/ j huorre vier lifum j þessare nꝏr
verande Syndugu Negdan og Nꝏttu
ꝏe/ suo ad vier kunnum ecke ad skicka
oss epter Guds Løgmꝏle/ huorke med
Huxunum Ordum nie Verkum.

So þienar z Guds Løgmꝏl/ til þrar
Veralldlegu Valldstiornar/ ad þeir ygg
lausu

lausu/ Balstyrugu z ospakferdugu kyssu af þui/ lijka sem af eimum wtvortis Tuktmeistara/ stiornader ad verda/ og þeim hallded j Taume og Aga/ þui so skrifar Paalús/ 1. Tim. 1. Vier vitum ad þeim Riettlæta er eckert Lögmaal sett/ helldur þeim Ranglætu/ ohlijdnu og synd ugu/ vondum og Ogudlegum Monnum/ Fodurdrepurum og Modur mordingium.

Nier fyrer vtan þienar Lögmaalid þar til/ ad þad openberar og auglyser fyrer oss Syndena/ ja/ vexer og eykur hana eirnenn/ j þui ad h... verdur þeckt og skil inn/ þar fyrer seiger S. Paall/ Rom. 3. Fyrer Lögmaaled kiemur Syndarennar Vidurkienning/ Item/ Lögmaaled verkar Reide/ Rom. 4. Item/ Lögmaaled innkom þar fyrer vtan/ vppa þad ad Synden skyllde verda þess augliosare/ Og enn seiger hann/ Rom. 7. Eg þeckta ecke Syndena vtann af Lögmaalenu/ þui eg visse et af þeirre gyrnd/ ef Lögmaalid hefde ecke sagt/ þu skallt ecke girnast.

Ad sijdustu þa er Lögmaaled ein viss

 Regla

Regla/ sem kiener þeim Endurfæddu/ huør Verk Gude best þocknest/ og huør nest vier skulum hegda oss/ þar vm skrif ar Paall Postule/ Rom. 13. Vered ong um nockud skyllduger/ nema þad þier elsked huor annan innbyrdis/ þui huør s elskar annan/ sa hefur vppfyllt Logmaa ed. Item/ Gal. 5. seiger S. Paall/ Ad Logmaaled fullkonmest med einu Orde/ sem er i þui/ þu skallt elska þinn Naun ga so sem sialfann þig.

Skulu Menn þa enn nu framsetia og kienna Logmaaled i Kyrkiunne og Sønnudenu?

Ja visselega/ þui sokum þess/ ad Gud openberar Mannsins Synder fyrer Log maaled/ huort ad auglyser þar z mikla gar/ og sijdann verkar sanna Jdran og Yf erbeot/ þa wikreßst og so naudsynlega/ ad Logmaaled verde og alltijd predikad/ i þeirre christelegu Kyrkiu/ vppa þad Menn kunne þar fyrer ad komast til Syn danna Vidurkienningar/ og hafa eina vis sa Reglu ad lifa epter/ þar vm stendur so skrifad hia Spamannenum Esa. 58.

kalla

kalla þu j ækiefo/ og væg ecke/ vpphef þýna Rauſt/ ſem eina Baſunu/og kunn Giør mýnu Folke þeirra Yfertrodſlu og þui hwſenu Jacobs þeirra Synder/ Og ſialfur Chriſtur ſeiger/ Matth.5. Eg er ecke komiñ ad vppleyſa Logmaaled/ he lldur ad fullkomna þ/ þar ꝑ hefur hañ opt og týdum predikad Logmaaled og vt lagt þad.

XIII Cap.
Vm Evangelium.

Er þar þa nockur añar Lærdomur pyrer vtann Løgmaaled?

IA/ Pad heilaga Evangeliũ er eitt goodur gledelegur Bodſkapur/ og tekſt ſtundũ almeñelega fyrer allt þad ꝫ kient verdur/ ꝫ wtmaalad j øllu nya Teſtamentenu/og j ſo maata/ þa er þad eitt Predikun/ vm Jdran og Syndaña Fyrergiefning/ Eñ ſlerdeilis og riett eigenlega/ þa er þad heilaga Evangelium

eirn Lærdomur/ sem oss er openberadur
fyrer Christum/og heilagañ Anda/ um
Gud vorn Himneska Fodur/ j huorium
hañ tilseiger og lofar/ ollum aumum z
fatækum Syndurum/sem vilia umsnua
sier og Jdran giora/ og trua a Jesum
Christum/ad hañ ecke fyrer nöckra þei
rra eigen Forþienustu/ helldur fyrer Ch
risti Hlydnis saker/ alleina vilie vera þe
im nædugur/fyrergiefa þeim þeirra sy
nder/medtaka þa sem sijn Kiær Børn/ z
giora þa Erfingia eilijfs Lijfs.

Er þa þad heilaga Evangelium eirn nyr
Lærdomur/sem er fyrst uppkomeñ j þui nya
Testamentenu/a Døgum Christi og
Postulaña?

Nei/ þui oll þaug Fyrerheit sem vorn
giefeñ/allar þær Figurur og Fyrermyn
daner um vorn Herra Jesum Christum
og hans Forþienustu/ sem skiedu og fru
ast j þui gamla Testamente/hafa ecke
vered og eru ecke helldur añad eñ Evan
geliskar Predikaner/ og lijka sem þar er
ecke meir eñ ein Trw/fyrer huoria bæde
þeir

j þui gamla Testamentenu/ z vier j þui nya/verdum breifader og holpner giord er/ so eru þar z ecke fleire eñ eitt Evangelium j bꝗdū Testamentunū/ Þar af kiennir þad og so/ad vier finnum tijdt og opt Logmꝗlsins Vtskijring j Bookum Gudspiallamañaña z Postulaña/ so eru þar j þui gamla Testamente morg ꝗgiæt og Evangelisk Fyrerheit vm Christum/ sem er þess Heilaga Evangelij riett fra Root og Grundvollur.

Huar finst soddañ Fyrerheit j þui gamla Testamente?

Þaug eru morg/ so sem j Skopunar Bokeñe 3. C. Kuiñuñar Sæde skal sundur meria Hoggormsins Hofud. Gen. 12. J þijnu Sæde skulu blessast allar þioder a Jordūñe. Og hia Esaiam 53. Cap. Sañlega bar hañ vort Krancklæte og vorum Syndum hlood hañ a sig/ eñ vier hielldum hñ fyrer þañ sem være plꝗgadur og sleigeñ af Gude/ Eñ sok um vorra Misgiorda er hañ særdur/ Hegningiñ liggur a honum/ vppa þad vier

 hefd

hefdum Frideñ/ og fyrer hans Beniar
erum vier Heilbrygder ordner. Madur
Þu gierer mier Omak med þijnum Sy
ndum og Misgiørdum/ Og Esa. 43.
Eg er sa sm wtslette þijnar Ifertrodslur
fyrer mijna skulld/ og eg vil ecke minnast
þiña Synda. Nia Spámañenum Dan
iel 9. Cap. Þar eru 70 Vikur ælyktad
ar yper þitt Folk og þañ heilaga Stad
ad hañ skal fullenda Yfertrodsluna/ og
insigla Syndernar og forlijka Misgiør
ningana/ z læta frañkoma eilijft Riett
læte / Og j Psalm. 130. Hañ skal endur
leysa Israel/ Og aptur hia Esaiam
61. Andē Drottins er yper mier/ þar fy
rer hefur Drottiñ smurt mig/ til ad kuñ
giøra Evangelium fyrer þeim hogvæ
ru/ hañ sende mig ad binda vm Niørtu
sundurknosud/ og boda Fongunum Frel
se/ og þeim bundnu frijun af þeirra Fa
ngelse/ ad predika Drottins goda z þack
næmelega Ar.

Skal Madur z giøra nockurn Greinarmun
a millum þessara tveggia Lærdoma
Løgmalsins og Evangelij?

Ia/ vijſt ſkal Madur med beſtu Koſt Giæfne athuga/ huer Miſmunur þar er a millum/ vppa þad ad Guds Ord ecke alleinaſta kuñe ad verda riettelega ſund urſkipt og lidad/ helldur og ſuo ad Sorg full Hiortu og Samviſkur kyñe ad ver da huggadar/ Ad ſa Lærdomur edur Ar ticule vm Mañſins Riettlating þyrer Gude/ mætte verda hreiñ og klaar/ ad Meñ kyñe og ſo ad epterfylgia Chriſti og Poſtulaña Dæmum/ huorier hafa vandlega teked vara a þeſſum Greinum og ad vier kyñum ad þeckia og taka oſſ vara fyrer ſoddañ ſtorkoſtlegũ Villum/ ſem eru vppkomnar j Pavadomenum/ af þui þeir hafa til ſamans ſteingt þeſſ um tueimur Lærdomum.

Huørneñ z huar wri ſamhliodar þa Løg maaled Evangelio?

Fyrſt þar wti/ Ad Gud er Vpphafs madur þeirra beggia. 2. Ad þau ha fa alltijd vered kiend og predikud j Chr iſti Samkundu/ z hliota eñ nu endelega ad wileggiaſt j Kyrkiunum og Chriſte legum

legum Søpnude. 3 Ad sijdustu med
þui hondlad verdur z talad j huortueggiu/ vm Riettlæted og eilijft Lijf.

Huørnen og huar wti er Løgmaled skil ed fra Evangelio?

Fyrst þa er eirn mykell partur af Løgmalenu kuñugur z jñplantadur j Mañs Nattúru/ Eñ Evangelium er aþ Nattúruñe huled og okuñugt ollū mōñum/ Rom. 6.
2 Framar þa kieñer Løgmaled oss/ huad vier skulum giora og lata ogiort. Eñ Evangelium predikar vm Guds Nad og Vinattu/ Syndaña Fyrergiefning/ og adra Christi Velgiørninga/ sem vier med Trwñe skulum medtaka.
3 Þar med wtkrefur Løgmaled fullkomna Hlijdne j ollum Hlutum/ og bølvar þeim ollum/ sem bregda af j einu/ Eñ þad heilaga Evangelium vijsar oss til Christs/ad nær vier fyrer trwna hoffum jklædst honum/ þa kuñum vier ad standast fyrer Gude.
4 Hier fyrer vtan wtkrefur og so Løgmaled

mæled þ ap oss s vier kunnum ecke ad gi
ora/ z giefur þo onguum Mætt nie Kr
apt til ad giora slijkt. Eñ Evangelium
giefur oss z so H. Anda Krapt z styrk.
5 Og ad sijdustu þa openberar Logmæl
ed Syndena/og þar fyrer æklagar mañ
eskiuna/ hræder/ særer og deyder hana/
Eñ þad heilaga Evangelium/ afleyser
græder/ Læknar/ huggar/ frelsar fra
Helvijte/ og giorer oss eilijflega Sælu
holpna.

Hier ap meiga Meñ nockud nær dæma z skil
ia/ad Logmæled og Evangelium giøre hvørt
añad onytt og ad ønguu?

Langt sie fra þui seiger S. Pall/
Rom.3. Eñ Logmæled verdur fyrer
Evangelium þess meir stadfest/ þui ef
Logmæled giorde ecke sijnu Embætte
Fullnægiu j Mañaña Hiortum z Sam
viskum/ þa kyñe Evangelium eckert nyt
samlegt nie gagnlegt wt ad rietta/ þar
fyrer eru þau ecke olldungis huort odru
a mote/ helldur myklu meir/ þa huær hu
ort Hond a odru/ sem Meñ seigia/ og
hialp

hialpar huort adru til/ ad Madur vtt de holpen giordur/ huar vm framar skal kient verda hier epter/ j þeim Lardome vm Idranena.

XIV Cap.
Um Sacramentenn.

Eg hefe nu hingad til noog heyrt vm Gu ds Ord/ En med þui Gud hefur heingt sitt Jnnsigle hier hyrer/og stadfest Ordeb med Sa cramentunum/So seig mier nu/huad þat kallast og er Sacramentum?

ÞAd Ord Sacramentum j andlegum Truarefnum ad tala/ er og þyd er so myked sem eitt Nadarteikn/ jnnsett af sialfum Gude/ j huoriu hann epter Ordanna hliodan/ sem hann hefur tilskikkad j þess sama Sacramentis Jnnsetingu/ vtdeiler sijnum Himneskum Gaasum/ vnder nockur viss syneleg teikn z Jardnesk Hlute/ og þar med lofar til Eignar og stadfester ollum þeim sem bruka soddann Sacramentum/ z hafa Truna þar med ad

ad þeir skule verda Pluttakade j þeim a-
giætu Evangeliõ Fyrerheitum/ vm Syn-
ndafia Fyrergiefning og Riettlæting fyr-
er Gude/ z verda Erfingiar eilijfs lijfs.

Huørier eru þeir riettu Eigenlegleik-
ar sem heyra til huørju sønu
Sacramento?

1 Jad þad sie jñsett og skyckad af sial-
um Gude. 2 Ad þar sie j þui sama
Sacramento/ ein wtvortis syneleg Cere-
monia/ Teikn edur Jardneskur Plutur
sem nefndur verde j þess Jnnsetningu.
3 Ad þad hafe sier tillagd Fyrerheit
af þui heilaga Evangelio/ vm Guds
Nꝛad/ Syndaña Fyrergiefning/ z Ar-
løku eilijfs Lijfs. 4 Ad þeir andlegu
Velgiørningar/ sem añars j Evangel-
io tilbiodast øllum Trwudū/ almeñele-
ga verde j sama Sacramente tileignad-
er huørium einum fyrer sig/ sem tijdka
þad med Trwñe. 5 Ad þad verde br-
wkad/ añadhuørt alleinasta j þui gam-
la Testamentenu/ edur og alleinasta j
þui nyja/ þui þar er ecke eitt og og hid sa-
ma

ma Sacramente tilskanlegt j badum Testamentunum. 6 Ad pad brwkest asteinasta j Guds Kyrkiu. 7 Ad pad tilheyre ollum Timunum/ j peirre Christelegu Kyrkiu/ sem annadhuort hafe vered brwkad/ pui gamla Testamentenu jnn til Christi fyrstu Tilkomu j Hollded edur og ef pad er j pui nya Testamente nu/ pa verde pad brwkad jnn til Christi annarar Tilkomu j Dyrdenne/ og huar s hellst pesser Eigenlegleikar ecke finnast pa kann pad ecke riettelega ad kallast nockud Sacramente.

Huersu marger Verulleger Partar heyra pa til huorium einu Sacramente/ sem so riettelega kallast?

Tueir/ 1 Eitt wtvortis synelegt Teikn/ jardneskur Hlutur/ Ceremonia edur Hondlan sem er innstyktud af Gude/ med sierdeilis z wtbryckelegre Befalningu. 2 Par næst Orded/ sem hefur Fyrerheit/ um Guds Rad og Myskunseme/ hu ør ad sonnu j Evangelio verdur tilbodinn ollum almennelega/ enn verdur fyrer Sac rament

ramented so sem fyrer eitt utvortis Med
al og Teikn tileinkud og afhendt huør
ium og einum Riettrwudum pyrer sijna
eigen Persónu/ ad han þar uppa kune
ad vera viss og veþadur.

Huar pyrer heþur Gud asamt sijnu Orde/ viliad jnnsetia og styþta þau Heilögu Sacramenta?

1 Ad þaug skylldu vera eitt Audkienn
ingar teikn og Merke/ fyrer huort Gu
ds Folk kyñe ad vera þeckt og skiled þra
öllu ødru Folke. 2 Ad þau skylldu ve
ra eirn Partur af vorre Jatningu/ med
huorre þeir Riettrwudu openberlega
medkienna sig ad hallda vid þan Sælu
hialplega Lærdom. 3 Ad þau skylldu
vera eitt Kiærleiks band/ i þre christele
gu Kyrkiu/ z eirn openber Sønnudur z
Samkunda Guds Folke. 4 Ad þau
skylldu aminna oss/ ad hallda huør vid
annan/ rietta Eindrægne j Andanum/
fyrer Band Fridarens/ Eph. 4.
5 Ad þaug skylldu þiena til ad styrkia
vora veyka Trw/ um vora Forlijkun vid
M Gud

Gud/Syndana Fyrergiefning/ og eins fa Saluhialp/ hui hau eru lijka sem Inn sigle z sterkur Pantur/ med huorium (t wen kan styrk og stadfost ad verda.

6 Og sierdeilis ad þaug skylldu vera Medol/ þyrer huor Guds Nád/ og oll Christi dýrmæta forhienusta/ skyllde ess giefast og veitast.

Eg heþe hingad til heyrt ecki talad um Trwna/ er hun þa ecke Naudsynleg j Tyd kan Sacramentana?

Suo myked s vidvijkur Veru Sacramentana j sialþre sier/ med hui hau eru Guds Giorningz z verk/ þa kan huorke Tru nie Vantrw/ ad giefa edur taka no ckud fra Sacramentunum/ j hui ad þau verda gieten/ wtdeilld og medtekeñ/ hui ecke Trweñ/ helldur alleinasta Guds Ord/ skickun z Kraptur/ giora eitt Sacramente/ Eñ ef Madur spyr huorneñ og huorium eitt Sacramente kome til gagns og Nytseme/ þa gioreft endelega Naudsyn ad haþa þar til Trwna/ med huorre vier oðlunst Sacramentana riet

ta kiødkun og Nytseme/ Avexte/ Krapt og Vtrietting/ Pui lijka sem Trwen hø udlar og medtekur Christi Velgiørnin ga/ sem frambodner verda j Ordenu/ so tileignar hun sier pa somu Christi Vel giørninga j Sacramentunum/ par fyr er seiger Christur/ Marc. 16. Huør sm truer og verdur skijrdur/ hañ skal holp enn verda.

Hued margslags Sacramenta eru par til?

Sierdeilis eru paug tueggia handa slags/ Pui nockur kallast og eru pessga mla/ og nockur pess nya Testamentis Sacramenta.

Hued mørg Sacramenta voru j pui Gamla Testamentenu?

Tuo/ Vmskurnin og Paskalambid.

Hued var Vmskurnin?

Vmskurnin var eitt Sacramentum/ sem Gud hafde jnsett og skyptad j pui gamla Testamente/ og befalad Abra ham og hans Epterkomendum ad brw ka/ j huøriu Gud fyrer Forhwdarenar Vmskurn/ lofade z vtdeilde til Þra vngu

Sueinbarna/ nær þaug voru ætta Da
ga gomul/ og vrdu so vmskorin/ edur og
þeim gømlu/ nær þeir vrdu vmskorner/
sijnum Himneskum Gæfum/ medtok þa
i sitt Nadarrijke/ og þess Sattmaals ba
nd/ og giorde þa vissa þar vppa/ ad þeir
fyrer Trwna a þann fyrerheitna Messi
ann og Heimsins Endurlausnara/ skyll
du verda Hluttakande i allre hans For
þienustu og Verdskulldan.

Huad leinge skyllde þa þesse Vmskurn hall
dast vid mlijst medal Guds Folks?

Inn til Christi Tilkomu/ enn strax þar
epter ætte hun ad hafa Enda/ þui vier
lesum Act. 15. Ad Læresueinarner og
Postularner/ samþyckelega ælycktudu/
Menn skylldu ei þuinga Heidna Menn/
til ad brwka Vmskurnena. So amitter
og Postulinn Paall sijna Tilheyrendur/
til Gal. 5. Cap. Ad þeir skylldu standa
stoduger/ i þui Frelse sem Christur frel
sade þa med/ og/ seiger hann/ læted ecke
fanga ydur aptur/ og fara i þad Þræl
doms oked/ Sia eg Paall seige ydur þad

eff

ef þier lated ydur vmſkiera/ þa er Chri
ſtur ydur ecke nytſamlegur/ og þar fyr
er liet hañ ecke ſiñ Læreſuein Titum vm
ſkiera þo hañ være Griſkur/ eñ þad hañ
vmſkar Timotheū/ Act. 16. Þad ſkiede
fyrer veykleika þeirra Gydinga/ ſem tru
ader voru ordner og vmſnuner/ ſuo þeir
eige ſkylldu hneyxla ſig a hønum/ Hing
ad heyrer og hñgur allur ſa Greinar
munur/ ſem er a millum þeſſ gamla og
nÿa Teſtamentis.

Huad var þa Paſkalambed?

Paſkalambed var eitt Sacramentum
ſem Gud hafde ſkyptad og jñſett/ j þui
Gamla Teſtamentenu/ ſo ad þeir ſkylldu
a huerium Paſkum ſlatra einu fullgi
ordu Hrutlambe Arsgømlu/ og af þeſſ
Bloode ſkylldu þeir ſtockua og rioda a
Dyruſtafena/ og a þad epſta Dyratried
a Hwſenu/ ſem þeir ſatu jñe/ eñ Kioted
ſkylldu þeir ſteykia vid Elld/ og med O
ſyrdu Braude/ og beyſkum Vrtum ſkyll
du þeir vppeta þad/ þa Noott j þeirra
Hwſum/ huar med þeir ſkylldu ecke all

 eina

einasta æminter verda/ vm þan stoora Velgiørning sem þeim veittest j þui/ ad þeirra Frumgietningar vrdu ecke slegn er j Hel/ z eydelagder af Mordeinglenū j Egiptalandé/ helldur z so ad þeir þar med skylldu styrkiast og stadfestast/ j sinum Hiørtum/ ad þeir þyrer Trwna jrdu Nuttakande þess þyrerheitna Heimsins Lausnara Jesu Christi Forþienustu og Velgiørninga/ sem Fyrermindadur var med Pæskalambenu/ þui han skylloe vera og blijfa þad rietta Guds Lamb/ sin oþþrast og Fornfærast skyllde fyrer all ar Heimsins Synder/ Joh. 1. Esa. 53.

J huøriu hefur þa Paskalambed j þui gamla Testamente vered Figura og Fyrermynd an vppa Christum?

J margan mæta/ Fyrst/ lijka s Exo. 12. Heb. 7. Ad Lambed skyllde vera fullgiort/ suo var og Christur hrein og Heilagur/ j huørs Munne eingen Suik vrdu nockurn tijma funden/ Esa. 53. 1. Pet. 2. Og þar fyrer kallar Petur hn̄ þad saklausa Guds Lamb. 1. Pet. 1.

2 Annañ mæta/ lijka sem þ skylldi skiled verda fra Niorduñe/ Exo. 12. So var ꝛ Christur pyrerhugadur/ ædur eñ Ver alldareñar Grundvollur var lagdur/ og af sijns Himneska Fodurs Rꝛde skickad ur þar til/ ad hañ skylldi oß Endurleyn sa og Sæluhølpna giora/ Eph. 1.
3 J þridia mæta/ lijka sem Lambenu skyllde slatrad verda/ a þeim 14 Deige þess pyrsta Manadar/ Exo. 12. So vard og Christur a þre somu Tijd/ leiddur til siñar Pijslar/ sem eitt Lamb/ epter ordū Esaiæ j 53. Cap.
4 Lijka sem Bein Paskalambsins/ skylldu ecke sundurbriotast/ Suo deyde og Christur/ og hans Bein vrdu ecke sundurbroteñ. Joh. 19.
5 Lijka sem Fordiarfariñ gieck fram hia þeim dyrum/ huors Hwsstolpar ꝛ Dyratrie j Lambsins Bloode voru riood ader/ So hlijtt ꝛ Dioꝑulliñ ad læta þa j Fride vera/ huorra Hiortu pyrer Trw na verda med Christi Blode ædreifd/ Rom. 2. Cap.

6 Lijka sem þad var ein Endurminning og Teikn til/ ad minast huorneñ Israels Folk vat wtleidt af Egyptalande/ So erum vier fyrer Lambsins Blod þess nya Testamentis frelsader og wtleidder fra Diofulsins Þrældome og Fangelse eilijfs Dauda/ 1. Cor. 11. Huørs vier skulum og minast/ þa vier hølldum Drottenlega Kuølldmaltijd.
7 Lijka sem þeir j gamla Testamente nú/ skylldu eta Paskalambsins Kiøt/ Suo verdur og Jesu Lijkame eteñ (nær Meñ brwka hans heilaga Kuølldmaltijd) med Muñenum/ Eñ bæde j tijdkan Kuølldmaltijdareñar/ og þar fyrer vt aïi neytū vier hñs med trwñe/ 1. Cor. 12.
8 Lijka sem Paskalamb þess Gamla Testamentis/ skyllde etast med Osijrdu Braude/ So skulum vier eitneñ j þui nya Testamente/ halda vorá Paska/ ecke j gomlu Surdeige/ eige helldur j Surdeige Illskuñar og Prettvijsiñar/ helldur j sætu z Osÿrdu Braude/ Skijrleiksins og Sañleiksins/ 1. Cor. 5.
Eru

Eru þar ännur Sacramenta j þui nya Testamente/helldr en þar voru j þui gamla?

Ja/ þui lijka sem bæde Testamentenn eru adskilin/ so er þar z mismunur mille þeirra beggia Sacramenta.

Huör mismunur er þa millum Sacramentanna/ þess gamla z þess nya Testamentis?

J nockrum portum ber þeim saman/ so sem þ/ þau eru innsett af sialfum Gude fyrer Orded og viss wtvortis Teikn/ z eitt og hiñ same Gud hefur befalad/ ad brwka þaug til Trwarstyrkingar/ Enn þo eru þaug þar fyrer ecke ad sijdur ad greind/Þui fyrst eru þau ecke eins j þm wtvortis Teiknum z Ceremonium/ þar næst skilur þaug ad/ j þui gooda sem j þeim wtdeilist j soddann mäta/ ad eñ þo Guds Nad/ Syndaña Fyrergiefning/ z þad eilijfa Lijf/ yrde þyrer Sacramenten teñ wtdeilld og giefeñ/ j þui gamla Testamente/ þa (so myked sem Sacramenta ña rietre Veru vidkiemur) hoþdu þa ug Sacramente þess gamla Testamentis älleinasta Christi Figuru og skugga

Heb.10. Eñ vier j þui nya Testamen-
te hofum skalfa Myndena riett/ þad er
Christi Lÿkama.

Huørsu mørg eru Sacramente þessz nya
Testamentis?

Riettelega eru þar ecke vtan tuø/ Su
heilaga Skijrn/ Og su heilaga Kuølld
maaltijd/ lijka sem þar og voru tuø j þui
gamla Testamente/ huør ad þijda þesse
tuø/ sem vier hofum nu j þui nya Tes-
tamentenu.

Huar med kantu ad bevijsa/ad þesse tuø
sieu riett eigenleg Sacramente?

Þar med kañ eg þad ad bevijsa/ ad þe-
ir tueir Hluter/ sem giøra eitt riett sak-
arlegt Sacrament/ eru j þeim/ sem er fy-
rst wtvortis Teikn/ huør Christur sial-
fur hefur sett til og nefnt.

Þar næst hafa þaug og Fyrerheitenñ/
vm Guds Naad/ sem verdur tileignud
þeim trwudu/ fyrer Sacramentenñ.

Hafa þa Papistar og alleinasta þesse
tuø Sacramente?

Nei/ þui þeir smijda fler og giøra eñ
ad auke/ fim̃ øñur Sacramenta/ fyrer
vtañ

vtan hin tuo/ sem nu voru nefnd.
Huad kallast þaug?
1 Fermingin. 2. Idranen. 3. Prestla Vijgslan. 4. Ecktaskapsstietten.
5. Og ad sijdustu Smurningin.
Eru þa þesse þriu ecke sönn z riett Sacramente?
Nei/ þui nær Men bera saman þesse vppdiktud Sacramenta/ vid þa riettu Eigenlegleika og Audkienningar merke sem vtheimtast j einu riettu z sönnu Sacramente/ þa meiga þaug onguanneigen standast/ edur halldast fyrer riett Sacramentum.
Huer er su Ferming/ sem þeir kalla j Pavadomenum?
Þesse Ferming og stadfesting (epter þui sem þeir kienna) er soddan eitt Sacramente/ ad fyrer huort þaug Börn/ sem no ckurneigen eru komin til Alldurs z skilnings/ verda teiknud med einum Krosse/ j þeirra Enne/ med vijgdu Vidsmiore/ og þar jafnframt verda þesse Ord tølud/ eg teikna þig med Teikne þess heilaga Kross/ og stadfeste þig med þessare
Salu

Smaluhialpar Smurningu/ J Nafne Fødur/ Sonar og heilags Anda/ ad þu og med þeim sama Anda/ kuñer ad ver da uppfylltur/ og hafa þad eilijfa Lijf.

Nær þad er skied/ þa binda þr um Barnsins Eñe/ sem so verdur Byskupad z stadfest/ med huijtu Klæde edur Lyne/ so ad Vidsmiøred skule ecke reña þar nid ur af/ Og þetta allt saman giøra þeir þ þa Ordsøk/ ad Mañeskian j sodan ma ta/ skule verda andlega vopnud z Brynjud/ til ad strijda mote Dioflenum og synneñe/ og verde fyrer þessa Smaluhialpar Smurning/ giørd Hluttakande eilijfs Lijfs.

Er þess: Ferming og so ecke eitt Sacramente?

Nei/ þui fyrst þa hefur Christur ecke befalad þeim ad brwka slijkt Ordtæke/ þar til/ hañ hefur ecke helldur skickad og skipad soddañ Ferming/ So hefur hun ei helldur/ nockurstadar Fyrerheit/ ad Gud fyrer Handaña Uppalegging villde þar vti tilseigia þeim sem slijkt brwka

brwka/ þañ heilaga Anda og Syndanna Fyrergiefning. Og þyrer vtañ allt þetta/ þa hallda Papistar þessa Ferming og Smurning læangtum ædre z ypparlegre/ eñ þa heilegu Skijrn/ Gude til stors vanheidurs.

Huør er su riette Barna Ferming og stadfesting/epter Postulaña Lærdome?

Nær Meñ vndervijsa þeim vel/ j þm Christelega Catechismo/ og sijnum Fræedum/ þad er j Høfudgreinum Christelegrar Trwar/og tijdt og opt hlijda þm yfer/ huad þau forbetrast þar wti/ z trulega ækalla Gud/ ad hañ vilie stijra þm og stiorna med sijnum gooda Anda/ ad þaug mættu daglega aukast og eflast j Guds Sæluhialplegre Kyñing/ og heilags Anda Gæfum/ Þui med þessum hætte/ vrdu og þeir gømlu sem skijrder voru j þeirre fyrstu Kyrkiu/ fyrer Nan daña Vppalegging (huørt þo var frij medal) synelega bijgæfader med heilegum Anda/ og þa þetta skiede ecke fram ar og aflagdest/ þa vrdu Vngkorneñ

ad

ad giøra Reikningſkap fyrer ſijna Tru hia Preſtunum/ huørier og oſkudu þeim ad Heilags Anda gæfur mætte aukaſt/ og Avaxtaſt j þeim/ ad þau mættu ſtad føſt vera z bliifa j Truñe/ ſo ſē þetta er eñ nu tijdkanlegt hia oſſ/ og opt ſkiedur j Kyrkiunum.

Huad er ſu Papiſtaña Jdran/ huøria þeir og kalla eitt Sacramente?

Papiſtar kalla þeſſa Jdran 1. Full komlegt Angur og Jdran j Hiartanu. 2. Allra z ſierhuørra Synda muñlega Jatning og Vppreiknan/ ad onguu vn dan teknu. 3. Fullnadargiørd med ſodd dan Verkum/ ſem Preſturiñ ſetur þeim z ſkipar / til ad giøra Boot og Betran/ og ſo ad betala og Fullnægiu ad giøra/ Gude fyrer Synderṅar.

Er þetta þa eitt Sacramente?

Nei/ þui huørke hefur þad nockud vt vortis Teikn/ ſem er jñſett af Gude/ ei helldur ſámhliodar þad Guds Orde/ helldur er þuert a mote þui/ og kiemur Mañe opt til þeſſ/ ad efaſt vm Guds

Nærd/sem framar skal fra skyrt verda.

Er ecke su rietta og sanna Jdran/sem er Grundvølllud j Guds Orde/eitt Sacramente?

Nei/hun er ecke helldur eitt Sacramentū/þui fyrst/þa er þar hia og med ecke nockud wtvortis Teikn/ og þar fyrer vt an/ þa var Jdranen lijka so vel tijdkanleg/j þui gamla Testamente/ sem hun er j þui nya/nu vitum vier/þar er ei hid sama Sacramente tijdkälegt j bædū Testamentunū/so er z Jdranen j sialfre sier ecke nockurt medal/ fyrer huørt vier kuñ um ad styrkia vora Trw/ helldr er truen eiñ Partur Jdranareñar.

Hued er su Papiska Presta Vijgsla?

Þad kalla þeir Presta Vijgslu j Pavadomenum/nær nockur verdur med vijgdu Vidsmiøre/ epter Hendeñe smurdur/ og fra þeirre nedstu Troppu til þeirrar yppustu og epstu settur og skickadur/ et alleinasta til ad kieña ødrum/ og wtdeila Sacramentin/ helldur og suo sier j lage/til ad hallda Messu/og giøra Op-
kur

fur/ edur offra og Fornfæra/ bæde fyrer lifande Meñ og Dauda.

Er þesse Presta Vijgsla riett eigenlega nockud Sacramente?

Nei/ þui eckert Sacramente er sam eigenlegt j bædum Testamentunum/ so er ei helldr nockurt Sacramentū/ bund ed vid eina vissa Stiett/ edur nockrar sæeinar Personur/ helldur er Almeñe legt j allrē christelegre Kyrkiu/ þad er/ fyrer alla Meñ/ eñ þesse Prestavijgsla skiedur a nockrum sæeinum. Framar þa verdur þar ei helldur nockrum sm̄ vy last/ j Presta vijgsluñe/ tileignud z viell Syndaña ꝼgiefning/ huad þo er huor iu Sacramente eigenlegt. Og þo Gud hafe befalad/ ad Prestarner j þui gam la Testamente/ skyllde med Oleo smyr iast/ þa er þo slijk Smurning/ so vel sm̄ þaug adskilianlegu Offur/ aflagd j þui nya Testamentenu. Sijdan þa tijdkudu Postularner Handaña Vppalegging/ fyrer Bænareñar skulld/ sem eitt Frij medal/ sem bæde kuñe ad vera og ecke ad

vera

vera/ og þinst huørge skriþad/ ad hun være nytsamleg/ og skyllde endelega skie. Eñ Sacramenteñ haþa epter Ordaña hliodan/ viss Teikn/ sem Gud hefur stal fur Nafn gieþed/ fyrer vtan huør eck ert Sacramente er fullkomlegt/ eñ þetta vantar og so j Presta Vijgsluñe.

Er ecke helldur Hiuskaparstietttiñ sañar legt Sacramente?

Hiuskaparstiettiñ er ad vijsu jñsett af sialfum Gude/ eñ er ei helldur þar fyrer nockud Sacramente/ þui þar er sa Mis munur mille Sacramentaña/ ad nockur af þeim heyra alleinasta til þui gamla Testamente/ og nockur alleinasta þui nya/ eñ Ecktaskapuriñ heyrer ecke til ei nu af þeim alleinasta/ helldur er sameig enlegur bꝍdum. Þar med tijdkast Sac ramentiñ alleinasta j Guds Soþnude/ eñ Hiuskapuriñ tijdkast lijka hia Heid ingium/ sem ecke hafa Trwna. So he fur og Ecktaskapuriñ ecke nockud sodd an wtvortis Teikn/ sem heyrer til einu Sacramente. Meñ odlast ecke helldur

R fyrer

fyrer Niuskaparstiettina/ stadfesting vp pa Guds Nad og Syndana fyrergiefning. Og ef allar Figurur og Fyrei myndaner vm Christum/ skylldu kallast z vera Sacramente/ sem Papistar alyckta/ þa yrdu þaug otelianlega merg. Ja/ huad mun þa Niuskaparstiettenn vera/ (epter Papistana Lærdome) eitt heilagt Sacramente/ med þui þr sialþer þbioda ollum andlegum/ ad giefa sig j Niuskap og leggia þar vid Lijfstrapp.

Huad er su sijdasta Smurning j Pava doomenum?

Nær Madur liggur j Daudans bat allu/ og sijdustu Andarslitrum/ ad hñs wfvortis Lider z Limer/ einkanlega/ Augu/ Eyru/ Nasaholur/ Varer/ Hendur og Fætur/ verda yþerstrocker z smurder med vijgdu Vidsmiore/ J Nafne Fodur Sonar og heilags Anda/ ad þeir siuku skulu faa Fyrergiefning þar med allra sijna Synda/ sem þeir hafa drygt med þeirra Limum.

Er þetta ecke helldur riettelega Sacramente?

Nei/ þui hun hefur onguañ Grudvøll j Guds heilaga Orde/ ad Meñ skule so smyria Meñ/ þa þeir eru nær suo sem dauder/ og Christur hefur ecke byffalad slijkt/ so hofum vier helldur eigiñ dæme þar vppa/ j þre fyrstu Christelegu Kyrkiu/ þar fyrer/ þo þeir brwke þesse Ord j Smurninguñe/ J Nafne Guds Fødurs/ Sonar z heilags Anda/ þa er þad þar fyrer/ eckert Sacramente/ þui þad vantar Jñsetning af Gude.

Huørneñ dyrfest þu ad seigia/ ad þesse sid asta Smurning sie ecke Grundvøllud j Guds Orde/ z Meñ meiga þo lesa bæde hia Marc. 6. Og j Jacobs Pistle 5. Ad Postularner sialfer hafe smurt marga siuka med Oleo og Vidsmiøre?

Þeir heilogu Postular høfdu þa Gafu/ ad þeir kuñu Heilbrygda ad giøra þa siuku/ huar til þeir brwkudu stundū Vidsmiør/ stundū Handaña Vppalegging/ og stundum læknudu þeir alleina ska med Ordenu. Eñ slijkar Gafur/ so vel sem ønur Jardteikn z Kraptaverk/ skie nu ecke leingur edur sialldan/ med þui

Gud hefur j þeirre fyrstu Kyrkiu nogle ga stadþest þad heilaga Evangelium/ So hoþum vier og j heilagre Skrift öngua Befalning til/ ad giora slykt ept er þeirra vana og vÿsu/ Ei helldur hoþ um vier nockurt Fyrerheit/ ad Gud vilie þar þyrer hialpa/ þo vier vilium epter þeirra vÿsu og veniu/ taka ossi fyrer Nen dur ad giora þad. Postularner hafa og ecke med soddan Smurningu/ Lækning Sialarennar veyte/ helldur alleinasta Lÿ kamans/ en Papistar brwka ecke þess slags Smurning til nockurs/ utan hann ligge fyrer Daudanum/ og þar sie eing in von til Lÿfs leingur/ Eg vil nu eckert tala þar vm/ ad soddan þeirra Smurn ing er eckert anad/ en Galldur og Sær ing Diofulsins/ þar fyrer/ er þar sÿka so stor mismunur/ mille Postulana z Pa pistana Smurningar/ sem a millu Him narÿkis og Helvÿtis.

XV Cap.
Vm þa heilögu Skijrn.

Huad er Skyrnenn?

Skyrnenn er eitt Sacramentum z Guddomlegt Nadarteikn j þui nya Testamente/ j hu ørium Madurinn epter Christi Befalningu/ Yferausenn med Vatne/ J Nafne Fødur og Sonar/ og Anda heilags/ verdur Hluttakande Guds Nadar/ hreinsast og verdur þueigenn af Syndeñe/ Fæðest ad nyu/ gioerest Guds Barn z Erfinge allra Himnarijkis Giæda og verdur vm allt þetta viss giørdur og þetta vid hann kroptuglega stadfest.

Huar fra er Skyrnenn komin hing ad til vor?

Fra Gude sialfum/ þui so vitnar Johañes/ Cap. 1. Þar var eirn Madur af Gude sendur/ sa hiet Johañes/ hañ sagde/ Sa sem sende mig ad skijra med Vatne/ hañ sagde til mijn/ yfer huørium þu sier Andañ ofan fara/ og blijfa yfer hønum/ hañ er sa sem skijrer med heiløgum Anda. Item/ Luc. 2. Þa skiede Guds Ord til Johañem/ Sonar Zacha

 ria

ria j Eydemørkeñe/ Og hañ kom j øll Endemørk um kring Jordan/ Ad predi ka Jdranar Skijrn/ til Syndaña Fyrer giefningar. Og sijdan/ Luc. 7. stendur skrifad/ Ad Pharisæi og Skriftlærder/ hafe foracktad Guds Rad j mote sier sialfum/og lietu ecke skijrast af honum So seiger Christur til siña Læresueina Matth. 28. Ganged burt og kieñed øll um Þiodum/skijred þar j Nafne Fødur Sonar og Anda heilags. Hier af meig um vier nu openberlega sia/ ad Skijrn eñ er skipud og jñsett af sialfum lifanda Gude.

Huørsu marga Verulega Parta hefur Skijrneñ?

Tuo/ Þañ jtra/Jardneska og synele ga/sem er Vatned/ Og þar med Jñset ningar Ordeñ Skijrnareñar/ sem hafa med sier Fyrerheited/um Guds Rad og Syndaña Fyrergiefning.

Skal ka ei Brwka añad/eñ Vatn ad Skijra med?

Nei/ Þui eingeñ Eingell edur Mad ur

ur hafa leyfe til ad ombreyta þeim Hlut um/ sem eigenlega heyra til einu Sac ramente/ z huar Meñ ecke kuña Vatn ad fa/ þa skylldu þeir længtum helldur læta Skijrnena hia lijda/ þui añars miß brwka Meñ Nafn heilagrar Þreñing ar/ mote Guds Jñsetningu og Skickañ med vondre Samvisku/ til eins Hlutar sem oß er ecke befaladur.

Er huørskins Vatn hæfelegt til ad skijra med Eda skulu Meñ hafa eitt sierdeiles Vatn þar til?

Meñ meiga hier til brwka huørskins Nattuꝛlegt Vatn/ nær Jñsetningar or diñ koma þar til/ og Meñ hafa j øng uañ mæta þorf a þeim Papiska Galld te og Santa hatte. Þui Johañes skijr rare hefur so skijrt j Jordan/ alla þa sim komu til hans/ og Christum sialfañ. Og epter hañ hafa Postularner skijrt/ huar þeir hofdu Folk ad skijra/ med hu ada Vatne sem þeim var þa næst Nen denne.

Er þad nog ad Meñ j Skijrneñe ause allein eßa Vatne vppa eina Mañeskiu sem verdur

Um Truarennar Articula skÿrd/ edur skulu Mẽn elldungis dyfa hẽne nidur j Vatned?

Þar liggur eingen̄ Magt a/ huort sa sem skÿrdur verdur dÿfest an̄adhuort olldungis j Vatned/ edur ad eins yfer ausest og ædreifest med Vatnenu/ Þar vardar ei helldur um/ huort sa sem skÿr ast skal/ verdur ber giørdur j einum stad edur fleyrum/ og med Vatne ausen̄ einu sin̄e edur tuisuar edur þrisvar/ an̄adhu ort a Nofde edur Brioste/ þui huad slÿkt um adhnÿgande Nlutum vidvÿkur/ þa hefur Christur øngua vissa Befalning giefed þar um/ helldur lætur þad sinne Christne j sialfrædε/ ad brwka slÿkt sem hun villde/ þar fyrer skal eingin̄ hneyx la sig þar a/ þo ad Skÿrnen̄ verde tÿdk ud/ uppa þessa edur adra vÿsu/ epter hu ørs Lands Sidveniu/ nær Men̄ sia an̄ ars so til/ ad Christi Skickan og Jn̄set ning verdur ecke umbreytt.

Huar fyrer er Skyrnen̄ jn̄sett/edur huøria Nytseme og gagn færer hun med sier?

Su heilaga Skÿrn hefur margar stor ar

at z ægiætar Nytsemder og Gagn med sier/ Þui fyrst verdur Mañeskiañ End urfæddo fyrer Skijrnena/ Og þar vm se iger sialfur Christur/ Joh. 3. Nema so sie ad nockur verde fæddur af Vatne og Anda/ þa kañ hañ ecke jñ ad ganga j Guds Rijke. S. Paall til Eph. 5. kal lar Skijrnena Helgunar og Hreinsun ar Vatnsbad j Ordenu.

Þar næst er Skijrneñ eitt Medal/ sy rer huort Madur verdur Hluttakande giordur/ allra Christi Velgiørninga/ sem er/ Syndaña Fyrergiefning/ Riett læte fyrer Gude/ eilijft Lijf og Sæluhia lp/ Þar vm vitnar Marcus Gudspialla madur/ so 1. Cap. Johañes predikade Jordanar Skijrn/ til Syndaña Fyrergie fningar. Og S. Paall skrifar/ Gal. 3. So marger af ydur sem erud skijrder/ þi er hafed jklædst Christo/ Og Tit. 3. Gud giorde oss Sæluhjolpna/ fyrer En durgiefningarlaugena/ z Endurnyung heilags Anda.

J þridia mata færer Skijrnenn med
 sier

skier gooda Samviskú fyrer Gude/ ad vi
er kunnum ad vera visser vppa/ vier sieum
Guds Børn/ z Erfingiar eilijfs Lijfs/
Og ad vier høfum eirn nadugann Føð
ur a Himnum/ sem heþur Umhyggiu þ
vorre tijmanlegre og eilijfre Velþerd/
Þar vm skrifar S. Petur/ 1. Pet. 3. Fy
rer Vatned gioruskum vier hialpleg
er j Skijrnenne/ ecke burttekt Hollosins sa
urugleika/ helldur Samtnæle goodrar
Samviskú vid Gud/ fyrer Vppriisu Je
su Christi. Hingad hnijgur su mgiæta
Epterlijking vm þann Fortapada Son/
Luc. 15. Sem snere aptur til sijns Føð
urs/ og vard tekenn til Nædar.

Og ad sijduslu er Skijrnenn Endurny
ung Manñsins Hugskots/ sem Paulus
skriþar/ Rom. 6. So erum vier þa Jard
ader med Christo/ fyrer Skijrnena j da
udann/ ad lijka sem Christur er vppvak
inn fra Daudum/ þyrer Dyrd Fodursins
so eigum vier ad ganga j Endurnyungu
Lijfdaganna.

Er þa Skyrnarvatned so krøptugur Slut ut ad þad megne ad wtrietta allt þetta?

Quad Vatned j sialfu sier snerter/ þa er þad ecke vtan Jardneskur Hlutur/ eñ þad verdur epter Guds skickan/ helgad fyrer Orded/ til ad brwkast j Skyrneñe/ Og j suo mata er nu skyrnar vatned all einasta til somu tyd kunar/ langt adskil ed fra øllum Jardneskum Hlutum/ so þ verdur fyrer H. Anda Krapt/ eitt klaart hreint/ Nadarrijkt Lijfsins Vatn/ eitt Frijopiñ Brunur a mote Syndum og O hreinleika/ huar vm Gud hefur talad hia Zach. 13. og Ezech. 47.

Eg hefe meint ad Trweñ være allelnasta þ Medal fyrer huørt Christi Velgiørningar ve rda oss tillagder/ Eñ nu heyre eg þad sama sie Skyrneñ?

Hier skal Madur athuga og merkia/ ad þar eru sierdeilis tueggiaslags Med øl til Mañsins Saluhialpar. Nockur hefur Gud tilskickad/ fyrer huør hañ byd ur oss og veiter sijna Nad/ Christi For þienustu og eilijft Lijf/ og þesse Medøl eru/ Orded og Sacramentiñ.

Þar næst/ er þad eitt einasta Medal fyrer huort vier lijka sem med eirnre Nø nd medtøkum og høndlum Guds Nad/ sem oss tilbodeñ verdur/ Syndaña Fyrer giefning og eilijft Lijf. Og þetta Medal kallast og er trwen/ huar vm vier strax hier epter skulum fa ad heyra.

Hinf þar nu einge̅n meire Synd hia þeir re Mañeskiu/ sem so er laugud af synñ Syndum fyrer Skijrnena?

Med þui S. Pall Rom. 7. Og aller helger med hønum/ hefur og so/ epter þ hañ var skijrdur/ klagad/ ad þar bygge eckert gott j sijnu Holde/ og ad Syndeñ giørde j hm̃ allskonar vonda Lyst z Gir nd/ og ad hun tæke hañ fangeñ/ suo ad hañ japnañ fyrer Krapt heilags Anda mætte þar a mote strijda. Þa fylger þad og endelega epter/ ad Syndeñ verde alldrei hier j Heime olldungis afþueig eñ/ edr med Rootum vppriktt/ helldur ad hun og so epter Skijrnena/ tolle vid þa trwudu. Þar fyrer skrifar Johañes so Ef vier seigium oss ecke Synd hafa/ þa

skulum vier off sialpa/og Sakleikurist er ecke j off. 1. Joh. 1. Eñ so verdur Syndeñ fyrergiefeñ/ og pyrer Skijrnena bu rtteken/ ad hun kan ecke ad koma þeim til Fordæmingar/ sem eru skijrder/ fyrer Christi skulld/ huor fyrer Synde nar hefur betalad/ Gal. 5. Þui þeir sem Christo tilheyra/ Krossþesta sitt Holld med Girndum og Tilhneygingum.

Huar edur j huøsrum stad skal skijra?

So myked sem mogulegt er skyllde pad skie j Kyrkiuñe/nær allt Almwgeñ er til samans komiñ/eñ añars Naudsynia ve gna/ þa meiga Meñ og brwka Skijrne na heima j Hwsum/ edur añarstadar/ þui so gørdu Postularner.

Huørsu opt skal Madur skijrast?

Huor og eirn Madur skal ecke utann eitt siñ lata sig skijra/ þui vier hofum huorke nockra Bepalning/ ei helldur Dæme par uppa/ ad vier skulum optar skijrast/ lijka sem Meñ ei helldur brwku du Umskurnena (j huørrar stad Skijrn eñ er komeñ) optar eñ eitt siñ til sierhus

es Mans/ So er og Skyrnenn Endurfœ dingar Vatnsbad/ þar fyrer/ lijka ꝫ vij er verdum epter Natturlegre vijsu/ ecke optar enn eitt sinn fœdder/ so skulum vier ei optar enn eitt sinn Endurfœdast/ fyrer skijrnena/ Joh. 3. Og ad sijdustu hofum vier ecke Þorf ad brwka hana optar enn eitt sinn/ þui Gud idrast ecke sinna Giafa/ þar fyrer gioerest ei Þorf ad sa sem er skijrdur/ skule so opt Endurskijrast/ sem hann syndgar/ helldur so snart sem hann gioerer Jdran/ og Trwer a Christum/ þa kann hann og so ad hugga sig þar vid/ ad hñ sie skijrdur/ þui Drottinn helldr sijn Ord og Lofaner/ sem hann hefur bunded vid oss/ j þeirrre heilogu skijrn/ so ꝫ þar stendr/ Ezech. 16. So seiger Drottinn/ Jeg vil minnast a minn Sattmala/ sem eg giorde vid þig a þinne Æskuldꝺ.

Huorier skulu skijrast?

J þann tijma sem Christur wtsende sij na Lærersueina/ til ad predika Evangeli um/ þa befalade hann þeim og so/ ad þe ir skylldu skijra allt Folk/ unga Menn ꝫ gamla

gamla/sem villdu medtaka Lærdom N. Evangelij/ og þar fyrer skiedur þad enn nu a þessum Døgum/ ad øll þaug Børn sem fædast/ af Christnu Folke/ edur koma j vorar Hendur/verda skijrd.

Er Barna Skijrnenn og so Grundvøll ud j Guds Orde?

Ja vissulega/ þui fyrst vottar Christur sialfur/ Marc. 10. Um Børnenn/ ad Himnarijke edur Guds Rijke heyre þeim til. Nu kann þo eingenn Manneskia/ sem er fædd af Hollde/ad komast j Gus Rijke/ nema hun verde fædd ad nyu fyrer Vatn og heilagann Anda/ Joh. 3. Þar fyrer er þad Christi Vilie og Meining ad Smaborrnenn skule skijrast/ vppa þad ad Fyrerheitenn vm Guds Rijke/ mætti fyrer Skijrnena/ so sem þ eitt venjulegt & gudlegt Medal verda þeim tileignud.

Þar næst/ vill og Herrann Christur hafa þad so/ad Ungbørnin skule verda Sæluholpenn/ þui so seiger hann/ Mat. 18. Þad er ecke Vilie ydar Fodurs/ ad eitt af þessum smæu skule fortapast.

Nu

Nu giörer vor Himneskur Fader off holpna/ fyrer Endurfædingar Vatns laugena/ Tit. 3. Þar fyrer heyrer og Skijrnen Smæbornunum til.
Hier fyrer wtan eru Bornen gieten og fædd j syndene/ Psal, 51. Og þessvegna Reidenar Born/ af Natturunne/ Eph. 2. Skule þaug þa ecke verda forsorgud/ þa verda þaug endelega ad fa Fyrergiefning Syndanna. En nu er Skijrnen soddan eitt Guddomlegt Medal/ fyrer huort Synden verdur fyrergiefen/ huar fyrer þa villde nockur fyrerbioda þad/ ad Born mættu ecke verda skijrd?
Framar þa skipar Christur sialfur/ Marc, 10. Og vill ad Menn skule lata Vngbornen koma til sijn/ so ad hann kunne ad blessa þau/ Nu giefst Blessanen þ Skijrnena/ j huorre þeir s skijrder ver da/ jklædast Christo/ verda skijrder vppa hans Dauda og vpprisu og hreinsast af Synduum sijnum. Þar fyrer er þad riett og tilheyrelegt/ ad Bornen verde skyrd/ So er z Skijrnen komen j staden

Vmſkurnareſiar/ fyrer huorla Suein börniñ ſem voru ætta Daga gomul/ vr du j þui gamla Teſtamente/ jñtekeñ j Guds nædar Sattmæla. Þar fyrer ber og ſo j þui nyja Teſtamente/ ecke allein aſta þeim gomlu/ helldur þeim vngu og Bornunū ad ſkijraſt/ einkū med þui/ ad Guds Næd er ecke miñe j þui nya Teſtamentenu/ eñ hun var j þui gamla.

Heilagur Ande hefur og fyrer Eſai am 49. Spæd/ ad ecke eins þeir gomlu helldur og ſo Borneñ/ ſkylldu jñplant aſt Chriſtelegum Soknude/ og þeir gomlu ſkylldu bera ſijna Syne fram̄ j Skauteniu/ z ſijnar Dætur a Herdunū/ huad allt ſkiedur fyrer þa heilogu Skijrn.

Og ad ſijduſtu þa fiñum vier j Skrifteñe/ Act. 16. Ad Poſtularner/ epter þad þeir hofdu predikad Evangelium/ og þar med ſnwed bæde Hwſfedrum og Hwſmædrum/ þa hafe þeir ecke ad eins ſkijrt þau/ helldur oll Hiw þeirra mz og Hwsfolk/ a medal huors eflauſt hafa og ſo Vngborn vered. Hier af kuñum

 vier

vler nu nooglega ad beviisa/ ad Menn me
ige j onguan måta wtelyka Ungborn
eñ fra Skiirnenie.

Christur seiger sialfur til sina Lærisueina/
ad þeir skule kiena og skira/ Nu geta Menn
ecke kient ungum z omindugum Børnum
þar fyrer hafer ecke helldur/ ad þaug
skule Skirast?

Þa Postularner votu fyrst wtsender/
af Christo til ad predika Evangelium
fyrer Gydingum og Gryckium/ sem ec
kert vissu ædur af slijku/ þa var naudsyn
legt/ ad þeir fyrst skylldu vnderviisa
þeim olldrudu/ og kiena þeim ad þeckia
Christum/og nær þad var skied/ þa vm
sijder ad skiira þa/og þeirra Børn/liika
sem ad Menn skylldu nu a vorum Dogū
predika Evangelium/ fyrer Tyrkium
og Heidingium/sem ecke trwa/ þa yrde
þeir fyrst endelega ad kiena þeim gøm
lu slijkt/og sijdan ad skiira þa/og þeirra
Hwsfolk og Hiw/ En þui er længstum
ödruvijs vared ꝧ þeim/ sem eru alla reidu
vpfmentader j H. Evangelio/ vm Je
sum Christū/ þui slijker Forelldrar kuña
vel

vel ad læta sijn Born koma til Christi
þyrer Skijrnena.

So merke eg vel/ad Børnen̄ hafa Truna?

Jaa/ þui þegar Christur kallade eitt lijted Barn til sijn/ z sette þad midt a mille sin̄a Læresueina/ sagde han̄ med lioſum Ordum/ Matth. 18. Huør sem hne yxlar eirn af þessum smæu/ sem a mig trwa/ z c. Og med þui þad er ædur bevijsad/ ad Guds Rijke heyre Smæborn unum til/ þa verda þaug ad trua/ þui eingen̄ kan̄ ad komast j Guds Rijke/ sem ecke hefur Trwna. So meiga Men̄ og lesa vm Johan̄em Skijrara/ ad þegar hn̄ var en̄ nu j Moodur Lijfe/ þa þeckte hn̄ lijka vel sin̄ Frelsara Jesū/ z spratt vpp af Føgnude mote hønum. Hier af sieaum vier lioslega/ ad Christin̄a Manna Born hafa eirnen̄ Trwna.

Huørnen̄ kun̄a Børnen̄ ad trwa/med þui þa üg kun̄a huørke ad heyra nie skilia Guds Ord?

Guds Orda Predikun/ og Heyrn Guds Orda/ eru ecke alleinasta slijkt Med-

al/ yfer huort Truen verdur glepeñ og skemkt/ helldur eitruñ su heilaga Skyrn og med þui ad Borneñ verda ypter Skÿrnena fædd ad nyu/ þa þa þaug og þar fyrer Truna/ þui aan utwartiñar er Enn urfædingiñ eckert. So hafa Meñ og litla Þorf a Mañlegum skilninge/ eda skynseme ad trua/ Ja/ allz engua/ þui oñ ber ad taka hana til fanga/ vnder Christi Nafne/ Þat fyrer/ iñka sem attadaga gomul Sueinborn/ j þui gamla Testamente/ giordu Sattmala vid Gud/ fyrer Umskurnena/ suo verda og Ungborneñ/ eñ nu fyrer Skÿrnena/ jñplantud/ og jñlyfud Christo/ og fa Truna/ þo þau þorstande þad ecke edur skilie sem þesser ecke helldur Þorf/ ad þui sie so j allañ mata vared og hattad/ um þe irra Tru/ sem hiña elldre.

Af ollu þessu kañ eg nu vm syder ad merkia/ ad Skyrneñ man vyst vera Naud synlegur Hlutur?

Ja/ vyst liggur stoor magt a Skÿrnene/ þui sokū þess vier erum padder af Synd

Syndsamlegu Hollde og Bloode/ og ein gen kañ Saluholpeñ ad verda/ nema hañ sie en uppfæddur af Vatne z Anda þa liggur oss storleza Magt a/ ad vier brwkum Skijrnena/ fyrer huorta vier verdū Endurfæddar/ þar vm seiger Chr istur/ Joh. 3. Vtan so sie/ ad nockur ve rde Endurfæddur af Vatne og Anda/ þa kañ hañ ecke ad komast j Guds Ryk ke/ Og Mar. 16. huor sem truer z verd ur skijrdur/ sa skal holpeñ verda.

Nu vel/ skule þetta so skilitst/ so glatast øll Børn/ sem añadhuørt fyrer Fædingena/ j Fæd ingunne/ edur strax epter Fæding/ deya burt fyrer vtan Skijrn/ ad verda fordæmd?

Nu ad þaug Børn snerter/ sem fædast af þui Folke/ sem ecke eru Limer og Lid er Christelegrar Kyrkiu/ edur af Guds Sofnude/ þa læstum vier þad vera jnn sett til Guds Doms. Eñ huad Christ iña Mañа Børn æhrærer/ þa eiga Meñ ecke ad efast vm þra Saluhialp. þui þad fordæmer ecke eina Mañes kiu/ ad hun ecke verdur skijrd/ ef þad kañ

ecke ad skie/ Naudsynia vegna/ Eñ ef Madur foracktar Skyrnena/ pad fordæmer hañ.
2 Gud er ecke helldr bundeñ vid nockur medøl/ ad hñ ecke j naudsynlegū hlutū/ kuñe ad wtrietta nockud ūn peirra/ ef hañ vill. 3. Hañ hefur og lofad ad hañ villde vera vor Gud/ z vors Sædis Gud/ Gen. 17. Item/ Heb. 2. Christur hefur og orded Barn sialfur/ og hefur leiged j Moodur Lijfe/ Barnaña vegna. 4. Hier fyrer vtann verda Vngbørneñ oppbrud Gude af Christi Søfnude j Lelaniuñe/ og sierdeilis skal la Forelldrarner og adrer Riettrwader/ Jesum Christum jñelega/ og Hiartanlega fyrer Børnunum j Fædingar Neydeñe/ og pær Bæner verda vissilega heyrdar/ Og lijka s̄ vngbørneñ j pui gamla Testamente/ sem ecke lifdu til pess att unda Dags/ a hvsrium paug skylldu vmskierast/ edur og a Opsoknar tijma/ ellegar j añañ mata/ Neydar og Naudsynia vegna/ vrdu ecke vmskoriñ/ voru ecke

ecke þar fyrer wijk wsud aß Gude/ Suo
giører ecke helldur Naudsyneñ j þui nya
Testamente/ Bornunum nockurn brest
edur skada a þeirra Sæluhialp og eiliijf
re Velferd.

Verda þa øll Børn Endurfædd sem
Skijrast?

Jaa/ þui so skrifar S. Paall/ Rom. 6.
Ver/ so marger sem erum skijrder j Ch
risto Jesu/ erum skijrder j hans Dauda/
Og til Gal. 3. Þuiad so marger af yd
ur sem skijrder erud/ þier hafed jklædst
Christo. So lætur Gud j þeim Ordū
sem nu eru framsett/ noglega sia/ og
giefur ad skilia siñ Vilia og Meining/
ad hañ vill/ ad øll Born skule verda fyr
er Skijrnena Endurfædd/ Eñ þad/ ad
þeir gømlu sem skijrnena medtaka/ ver
da ecke aller Endurfædder j Skijrneñe/
og sierdeilis Hræsnarar/ þui vallda þeir
sialfer med siñe Hræsne/ huor þo ecke fi
nst hia Bornunum/ þo þau sieu aß eir
nre z somu Natturu/ þui Børneñ kun
na ecke ad lata skijra sig af Hræsne/ edur

syndga a mote Samvisskuñe/ ecke helld ur ad strijda og standa a mote heilags Anda Endurnyung og Endurfæding.

Med þui þa/ad øll þaug Børn sem skijrd eru/verda Endurfædd/ Huørnenn kiemur þad þa til/ ad nockur af þeim/ verda so vond og Mothrooasøm/ nær þaug Elldast og Vppvagsa?

Þad er nooglega auijsad/ad þeir sem eru Endurfædder/ kuña og so aptur ad missa Guds Naad/ og alla Velgiørnga Christi Forþienustu/þar fyrer vtan ve edur ei helldur Arfsyndeñ so alldeilis mz Rotum vpprikt/edur vpprætt/ helldur al leinasta suo/ad hun verdur ecke tilreikn ud þeim sem krwa a Christū. Þar þ nær sama Vpprunaleg Illska/ z Oppterlæt seme/ tekur til ad hreyþa sier/ edur open berlega lætur sig sia/ þa skulu Forelldr arner alvarlega typta Børneñ/aga/og straffa þau. Eñ med þui ad Forelldrar ner forsoma þetta opt og offtalldan/ og sia ozmyked j giegnum Fingurnar vid Børnñ/þa eru eingeñ Vndur/ þo þau jlla breyte/ verde jll og Ogudleg/ z For

elld

rarner skulu vijselega a sijnum tijma ska nda strangañ Reikningskap/ DRottne þar þyrer/ nær þeir eru j slijkañ mæta Ordsok til þessa.

Huørt Gagn og Nytseme høfum vier þar af/ad vier miñunst þess/ad vier erum skijrder?

Fyrst skulum vier þar med miñast/a vora Forspilltu Synduga Næltúru/ hu orrar vegna Holld og Blood Mañsins kañ ecke ad komast j Guds Rijke/ vtañ so sie/ ad hañ verde ædur Endurfæddur af Vatne og Anda. Joh. 3.

Þar næst þienar vorrar Skijrnar/ Jd ugleg Endurmiñing/ oss til kroptugrar Huggunar/ j øllum Hrygdar tilfellum/ iafnvel j Daudans Neyd/ med þui Gud hefur þyrer heilaga Skijrn/ Giørt sijo sterkañ Sattmæla vid oss/ ad hañ vilie vera vor trwfastur Fader/ og ecke læta oss koma j nockra Neyd/ so ad vier jafn añ/ skulum þiña hans Nædugleega og Fødurlega Hialp og hiastod. Og ad sijk dustu skal Miñing og Hugleiding Skijr

nar vorrar/ þiena oss til Aminningar/ z
knya oss atþid til/ ad vier kappkostum/ ad
su Endurnyung/ sem er vppbyriud j oss/
fyrer Skyrnena/ mætte Dag fra Deige
aukast og eflast/ jn̄ til þess vier vm siider
j þui epterkomanda Lijfe/ kun̄um ad ver
da algiorder/ og olldungis fullkomner/
hreiner og heilager giorder.

XVI Cap.
Um þa heilogu Kuolld maaltijd.

Huørt er þad an̄ad Sacramente þess
Nya Testamentis?

OB Heilaga Kuolldmaaltijd
sem kallast eirnen̄ Guds Bo
rd/ og Sacramente heilags
Alltaris.

Huør er su heilaga Kuølldmaaltijd/ edur
Alltaresins Sacramente?

Nun er eitt Sacramentū/ edur Gud
domlegt Naadarteikn/ sem er jn̄sett af sia
lfum Christo j þui nya Testamente/ j
huøriu han̄ giefur oss og wtdeiler med
þui

þui blessada Braude/ sijnum sonum Lijk ama/ og med þui blessada Wijne/ sijnu sonu Bloode/ sannarlega Verulega og nærverande/ ad eta og drecka/ til Kröpt ugrar stadfestingar og styrkingar/ ad vi er fyrer hans Dauda og Pijnu/ skulum hafa Syndanna Fyrergiefning/ verda honum jnnlijfader/ og vissilega erfa þad eilijfa Lijf.

Huad marger Partar heyra eigenlega til Veru þessa Sacramentis?

Tueir/ þaug wtvortis Teikn/ sem eru Braud og Wijn/ huar fyrer Orded ver da skilenn/ fra Almennelegre Tijdkan. Þar næst af þeim Krapte/ sem Innsetn ingar ordenn heilagrar Kuølldmaaltijdar hafa/ JEsu Christi Lijkame/ s er gieff enn fyrer oss/ og JEsu Christi Blood/ s er wthellt fyrer oss/ og huar sem vantar eitt af þessum/ þa er þad ecke eitt riett z sannarlegt Sacramente.

Huørnenn bevijsar þu/ ad Christi Lijkame z Blood nærverande/ verde giefed og med tekeð j þeirre H. Kuølldmaaltyd?

fyrst

Fyrst stendur þad skrifad/ med heilū/ klarum og dyrmætum Ordum/ ad Christur seiger sialfur til siña Lærefueina/ þa haā took Braudet/ og gaf þeim/ Matt. 26. Marc. 14. Luc. 11. 1. Cor. 11. Taked z eted/ þ er miñ Lijkame/ sem fyrer ydur verdur giefeñ/ Og um Kaleikeñ/ drecked aller þar af/ þetta er mitt Blod j þui nya Testamente/ sem wthellest fyrer ydur. 2. Þesse samhlioda aller Gudspiallameñerner/ af huorium nockrer voru hia Christo/ j Kuølldmaltijdene/ so vel sem S. Pall/ huor þad haf be medteked j þeim pridia Himne/ hon um ber eirneñ samañ vid þa/ Nu a ter ecke alleinasta fyrer Huijtasuñu Hætijd/ helldr z so þar epter/ hafa so skiled Ord Christi/ þui hefdu þaug hapt nockra ad ra Meining og skilning/ þa hefde ad mi nsta koste eirn edur añar af þeim/ open berad þ. 3. So kallar Christur þad sial fur eitt Testamente/ þad er/ þess eilijfa Guds sonar sijdasta Vilia. Nu plaga Meñ ecke ad brwka nockur forblomud

Ord/edur exasom/til slijks siir.s sijdasta Vilia/ helldur ad wlskijra og tala hann med klarum Ordum/ afvel forhuxudum Nuga og Ræde/ so adrer kune epter a sij dañ/ ad hafa pañ vilia Ovmbreyttañ/ pui þ hæfer ecke nockrū/ ad vmbreyta ed ur vmskipta nockurs mans Testamente Gal.3. Myklu sijdr meiga christner menn wtþijda edur skijra Guds eilijfa Sonar þeirra kiæra Frelsara/ og Sæluhialpara/ Testamente/ sem hañ giorde og jnn sette/ strax þ̄ eñ hñ villde vidskilia/ odru vijs/ eñ hans eigeñ Ord eru og hlioda. 4. Nær fyrer vtan/ þa giører Christi Lykama og Bloods Nalægd/ greinarmun a mille þess ganila og Nya Testamentis Sacramenta. Þuiad j þui gamla Testamente/ voru þeir Partar/ sem herra til Veru þeirrar heilogu Kuollldmaltijdar allemasta fyrer myndader. Eñ j þui nya Testamente/ eru þeir hia/ riett nærverande/ Þar fyrer seiger Christur/ þet ta er miñ Lykame/ z þetta er mitt Blod j þui nya Testamente.

Framar

Framar þa neidunst vier ecke til ad skil
ia Christi Ord odruvijse en̄ þaug hlioda
þui þetta er eirn Almen̄elegur Maate z
Nattur/ ad tala mz j allra handa Tun
gumaale/ nær Madur giefur einum Kon
nu Vijns/ edur eirn Seck fullann af Pen
ingum/ þa seiger Madur ecke/ tak vid þe
ssu/ þ er eirn Seckur/ edur þ er ein Kan̄a
þui þad kan̄ sa sem þad verdur giefed
vel ad sia sialfur/ helldur sa z þ giefur
nefner þ a þan̄ hatt/ sem sa an̄ar en̄ nu
ecke sier og seiger/ tak vid/ þad eru tuttu
gu Daler/ edur þ er Vijn/ Lijka suo/ þar
Christur seiger/ þa han̄ nu gaf Braud
ed/ þad er min̄ Lijkame/ Og um Vijned
þad er mitt Blood/ þa vill han̄ ecke/ ad
vier þar fyrer skilia skulum/ einsamallt
Braud og Vijn/ helldur sin̄ eigen nær
verande Lijkama og Blood/ sem han̄ og
noglega sialfur utleggur sijn Ord. So
er Christur (sem hefur in̄sett þessa Ku
olldmaaltijd) Sannordur/ og huad hann
talar/ þad er vijst og fast. Han̄ er Allmaa
ttugur/ þar fyrer kan̄ han̄ ad koma þui
til vegs

til vegar/og ad vtrietta þad sem hañ se
iger. Hañ er og vijs/ Ja/ Vijsdomurñ
sialfur/ þar fyrer veit hñ Mata z Rad
til ad fullkomna med Verkenu/þad sem
hañ hefur lofad med Ordenu.

Nu ad sijdustu skulu Meñ merkia vel
og giefa gaum ad/ad so snart/ sem Ma
dur vill ecke skilia so Christi Ord/einfal
ldlega/ helldur skilia þaug j añare Me
iningu/ eñ Ordiñ sialf hlioda/ lijka sem
Christi Lijkame og Blood/ skyllde ecke
vera nalæg/ So er þad omsgulegt ad re
ida sig þar vppa/med rosamlegre Sam
visku. Eñ ein Christiñ Mañeskia/sem
trwer Ordum Christi einfalldlega/ hef
ur eina gooda og Roosamlega Samvis
ku/og med heñe vogar hañ ad koma fr
am fyrer Christi Domstool/ og oskielfd
ur reida sig vppa Christi Testamentis
Ord/ og standa þar fast a/ Þu miñ He
rra Christe/ þu hefur so talad og sagt/
þier trwe eg einfalldlega. Þessarar Ord
sakar vegna/sem þeirrar sierlegustu/sku
lu Meñ j onguañ mata/ vijkia fra Jñ
sein

setningar Ordunum/ helldur olldungis einfalldlega og sleitt hallda sig þar vid og trwa ad Christi sañarlegur Lijkame og Blod/ sie vijselega nalægt og hia j Kuolldmaaltijdenne/ epter þeirra kroptu gu Orda hliodan og jnsetningu.

Huorneñ kañ þo Christi Lykame og Blod ad vera Nalægt/ j so morgum stodum/ sem hu er heilog Kuolldmaaltyd/ verdur halldeñ og tydkud a einum Tyma?

Ef vier j Trwareñar efnum/ villdu ecke taka vid meiru/ edur trua framar/ eñ sem vier kuñum ad sia med Augunum og þreifa a med Hondunum/ edur med vorre Skynseme skilia z hondla/ þa sky lldе oll Christeleg Trw/ med ollum sijn um Hofudgreinum/ verda ad onguu/ eñ vier hlioodum ad taka vora Skynseme og Skilningarvit fyrre til Fanga/ vnd er Christi Hlijdne/ 2. Cor 10. Og trwa Herranum Christo/ vm huorn Faderiñ hefur talad af Himnum og sagt/ Mat. 17. Honum skulud þier hlijda/ z þo hñ hefde sagt nockud sem omogulegt kynne

ad ſynaſt þyrer Mañlegre Skynſeme z ſkilninge/ og Heimſkulegt þyrer Verølldiñe/ þa ſkulum vier þo medtaka það mz Trwñe/ z vita ad Guds Fæviſka/ ſem S. Pall ſeiger/ Er Møñunum Hygnare/ og Guds Breyſkleike er ſtyrkuare Møñum/ 1. Cor. 1.

Chriſtur er þo oſſ ordeñ lijkur j øllum Hlutum/ad vndañteknñe Syndeñe/þar þyrer/ Kuka ſem vier ei kuñum/ad vera j øllum ſtødum vnder eins/ſo kañ og ecke helldur Chriſtur epter ſijnum Mañdome/ ad vera j øllũ ſtødum a einum Tyma?

Chriſtur er oſſ lijkur/epter ſiñe Mañdomlegre Natturu/ Joh. 1. Eñ ſams hans Mañdomur/ er og ſo perſonulega ſamteingdur/vid Guds Sonar Guddom og hefur ødlaſt alla Magt og Valld/a Himne og Jordu/ Matth. 28. Og all er Hluter er lagder vnder hans Fætur/ 1. Cor. 15. Hañ er ſettur yþer allañ Hø þdingſkap/ Magt og Herradom/ allt þ ſem nefnaſt ma/ ecke einaſta j þeſſare Verølldu/ helldur jafnvel j Okomñe/ Eph. 4. Þar fyrer/ þo ad Mañdom

 uriñ j

uriñ j Christo/ epter siñe eigenlegre og
nmttuꝛlegre Tegund/ kuñe ecke ad vera
j øllum stødum/ þa megnar hañ þo þad
lijka vel/ med þui Christo/ epter sijnum
Mañdome/ er giepeñ oll Magt/ a Him
ne og Jordu.

Vier medkieñum þo j vorre Christelegre Truar jaatningu/ ad Christur sie vpp stijgeñ til Himens/ og sitie til Guds Fødurs hægre Handar/ Huørneñ kañ hañ þa nalægur ad vera hier a Jørduñe?

Med þui Christur er synelega vppstijgeñ til Himens/ og hepur sett sig til Gu ds Fødurs hægre Handar/ þa kuña meñ ecke meir ad bevijsa/ eñ þad alleinasta/ ad Christur er ei þramar synelega hier a Jørduñe/ Og þar vill samþyckium vi er giarnañ/ Eñ þad pylger ecke þar ept er/ ad hañ skyllde med ongum mote/ z on gum hætte/ synelega/ edur osynelega/ epter Jardneskre edur Himneskre vijsu/ Nattuꝛlegre edur yperuattuꝛlegre/ kun na ad vera hier a Jørduñe nalægr/ þui huørneñ kyñe hañ añars ad hapa/ od sast alla Magt/ og so skyllde. 1. Guds
sonur

Sonur Vera oss nalægre/ fyrer vlaſt
ſitt Mañdom hier a Jørdune/ og vier
ſkylldum vera Guds Syne nalægre/ he
lldur eñ hans eigeñ Mañdomur/ huørt
þo være ſtor Gudlaſtan ad ſeigia.
2 Þar med heþur Chriſtur ecke helld
ur/ þa hñ jñſette Kuølldmaltijdena/ gl
eymt ſiñe Vppſtigningu/ edur ad hann
ſkyllde ſetia ſig til ſijns Himneſka Fød
urs hægre Handar/ Og þa hañ villde
vppſtijga til Himens/ þa ſortook hann
ecke olldungis ſijna Nalægd/ helldur
myklu framr hiet og lofade oſſ heñe/ mz
þeſſum Ordum/ Matt. 28. Sia/ eg er
hia ydur alla Daga/ allt til Veralldar
eñar Enda. 3. So er og myklu ødru
viſs hattad Himnafør Chriſti/ eñ E-
nochs z Eliæ Vppſtigningu/ j þui/ hu
ørugur þeirra var ſettur til Guds Fød
urs hægre Handar/ huør Guds Hønd
ad er j øllum ſtødum/ z ſtiornar z ſtyrer
allſtadar/ Eñ þeſſe Madur Jeſus Chr
iſtus/ er alleinaſta þangad ſettur/ Þar
fyrer kañ hañ og ad vera allſtadar Na

 lægur

lagur/ hier a Jordunie/ epter ſijnu Orde og Fyrerhette/ þui þo Hmeń og Jord porgange/ þa porganga þo alldrei Ord iń Christi/ Luc. 21.

Mætti Meń þa ecke ſo ſeigia/ Ad Krapt ur Chriſt Lijkama z Blods/ verde alleinaſta wtdeilldur/ med þeim ſynelegu Bleſſ udu Teiknum?

Jńſetningar Ord Kuolldmaltijdareń ar/ kuńa ecke ad lijda edur þola/ þeſſa wt legging/ ad Meń ſo ſkylldu ſkilia þaug/ þui Christur ſeiger eige/ Þad er Krapt ur mijns Lijkama og Blods/ huort hań þo kyńe ſo audvelldlega ad hafa ſagt/ ſem hitt ańad/ helldur ſeiger hań/ Þad er miń Lijkame/ ſem pyrer ydur verdur giefeń/ Þad er mitt Blood/ ſem fyrer yd ur wthelleſt. Þar ap ſiaũ vier/ ad ecke alleinaſta Kraptur Christi Lijkama og Blods/ helldur ſialfur Christi Lijkame og Blood er giefed pyrer oſſ/ og j Sac ramentenu wtdeileſt/ Hvar fyrer vier eń nu holldum oſſ faſt og ſtoduglega vid Christi obrygdul og oraſkanleg Ord/ og Loſaner.

Kunnum vier ecke med vorre Trw/ad fljuga
vpp til Himens/og vppstijga/og þar ad verde
Hluttakande Herrans Christi Lyk
ama og Bloods?

Þetta vppdikta og kienna Calvinistar
vijst/enn þo fyrer vtan nockur Rok/ edur
Roksemd edur Grundvoll nockurn/ þui
Christur hefur huorge befalad/ad nær
vier tijdkum hans heilaga Kuølldmaal
tijd/ þa skylldum vier vppfljuga og stij
ga/med Trwnne/og þar med giora þad
so/ad hans Lijkame og Blood/ skule ve
ra oss nalægt. So hefur hann ecke hell
dur bunded Kuølldmaaltijdarennar Veru
vid Trwna. Menn meiga og huørge le
sa/ad Postularner hafe med Trune suo
vppfloged og stiged til Himens/ Jaa/
S. Paall visse þar ecke af. Su heilaga
Kuølldmaaltijd verdur og brwkud/ hier
a Jordu/ j synelegre Samkundu enn ecke
þar vppe a Himnenum. Jeg vil ecke
þar vm tala/ ad Menn skylldu j slijkann
maata/meir til reykna Trwnne/enn Guds
Almætte/ Þo blijfur Trwenn jafnann j
Mosiunum/og fer huorke j adra stade/

Þiij nie

nie giører þa þiarlægu Hlute nalæga/ helldur begrypur hūn huørn Hlut ſo ſē hūn er/ huad ſem ſkied er fyrer Þuſund Arū og yfer Þuſund Mylur burt/ kan hun ec ke ad giøra nalægt a þeſſum Tijma ed ur ſtad. Þar fyrer/ lijka ſem Vantrw en kan ecke ad giøra þad/ ad Christi Lij kame ſie þiarlægur/ ſo kan ecke Trwen ad giøra/ Christi Lijkama nalægan/ he lldur þad Ord/ ſem Christur hefur tal ad og ſagt/ Þad er min Lijkame/ þad wt rietter og giører þad/ ad vier medtøkum og etum Jeſu ſanan Lijkama/ og dreck um hans Blood nærverande/ j þui hei laga Sacramente.

Huørnen er þad bleſſada Braud og Vijn ſameinagt med Christi Bloode?

Þad er ecke ſamblandad edur ſammei ngad huørt vid anad/ ecke helldur verd ur Brauded vmbreitt og vmſnwed j Ho lld/ edr Vijn j Blood/ huørt helldur ſin ne eigen Veru/ ſo verdur ꝛ eige Christi Lijkame jnnelucktur j Braudenu. Þar ſki edur ecke helldur nockur Perſonuleg

Eining

eining(so sē Guds eilijfe sonur/ z þ Holld sem hañ hefur vppa sig teked/ er huort ødru samteingt) helldur er þad og kall ast/ ein Sacramentisleg eining/ j huør re vier epter Christi Kroptugum Jñset ningar Ordum/ j Kuølldmaaltijdareñar Tijdkan/ medtøkum og etum Christi Lij kama/ jafnframt med Braudenu z dreck um Christi Blod med Vijnenu.

Medhuørsu mørgu mote skiedur þad/ ad vi er etum og dreckū j Kuølldmaaltydiñe?

Med þreñu mote skiedur þad/ og j þre falldañ maata.

Sa fyrste er Naatturlegur maate og vijsa/ med huorium vier skynsamlega et um og dreckum Braud og Vijn.

Sa añar Maate er Sacramentisleg ur/ j þui/ ad vier brwkum og medtøkum Braud og Vijn/ og þar med og j/ Christi Lijkama og Blood med Muñenum/ Eñ þo skiedur þad/ ecke allt med einum hætte/ þui Braud og Vijn verdur af oss eted og drucked med Naatturlegum hætte/ Eñ Christi Lijkame og Blood verd

 ur

ut vnder sømu Teiknum/ wtdeillt z af
oss medteked/ epter Himneskum hætte z
vÿsu/ sem vier aumar Maneskiur/ ecke
kunum med vorre Skynseme/ ad skilia
edur vnderstanda/ þui Christur hefur
bepalad oss ad eta og drecka sin Lÿkama
og Blood.

Sa þridie hattur og Mæte/ad eta z
drecka med/er andlegur/ huort ad skied
ur med trwnne j heilagre Kuølldmaaltijd/
og fyrer vtan hana/sem er/nær vier trw
um stadfastlega/ ad sa Christi Lÿkame
og Blood/ hafe afrekad oss Syndanna fy
rergiefning/og þad eilÿfa Lÿf/ vm hut
et Christur seiger j Kuølldmaaltÿdenne/
þad er minn Lÿkame/ sem fyrer ydur er
giefenn/og mitt Blood/sem fyrer ydur wt
hellest.

Er þad ecke noog j Kuølldmaaltÿdenne/ ad
wtdeila adra Tegundena(Braudid) Edur sku
lu Menn brwka badar Myndernar/Bra
ud og Vÿn?

Nalld og Brwkan heilagrar Kuøld
maaltÿdar riettelег/ stendur og er j nefal

eñ j bædū̃ Portū̃/ ad Meñ ete Christi Lijkama og drecke hans Blood/ þui Christur hefur jñseit hana/ med bædum portū̃/ og vnder huortueggiu Tegundeñe/ So hafa eirneñ Postularner/ ecke allein afta brwkad bæda Partana j Kuølld mæltijdeñe/ helldur z so wtdeilt þeim so til añara/ lijka so hefur eirneñ S. Paall wijskipt bædum Portum z Myndum/ til allra þeirra/ sem brwkudu heilaga Kuølldmæltijd j Corentho Borg/ bade til Karlmaña z Kueña/ ꝫ hñ z sialfur mz tok þad/ 1. Cor. 11. Þui aller andleger goder hluter og Velgiorningar (af huorium su H. Kuølldmæltijd er og so eirn) eru sameigenleger øllum Christnū̃ moñum/ og eingeñ hefur nockra Yþerburde yfer añañ/ j soddan efnum. Og Almwga Meñ hafa ecke sijdur Þorf a bædum Portunum/ eñ Prestarner sialfer. Þar fyrer hafa og christelegrar Kyrkiu/ Ri ettsiñuger Lærefedur/ alla tijma wtdeillt bædum Portum j heilagre Kuølldmæl tijdar Tijdkun. Og hier fyrer vtan/ þa

Þv meiga

meiga Menn onguann eigenn umbreyta þeim vana/ edur Timlesta Herrans Christi Testamente/ helldur brwka þad og hallda/ so sem hann hefur sialfur jnnsett þad.

Huørium skulu Menn giefa þa heilłgu Kuølldmaaltyd?

Þeim øllum sem epter S. Pals Lærdome/ kunna ad profa sig sialfer/ reyna z ransaka sinn Lifnad z Framferde/ giora Jdran/ og hafa goodann Asetning/ ad betra og bæta sinn Lifnad/ huar fyrer Menn meiga ecke giefa hana Omindug um Børnum/ og Ovitugum Mannesk:u helldur þeim alleinasta/ sem eru komner til Ara og Alldurs/ og hafa Skyn og Skilning.

Huøria Nytseme og Gagn hafa Menn af Tyokun heilagrar Kuølldmaaltydar?

Fyrst þienar hun oss til Trwarstyrkingar/ þuiad j Kuolldmaaltijdenne verdur huør og einn Syndugur Madur/ sem jdrast og geingur til Guds Bords/ sei allei nasta huggadur med hæleitum Ordum hello

helldur og eirneñ med dyrmætasta Pan te Jesu Christi Lijkama z Bloods/ viss giordur þar vppa/ ad hañ epter hliod an þeirra Almeñelegu Fyrerheita/ verd ur kuittur z klar ꝼ Syndeñe/ z hluttak ande j eilijfs lijfs arfskipte/ vid huort hñ og sierdeilis mæ hugga sig alla tijma. 2. Þar næst er hun ein kroptug lækning til ad hallda vid Magt/ styrkia og auka j oss Hugleiding Christi Dauda/ huor aõars kyñe snarlega ad mynka z þuerra ja/ olldungis wtslockna/ vegna vors No llds Veykieika/ Heimsins Hneyxlana/ z Dioplsins suika og Pretta. 3. Og med þui vier forsmæum oss tijdt z opt (þui midur) med Synd og Vondsku/ og j suo mæta/ vijkium ꝼra þeim Nædar Sætt mæla/ sem vier vorum j/ þa hofum vier med Ordenu (ef vier vilium vmsnua oss) j heilagre Kuolldmaltijd/ skadꝼastañ Vitnisburd/ ad Gud vilie taka oss til næ dar aptur. 4. So verdum vier eirnin j Tijdkun heilagrar Kuolldmæltijdar/ jnlijfader þeim rietta Vijnvid/ Jesu Ch risto

verdum eitt med honum/ so hũ byr j oss og vier j honum. 5. Og ad sijdustu/ þi enar hun til Endurnyungar Lijþsins/ Sierdeilis/ ad vier mættum vpptendrast med brennande Kiærleika til Guds/ og vo rs Naunga/ þeirrar Ordsakar vegna/ ad vier etum aller af einu Braude/ sem er til samans malad og bakad af morg um Kornum/ og dreckum aller af einum Kaleik/ Þar vm skrifar S. Pall/ 1. Cor 10. Sa blessade Kaleikur/ huorn vier blessum/ er hañ ecke Hlutteckning Christi Bloods/ og Braudet huert vier briot um/ er þad ecke Hlutteckning Christi Lijkama/ þuiad þad er eitt Braud/ so erũ vier marger eirn Lijkame/ med þui vier verdũ aller eins Brauds Hluttakarar.

Verda þa aller þeir sem ganga til Guds Bords Hluttakande þessarar margfallo rar Nytsemdar og Gagns?

Su heilaga Kuølldmaltijd/ er vijst þar fyrer af Christo jñsett/ ad huor og eirn skyllde bruka hana til Sæluhialp ar/ eñ þeir eru ecke alltijd aller verduger

sem

sem ganga til Guds Bords/ helldur stundum overduger Giester/ Nusrier j Kuolldmaaltijdeñe/ eta z drecka sialfum sier Dom/ sem S. Paall seiger/ 1. Cor. 11. og giora sig seka vid Drottins Lijkama og Blood.

Hvørier eru þeir verdugu Giester?

Þeir sem trwa/ ad Christi sañur Lijkame z Blood/ sie nælagt j Kuolldmaal tijdeñe/ profa sig sialfa/ þeckia og vidurkieña sijnar Synder/ og jdrast þeirra af ollu Hiarta/ setia sijna Von/ Tru z traust a Christū/ þañ rietta z saña Saaluhialpara z Frelsara/ z hafa alvarlegt aform/ z stødugañ Asetning (mz Guds Hialp) Daglega ad betrum bæta siñ Lif nad og Frampferde.

Hvørier eru þeir overdugu Giester?

Þeir Overdugu eru j þessum stad/ ecke þeir aumu og Syndugu Meñ/ sem hafa lijka vel eina saña Trw/ eñ þo ad hun sie veyk j þeim/ þui Christur hefur jñsett sijna Kuolldmaaltijd/ fyrer þa sem eru aumer Syndarar/ og veyker j Trw

nne

ne/ad þr mætti styrktast. So eru ei hell dur þeir overduger/ huorier ecke noglega hugleida z yfervega þeññ myckla Leyn dardom/ edur ecke packa Herranum Chri risto/ þar fyrer so pullkomlega/ sem þeir ætti/ og þeim bære/ þui af þessu standa øll Port og Dyr opnar/ til adskilianleg rar Spasemdar/ z Samviskuñar fleck unar/ Ja/ Postularner sialfer voru O verduger Giester (ef ad Meñ skulu reik na þad vppa þessa vijsu) Þui ef þeir hef du noglega yferveiged/ Herrans Kuølld maltijd/ þa hefde þr ecke strax ept hña keked sig til ad þrætta/ Luc. 22. Eñ þeir eru/ 1. Overduger/ sem ecke giøra grein ar mun a Christi Lijkama/ z hallda ec ke þessarar Maltijdar Mat og Dryck ad vera Christi Lijkama og Blood/ hell dur añars brwka hañ sem añañ Almen nelegañ Mat og Dryck/ 1. Cor. 11.

2. Item/ þeir sem ganga til Guds Bo rds/ fyrer vtan sañarlegt Angur og Jd ran/ fyrer sijnar Synder/ fara afram i þeirra vondum Lifnade/ og hafa ecke

godan

godañ Aſetning til ad ſnwa ſier/og lifa betur og Chriſtelegar/ helldur hyꝛa jafnañ ad þara afram̃ j Synd og Vond ſku. 3. Þeir eru og overduger/ ſem tÿd ka Herrans Kuølldmaltijd/ og hafa ec ke ſaña Trw/ og leita añarſtadar Syn daña Fyrergiefningar/ eñ j Chriſto Je ſu/ Edur z af Holldlegu Vggleyſe/ ha fa ønguа Girnd z Epterlangan/ Hun gur eda Þoſta/ ad forlÿka ſig vid Gud/ z ødlaſt eilÿfa ſaluhialp/ ſlÿker kallaſt aller overduger Gieſter.

Medtaka þa ſlyker overduger Gieſter og ſo Chriſti Lijkama og Blood?

Ja/ þui Chriſtur ſeiger ecke/ Huør ſem brwkar Kuølldmaltÿdena verdugle ga/ hañ ſkal medtaka allt þad Sacra mente/ ſem þad er j ſialfu ſier/ eñ huør ſem brwkar overduglega/ hañ ſkal ad ei ns medtaka þaug wtvortis Teikn/ þad er Braud og Vÿn/ fyrer vtañ miñ Lÿk ama og Blood/ helldur ſeiger hñ Almen nelega/ T Aked/ E Ted/ Þad er miñ Lij kame/ drecked/ þad er mitt Blood. Gier
deiles

deilis med þui Paulus vitnar/ ad þeir sem brwka Herrans Kuolldmaaltijd over duglega/ giøre sig sialfa seka j Drottins Lijkama og Blode/ med þui þeir eta O verduglega af þui Braude/ og drecka o verduglega af þeim Kaleik/ vm huørn Christur hefur sagt/ þetta er minn Lijka me/ þetta er mitt Blood/ þar fyrer fylg er þad og epter endelega/ ad sa overduge verdur ecke sijdur Hluttakare Christi Lijkama ꝛc Blods j Kuolldmaaltijdinne/ enn sa verduge/ þo medtaka ecke þeir overdugu Jesu Lijkama og Blood/ til sijna Synda Fyrergiefningar/ helldr til Doms/ og falla so vnder eins/ bæde j tijmanlegt og eilijft Straff/ vtan þeir giøre Jdran og vmvende sier.

Enn med þui Christi Holld er su Fæda sem Lijfgar/Joh. 5. Verda þa ecke þeir o verdugu lifande Giørder?

Christi Holld er sannarlega j sialfu sier su Fæda sem lijfgar/ enn med þui þeir O verdugu hafa ecke Trwna/ þa verda þe ir ecke þar fyrer Lijfgader/ þo þeir ete

Christi Lijkama/Lijka sem pad heilaga Evangelium/er Guds Kraptur til Saluhialpar øllum sem þui trwa/Rom.1. Eñ pad er lijka vel Vantruudū til Fordæmingar/ og Ilmur Daudans til Dauda/eñ trwudum Ilmur Lijfs til Lijfs/ 2.Cor.2. Lijka so er Christi Lijkame z Blood/ þeim sem giora Boot og Betran/og trwa/ Lijfs Fæda og Dryckur til Lijfsins/eñ þeim vantrwudu og þeim z ecke giora Boot og Betran/ Fæda og Dryckur til Dauda/þo ei af sialfu ser/ helldur fyrer þeirra skulld/sem medtaka og tijdka þetta overduglega.

Hvørneñ skal þa ein Christeñ Manneskia til reida sig/ad hun mæge verduglega tijdka Drottins Kuelldmaltijd?

Fyrst skal eirn christeñ Madur profa sig sialfur/ sem Paulus seiger/ pad er/ vandlega vmhuxa/ huad su heilaga Kuølldmaltijd er/ huor þar er nælægur/ z huor Fæda og Dryckur þar verdur wt deilldur z medtekeñ. 2. Ganga þar til j sioñum Guds Otta/medkieña sijnar

Synder/ og sin eigen Overdugleika/ ap Niarka/ og giarnast pyrergiefa synum Naunga. 3. Pa skal hn trwa a Christum/ setia alla syna Von/ Tru z Traust a han og hans heilaga Nydne/ z Forþienustu/ og j enguan mata efast þar um/ ad han fyrer Christum/ mune verda forlyktur/ og komast j Vinattu vid sin Himneska Fodur. 4. Og ad sijdustu skal han hafa goodan Asetning/ med Guds Hialp hier epter/ ad lata ap Syndum og Vondsku/ forbetra sitt Lifnad/ og jafnast lifa epter Guds Fodurleg um Vilia.

Hversu opt skal Madur ganga til Guds Bords?

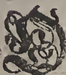
Ecke alleinasta einusinne/ syna Lijfstijd/ lijka sem Madur verdur ecke skijrdur nema eitt sin/ helldur tijdt og opt/ þui S. Pall seiger lioslega/ 1. Cor. 11. So opt sem þier eted af þessu Braude/ z drecked af þessum Kaleik/ So hofum vier alltijd þorf/ ad vier mattum giorast visser um vorra Synda Fyrergiefning/ ad vier

þess

þſſ opt° mættū oppvekiaſt/til ad minaſt Chriſti Velgiørninga/ endurnya vorn Lifnad/og oppkueikiaſt til Chriſtelegs Kiærleika/þo ſkal Madur ei ſkripa nock urn viſſañ Dag edur Tijma þar til/hel ldur ſo opt/ſem eirn aumur Syndare/ꝑt ſiur j ſiñe Samviſku/ſig ad þurfa þeirra goodu Hluta/ſem j þeirre heilogu Kuo lldmaaltijd verda wtſkipter/ til Huggun ar og Trwarſtyrkingar/ſkal Madur bruka þa heilogu Kuolldmaaltijd.

XVII Cap.
Vm þad heilaga Predik unar Embætte.

Hingad til hefe eg heyrt vm Orded z Sacramentin/ Hueneñ fremur og fram kuyr Gud þaug ſømu?

Ordenu z Sacramentunum ve rdur ad þionad og framfylgt/ fyrer þad heilaga Predikunar Embætte/ huort þar fyrer er tilſkickad af Gude.

Hůad er þad heilaga Predikunar Embætte?

Þad er soddañ eitt Embætte/ sem er jñsett af sialfum Gude/ til ad boda Jd ran edur vmvendingu/ og Syndañá Fyr ergiefning. Vtdeila Sacramenteñ ep ter skickan Christi/ og ad stiorna Søfn udenum epter Guds Orde/ fyrer huørt sa heilage Ande er Kroptugur/ og vpp lijser Mañeskiurnar/ og helgar þær til eilijfs Lijfs.

Huar fra kiemur þetta Predikunar Embætte?

Meñ hafa ecke funded vppa þetta Embætte/ helldur er þad komed og skick ad af Gude sialfum/ sem hefur ecke lát ed sier lijcka þikia/ sialfur skundum ad standa j sama Embætte/ og hefur fyrer þad sama/ fyrer Spámeñena/ Postula ña og adra/ sem hañ þar til hefur vpp vaked og wtsent/ framkuæmt Mañaña Sáluhialp/ þui so seiger Gud vid Mo ysen Exo. 3. Esaiam 6. Jeremiam 1. Ezechielem 2. Gack burt/ seig til Pha

raonis

raonis/ Til þess Folks/ Til Israels sona. Item/ Heb. 1. Seiger Postulinn/ Med þui ad Gud fordum tijd/ hafde tal ad mørgum sinnum/ j margann mata til Fedranna fyrer Spameñena/ Og Christur seiger til sinna Lærsueina/ Fared wt vm allan Heimenn/ og kienned øllum Pi odum/ Marc. 16.

Kann þa Gud ecke ad gióra Mann Saluhol pna fyrer vtan Predikunar Embættid?

Gud af sijnu Almætte/ kunne vel fyrer vtan þad heilaga Predikunar Embætte/ alleinasta fyrer sinn heilaga Anda/ ad hafa vpplyst Mannanna Hiørtu/ stiorn ad þeim og giort þaug Saluholpinn/ enn hann hefur ålited þad fyrer gott/ ad wt rietta slijkt fyrer Meñena/ Lijka sem hñ audvelldlega fyrer vtan Medal kyñe off ad næra/ og Vpphellde ad veita/ og fyr er vtan Manna Erfvide/ ad lata Jord ena giefa sinn Avøxt/ enn hann vill lijka vel hafa þad sialfur so/ ad Menn skule med sijnu Erfvide næra sig/ og leita sijns Brauds/ og Vidværis/ þui suo skrifar

S. Pall 1. Cor. 1. Med þui ad Verolldenn fyrer Guds Wijsdom/ þeckte ecke Gud j hans Wijsdome/ þa þocknadest þ Gude vel/ þyrer fauijslega Predikun ad giora þa holpna/ sem þar a trwa.

Spamenenner hafa þo spad og sagt/ vm þad nya Testamente/ ad þeir skule verda lærder af Drottne/ Es. 54. Jer. 31.

Ad verda Lærdur af Drottne Gude/ z ad verda lærdur fyrer þad heilaga Predikunar Embætte/ er ecke huort ødru a mote/ lijka sem vor Næring/ kiemur af Gude/ og verdur þo hennar leitad/ med vorru Erfide/ þar fyrer vilia Spamennern er alleinasta þar med asmiña oss/ ad vier af oss sialfum/ kunnum onguaneigenn ad vita edur finna Veigenn til eilijfs Lijfs og Sæluhialpar/ helldur høfum endelega þorf ad verda Lærder og vnderuijsader af Gude þar til/ z þad skiedur fyrer Predikunar Embætted/ suo sem fyrer Gud legt Medal z Verkfære/ Þar fyrer ver da Predikararner/ j heilagre Skrift/ kallader samverks menn Guds/ þeir s ad

ra hialplega giora/ 1.Cor.3.1.Tim.4.

Mæ þa hüør og eirn taka ad sier þad open berlega Predikunar Embætte/ og skulu Meñ heyra og hlyda huørium sem einum?

Nei/ helldur þeim alleinasta/ sem sen nder verda/ og Løglega kalláder/ og ept er þui/ ad Gud vill sialfur fyrer Predik unar Embætted/ høndla og tala med oss skijra og tilseigia oss Syndanna Fyrergi efning/ Þa meiga bæde Prestarner og Tilheyrendurner/ hafa eirn vissan Vit nisburd/ vm þa Persónu/ sem ber ad læ ta sig brwka/ til slijks Medals/ Soddañ Vitnisburd fæ/ riett vigder Predikar"/ fyrer þeirra Løglega Kallan/ þui so sei ger Drottiñ vm þa Spæmeñ/ s hñ heft ecke sendt/ Jerem.23. Neypred ecke vppa Spæmañanna Ord/ sem spæ ydr/ þr suï kia ydur/ þeir skulu predika fra Hiarta ns sion eñ ecke af Drottins Muñe. Og Paulus seiger/ Rom.10. Huørneñ sku lu þeir heyra/ vtan nockur predike? Nu ørium skulu þier predika/ ef þeir verda ecke wtsender.

Hvør hefur þa riettelega vallð til að kal-
la Ordsins predikara?

Valld til að vtsenda Verkmenena j Vijngardinn er rett eigenlega j hans
Hende alleina/ sem er Vijngardsens Her-
ra/ ꝛ er þ sialfur Gud/ Hvør ad vtsend
er Spamenn/ og giefur Hyrdara ꝛ Lære
fedur/ sem skulu hans Søfnud fæda/ þui
so seiger Christur/ Bidied herran Vijngard
yrkiunar/ ad hann vtsende Verkmenn j Vi-
ngardinn/ Luc. 10. Og Paulus seiger/
Christur sette nockra til Postula/ Enn
nockra til Spamanna/ Suma til Gud
spiallara/ suma til Hyrdara og Lærefed
ra/ til þra heilogu tilreidingar/ til Em
bættis Verks/ til vppbyggingar Christi
Lijkama. Eph. 4.

I hvørn mata kallar Gud predikarana?

I tuofalldann mata. Fyrst fyrer vt
an Medal/ Og med þessu mote hefur
Gud kallad Spamennena og Postulana
fyrer vtan mannlega Hialp/ þesser styrk
tu og stadfestu optast sinn Lærdom/ med
Kraptaverkum Dasemdum og Jard
teiknum.

Þar

Þar næst kallar Gud Predikara/ fyrer venuleg og tilſkickud Medøl/ Pad er/ fyrer Meñena/ huorium Gud hefur par tilſkickad z giefed Vallo ad jñſetia Predikara/ ſ̃ er andlegt z Veralldlegt Yfer valld/ og allur Almugeñ edur Søpudur iñ/ edur nockrer ſaner ſem af honum ver da til koſner og wtvalder/ So var Titus Thimoteus/ Soſthenes og Silvanus/ kallader og vijgder af Paulo og ødrum/ og med þeſſum Hætte verda Kyrkiuñar þienarar (huar añars gengur ſkickan/e ga og riett til)eñ nu a þeſſum Deige kal lader.

Eru þeſſer ſem kallader verda/ og tilſetter af Møñum/ og ſo kallader af Gude?

Jaa/ Þeir eru og ſo kallader af Gude ſo ſ̃ af þeim ſ̃ giefed hefur ødrum ſlijka magt/ þui ſkrifar Paulus Act. 20. vm þa Predikara j Epheſo/ ſem hañ ſialfur hafde kallad og jñſett/ ſo giefed nu giæt ur ad ydur ſialfum/ og allre Hiordeñe/ medal huorra heilagur Ande ſette ydur til Yfirſionarmaña/ ad fæda Guds Søf

 nud

nud/hworn hann wtvegade sier/ fyrer sitt eiged Blood/ Og til Eph. 4. Christ ur er vppstygeñ yfer alla Himna/ ad hañ villde vppfylla alla Hlute/ og hañ sette nockra til Spæmanña/ z nockra til Gud spiallara/ eñ nockra til Hyrdara z Lære fedra.

Hwernen Mēñ þeir eiga ad vera/ sem skulu vygiast til ad vera Predikarar?

S. Pall skrifar z wtmalar/ hwernin Ordsins Þienarar skule vera a sig kom ner/ 1. Tim. 3. Einu Byskupe ber ad vera ostraffanlegum/ eirnrar Kuinu eig eñ Mañe. Meiningiñ hier a/ er su/ ad eirn Predikare skal vera hreiñ og klar/ j Lærdomenum til ad kieña/ hæfelegur z duglugur til ad amiña/ megtugur z min dugur j sijnum Lifnade og Framferde/ Erlegur fromur og stødugur.

Hwert er riettelegt Embætte eins Pre dikara?

1. Ad kieña og predika Logmaled z E vangeli um kostgiæfelega/ hreint og ome ingad. 2. Ad wtdeila og Handtiera

Skyrnareñar og Kuollomaliijdareñar Sacramente/ epter Jesu Christi/ eigeñ Jnsetningu og Skickan. 3. Ad hall da sier fast vid Kieñing/ Amñing/ Um vondun/ Huggun og Bænena/ án Af laats. 4. Ad brwka riettelega sem hæ fer/ þad Valld sem honum er giefed fyrer Himnarijkis Lykla. 5. Ad vera sijnum Tilheyrendum til goods Forms og Fyrermyndunar/ og ganga fyrer sijñe Hiord/ med goodu og loflegu Epterdæ me. 6. Ad hafa forsorgun fyrer Fá tækra Fæde og Upphellde. Ad leggia á stundan a/ ad aller Huter mætte tilgan ga Kirkanlega/ og vel j Sofnudenum.

Huad eru Tilheyrendurner skylduger ad reita sijnum Predikurum?

Fyrst/ Heidur Æru og Elsku/ ad þeir tale og dæme ærlega og vel um þa/ þui so skrifar S. Pall/ 1. Tim. 5. Þa Olld unga sin vel forstanda/ hallde Mekt tuo fallds Heidurs verduga/ einkum þa sem erfida j Ordenu og Lærdomenum/ Og 1. Tessa. 5. Eñ vier bidiū ydur Bræδur

ad

ad þier villdud þeckia þa sem erfida a medal ydar/ og eru ydar Forstødumenn j Drottne/ z aminna ydur/ Og hallded þa fyrer ena somu sem miøg skulu elskader verda/ vegna þeirra Verks/ vered Fr. d samer vid þa. 2. Ber þeim ad sijna Guds Lærdoome Hlijdne/ þui þad er ecke noog/ ad þeir heyre Orded/ helldur skulu þeir eirnenn med kostgiæfne/ astunda ad giora þar epter/ þar um stendur so skrifad/ Heb. 13. Hlyded ydrum Kiennefedrum/ og vered þeim undergiefner/ þui þeir vaka yfer ydar Salum/ lijka s þr ed Reikningskap skulu giora/ ad þeir giøre þad med Glede/ og ecke med Andvarpan/ þui þad er ydur ecke Gagnlegt.
3 Ber þeim og ad bidia fyrer þeirra Lærefedrum/ og Saluforgurum/ þui so bad allur Søfnudurinn j Postulanna tijd/ Act. 4. Drottinn gief þijnum Þienurum/ ad tala þitt Ord med diorfung. Og so skrifar S. Pall Eph. 6. Bidied alltijd med allre Bæn/ og audmiuklegre Beid ne/ fyrer øllum heilogum/ og fyrer mier

vppa þad/ad mier mætte giefaſt Ordid med dryſtugre opnan mÿns Muns/ad kunngiora Evangelij Lærdom.
Og ad ſijduſtu eru þeir ſkylduger ſijnum Kyrkiu þienurum/vm Laun og Vppheldi/Þui Chriſtur ſeiger/ Matth. 10. Eirn Erpidare er ſinar Fædu verdugur/ Og S. Pall/ 1. Tim. 5. Talar ſuo huør ſtrijder fyrer ſijn eigen Laun? Nu er plantar eirn Wijngard/ og etur e ecke af hans Avexte/ Edur huør pæder eina Hiord/og etur ecke af Hiardarennar Miolk? Item/ 1. Cor. 9. Ef vier høfum ſad ydur andlegum Hlutum/ er þ ſo myked þo vier vppſkierum ydar þad holldlega? Og enn aptur/ 1. Cor. 9. Vite þier ecke ad þeir ſem Handtiera Andlega Hlute/ eta af þui helgada/ og þeir ſem þiona Alltarenu/verda Hluttakande med Alltare/So hefur og Drottinn tilſkickad/ad þeir ſem boda Evangelium/ ſkule Næring hafa af Evangelio.

XVIII Cap.

Vm

Vm Jdranena.

Nu þeþur hingad til høndlad vered vm Medul vorrar Saaluhialpar/So ſm vm Løgmaled/Evangelium/Sacramentin/ z þad H. Predikunar Embætte/En huad verkar og vtrietter Gud þyrer þaug?

Jna rietta og ſana Jdran/ og Apturhuarþ Maneſkiunar/ til Guds ſijns Herra.

Huad er þeſſe Chriſtelega Jdran?

Ein riett og ſonn Chriſteleg Jdran/ er eins Syndugs Mans apturhuarf og Vmvending til Guds/ nær ſama Synduga Maneſkia þecker ſijnar Synder/ af Løgmalenu/verdur þar af hrædd og ſkielfd fyrer Guds Reide/ þellur þo ecke þar af j Miſtrauſt og Orvænting/ hell dur af eirnre ſiødugre Trw/ huggar ſig vid Guds Nꝺd/ j Chriſto Jeſu/ ſijnum Medalgangara/og hefur eitt gott Aform/ſijdan alltijd ad betra og bæta ſin Lifnad og Framferde/og giøra riettelega Jdranar Averxte.

Huør

Hvørsu marger Partar/utkreplast þar en delega til sannar Idranar?

Prijr/ Angur og Idran fyrer Synder nar. Ein stødug Trw a Jesum Christum. Enn huad Goodverk ahrærer/ þa eru þau ecke riett eigenlega Idranar partur/ helldur alleinasta Avexter/ sem fylgia epter sanre Idran og Yfyrboot.

Hvørnenn bevijsar þu/ad ein sönn Idran sie bolgenn i þessum tveimur Pørtum?

So kann eg þad ad bevijsa/ Med þui Angur og Treige fyrer utan trwna/ er ecke alleinasta utan hiælþ Idran/ helldur z so(nær Trwenn ecke kiemur þar til) kiemur opt Manne til Orvilnunar/ og Efaseme/ ei helldur kann trwenn ad vera nockurstadar fyrer utan Hugar angur/ edur standast vnder eins/ med þeim lijsna de og Framferde/ sem ecke er bætt og betrad(Enn þegar hugar angur z Trwinn koma til samans/ z ein Manneskia med kiennar sijnar Synder/ og a mote þeirra Grimd z Hrædslu/ af einnre stødugre tru huggar sig aptur vid Christi saklausa

Pijnu

Pijnu og Dauda/ þa verdur Jdranen fullkomin/ og kallast j heilagre Skrift/ ein slett Christeleg og Saaluhialpleg Jdran og Yferboot og Apturhuarf til Guds.

Huad er Angur og Treige þ Syndena?

Angur og Treige er þ/ Nar ein man̄ eskia hefur eina san̄a og alvarlega Hrygd z Hrelling j Hiarta sijnu/ edur Sam viskun̄e/ sin̄a Synda vegna/ og hun med kiesser þær/ skielfest þar af/ og vill giarnan̄ af Hiarta hafa þær ofgiort/ og jdrast þeirra/ med þui hun med þeim hefur styggt sin̄ kiæra Himneska Fodur/ og so mæta forþienad bæde Tijmanlegt og eilijft Straff/ þui suo seiger David/ 2. Sam. 12. Þa han̄ giørde Jdran/ Eg hefe Syndgad a mote Drottne. Item/ Psalm. 32. Þa eg villde þagad/ vanmegnudust mijn Bein/ af min̄e Dag legre Andvarpan/ þui þijn Hønd var Nott og Dag þung yfer mier/ Suo ad min̄ vesse umsnerest j Sumar þurk/ þar þ vil eg medkien̄a mijna Synd þ þier/

og

og draga ecke Fiodur yfer min Mifsgløр ning/ Og vm S. Petur lesū vier Mat. 26. Ad hū griet beysklega sijnar synder.

Huør eru þaug Medøl/ Fyrer huør riett Angur og Jdran byrer Syndena verdur vppvakt?

Fyrst Løgmaalsins Predikun og vand leg Nugleiding/ þui hun openberar Sy ndena/ aklagar Mañeskiuna þar fyrer hootar heñe allskonar Straffe z Bøl van/ Nuar aff Hiarta eins Syndugs Mans verdur skielft og so hrædt/ ad hū veit ecke huort hañ skal snwa sier/ þar byrer søgdu þeir Meñ til S. Peturs/ z hiña añara Postula/ Act. 2. Pa þeir høfdu heyrt þa Boda Løgmaalsins Pre dikun/ Pier Meñ og Brædur/ hvad sku lum vier giora?

Þar næst verdur Angur z Treige vpp vakiñ fyrer wtvortis Eymd og Motga ng/ huorn Gud brwkar stundū/ til ad vppvekia Mañaña Samvitskur/ af Sy ndareñar Suefne/ ad þeir mættu Nug leida huørsu hrædelega þeir hafa Synd

gad a mote Gude. So ængrade Joseph̄s Brædur sijnar Synder/ af Sorg og Ot ta/ad þeir voru komner j Nauſka hia h̄s num/ þar þr ſeigia/ vier ſyndgudum ſañ lega mote vorum Brodur/ad vier ſæum hans Sal j Angiſt/ þa hañ bad oſſ/og vier villdum ecke heyra hañ/ þar þyrer kiemur þeſſe Hrygd z Motgangur yfer oſſ/Gen.42. So ſeiger z midkiener Da vid/Pſalm.119. Þad vard mier þyrer goodu/ad eg vard aumur/ ſo eg kyñe ad læra þijnar Skickaner/Og Paulus ſkri far/1.Cor.11. Ef vier dæmum oſſ ſialfer þa yrdum vier ecke dæmder/ eñ nar vier dæmunſt/ þa verdum vier af HErrañe Refſter/ ad vier ecke med verølldune ſku lum fordæmaſt.

Stundum verkar Gud ængur og Jd ran j Moñum/ þ ſijn dmſamleg hræde leg verk/af huoriñ meñ vppvekiſt z m̄z kieña/ ad þeir hafe giørt orett. Lijka ſ̄ ſa Hofudsmadurin̄ hia Chriſti Kroſſe/ þegar hñ ſa þ ſ̄ ſkiede/ prijſade hñ Gud og ſagde/ſañlega var þeſſe Madur riett

lætur/ Og allt þad Folk sem var komed til samans/ til ad horfa a og sia til/ hug de ad þeim Hlutum sem skiedu/ barde sier a Briost/ og snere heim aptur/ Luc. 23. Sømuleidis sa Myrkuastofu Høfding iñ til Philippis/ þa hñ heyrde þañ myk la Jardskialpta/ s̄ skiede hastarlega/ so ad Myrkuastofuñar Grundvøllur hrær dest/ þa piell hañ nidur fyrer Paale og Sila/ z sagde/ Herrar miñer/ huad ber mier ad giøra/ so eg verde Sæluholpiñ Act. 16.

Og ad sijdustu koma Meñ opt z tijdū til siña Synda vidurkieñingar/ Nær þe ir jduglega og kostgiæfelega hugleida z yfervega Guds eilijfa Sonar saklausa Pijnu og Dauda/ huørt allt hañ vard ad lijda/ vegna vorra synda/ s̄ ecke kuñu med nockru ødru Medale ad betalast z borlijkast.

Nær nu Madur hefur brwkad soddañ med øl/ kañ hañ þa af sijnum eigeñ Krapte/ ad græta og jæta sijnar Synder?

J nockurn mæta kañ hñ þad ad giøra

 so

so mykeð sem þui viðkiemur/ sem vilvort
is er/ Eñ það rietta Sælahialplega
Angur/ er Verk þessverðuga Heilaga
Anda/ huor að er kroptugur j þeim/ fyr
er möður nefnð Meðøl/ sem standa ecke
a mote honum/ með Þræsne og hard
hnockuðu siñe.

Huar þyrer wtkrefur Guð/að Meñ skule
jðrast siña Synda?

Ecke þar fyrer/ að Meñ fyrer Verð
ugleik þettra Angurs og Iðrunar/eður
þess Fullkomleika/ skule kuña að giora
fullnægiu Boot þ Synder siñar/ Esa.
53. Þui Christur er særður fyrer vorra
Synda Yfertroðslur/ og hañ hefur all
eina Fullnægiu giort þ þær/ z eñ siður
wtkrefur hñ þess Verðugleika af oss/ að
vier þar þ skulum falla j Mistraust og
Efaseme/ vm Guðs Naad/ so sem það
gieck til fyrer Cain/ Saul/ Juda/ og oð
rum þuilijkum/ Helldur að Meñ skule
þar með/ þess betur meðkieña/ margþiol
da siña Synda/ og hafa Christum þess
kiærara/ vegna hans margfalldrar For
þien

þienustu og Velgiørninga/ þar vm ſkr
ifar S. Paall/ 2. Cor. 7. Su Hrygd ſm̃
er Gudleg/ gioꝛer Jdran til Sæluhial
par/ h[illegible]rrar Meñ jdraſt ecke/ Og Chꝛ
iſtur ſeiger/ Matth. 5. Sæler eru and
lega Volader/ þuiad þeirra er Himna
rijke/ ſæler eru þeir ſem harma/ þui þeir
munu huggader verda/ Item/ Komed til
mijn aller ſem ervided/ og þunga erud
þiader/ eg vil endurnæra ydur/ Mat. 11

Huør er añar Partur Jdranareñar?

TVeñ/ med huorre ſlijkur eirn Jdr
ande madur/ af ſañarlegu Trwnadar tr
auſte/ ſetur alla ſijna Von/ tru z trauſt
til Guds Nadar og hans Myſkunar/
vonar og truer viſſelega/ ad Gud mune
forlaata og fyrergiefa honum/ allar hñs
Synder/ epter ſijnu Nadugu og Fødur
legu Fyrerheite/ fyrer fullkomlega For
þienuſtu/ eirka Medalgangarans Je
ſu Chriſti/ hier vm ſkal framar talad
verda/ j næſt epterfylgiande Capitula.

Er þad lijka vel og ſo vijſt og ſatt/ ad Gud
vilie taka ſoddan ſorgþullar og jdrande
Maññeſkiur til Nadar aptur?

Ja/ þui so vitnar hann sialfur þar um Ezech. 33. So sannarlega sem eg life/ hefe eg ecke Þocknan a Dauda hins O gudlega/ helldur ad hann snu sier fra sijn um Veige/ og meige lifa/ Og 1. Pet. 3. Drottinn hefur Þolenmæde vid oss/ j þui hann vill ecke nockur skule fortapast/ hel ldur ad aller skule snua sier til Jdrunar/ huert z er ap sialfum Christo ægiætlega utmælad j Epterlijkingunum Luc. 15. Um þann tapada Saud/ tijnda pening og fortapada Son/ og þær tuær þytre Epterlijkingar/ verda med soddan Ord um ælyktadar/ So mun þar Glede vera a Himnum/ yfer einum Syndugum sem Jdran giører/ meir enn yfer nyu og nyu tiju Riettlatum/ sem ecke þurfa Jferbot ar vid. Hier til þiena z so/ Davids Ma nassis/ Petri og annara þleire Epterdæ me/ huorier giort hafa Jdran/ og um snued sier/ þra þeirra villtum veige/ og vrdu tekner til Nadar aptur af Gude.

Med þui Gud tekur alla Jdrande Menn til Nadar aptur/ huørnenn kiemur þad þa til

ad

Gudlegur Lærdomur
ad aller þeir sem syrgia fyrer sijnar Synder/ so sem Cain/Saul/Judas og adrer slijk er/verda ecke teckner til Nadar?

Þar wt j hafa þr sialfer skulld/j þui þeir añad huort sijna sig/sem giørdu þe ir Jdran/sem Achab giørde/1.Reg.21. Edur forsoma Evangelij Predikun/ edur af Frijvilia og forsettu Rade/stan da a mote heilogum Anda/ edur og mi og vogunarsamlega/ draga vndan sij na Jdran og Vmvending/ Synnda vp pa Guds Nad og Myskunseme/ þar til þeir vm sijder/ af Guds Riettferdugum Dome/verda alldeiles ofurgiefner j þeir ra fordiarfada siñe/og forblindadet af Dioflenum.

Huad gott fylger þar epter/nær Madur giører saña Jdran/og snyr sier af Hi arta til Guds?

Fyrst fær Madur epter Vmvending z Yferboot/ allra siña Synda Fyrergiefn ing/ þui med þui Trweñ er sa hellsste Partur sañrar Jdrunar/ huor ad hond lar og medtekur Christum/med allre sin ne Nijdone/ þa tekur hun ad sier og til

eignar og so Syndana Fyrergiefning/ sem Esaias Spamadur hier vm vitnar segiande 55. Cap. Sa Ogudlege þor lāte sijna Vegu/ og sa sem illa giører/ sijnar Nuxaner/ og snwe sier til Drott ins/og han mun Myskuna sig yfer hn/ og til vors Guds/þui han mun vera mi og milldur og fyrergiepa. Og S. Pet ur seiger/ Act. 2. Snued ydur/og huor e einn lāte sig skijra/j Nafne Jesu Christ ti/til Syndana Fyrergiefningar.

Þar næst fylger og þar epter/ Afvend ing eilijfs Straffs/ edur og Milldgan þess Tijmanlega/ epter þui sem Gud he fur tilsagt/fyrer Spamanen Jeremiam 15. Cap. Eg kan snarlega ad tala a mote einu Folke/ og a mote einu Konga rijke/ad vpprycktia/ nidurbriota og fordi arpa þ/ En ef þ Folk vm snyr sier þra sijnu vonda/mote huoriu eg hefe talad/ þa skal mig og angra su Olucka/sem eg þeinkte ad giøra þui. Og vm Niniue Borgarmen Lesu vier/Jon. 3. Ad Gud sa þeirra Verk/ ad þeir snerū sier fra sijn um

um vonda Veige/ Og Gud ængrade þ vonda sem hañ hafde talad/ ad giora þeim/ og hañ giørde þad ecke.

3. Fylger þar epter sañа Jdran z vmvending/ storer Guds Velgiorningar j stadeñ þess forþienta straffs/ Þui so lof ar og til seiger Gud/ Zach. 8. Þad skal ske/ lijka sem þier af Juda Hwse/ og af Jsraels Hwse/ vorud ein Bolvan fyrer Heidingiunum/ so vil eg frelsa ydur/ og þier skulud verda ein Blessan.

Og ad sijdustu/ huar s̃ er riett Jdran þar finst og so ein ny Hlydne/ sem Gude er þeck og þægeleg/ so ad Riett Jdrande Madur ottast Gud Sonarlega/ elskar z ækallar hañ/ og kostgiæfer añars ad li fa Gudrækelega/ Þui so seiger Johañes Skijrare/ Luc. 3. So giore þier Averte sem Jdraneñ wtheimter. Og Christur seiger/ Matth. 7. So ber z huort Trie goodañ Avoxt/ gott Trie kañ ecke ad bera vondañ Avoxt. J sama mata S. Pall/ Eg kuñgiore bæde fyrer Gyding um og Heidingium/ ad þeir skylldu snua

 sier

fier/og huerfa aptur til Guds/og giøra
Verk fañrar Idranar.

XIX Cap. Vm Truna.

Huør er su rietta saña og Sælu hialplega Trw?

SV Saluhialplega trw/ er ecke einsømul Meining/ edur ad eins ad vita af Historiuñe z hana ad kuña/ Edur og so ad ma dur einfalldlega sambycke/ þad sem er jñebunded j Spamañanna/ Gudspiall amañanna og Postulaña Bookum/ z Almeñelega medkieñe/ ad þad se allt satt/ Helldur er hun og so huørs Christens Mans vijst þast og lifande Trw nadar traust/ sem verdur vpptendrad j vorum Hiørtum/ af heilags Anda Krafte/ fyrer Lærdom heilags Evangelij/ og þaug haverdugu Sacramenta/ med huørre vier høndlũ z til vor tokũ Guds hæleyt Fyrerheit/ vm hãs storu Nad z Giæsku/ sem er giefeñ j Jesu Christo/

og eignum oss alla hans Nꝫdne/ ꝛ Forþienustu/ og trwum ad Gud mune fyrer Christi skulld/ alleinasta fyrergiefa oss vorar Synder/ taka oss til Nꝫdar/ ꝛ gi'ra oss Erfingia eilijfs Lijfs.

Huar med bevijsar þu/ ad ein riett og sønn Trw/ sie ecke ad eins folgen þar wti/ ad Men vite Historiuna/ helldur ad hun sie og so stadfast Trwnadar traust?

So stendr þ skrifad j Pist. til Ebr. 11. Trwen er orugt traust þra hluta s̃ mad ur vonar/ ꝛ efar ecke vm þ han̄ sier ecke. Þetta mein'r H. Ritning/ so opt s̃ þ'r stendur skrifad vm Trwna/ ad vier þ hana hofum Frid hia Gude/ Rom. 5. Ad vi er hofum fyrer hana Diorfung og tilgang/ j trauste til Guds/ Eph. 3. Ad hun hreinse Hiortun/ og giore oss vissa vppa þad eilijfa Lijf/ Act. 15. En̄ einsomul Kyn̄ing Christi Historiu/ kan̄ ecke ad færa nockud med sier af ollu þessu. An̄ars skylldu ꝛ so þeir Oguðlegu/ Ja/ Dioflarner sialfer (vm huoria Christur og Jacobus vitna/ ad þeir true eirnen̄/ Matth. 7. Jac. 2. Hafa

Frid

Frid vid Gud/ hreina Samvisku/ og ei lisa Saluhialp/ Lijka so/ pa Christur straffade sijna Læresueina/ syrer peirra veyku trw/ og lijted Trunadar Traust/ Matth. 8. Kan pad onguan eingin ad skiliast/ vm petta einsamla Vitned og sampycke/ Helldur er pad sagt vm pa li sande Trw/ z stadfast Trwnadartraust sem peir skylldu hasa a Christo. Sier dellis bevijsast petta miog liostega/ as Abrahams Epterdæme/ vm huorn Po stulen Pall skrisar/ Rom. 4. Abrahā trwde/ vppa von/ par sem einkis var ad vona/ so ad han skyllde verda Fader ma rgra Pioda/ epter pui sem skrifad er j Gen. 15. So skal pitt Sæde vera. Og han sem ecke vard veykur j Trwnne/ a leit ecke sin eigen Lijkama/ sem po var nærre daudur/ med pui han var nær hu ndrad Ara gamall/ og ecke Saru daud an Lijkama/ Suo efadest han ecke vm Guds Fyrerheit/ syrer Vantrw/ hellld ur vard han styrkuare j Trwnne/og gas Gude Dyrdena/ z var sullkomlega viss par

þar vppa/ Ad þui sem Gud hefde lofz ad/ þad være haṅ og Mattugur til ad giøra/ huar fyrer/ þad var honum reikn ad til Riettlætis/ Eṅ þad er ecke skrifad fyrer hans skulld alleina/ ad þad sie hon um tilreiknad/ helldur og fyrer vora sku lld/ huøriṁ þad skal tilreiknast/ vier sṁ trwum a þaṅ/ sem vppvakte Drottiṅ vo rn Jesum af Dauda/ huør ed var wtgie feṅ/ fyrer vorar Synder/ og er vppriseṅ oss til Riettlætis.

Skal og trweṅ vera viss z stadføst?

Trweṅ skal alltijd vera vist og fast tr wnadartraust/ þui þad er Trwareṅar rietta audkieṅe og merke/ ad hun ecke ef ast edur skeikar /Rom. 4. Þess vegna se igest þad vera af Truṅe/ ad þad kuṅe ad vera epter Nadeṅe/ suo Fyrerheited sie stadfast/ Item/ Rom. 5. Eg er viss þar vppa/ ad huørke Daude nie Lijf/ Ecke Einglar/ edur Høfdings Domar/ ecke Magtar velide/ eige þad nælæga/ nie þad epterkomande/ eige Hæd nie Dypt/ ei helldur nockur aṅur Skiepna/ kaṅ ad

skilia

skilia oss vid þa elsku Guds/ sem er j Chri risto Jesu vorum Herra. J sama mata seiger Johañes 1. Cap. 3. Vier vitum ad vier erum komner fra Daudanum til Lijfsins/ Item/ Jacob. 1. Sa sem er efasamur/ er lijka sem Siavar bylgia/ sem hrærest/ og drifeñ verdur af Vedre/ þui sa Madur hyge ecke/ hañ mune faa nockud af Drottne.

Eñ er þad ecke stor Dyrþska/ nær nockur he lldur sig yfer vtan alla Efaseme/ ad vera Guds Barn/ z Erfingia eilijfs Lijfs?

Ef ad su Trw og traust/ sem vier hefdum j soddan mata/ stæde a vorre ei giñ Forþienustu og Verdugleika godra Verka/ þa være þad vijst boluud ofdirfþ ska z oftraust/ eñ m z þui hū hefur eirn stadfastañ z oraskanlegañ Grundvøll/ a huïū hū er bygd/ þa kañ þ j ønguā mata/ ad vera nockurt oftraust/ Ja/ þess vissara skrøugra z stadfastara/ s eirnrar Mañeskiu traust og Trw er/ þess fram ar þocknast hun Gude/ þui hun hroosar og prijsar Guds Godgirne/ og hñs nad

og

og Myſkun lmngtum meir og framar/ eñ Efaſemeñ/ huør Gud vænet oſañen dum/ ſo mykeð ſ i heñar Vallde ſtendr.

Hier aß mætte eg noꝛkuð nær alyckra/að ein veyk Trw/ſie Efaſeme/og þar þyrcr ecke Gude þægeleg?

Það er ſtor Miſmunur/ a mille veyk rar Trwar/ z Ogudlegrar Efaſemdar þui nær Maður efar ſo vm Guds Nmð að hañ alldeilis eckert alijtur hans loꝼ aner og Fyrerheit/ og vill ecke helldur ſtanda a mote ſoddan efaſeme/ fyrer H. Anda Hialp og Hiaſtoð/ þa er það eing iñ Trw/ eñ lijka ſem eirn Vatnsdrope/ er ecke ſijður Vatn/ eñ Stor mykell aꝼ Vatne/ ſo er ſu veyka Trw/ onguu ſijð ur j ſialfu ſier Trw/ þui hun tilreiknar ſier og til ſijn tekur/ lijka ſuo vel Chriſti Hlydne og Forþieniſtu/ ſem ſu ſterka Trw giører/ og Gud vill ecke j nockrum mata forſmaa eður fyrerlijta þa veyku Trw/ helldur ſtyrkia hana/ auka og eꝼ la/ Eſa. 42.

Huør er ſa rietre Grundvøllur/ a huørium Trwañ ſkal vera bygð og ſtaðfeſt?

Guds Ord/ j huoriu þraṁ fyrer oſſ ve
rda ſett/ adſkilianleg Fyrerheit/ og ſier
deilis ſialfur Chriſtur/ vppa huorn ſu
Sæluhialplega trw/ ſkal alleinaſta ſig
reida/ huort og oſſ verdur opt ſtadfeſt
med Gudlegum Eydum//þui ſo er ſkrif
ad/ Ezech. 33. So ſañarlega ſem eg li
fe ſeiger Drottiñ/ hefe eg ecke þocknan
a Dauda þeſſ Ogudlega/ helldur ad hñ
ſnwe ſier fra ſijnum Veige/og liþe/ Og
j Piſtlenum/ Ebr. 6. Meñ ſueria vid
þañ ſem ædre er eñ þeir/ og ſa Eidur gi
erer enda a allre Þrætu/Eñ þa Gud vi
llde yfergnæfanlegá audſyna Erþingiañ
fyrerheiteſinar/ ad ſitt Raad være ei oſkiod
ugt/ hefur hañ þar til Eid a lagt/ vp
pa þad vier hefdum orugt trauſt/ſo ſm
eitt megtugt Akkiere vorrar Sælar.
Huar af kiemur Trwañ?
Eingeñ Madur kañ af ſialfum ſier/
edur af ſijnum eigeñ mætte/ad fa Trw
na/ þui hun er ecke Mañſins verk/ helld
ur ſierdeilis Guds Gaþa/ huoria hann
þyrer Heilags Anda Krapt/ verkar
j maña

j Mañaña Niørtũ z Bilia/ þui ſo voll ar Christur/ Joh. 6. Eingiñ kañ ad ko ma til mĩn(fyrer trwna) vtañ Fadereñ ſem mig wtſende/ ſæe dreiged hñ/ Jtm/ Phil. 1. Petta er Guds Verk/ ad þier ſkulud trua a þañ/ ſem hñ wtſende/ Og Paulus ſeiger/ þad er ydur giefed pyrer Christi ſkulld/ ad þier ecke alleinaſta trw ed a hañ/ helldur z lĩded fyrer hans ſku lld/ 2. Teſſ. 3. Jtem/ Trweñ er ecke all ra/ Eñ Drottiñ er trwpaſtur/ ſem ydur mun ſtyrkia og bevara/ fra þui vonda/ þar fyrer hafa Poſtularner z adrer/ Gi rnſt af Christo/ ad hañ ſkyllde auka og ſtĩrkia þeirra veyka Tru/ Marc. 9. Luc. 17. Þui ſa ſem kañ ad auka truna/ hañ kañ ad giefa hana.

Eñ huørneñ verdur Trweñ giefeñ?

Vemulega verdur ecke Trweñ giefiñ nockrum mañe mn Medals/ þar fyrer ſkal Madur ecke ſitia j Norne edur ſko te/ og huxa ad blĩfa þar/ þangad til ad Trweñ verdur giefeñ. Eñ Gud hefur hier tilſkickad ſierdeilis Medøl/ fyrer hu

 ør

at Heilagur Ande vill planta/ auka og bevara Trwna j Manneskiunne/ sem er Guds Ords Heyrn/ og þang hæveidu gu Sacramenta/ z þeirra Tijdkan/ vm huørt þessar epterfylgiande Mælegrei ner og Dæme hlioода/ Rom. 10. So er Trwenn af Heyrnenne/ af Guds Orde he yrnenn/ hafe þier medtekid Andann af løg malsins Verkum/ edur af Trwarennar Heyrn? J Gudspiallenu/ Luc. 24. seig ia þeir tueir sem geingu til Emaus. Vr ann ecke Hiartad j ockur/ þa hann talade vid ockur a Veigenum/ og opnade fyrer ockur Ritningarnar/ Act. 2. Talar S. Petur so/ Snwed ydur/ og huer aþ ydur lâte sig skijra/ j Nafne Jesu Christi/ til Syndanna Fyrergiefningar/ og so mu nud þier fa Heilags Anda giøf/ Og Act. 10. Þa Petur enn nu talade þesse Ord/ fiell heilagur Ande yfer alla þa s Orded heyrdu.

Vill þa Gud verka Trwna j øllum Mønn um/ edur ad eins j nockrum þeirra?

Med þui Gud hefur med sijnum dijrru

Eyde

Eyde ſkadpeſt/ ad hañ hafe ei Þocknan
a Dauda Syndugs Mans/ helldur ad
hñ ſier ſnue z life/ Eze. 33. z þ er hñs al
varleg Meining/ ad hañ vill ei ad nock
rer Meñ ſkule tapaſt/ helldur ad aller
ſkule ſnwa ſier z komaſt til Sañleikſins
Vidurkieñingar/ 1. Tim. 2. Og Chriſt
ur kallaſt Frelſare allra mañа/ 1. Tim.
4. So fylger þad og endelega epter/ ad
Gud vill aller meñ ſkule trua/ þar ꝑyr
er hegþur hañ læted tilbiooda øllum Hei
menum/ ſijns Ords Predikun og ad þeir
ſkule trua/ Matth. 28. So er og Heila
gur Ande til reidu/ fyrer Orded og Sac
ramenteñ/ ad verka Truna j øllum/ ſuo
ꝑramt ſem þeir vilia añars med tilbære
legre Koſtgiæꝑne/ heyra þad og medta
ka/ Þar vm vitnar Paulus/ Act. 17.
Gud bijdur nu øllum Møñum/ huar he
llſt z þr eru/ ad giøra Yꝑerbot/ þui hñ
hefur ſett eirn Dag a huorium hañ vill
dæma Jardarkringluna med Riettvijſe/
fyrer eirn Mañ/ ꝑyrer huørn hañ haꝑ
de ætlet ſier/ tru ad veita øllum/ epter þ
 hañ

hñ hafde vppvaked hañ af Dauda.

Huør Ordsøk er þar til/ ad aller Meñ ødlast ecke Trwna?

Gud hefur øngua skulld þar vti/ þui þad er hans alvarlegur Vilie/ ad Meñ skule heyra Orded/ fyrer huort Trwiñ verdur giefeñ/ tijdka þaug heilógu Sacramenta/ og ecke aþ Prioskú/ standa j mote heilógum Anda/ sem er reidubweñ til ad verka Trwna/ eñ Meñ vallda þui sialfer/ þui þar eru Marger slijker/ sem huorke vilia heyra Orded/ nie brwka þa ug heilógu Sacramenta. Nockrer heyra vel Orded/ eñ láta þad ganga j gieg num eitt Eyrad/ og wt vm añad. Nockrer eru vápder j Villum/ huøriar þeir ecke vilia aþleggia/ þo ad beviſſad ver de aþ Guds Orde/ ad þad sie Villa og einskis verdt/ sem þeir fara med. Nockred eru saurgader med Syndum/ mote þeirra eigenn Samviſkum/ og hafa þo samt girnd til þeirra/ so ad heilagt Ande kañ ecke sliijkrar Ordsakar vegna/ ad verka Truna j þeim. Eñ nockrer nær

þeir hafa medteked Orded/ z odlast Trwna/ þa leida þeir heñe ei ad bera nock urn Avøxt/ helldur spilla heñe med op myklle Ahiggiu/ fyrer tijmanlegre Næringu/ og allskonar vondum girndum/ Huørt Christur hefur sialfur wtlagt/ j sijnum Epterlijkingum/ Matth. 22. Vm þa Gieste sem bodner voru til Brwdkaupsins/ og til þeirrar myklu Kuøldmaltijdar/ Luc. 14. Vm þad adskilian lega Akurlende/ j huørt Sædenu var kastad/ Luc. 8. J þui ad nockud piell vt an hia Veigenum. Nockud a Steina/ og nockud j grytta Jørd/ og nockud med al Þyrna.

Huørneñ og huar þyrer styrkest Trwcñ og hellst vid magt?

Fyrst fyrer heilags Anda Krapt/ þui sa sem giefur Trwna/ hñ kañ og ad auka hana/ og heñe vid Magt ad hallda/ þui seiger S. Pall/ 2. Cor. 1. Gud er sa sem stadfester oss med ydur j Christo Jesu/ og hefur smurt oss/ og jñsiglad/ og gi efed Pant Andans j vor Hiørtu. Og

1. Pet. 5. ſtendur/Gud allrar Nadar/
ſem kallade oſſ til ſiñar eilijfrar Dyrdar
j Chriſto Jeſu/ hañ mun fullkomlega
tilreida/ ſtyrkia og ſtadfeſta ydur/ ſem
lijded vm eitn lijteñ tijma. 2. Fyrer Gu
ds Ord/ ſem er þad Medal/ pyrer huørt
Heilagur Ande verkar Trwnaſ þar vm
vitnar David/Pſalm.118. Þar hañ ſo
ſeiger/ heþde þitt Løgmaal ecke ved mijn
ſtor Lyſting/þa hefde eg fareſt j minne
Eymd. 3 So verdur og Trweñ aukiñ
og heñe vid Magt hallded/fyrer rietta
Tijdkun þeirra heiløgu Sacramenta/
þui þaug eru fierdeilis jñſett til Trwar
ſtyrkingar. Þar þ ſeiger Chriſtur j ſiñ
N. Kuølldmaaltijd" Jñſetningu/ giøred
þ/ z ct. Luc. 24. Og Paulus ſkrifar/
Abraham medtok Vmſkurnareñar Te
ikn/til Jñbyrdis Riettlætis/ſem er j Tr
uñe/ Rom. 4. 4. Hier fyrer vtañ ver
dur eirniñ Trweñ aukeñ/ med Dagleg
re og Hiartnæmre Bæn til Guds/ ſem
vier kuñum ad leſa vm Fødur þeſſ Maal
lauſa/ Ad þa Chriſtur ſpurde hañ ad/
huørt

huort han̄ tryde/ þa sagde Barnsins pa der grætande/ eg trwe Drottin̄/ en̄ hial padu minne Wantrw/ Mar.9. Og vm Christi Postula/ lesum vier/ ad þeir so gdu/ Drottin̄ auk þu oss trwna. Luc.15. 5. Og ad sijdustu þa verdur Trwñe þar med vid Magt hallded/ nær Mad ur ecke Syndgar a mote sine Samvisku helldur lifer Christelega og Gudrækele ga/ Þar vm skrifar S. Paall/ Þetta Bo dord/ set eg þier min̄ Son Thimotee/ Idka þig j Spæ domunū/ ad þu beriest Gooda Barattu/ og hijhallder Trwñe/ og Godre Samvisku/ 1.Tim.1.

Er þad nog/ nær eirn seigest hafa Trwna?

Nei/ þad er ecke noog/ ad Madur hro se sier af Trwñe med storum Ordum/ þui Christur hefur sagt sialfur/ Mat. 7. Þeir munu ei aller sem til mijn seig ia/ Drottin̄ Drottin̄/ jnganga j Himna rijke/ en̄ huar Trwen̄ er/ þa þeckest þ af hen̄ar Avoxtum/ huorier læta sig sia/ so vel a þeim trwudu sialfum/ s̄ eirnen̄ vid adra.

Huørier eru Avexter þeirrar ſǫnu Trwar?

Þeir hellſtu og ſterleguſtu eru þeſſer/ 1. Ad þeir ſem trua/eru viſſer þar vppa ad þeir eru Guds Børn/ og Erpingiar eilijfs Lijfs/ Joh.1. So marger ſem medtoku Chriſtum/ þeim hefur hn̄ giefid Magt/Guds Børnum ad verda/ þad er øllum þeim ſem trwa a hans Nafn.
2. Ad þeir hafa Frid/ og eina Goeda vvolega Samviſku/ Þar vm ſeiger Paulus/ Vier ſem erum Riettlætter af Tru ſie/ høfum Frid vid Gud/ fyrer vorn Neran Jeſum Chriſtum/ Rom.5.
3. Ad þeir riettrwudu/ dempa/ ſpekia/ Kroſſþeſta og deyda Vondar Girnder/ þui huørier ſem Chriſto tilheyra/ ſeiger Paulus/ þeir hafa Kroſſþeſt ſitt Hold med Girndum z tilhneigingum/ Gal.5.
4. Ad ſijduſtu vppvekur Trwen̄ j Manne/allſkonar Godverk/ vid Gud og vorn Naunga/ þui Trwen̄ verkar Kroptugle ga fyrer Kiærleikan̄/ Gal.5.

Kan̄ þa ſa Madur ſem Trwna hefur/ad miſſa hana aptur?

Ja/ þui ei po ad Gud vmbreyteſt ec ke/ſo myked ſem honum vid kiemur/ he lldur ſie og bliffe ſtodugur og trwfaſtur/ og vilie giarnañ/ ad vier ſkulum allt til Aꝼeloka ſtadfaſtlega hallda Trwñe/ ſem hañ einuſiñe heꝼur giefed oſſ/ huar ꝼyrer hñ heꝼur ſkickad adſkilianleg med ol/ ꝼyrer huer vier ſkulum ſtyrkia vora Trw/ þa kañ þad liſka vel ad ſkie/ ad hñ miſſeſt/ añadhuort af Villulærdome/ ſm ſtriđer mote Trwareñar rietum Grund velle/ edur og miſſeſt og tapeſt/ af Ogud legum og Jdrunarlauſum Lifnade/ huo rt vier kuñum berlega ad beviſſa/ med epterfylgiande Malsgreinum og Dæm um. Sumer trwa vm ſtundarſaker ſeig er Chriſtur/ og a Freiſtingar tijmanum falla þeir ꝼra/ Luc. 8. Paulus ſeiger/ Rom. 8. Ef þier lifed epter Holldenu/ munu þier deya. Jtem/ Rom. 11. Þeir eru aꝼbrotner/ fyrer Vantrw/ ſia Guds ſtrænga Rietlæte/ mote þeim ſem eru ꝼallner/ Og 1. Cor. 10. ſeiger Paal/ Hu ſ þykeſt ſtanda/ ſiae hñ til hñ falle ecke

Item/ Vier aminnum ydur sem medhial para/ ad Þr skulud ecke medtaka Guds Naad til forgiefens/ 2.Cor.6. So hefur og Saul med siñe Ohlydne/ 1.Sam. 15. David med Hordoome og Morde/ 2.Sam.11. Petur Postule/ med afneytan Herrans Christi mist trwna/ Matth. 26. Þui huørium sem hellst Þørf giorest/ ad nyu Yferboot ad giøra (so sem þad skiede fyrer David z Petre) þa er þar ecke framar Guds Naad/ Nei lagur Ande edur Trweñ epter/ helldur er hun mist og tøpud.

XX Cap.

Vm Mañsins Riettlæting fyrer Gude.

Nær ein Syndug Mañeskia hefur giört Jdran og Yferboot/ þad er af Løgmælsins predikun/ medkient sijnar Synder/ og tru er þui heilaga Evangelio/ Huad fylg er þa epter?

Sodd

Oddañ Mañeskia/ sem so er tilbweñ/ og bliifur þar vid/ er þyrer Guds Auglite og Domstool/ Riettlæt giord.

Huad skilur þu og meinar med þessu Orde/ Ad RJETTlæta.

Ad Riettlæta/ kallast añars/ ad seigia eirn frijañ fyrer Akiæru/ og Fordæming/ sem honum var tilbweñ. Nuor sem seiger eirn Ogudlegañ (seiger Salomon Prover. 17.) Ad hafa Riett/ og fordæmer þañ Riettlæta/ þeir eru bæder Suivirding fyrer Drottne. Og Esa. 5. Vei þm ſ seigia hiñ Ogudlega ad hafa Riett/ þ Giegiafa Saker/ og vm snua Riette þeirra Riettvijsu/ Eñ j þessum Lærdome/ kallast þetta Ord (Ad RJettlæta) ad tilreikna ecke Syndugre Mañeskiu/ sem trwer a Christum/ hefiar Synder/ helldur ad afleysa hana af siinu syndum/ seigia hana frija z kuitta/ fra Syndareñar eilijfu Straffe/ og halld a hana ad vera Riettferduga/ Rom. 3. 4.

Þarf ecke ein Syndug Mañeskia nockurs Rettlætis vid/ til siñar Riettlætingar?

Visselega verdur þar ad framfæraſt/ fyrer Guds Domſtol/ Slÿkt Riettlæte fyrer huort Gud vill Riettlæta þañ Synduga z Ogudlega/ þui hñ talar ſialfur Prover. 17. Ad huor ſē̄ ſeiger Ogudlegañ hafa riett/ ſie pyrer Drottne ein ſui virding.

Huørſu marger Partar z Punctar verda ad koma til ſamans/ og eru Naudſynleg er til Mañſins Riettlætingar?

Þriſr ſterdeilis/ 1. Guds Nad/ 3. Christi Hlÿdne og Forþienuſta/ 3. Ein ſtødug Trw og ſtadfoſt a Christum.

Huad ſkilur þu j þeſſum ſtad/ pyrer þad Ord korn/ GVds NAD?

Nær Meñ j þeſſum Lærdome/ vm mañſins Riettlæting/ tÿdka þetta Ord/ GVds Nad/ þa er þad vÿſt og ſatt/ ad þar ſkilſt ecke pyrer nockur Gæfa/ ſem oſſ er jñplantud og giefeñ/ helldur er þ og kallaſt ſkiær Guds Nad og Myſkuñſeme/ oſeigianlegur Kiærleike og Mañgiæſka vid Meñena af huorre hañ vill aumka ſig yfer oſſ auma Syndara/ z af Kiærleika/ taka oſſ til Nadar/ huad þu

ert

erl er a mote vorre eigeñ Forþienustu/ Ʒ
vier skulum fa ad heyra/ af epterfylgian
de Maalsgreinum. Christur seiger/ Io
hañ. 3. So elskade Gud Heimeñ/ ad hñ
gaf wt siñ eingieteñ Son/ so ad aller þr
sem a hañ trwa pyrerfarest ecke/ helld
ur hafe eilijft Lijf/ Og Paulus/ Rom. 3
Vier verdū Riettlater giorder giefens
af Naad/ sem er j Christo Jesu. Item/
Rom. 11. Eñ fyrst þad er af Naadeñe/
skied/ þa er þad ecke meir af Verkunum
añars være Naadeñ ecke Naad/ eñ sie þ
af Verkunum/ þa er þ ecke meir Naad/
Og Eph. 2. Gud sem er rijkur af Myſ
kunseme/ fyrer siñ mykla Kiærleika/ m̃
huorium hañ elskade oss/ þa vier vorum
dauder j Syndunum/ þa giørde hañ oss
lifande hia Christo/ þui af Naadeñe erū
vier hialpleger ordner/ og hañ vpprest
te oss/ og sette oss med honum/ j þad Hi
mneska j Christo Jesu/ vppa þad hann
villde kuñugañ giora a eptekomande ti
mum/ yferþliotanlegañ Rijkdom sinnar
Naadar og Godgirne/ yfer oss j Christo
Jesu

Jesú/ þui þier erud hólpner ordner aþ Nœdeñe fyrer Trwna/og þad ei af sial sum ydur/ Guds Gæfa er þad/ ecke aþ Verkunum/ so eingeñ hrvose ser/ Item Tit. 3. Guds vors Frelsara Godgirne z Elska til Mañkynsins openberadest/ ecke vegna Riettlætis verkaña/ z vier hofdum giort/ helldur epter siñe Myskunseme/ giorde hañ oss Sæluhólpna. Og 1. Joh. 4. stendr skrifad/ Þar wti er Kiærleikuriñ/ ecke ad vier hofum elskad Gud/ helldur ad hañ heþur elskad oss/ z wtsendt siñ Son til Forlijkunar pyrer vorar Synder.

So heyre eg vel/ ad vor Riettlæting sie all einasta bygd/ vppa Guds skiæra Nad og Myskunseme?

Suo myked sem oss vidvijkur/ þa er vor Riettlæting eckert annad enn ein somul Nad/ þui Gud siñur alldeilis eckert j oss edur med oss/ fyrer huort hann kunne ad þyrergiepa oss Synd ernar/ og taka oss til Nædar/ eñ huad Christo kiemur vid/ þa fœum vier slijka Nad

Nærd fyrer hans Forþienustu og fullna
dar giord/ þui hañ hefur þar med forþi
enad og aþrekad oss Sæluhialp hia
Gude.

Huad gigrest þørþ a Christi Forþienustu
til vorrar Riettlætingar?

Christi Forþienustu þarf vid/ suo ad
Guds oendanlegu Riettlæte verde Full
nægia giord/ þui Gud er ecke alleinasta
nadugur og Myskunsamur/ helldur og
eirnen Riettlatur/ Ja/ Riettlæted sialft
Nu epter þui ad vier med vorum Synd
um hofdum broted og giort/ a mote Gu
ds oendanlegu Riettlæte/ sm alldrei kañ
ad vmskiptast/ og hvors vegna hañ ept
er sijnu Riettlætis Dome/ kañ j ønguañ
mata ad læta Syndena ostraffada.
Mañkyned kuñe ei helldur ad megna ad
wt standa soddan Dom og Straff/ þa
kuñe þad med ønguu mote ad skie/ ad au
mer synduger Meñ yrde forlijkter/ vtan
Guds Riettlæte/ hefde adur øyrre Full
nægia vered giord/ huort ecke kunne ad
skie fyrer nockud añad Medal a Himnū
ed

eda Jordu/ vtan alleinasta fyrer þetta/ ad Guds eilijfur Sonur skyllde verda Madur/ og stilla sijns Fodurs Reide/ suo ad hañ kyñe þar epter ad audsyna Nad og Myskunseme.

Huad er Christi Forþienusta?

Oll hans Hlijdne sem hañ hefur synt sijnum Fodur allt til Dauda/ Ja/ allt til Krossins Dauda/ med huorre hann hefur aprekad oss og wtvegad/ Riettlæt ed/ og eilijfa Sæluhialp/ og sama hñs Hlijdne er ecke ad eins j þui hñs Verke falleñ og poolgeñ/ ad hañ gaf sig vnder Lögmæled/ og fullnægiu giorde þui/ og þad vppfyllte/ helldur og eirneñ er hun þar jñe falleñ/ ad hañ leid og pijndest fy rer oss/ og so sem hiñ allra helgaste/ vard Bölvan vorra vegna/ Gal. 3. Og wt tok allt þad strapp/ sem vier med vorum Syndum hofdum forþienad/ huort vier og medkieñum j Greinum vorrar Chri stelegrar Trwar.

Bevijsa þu af Heilagre Skript/ ad þesse Christi Hlijdne sie vort Riettlæte?

Suo

So skrifar S. Pall/Rom. 5. Lijka sem Fordæmingeñ er komiñ pyrer eins Mañs Synd yfer alla Meñ/ So er og Komed fyrer eins Mans Riettlæte/ Lijps Riettlæte/ yfer alla Meñ/ þuiad lijka sem pyrer eins Mans Ohlijdne/ eru marger synduger ordner/ So verda pyrer eins Mans Hlijdne marger Riettlæter/ Item/ Rom. 10. Gydingar þeckia ecke þad Riettlæte/ sem Guds er/ og leita vid vppa ad setia sijnar eigeñlegar Riettlætingar/ og eru so þui Riettlæte/ sem fyrer Gude duger ecke vndergiefner/ þuiad endet Logmalsins er Christur/ til Riettlætes/ øllum þm er a hañ trwa/ Rom. 4. Item/ Christur var pramselldur pyrer vorar Synder/ og pyrer vors Riettlætis saker vppvaktur/ 1. Cor. 1. Christus er oss ap Gude giepeñ til Vijsdoms/ Riettlætis/ Helgunar og Endurlausnar/ þar fyrer er þad og spmd vm hañ/ Jere. 23. Þad er hañs Nafn/ sem þeir munu kalla hañ/ Drottiñ sem er vor Riettlæting.

Eñ huørneñ kañ Christi Forþienusta og

Um Truarenar Articula Riettlæte (sem eins añarlegs) / ad verda vort?

Pad skiedur j þui / ad oss verdur eignad edur tilreiknad þetta hñs Riettlæte / þui lijka sem allar vorar Synder / og þeirra pijna og strapp er lagt honum a Hals / ad hañ skyllde betala fyrer þær / So verdur og þar a mote aptur / øll Christi Hlydne / Pijna / Daude og Riettlæte oss til reiknad / og huør sem trwer a Christum nijtur þess so fullkomlega / sem hañ sialfur hefde betalad fyrer sijnar Synder / þar um skrifar Esaias 53. Cap. Sañarlega bar hañ vort Krankdæme / z vorum Hrygdum hlood hañ vppa sig / Hañ er særdur fyrer vorar Synder / og Lemstradur fyrer vorar Misgiørder / Hegning iñ liggur a honum / vppa þad vier hefdum Frideñ / og fyrer hans Benjar / erum vier Heilbrygder ordner. Og Paulus seiger / 2. Cor. 5. Pañ sem af øngre Synd visse / giørde Gud ad Synd fyrer oss / so ad vier verdum j honum / pad Riettlæte sem fyrer Gude gillder.

Huørt

Huørt er þad Medal/ pyrer huørt Christi Riettlæte/ verdur oss tilreiknad?

Trweñ a Jesum Christum/ er allein asta þad Medal/ pyrer huørt vier verdum hluttakande/ ecke alleinasta Christi Riettlætis/ helldur og so Guds Barna Utvalningar/ Nadar og Blessunar/ ja allra Himneskra Giæda og Arpskiptis eilijfs Lijfs/ sem Christur med sijne Beisku Pijnu og Dauda/ hefur oss wtvegad og afrekad/ huørt klærlega bevijsad verdur/ med þessum epterfylgiande Mals greinum heilagrar Ritningar/ Christur seiger sialfur/ Joh. 3. So elskade Gud Heimeñ/ ad hañ wtgaf sijñ eingiet eñ Son/ vppa þad/ ad aller sem a hañ trwa/ fyrerfarest eige/ helldur hafe eilijft Lijf, Og Paul. Rom. 1. Guds Riettlæte openberast j Evangelio/ huørt ad kiemur wt af Trwñe j Trwna/ suo sem skrifad er/ Abac. 2. Sa Riettlæte mun af sijñe Trw lifa. Item/ Rom. 3. Þad Riettlæte/ sem fyrer Gude gillder/ Er þ Trwna a Jesum Christum komed til

allra og yfer alla þa sem trwa/ Item/ Rom. 5. Vier sem erum nu riettlaater fyrer trwna/ hofum Frid vid Gud fyrer Drottinn vorn Jesum Christum.

Huad Trwenn sie/ er alla reidu j næst fyrer farande Capitula/ længlamlega wtskyrt/ Hu ar fyrer vtheimtest Trwenn til Mannsins Riettlætingar?

Þessvegna/ ad Gude hefur so þocknast ad hann villde ecke giora Mannsins Sælu holpna/ fyrer vtan Medol/ enn hefur skickad og tilset Trwna/ sem eitt Verkfære/ med huoriu vier ad oss tokum/ og eignum oss Guds Naad og Christi riettlæte sem hann med sinne Hlydne/ hefur oss afrekad/ Þar fyrer er og suo sama Medal jnnebunded j Guds Fyrerheitum/ Þui so seiger Gud sialfur/ Ezech. 33. So satt orlega sem eg lyfe/ seiger Drottinn/ þa hefe eg ecke þocknan/ a Dauda hins Ogudlega helldr a þui ad sa Ogudlege snwe sier/ fra sijnum vondum Veige/ þad er/ giore Yferboot/ og true/ og meige lifa/ Og S. Paull/ 1 Tim. 2. skrifar/ Gud vill

vill ad aller meñ skule verda Samluhols ner/og komest til Sañleikans Vidurkie ñingar/2. Pet.2 Drottiñ hefyr Þolen mæde vid oss/ j þui hañ vill ecke ad nock ur skule fortapast/ helldur ad aller skule Yferboot giøra/ þad er/ medkieña sijnar Synder/og trwa a Christum.

Verdum vier þa þyrer Trwareñar skullo rettlæter/so sem þyrer eitt gott Verk?

Nei/ þui þad skal vera fullkomlegt verk/ fyrer huort vier verdum riettlæter giorder þyrer Gude/ Eñ nu er Trweñ eitt neñ lijka j þeim allra helgustu verk/og ofullkomiñ/og þo hun være fullkomiñ/ þa hefur þo Gud befalad hana/ og er ecke nockurt verk/ med huørtu vier kuñum ad forþiena nockud/ eñ huør og eirn er vorum Herra og Gude skylldugur vm Trwna/Og þo so være/ ad vier kyñum ad forþiena nockud med Trwñe/ so sem med einu goodu Verke/ þa være þad þo ecke vtañ Uppfylling þess fyrsta Bod ords/ huar blijfa sijdan hin oñur. Eñ vt er verdum riettlæter fyrer Trwna giørd

 er/

er/sem æliitur/medtekur og hondlar Je sum/med ollum siinum Velgiorningum Og liika sem þar þinst margur Hringur sem er hundrad Gillina verdur/ edur me ir/ ecke þess vegna/ ad þar sie suo myked Gull i honum/ helldur vegna þess kostu lega Gimsteins/ sem er jnsettur og smellt ur i þañ Hring/ So er Trweñ kostuleg fyrer Christi skulld/ sem hun hondlar og hefur ad hallda.

Eg hepe eñ nu giend til/nockud betur ad skilia/hugrneñ þad geingur til med soddan Riettlæting?

So geingur þad til/ epter þui ad Christur hefur kient i brioste um vora Eymd/og hefur hana vppa sig teked/ z full nadar Boot og Bitaling giort/ fyrer vorar Synder/ þa frambiidur hañ oss alla sina Forþienustu i Evangelio/ og ef vier trwum a hañ/ þa vill Gud vor Himneskur Fader æliita/ ecke þad vonda sem vier hofum giort/ helldur þad gooda sm̃ Christur hefur lided og giort fyrer oss/ z ecke tilreikna oss vorar Synder/ hellldur

i stad

j stadeñ þeirra/ giefa oss og skeinkia Chriſti fullkomlega Hlijdne/ og fyrer hans skulld/ feigia oss lauja/ frija z kuitta fra Synndeñe/ Lögmalenu/ Dauda Dioſle og Heluijte/ ecke ødruvijſe eñ vier ſialþer hefdum jont ſodcañ Hlijdne/ Lijka ſem eirn kyñe ad vera nockud ſkylldugur/ og hefde ecke ad betala med/ eñ eirn añar villde betala þ hañ/ þa bære þeim ſ ſkylldugur var ad minſta koſte/ ad vidurkienna og medtaka ſoddañ Velgiørning m Þacklæte/ So hefur og Chriſtur betalad fyrer oss/ og vill hafa/ ad vier ſama hans Velgiørning/ ſkulum med Trune medtaka/ og oss eigna.

Verdum vier þa alleinaſta fyrer Trwna Riettlæter?

Ja/ alleinaſta fyrer Trwna.

Hvørnen kantu ſlijkt ad beviſa?

So ſkrifar S. Pall/ Rom. 3. Vier verdum riettlæter æn Verdſkulldunar/ af hans Naad/ fyrer þa Endurlauſn/ ſ ordeñ er j Chriſto Jeſu/ hvørn Gud ſkickade til Forlijkunar Mans fyrer Trwna j

na j hans Bloode/ Item/ Rom. 4. Ad hann sie riettlætur/ og giøre þann riettlætann sem trwer a Jesum Christum/ Suo hølldum vier nu ꝥyrer vijst/ ad Madur inn verde riettlætur æn Løgmalsins verka ꝥyrer Trwna/ Item Gal. 2. Þeim sem ecke fæst vid Verkinn/ enn trwer a þann sem riettlæter rannglætann/ þeim verdur hans trw reiknud til Riettlætis/ Item/ Gal. 2. Epter þui vier vitum/ ad Madur inn verdur ecke Riettlætur fyrer Løgmalsins Verk/ helldur fyrer Trwna a Jesum Christum/ so trwum vier og einnenn a Jesum Christum/ vppa þad/ vier verdum riettlæter fyrer Trwna a hann/ og ecke fyrer Verkinn Løgmalsins/ þui ad fyrer Verkenn Løgmalsins verdur eck ert Holld riettꝥerdugt/ Item/ Eph. 2. Þier erud hialpleger ordner af Naaden ne fyrer trwna/ og þad ecke af ydur/ Gudz Gafa er þad/ eige af Verkunum/ so ad einginn hroose sier.

Huad skal Madur hier af læra ad merkia?

Þad

Pad skal Madur kostgiæfelega gau ngiæfa/ ad so opt sem Trwen og Log malsins verk verda sett huort a mote od ru j þessum Lærdome/ vm Mansins Ri ettlæting/ so ad Riettlæted verdur Trw ne tilreiknad/ og ecke goodum Verkum/ So opt verdur pad og lioslega giefed til kyñingar/ Ad vier verdum alleinasta ho lpner fyrer Trwna/ og ecke jafnframt med goodum Verkum/ Nu verdur Trw eñ og Godverken sett huort a mote od ru/ j ollum ædurnefndum Malsgrein um/ j huortum Riettlæted verdur Trwn ne tilreiknad/ og godum Verkum frasa gt og numed/ Par fyrer ma pad endele ga eftersylgia/ ad vier verdum alleinas ta riettlater og Saluhólpner giørder fyrer Trwna/ Þui ef eg segda vm eitn/ hñ kom hingad fyrer vtan Selskap/ pa være pad so myked/ sem eg hefde sagt/ hañ kom hingad alleina/ og pad kuña z so þr allra einfolldustu audveldlega ad skilia og vnder standa.

Huersu mørg eru pau Sæluhialpar medøl?

iñ Sierdeilis/ 1. Fyrst Christi Forþi
enusta/ fyrer huorta hañ hefur afrekad
oss riettlæte og Sæluhialp. 2. Guds
Ord og þaug hæverdugu Sacramenta
fyrer huor allt þetta verdur oss tilbodeð z
stadfest. 3. Trweñ/ suo sem pad Verk
fære/ med huorre vier tökum til vor og
eignum oss Christi þorþienustu/ og verd
um so Sæluholpner.

So kuñum vier þa ecke Riettlater ad ver
da fyrer vor Godverk?

Nei onguañeigiñ/ þui oll heilog Sk
rift kieñer oss ad þar sie ongrar Sælu
hialpar ad vænta/ af goodum Verkum/
helldur ad vier verdum riettlæter giørd
er af skiærre Nad/ alleinasta þ Christi
Forþienustu af Trwñe/ fyrer huoria vo
rar Synder verda oss fyrergiefnar/ og
Christi Riettlæte verdur oss aptur eign
ad/ añars skylldum vier hroosa oss/ og ku
ña alldrei ad vera vísser vm Guds nad
og allt Christi Medalgangara Embæ
tte/ skyllde verda afneytad. Þar fyrer ku
kum vier onguaneigeñ ad verda Riett
læter

læter og Smaluholpner giorder ap good um Verkum.

Kuña Mañ og so ad bevijsa þetta med dæmum aþ H. Ritningu?

Jaa/ nockur vil eg framsetia/ Pad er skrifad vm Abraham/ Gen. 15. Ad eñ po hñ være hlijdeñ/ frodugur stadfastur Gudhræddur/ Giafmilldur & Frid same lijka vel kuñe hañ ecke ad hrosa sier pyr er Gude/ ap øllu þessu/ helldur vard hñ holpeñ fyrer trwna/ sm vard reiknud hō num til Riettlætis/ Og S. Paall alyktar/ Rom. 14. Ad vier hliotum j sama mata ad verda Smaluholpner/ alleina sta pyrer trwna. Luc. 22. Lesum vier/ ad sa Spillvirke sem vpp var festur med Christo/ medkiende ad hañ med sijnum Stallbrodur lide med riettu/ pyrer pad ad þeir med þeirra Verkum hofdu porskulldad/ Eñ med þui hañ trwde a Christum/ þa vard honum af nad/ heited Paradijsar visit. S. Paall skrifar vm sig sialfañ. 1. Cor. 4. Eg er mier einskis med vitande/ eñ þar þ er eg þo ecke riettlæt

ut

ur/ Item/ Phil. 3. Eg hefe vered ollt appanlegur/ epter þui Riettlæte sem er j Logmalenu/ En huad mier Aviñing ur var/ þ hefe eg Christi vegna fyrer ska da reiknad/ þui eg helld alla Hlute ska da ad vera i hia yfergnæfanlegre Kyñ ing Jesu Christi/ miñs Drottins/ fyrer huors saker eg hefe alla Hlute skada re iknad/ og helld þa fyrer Dreck/ so ad eg fæe Christum j Aviñing/ og j honum fundeñ verde/ hafande ecke mitt riettlæ te wt af Logmalenu/ helldur þad sem fyrer trwna a Christum kiemur/ sem er þad riettlæte/ er af Gude Trwñe til reiknad verdur. Merkium hier gooder Christner/ huad S. Pall skeiter vm sitt verk/ huort hañ mz þau skule fram̃ fyrer Guds Domstol/ og vilie leita siñar Sa luhialpar af þm. Sierdeilis skrifar hañ z miog merkelega hier vm/ bæde Heidin gia og Gydinga dæme j soddañ mata/ Rom. 9. Heidingiarner (seiger hañ) sem ecke leitudu epter riettlætenu/ hafa riett læted hondlad/ eg tala vm þad riettlæte sem

sem wt af Trwñe kiemur/ Eñ Jsrael (þad eru Gydingar) sem leitade epter Logmalsins Riettlæte/ hefur ecke kom̃ eft til riettlætis Logmalsins/ Huar fyrer? Þui þeir hafa ecke leitad þess wt af trwñe/ helldur so sem wt af Logmalsins verkum/ Item/ Rom. 10. Gydingar þee kia ecke þad riettlæte sem Guds er/ og leita vid opp ad setia sijnar eigenlegar riettlætingar/ og eru so þui riettlæte sem fyrer Gude duger/ ecke vndergiefner þuiad ender Logmalsins er Christur/ til riettlætis ollum þeim er a hañ trwa/ Af þessum sannum Oꝛdum siaum vier liosslega/ ad vier af skiærre Nꝍd/ fyrer vtan nock ra vora eigeñ Forþienustu/ alleinasta ꝥ Christi Verdskulldan/ verdum af trwñe riettlater og Saluholpner.

Postuleñ Jacob seigér þo lyka vel so/ sæe þier þa ad madur verdur Riettlatur af Verkunum/ og ecke af Trwñe alleinasta
Jac. 2.

Fyrst skulum vier vita/ ad Jacobs Pistell er ecke soddañ Bok/ af huorre meñ kuñe

kuñe ad bevijsa Trwarennar Greinett/ þui þeir toku strax til j þeirre fyrstu Kyrkiu/ad efa vm sama Pistel/huar fra hñ være komiñ/þar næst meiga Meñ sia af øllum þeim Capitula/ad Jacob talar þar ecke vm þad riettlæte sem gillder fyrer Gude/þui añars skylldi hañ vera a mote S. Paale/helldur talar hañ alleina vm Trwareñar Avexte/ ad þeir mættu siaast a medal Mañaña/Þar fyrer seiger hñ/Jac. 1. Sijn mier þijna tru sÿdañ giefur hann sialfur ad skilia/ ad Godverkeñ sieu ecke Trwareñar Saal z Lijf/helldur alleinasta trwareñar Avexter/Þar fyrer/so sem Avoxturiñ kañ ecke ad giøra eitt Trie gott edur fullkomed(þui være tried ecke gott ædur/ þa kyñe þad ecke ad bera goodañ Avøxt)slijka so kuña ecke Godverkeñ ad giøra truna fullkomna/Þui þau eru alleinasta eitt wtvortis teikñ og merke/ aþ huoriu Meñ kuña ad merkia huort Trie sem er af goodu tæge og tegund/z huort Trie sem er af vondu tæge og Tegund.

En huørnenn skal eg þad skilia/ad S. Pall seiger/1. Cor. 13. Po eg hefde alla trw/ so ad eg kyñe Fiøllin wr stad ad færa/ og hefde ecke Kiærleikañ/ þa være eg eckert/ J þessum Ordum/ helldur Postulinn meir fram Kiærleikanum enn Trwnne?

J þeim stad talar Postulinn ecke vm þ riettlæte/ sem gillder fyrer Gude/ þui hn̄ visse vel/ ad su Sæluhialplega trw/ er ecke fyrer vtan Kiærleika/ þo hun kuñe ad giora riettlatañ fyrer vtan Kiærleik ans hialp og adstod/ eñ hañ talar þar vm soddan trw/ sem kañ ad giora Jarteikna verk/ og var ein sierleg Guds Gaafa/ sem Postularner og adrer fleire/ hø fdu j þeirre fyrstu christelegu Kyrkiu/ þar fyrer seiger hn̄ og þar jafnframt/ Po eg hefde alla trw/ so eg kyñe Fiøllin wr stad ad færa/ og þesse Jarteikna tru kañ z so fyrer vtan þa Sæluhialplegu trw/ ad vera j eirnre Mañeskiu/ sem sia mæ af Judase suikara/ z ødrum sem gi ørdu viss Jarteikner/ eñ hofdu þo eing uañ Part j Guds Ryke/ sem sialfur Ch ristur seiger/ Matth. 7. Peir munu ei

alier

aller sem til mijn seigia/ Drottinn Drottinn/ jnganga j Himnarijke/ helldur þr sem giora Vilia mijns Fodurs a Himnum/ marger munu til mijn seigia a þeim Deige/ Herra/ Herra/ hofum vier ecke spaad j þijnu Nafne/ og hofum vier ecke j þijnu Nafne giort morg Kraptaverk/ og þa vil eg so seigia til þeirra/ eg þeckte ydur alldrei/ fared fra mier aller Illgiorda Menn.

Eg verd enn eitt sinn ad koma fram med S. Pauls Ord/ þui hann skrifar so eirnenn Gal. 5. J Christo Jesu gillder huorke Vmskurn nie Yferhwd/ nockud/ helldur su Trw/ sem fyrer Kiærleikann verkar/ hier af synest sem Kiærleikurinn skule eirnenn vera naudsynlegur til Mannsins Riettlætingar?

Pad er ecke Postulans meining/ ad ecke truenn alleina/ helldur z so Kiærleikur inn þar mz/ giore Saaluholpenn/ edur z j minsta hialpe til ad komast yfer Riettlæted/ þui strax ædur fyrre/ j þessum sama Pistle/ bevijsar hann wtþryckelega/ ad madur kune ecke ad verda riettlatur/ af Logmalsins Verkum/ af huortum Kiærleikurinn er og eirn/ helldur alleinasta fyrer

Truns

truna a Christum Jesum/ z eingeñ offr Dygd edur gott Verk(so myked sem sneter vora Riettlæting)vill gillda fyrer Guds Domstoole/ vtañ trweñ alleina. Lijka sem og so Godverkeñ þocknast Gude Trwareñar vegna/ og ecke Trwennsaker Verkaña/ Eñ Paulus vill allein ska þar med kyña/ huorneñ Trweñ skal vera a sig komiñ/ og huorneñ heñe a hætstad ad vera/ sem er/ ad hun skal ecke vera kolld/ ꝛdiulaus edur daud Trw/ hell dur lifande Trw/ verkande og Kroptug Trw/ sem verkar kroptuglega z ber Avoxt/ eñ trweñ hefur tueñ slags Embætte og Erwide ad wtrietta/ Þad fyrra og hellsta er/ ad hun skal medtaka z eigna sier Guds Fyrerheit/ z reida sig vppa þau/ a sialfañ Christum/ og alla hans Forþienustu z Verdskulldan/ med þessu hætte riettlæter trweñ z holpiñ giører.

2. Þar næst er og sama trw kroptug til ad verka þ Kiærleikañ vid Gud z Meñ/ þo kañ þesse Kiærleike ecke ad giefa tru Lijfed/ þui Christur eñ alleina heñar

Eitt/ enn hñ er ecke añad enn riettur z algi ordur Avoxtur Truarennar/og riett ein kienne og Merke/af huoriu Menn meiga merkia/huar trwenn er su sanna z riettа-

rxu seiger þo Christur sialfur/ Luc.7. Um þa Syndugu Kuinnu/Søkñ þess seige eg þier/ad henne þyrergiefnust marger Synder/aþ þui hun elskade myked/Þar aþ synest/ sem hñ med sinne Elsku og Kiærleika/ haþe þor þienad Fyrergiefning Syndanna?

Ad þesse Synduga Kuinna/ þieck Syndanna Fyrergiefning/þui olle ecke su elska og Kiærleike/sem hun hafde til Christum/ Helldur olle þui myklu meir og framar/sa Kiærleike og Elska/ sem Gud hafde til hennar/sem Johañes j sijnum Pistle/ 1. Joh.4. Lioslega giefur ad skilia/sierdeiles med þui hun trwde a Christñ/huad Christur sialfur med liosñ Ordum wtvijsar/þar hñ seiger/þijn tru giørde þig holpna. Enn j þui ad Christur hrosar henn^r Kiærleika/þa vill hñ vijsa oss til trwarennar Avaxta/ huorier aud syndu sig þar wti/ ad hun elskade hñ so Hiartanlega/og þar med villde hñ giefa til

til Lyſingar/ ad hēne var margra ſynda
Fyrergiefning ſkeinkt z giefeñ/ huad Chriſtur wtleggr m̄z agiætre Epterlijkingu/
vm eirn ſem lænad hafde ſijna Peninga til tueggia Skulldunauta/ ſuo eirn
var hønū vm fim̄ hundrud Peninga ſkylldugr/ añar vm tiju/ Og þa þr høfdu ecke ad betala med/ þa gaf hñ þeim bædū
vpp/ huar epter Chriſtur ſpurde Phariſearañ/ huor þeirra hañ ætte ad elſka
meir/ Og ſagde þa Phariſeariñ og ſuarade/ eg helld ſa ſem hñ gaf meira vpp/
Chriſtur ſagde til hñs/ þu dæmer riett/
og ſtrax þar epter ælıktar hañ/ Sokum
þeſſ/ ad hun elſkade myked/ ſokum þeſſ
ſeige eg heñe eru margar Synder fyrergiefnar/ þui añars ſkyllde þad ecke vera
Syndañа Fyrergiefning/ helldur myklu
framar Forþienuſta/ ef hun ſlijkt med
ſijnum Kiærleika hefde forþienad og verdſkulldad.

XXI Cap.
Vm Goodverkenn.

Huør eru og kallast riett eigenlega Goodverkenn?

GOOdverk kallast og eru riettelega/ þeir jnvortis og wtvortis Giorningar/ sem Gud heḟur j sijnu heilaga Orde boded og beḟalad/ z þeir endurḟæddu giora af Trwnne/ vppa þad/ ad þeir þar med kunne ad þacka Gude/ og þiena sijnū samchristnū Naunga.

Eru þad ecke eirnenn Goodverk/ og Gude þægeleg/ sem Menn vppþeinka og vppa þinn ad vilia dyrka Gud þar med?

J ønguann mata/ Þui so seiger sialḟur Gud/ Deut. 12. Þier skulud hallda allt þad sem eg byd ydur/ ad giora þar epter/ Þu skallt ecke auka þar vid/ og ei taka þar fra/ Og Christur seiger Matt. 15. Forgiefens dyrka þeir mig/ þa stund þeir kienna soddan Lærdom/ sem er Manna Bodord z setningar. Og Paulus skrifar/ Col. 3. Lated ønguann taka Prijsenn fra ydr/ af þm̄ s̄ ganga ept' sialfs þokta j audmÿkt z dyrkan Einglanna/ hüia hn̄ sa alldrei/ z er til onÿtis vpphrokaðr j

Kiøt

nu Kiotlegu ſñe/ Item/ Fyrſt þier er
ud nu dauder med Chriſto/ fra verall
dareñar ſetningum/ huarneñ lœte þier
þa veida ydur med Setningum/ lijka ſuo
ſem ad lifoud þier eñ j Verolldeñe. So
verda Fra Dæme/ ſo vel ſem Phariſea
ña/ Byrder/ Setningar og Stickaner
w'ſkuþader/ Matth. 15. Med þui ſlijkt
er ecke aþ Gude boded nie befalad/ og
ſkylldu þad allt vera Godverk/ ſem meñ
þeinkia/ Gude til Dyrkunar/ þa ſkyllde
huør og ein vppþeinkt Guds þionuſtu
giørd/ Gude vel þocknaſt/ þui þar verd
ur ecke audveldlega vppþeinkt nockur
Guds þionuſta j vondre Meiningu/ þar
þyrer kañ og mœ/ ønguañeigiñ nockud
kallaſt gott Verk/ ſem ecke er boded og
beþalad af Trwñe.

Huad margſlags Godverk eru þar til?

Sierdeilis eru þau feuñſlags. Fyrſt jñ
vortis verk/ huør Gud alleina ſ eitn riett
ur Hiartans Ranſakare ſier og þecker/
ſem eru/ ad elſka Gud af Hiarta/ ottaſt
hañ og ſetia ſitt Trwnadar trauſt a hñ

 all

alleina/ og reida sig vppa hñs Myskun seme/og pyrergiepa sijnum Naunga ap Hiarta hans Avirdingar.
2 Þar næst wtvortis Verk/ huør vor Naunge kañ eirneñ ad sia og merkia/ ē er/ ad sijna Forelldrum sijnum og Yper vallde Hlijdne/kostgiæfa ad vardveita ꝫ skoda sijns Naunga Gotz/ Æru og Lijp/ Ad heyra Guds Ord/ Ad tilbidia ꝫ æka lla Drottiñ/ Ad hialpa þm Fatæku vid þurfande/af vorre Formegan/ med slijku ødru pleiru/ sm̄ oss er befalad/ j þeim N. tiju Guds Bodordum.

[Eru Verk þeirra Riettrwadu/pullkom lega Good.

Nei/þui þo heilagur Ande verke þau og pramkuæme/ huør ad er vijst ꝥ sig sia lsañ eirn fullkomiñ Verkmeistare/ Suo eru þo verk þeirra trwudu/ ecke fullkom lega god/ Ecke vegna þess/ ad sa heila ge Ande/ sie Ordsøk til soddañ Ofull komleika/ helldur er Bresturen hia þm Riettrwudu sialpum.

Þeir Trwudu eru þo Endurpædder?

Þad

Þad er vel satt/ ad þeir eru Endurfæ
ddet/ eñ þeirra Endurfæding er ofullko
mïñ hier j þessu Lijfe/ þui Syndeñe verd
ur ecke med Rootum vppritt/ helldur to
ller hun vid þa trwudu/ og verdur ecke
med ollu aflogd / vtslieft edur afmad/
fyrr eñ þeir fyrer tijmanlegañ Dauda/
afleggia þeñañ Lijkama. Hier af eru z
eirniñ þeirra Godverk nockud ohrein/ z
verda med vppruna Syndeñe saurgud
og fleckud/ Og lijka sem Vijned hefur
opt smeck af Fatenu/ so draga og Good
verkeñ damm af Syndeñe/ og hier fyrer
vtañ hafa og suo helgustu Meñ j sijnu
Hollde z Blode/ adskilianlegar syndug
ar Girnder og Tilhneygingar/ Veykle
ika/ Efaseme/ Oþolenmæde/ forsomun
og vondar Hugreñingar/ Huørs ve
gna þeir verda alltijd ad bidia/ vm Syn
dañá Fyrergiefning/ Psal. 32. Og þet
ta er liost Merke þar til/ ad þeir eru O
fullkomner/ Þar vm skrifar Esaias/ 64
Allt vort Riettlæte er sem ohreiñ Dwk
ur/ Og Palus seiger/ Rom. 7. Eg veit
 ad

ad j mier/ þ er j mijnu Hollde/ bpr eckert gott/ Viliann hefe eg ad sønu/ enn ad pull komnna þ goda þinn eg ecke. Og 1. Joh. 1. Ef vier seigium ad vier høpum ecke sy nd/ þa villum vier sialfa oss/ og Sannleik urinn er þa ecke j oss.

Med þui þa Verk þeirra heiløgu/eru eirn inn opullkominn/huørnenn meiga þaug þa Gude vel þocknast?

Þeirra trwudu godverk/ eru Gude vorum Herra vel þægeleg/ ecke saker þeirra ve rdugleika/ helldur fyrer Christi skulld/ huørn þeir eigna sier med Trwnne/ þa eru bæde þeir sialper/ og þeirra Godverk Gude þægeleg /hier vm skrifar S. Pet. 1. Cap. 2. Þier erud wtvalder og dijrmæ ter fyrer Gude/ og þier eirnenn vppbygg ed ydur/ sem lifande steina/ til andlegs Hwss/ og heilags Prestdæmis til ad off ra andlegar Forner/ sem eru þægelegar Gude fyrer Jesum Christum.

Huar pyrer skal eirn Christinn Madur giøra Godverkenn?

Ecke fyrer þa Ordsøk/ ad nockur ku nne þar fyrer /ad verda Riettlætur

og Sæluhölpeñ fyrer Gude/ þui Christ
fur heþur alleina wtvegad oss og aþrek
ad/ Riettlæte og Sæluhialp/ Þar þyr
er vtan/ er huør og eirn Christiñ Mad
ur(sem Barn sijnum Forelldrum) Gude
vm Hlijdne skyllougur og ylitugur/ fyr
er hüs veitta Velgiorninga. Huad eirn
er madur skylldugur/ þad kañ hiñ ecke ad
reiknast þyrer stora Velgiørninga edur
nockra Forþienustu/ Vor Godverk eru
eirneñ ofullkomeñ/ eñ Lögmaaled wtkre
þur fullkomna Hlijdne/ Ja/ þo Madur
giørde allt sem hønum være befalad/ þa
mætte hañ þo seigia/ sem þar stendur
vm Lœresueinana/ Luc. 17. Eg er onijt
fur þion/ þui eg giørde þad huad eg var
skylldugur ad giøra/ eñ þar eru þo marg
ar adskilianlegar Ordsaker/ huørra veg
na Meñ eiga Godverkeñ ad giøra.

Huad margar eru þær Ordsaker/ sem skulu
kieña oss ad giøra Godverkeñ?

Sierdeilis eru þær þriggia slags/ Þui
fyrst skal Madur giøra Godverkeñ Gu
ds vegna. 2. Vegna sialfs sijns/ 3. Og

 sijdan

sijdan sokũ sijns samchristins Naunga,
Hvoriar eru þær Ordsaker/ sem Gud sialfur aũ snerta/ so ad Mēn skule giora God verken hans vegna?

Vier skulum giora Godverkeñ/ ad vi er j soddaũ mata/ kunnum ad hlyda Gu ds alvarlegu Bode og Befalningu/ þui haũ hefur ecke sett þad j sialfra vorra valld/ ad vier meigum giora Godverkiñ edr lata þau vera ogiørd/ epter þui ẽ oss sijnest gott vera/ helldur hefur haũ al varlega bepalad þau ad giora/ Þar fyr er erum vier skyllduger/ ad sijna Gude hl ydne/ lijka sem Skiepnur sijnum Skap ara/ og Børn sijnum Forelldrum/ Þar um skrifar Pall/ Rom. 8. So erum vier þa Brædur ecke Holldsins Skulldunaut ar/ ad vier lifum epter Holldenu/ Item/ Eph. 2. Vier erum Guds Verk/ skapa der til godra Verka j Christo Jesu/ 1. Tess. 4. Þad er Guds Vilie ydar Hel gan/ z c.

Þar næst utkrefur z so/ Guds store Ki ærleike og elska/ sem haũ hefur til vor/

ad

ad vier skulum elska hañ aptur/þar vm
skripar Post. 1. Joh. 4. Lætum oss elska
Gud/þui hañ hefur elskad oss fyrre. Ni
er fyrer vtañ vilia og Gud/ad vier skulum
lofa og prijsa hañ/þui Christur seiger/
Matth. 5. So Læted ydar Lios lysa þ
Monnum/ad þeir siae ydar Godverk/og
prijse ydar Fodur/sem er a Himnum.
Christur hefur og so Endurleyst oss/
ad vier skylldum þiona hønum/deyda sy
ndena og lifa j Riettlætenu/ Þar vm sei
ger Zacharias so/Luc. 1. Ad vier frelsa
der af Hende vorra Ovina/ þionudū hø
num an Hrædslu/j Heilagleika z Riett
læte/ fyrer hønum alla vora Lijfdaga.
Og Paulus seiger/2. Cor. 5. Christr er
dæeñ fyrer alla/ad þeir sem lifa/skule ee
keijframveigis lifa sier sialfum/ helldur
þeim sem er dæeñ fyrer þa/og vpp apt
ur riseñ.
Og ad sijdustu þa hefur H. Ande hel
gad oss þar fyrer/ad vier þar epter skyll
dum ganga j Andanum/þar vm skrifar
S. Paull/Gal. 5. Ef vier lifum j And
anum

anum/ þa latum oss eirnen ganga fram j Andanum.

Huøriar Ordsaker awysa þa riettrwudu til ad giøra Godverkin sina vegna?

1. Skal eitt Riettrwadur madr giøra godverken/ ad hn þar m̄z kunne ad sana z bevijsa sijna Trw/ og giepa til Kynning ar/ ad sama Trw sie ecke følsk edur Daud/ helldur lifande/ þar vm seiger Christur/ Matt. 7. So ber og huort trie goo dan Avoxt/ Item/ gott Trie kan̄ ei ad bera vondan̄ Avoxt/ Og Paulus Gal. 5. Truen̄ verkar fyrer Kiærleikan̄/ þr sem elska Gud/ skulu astunda ad vera þeir yppurstir j goodum Verkum.

2. Med þui þeir sem trwader eru ordner/ kallast Liossins Børn/ þa skulu þeir og ganga sem Liossins Børn/ s̄ Paul. seiger/ Gal. 5. Nu m̄z þui þier erud Lios j Drottne/ þa ganged s̄ Liosins Børn.

3. Skulu þeir sem trwa/ giøra Good verken/ suo þeir misse ei aptur Trwna/ Eph. 4. Hrygged ecke H. Anda Guds med huørium þier erud jnsiglader vppa

Dag

dag Endurlausnarenar/ Item/ 1. Tim. 1./ Sia til ad þu hafer Truna og goda Samviſku/ huorre nockrer hafa fra ſier kaſtad/, og lided a Truñe Skipbrot.

4 Hier fyrer vtan ſkal chriſten Madur aſtunda ad giøra Godverken/ ſo hñ ec ke ſioſne ſier ſialfũ j ſtrapp tijmanlegt z eilijft/ epter Ordum Pals/ 1. Cor. 6. Eingen vnderþrycke edur ſuijke ſiñ Bro dur j nockre Hondlan/ þui DRottiñ er Heþnare alls þeſſa/ Gal. 5.

5. Og ad ſijduſtu ſkulu þeir giøra god verken/ þui Gud vill Rijkuglega launa oll Godverk/ Fyrſt hier j Heime med tij manlegre Næringu/ Heidre/ Rijkdome/ Heilbrygde/ Velgerd og Bleſſan/ og ſijd añ j þui epterkomande Lijfe/ med eilijfre Dyrd og Vegſemd/ Þar vm talar Pau lus/ 1. Tim. 4. Gudrækniñ er til allra Hluta nytſamleg/ ſem hefur Fyrerheit vppa þad ſem nu er/ og þad epterkoman da Lijf.

Huøriar Orſaker æhræra vorn Mannga og knyia oſſ til goodra Verka?

Fyrſt

Fyrst skal eirn Christiñ giøra Godver
ken/ ad hañ þar med kuñe ad hialpa og
styrkia siñ Naunga/ þui so hialpade Ch
ristur þeim siuku a Sabbaths Deige/
Og tiede þeim Nad og Myskunseme/
Mat. 12. Og þ" vm seig' Post. 1. Joh.
3. Sa sem hefur Heimsins Audæfe/og
sier ad hans Brooder hefur þørf a/og
lykur sitt Hiarta fyrer honu̅/ huørniñ
blÿfur Guds Kiærleike j honum?
2. Ad hañ þar med kuñe ad vppvekia
siñ Naunga til ad giøra gott/ þar fyrer
seiger Christur/ Matth. 5. So læted
ydar Lios lÿsa þ Moñum/ad þr siae yd
ar Goodverk/Og Petur seiger/ Kuiñur
nar skule vera siÿnum Moñum vndergie
fnar/so ad ef nockrer trwa ecke Ordenu/
kuñe ad viñast fyrer Kueñaña Vmgein
gne an Ordsins. 3. Skal eirn christiñ
giøra gott/ad hañ hneyxle ecke nockurn
þui Post. seiger/ 1. Cor. 10. Vered an
Hneyxlunar/ bæde Gydingum og Grick
ium/og Guds Søfnude/Item/ 1. Cor.
6. Lætum oss ecke j nockrum Hlutum
giefa

giefa nockrum Nneykle. 4. Skal ma dur giora Godverkin/ vppa þ han kune ad stappa aptur Munn sinna Motstanda ra/ Þar vm seiger Post.1. Pet.3, Na fed gooda Samviſku/ vppa pad/ ad peir sem tala illa vm ydur/ sem vm Illvirkia mætttu verda til ſkamar/ peir sem lasta ydar gooda Vmgeingne j Christo.

So heyre eg vel/ ad pad er naudsynlegt ad giøra Goodverken?

Ja visselega/ z pad vegna peirra ord ſaka/ sem nu voru vpptaldar/ Þui huor sem forsomar ad giora Godverken/ og fer afram j þui vonda/ han verdur visse lega fordæmdur/ En par fyrer eru ecke Goodverken naudsynleg til Sæluhialp ar/ Pad er an at huort ad forþiena edur behallda/ med þm Riettlætenu/ og þui eilijfa Lijfe. Þui pan sem ecke Erfidar (ad han þar med villde verda Sæluhol pen) helldur Trwer a þan sem Riettla tan giorer þan Ogudlega/ honum til reiknast hans Tru til Riettlætis/ Item Rom.4. Sæluhialpen heyrer peim

Makie til/ huorium Gud tilreiknar Rie
ttlæted an Verkaña/ sem David seiger
Psalm. 32. Sæler er þeir/ huorra mis
giørder eru fyrergiefnar/ og þr huorra
Synder ad eru huldar/ Item/ Eph. 2.
Þier erud ordner Sæluholpner fyrer
Truna/ og pad ecke af ydur/ Guds Gæ
fa er pad/ ecke af Verkunum/ so eingiñ
hrose sier.

XXII Cap.

Um Christelega Kyrkiu/ j hu orre allt slijkt sem hingad til er umtal ad/ verdur wtriett z framkuæmt.

Huad kallast og er Christeleg Kyrkia?

Þetta Ord Kyrkia/ er og kallast riett eigenlega/ ecke nockurt Hws edur Bygging/ helldur Sofnudur og Samkunda/ af þeim s verda kallad er þ Christi Ord z Sacramenta/ z med taka þaug og bruka/ j huorium Sofnu de og Samkundu/ aller þeir sem ecke sta nda mote heilogum Anda/ verda endur fædder

fædder af Gude / Jnsiglader Nerranum Christo / og vard veitter til eilijfrar Sæluhialpar.

Kañ þa eingeñ ad verda Sæluholpeñ / sm̄ er vtan þessar Kyrkiu z Safnadar?

Lijka sem þeir vrdu eins holpner / z hiellduſt vid Lijfed / sem voru j Noa Ørk / eñ aller hiner adrer fyrerforuſt j Floode nu / Lijka so eirneñ verda þeir aller Sæluholpner / sem hallda sig vid þessa Kyrkiu / og þeñan Søfnud / medtaka hans Lærdom / og blijfa j Trwñe / sem þar inne verdur kiend og framsett.

Verda aller Meñ j sömu Christelegre Kyrkiu og Søfnude / Sæluholpner?

Nei / þui þar finnaſt j þessare wtvortis Samkundu / marger Hræsnarar z augna þienarar / Marger Vantrwader og Jdrunarlauser / a medal þeirra Trwudu og wtvoldu / Þar fyrer verdur z eirniñ Guds Kyrkiu samlyft vid eirn Akur Matth. 13. J huorn sad verdur Huette / og Jllgrese j bland Hueitesins / Item Vid Net sem kastad verdur j Sioceñ / z

X saſn

sapnad af þui sama/ allra handa Fiskū.

Huad margslags Guds Kyrkiur eru hier a Jørdunne?

Riett eigenlega ad tala hier vm/ þa er þar ecke vtan ein christeleg Kyrkia til Lijka sem hun hefur og ecke vtann eirn Brwdguma Jesum Christum/ eina tru eina Skijrn/ og eirn Gud/ Eñ til þess be tra skilnings/ meiga meñ vel seigia/ ad hun sie med tuennu mote/ af huoriu su ei na kallast syneleg/ hin oñur osyneleg.

Huør er su synelega Christin Kyrkia?

Allur sa Hoopur sem hefur sig til Gu ds Ords/ og þeirra H. Sacramenta/ ad heyra Orded z tijdka Sacramentiñ. J þessare meiningu/ nær þetta Ord/ Kyrk ia/ til allra þeirra sem eru skijrder z verd ur lijkt vid eirn Stad/ sem liggur a einu Biarge/ og kañ ecke ad dyliast/ þar jñe eru gooder og vonder/ Trwader og Van truader/ Matth. 5.

Huør er su osynelega Guds Kyrkia?

Alleina þeir riettsiñudu/ trwudu z wt voldu/ og þeirra Selskapur z Hoopur/ j huoriū sa heilage Ande hefur siñ Bu

stad

skad og Müsterer/ huorra Drottin og all einaska pecker/ ad vera synna eigenlega/ Nun kallast po ecke par þ osyneleg/ lijka sem Men kyne ecke ad sia henar Lime med Augunum/ pui Men kuna lijka so vel ad sia pa sem hina adra/ helldur fyr er pa Ordsøk/ ad Gud alleina pecker ma nana Hiørtu/ og veit vijst huørier pas eru j pessum synelega Søfnude/ sem er wa riettelega/ edur og eru Hræsnarar og Augna pienarar.

Huør eru pang jnvortis Teikn/ af hvørlu peirrar Kristelegu Kyrkiu ervwdu Lim er verda pecker?

1. Pess heilaga Anda Jbwd/ sem vitn ar med peirra Anda/ ad peir eru Guds Børn/ Rom. 8. 2. Trwen/ fyrer hu oria peir vita/ ad peir eru j Nad/ z ha fa Frid hia Gude/ Rom. 5. 3. Riettur Kiærleike/ til Guds og peirra Naunga/ Joh. 11. Rom. 12. 4. Fiandskapur og Andstygd a Syndene/ og Holldsins De ÿding med Girndum z Tilhneygingum 1. Joh. 2. Gal. 5.

Huøria Titla edur Nøfn hefur Guds Kyrkia?

So fyrerlitleg og forsmaanarleg/ sem hun er pyrer Heimenum/ so hættsetud og verdug er hun halldenn þ Guds Aug lite/ Og þar fyrer giefur hann henne suo morg dyrdleg og huggunarsamleg Tig nar nøfn/ so sem ad hñ kallar hana Er fdahlut/ Eigendom/ Christi Brwdur/ Drottins Lijs/ Augnastein/ Kiæruftu/ H. Stad/ Mustere/ Hws/ Hiord/ Wijn gard/ Lystegard/ z c. Sierdeilis verd ur hun kollud su andlega/ Almennelega og Postulega Kyrkia.

Huernenn kallast Guds Kyrkia Heilög?

Guds Kyrkia kallast ecke heilog þar fyrer/ ad hennar Limer sieu aller heilag er/ edur og fyrer þa Ordsøk/ ad hennar Limer/ sem eru Riettrwader/ skylldu ve ra alldungis hreiner og Oflecfader/ he lldur þessvegna/ ad sa heilage Ande/ er j sama Sofnude fyrer Orded og Sacra mentenn/ kroptugur/ Hann upplyser/ um vendar og helgar/ Og ad þeir Riettrw adu þyrer Drottins Augum/ verda reik

nader

nader og halldner heilaget/ og Riettfer duger fyrer Christi Skulld/ huørs Heilagleike og Sakleyse/ verdur og so þeim skeinkt/ eignad og tillagt/ Jan/ same Sa: Bnudur Trwadra/ verdur og fyrer þañ heilaga Anda/ Dag fra Deige øruad ur og vppvaktur/ ad liþa þess þramar j Heilagleika/ z aþleggia synd z vondsku.

Huad margslags er þa þessa Truudu Lima Heilagleike?

Tueggia handa slags fierdeilis.

1. Fyrst er tilreiknadur Heilagleike/ þ Christi skulld/ þyrer Trwna/ og hañ er med ollu þullkomeñ. 2. Þar næst er vpphyriadur og ofullkomiñ Heilagleike j huørium þeir framganga og þorbetr ast daglega.

Huar þyrer kallast su Christelega Kyrk ia almeñeleg?

Su Christelega Kyrkia kallast ecke þar fyrer sierdeilis Almeñeleg/ ad hun er widreisd hingad og þangad vm alla Veroslldena/ og er ecke bunden vid noch ud vissi Folk/ Personur eda Stade/ z er ecke helldur j einum stad fyrr iafnañ/ ifi

til Verالldarenar Enda/ helldur þess
vegna/ ad hū mækiener sig ad samhlioda
Almenelegum Lærdome Spamañaña
og Postulaña/ ogølldungis ad hallda
med hønum/ Þar pyrer/ huar sem heilst
þar finst Folk/ s̄ medkiener þetta Gu
ds Ord/ og þeñañ hreina Lærdom/ þa
verdur þad eitneñ kallad Limer þessarar
Almenelegrar Kyrkiu.

Er þ þa eins/ nær Madur seiger/ su Alme
ñelega edur su Romversska Kyrkia?

Papistarner villdu vel giarnañ yferta
la oss/ ad þad være eitt og hid sama/ hu
ørt Madr segde/ su almeñelega/ edur su
Romversska Kyrkia/ eñ þar er þo miøg
stor mismunur/ a millum þessara tueg
gia Orda/ þui aller þeir trwudu/ sem ha
fa vered hier og þar/ i Heimenum/ fra
þeim fyrsta Adam og Evu/ og þeir sem
skulu hier epter koma/ eru og kallast su
Almeñelega Kyrkia/ epter þui ad þeir
medkieña z hallda sier vid lærdom Spa
mañaña og Postulaña. Eñ su Romver
ska Kyrkia/ eru þeir sem epterfylgia og
festa

þesta sig vid þess Romversta Antachri sts Mañа Setninga/ Kriekingar/ skicka ner/ Vppaþundingar og Befalningar.

Hvør eru þaug sierleguftu og Obrygdanle gu Einkieñe og merke/ að hvørium su Christe lega Kyrkia kañ ad þeckiast þra øllū ødrum Samþunde ꝛ Søfnude?

Guds Ord og þau H. Sacramenta/ sem Gud sialfur hefur jñsett.

Hvørneñ bevijsar þu þetta?

So seiger David/ Psalm. 147. Drottiñ sijnde Jocob sijn Ord/ Jsrael sijnar Skickaner og sijn Riettinde/ Og Christur seiger til sijña Lærisueina/ Mat. 28. Marc. 16. Fared wt vm allañ Heimiñ og prediked Evangelium fyrer øllum/ huør sem trwer og verdur skijrdur/ hañ skal holpeñ verda/ eñ huør sem ecke trwer/ hañ skal verda fordæmdur. Hier aþ kuñū vier ad akikta/ ad huar Guds ord verdur predikad/ og þaug Hæverdugu Sacramenta verda riettelega tijdkud/ þar er og so Guds Kyrkia og Søþnud ur/ eñ þo þau verde hreinþerduglegar ꝛ skickanlegar tijdkud og brwkud j einum

 stad/

Stad/ og a einum Tijma eñ ødrum.

So heyre eg vel/ad med þui Meñ hafa Gu ds Ord og Sacramenteñ j Pavadomenum þa er þar eirneñ Guds Kyrkia?

Ja/ þar hefur og so midt j Pavadom enum alltijd og allstadar vered/ ein riett og søñ Guds Kyrkia/og hefur ecke þar fyrer geinged til gruña/ þo ad Pavenn med sijnum Fylgiurum/ hafe j mørgum greinum falled fra þui hreina Guds Or de z Sacramentaña riettre tijdkan/ þui S. Paall hefur liosslega spaad/ad Anta christurin/ Glotunar sonuriñ(sem setur sig vpp a mote Christo)skule setia sig j Guds Mustere sem eirn Gud/ og giefa sig þar wt fyrer/ ad hñ sie Gud/ þad er/ hañ skal sitia og stiorna midt j Søfnud enum.

Kañ þa su Christelega Kyrkia ad halldast vid Magt/ þo meñ hafe ecke Guds ord z þau h. Sacramenta ospillt z oþølsud?

Huar Guds Kyrkia skal riettelega ve ra/ þar wtheimtest til hefiar Veru Gu ds Ord/og þau heilogu Sacramenta/ þui huar þaug ecke eru/ þar er ei helld

ur nockur Guds Kyrkia/ med þui ad Gu
ds Kyrkia verdur fæddt/ og Vpphelldt
hefur af Ordenu og Sacramentunum/
so sem aþ Guds Sæde/ eñ þo Ordeñ og
Sacramenteñ verde ecke j allañ mata
framboreñ og brwkud hrein og klaar/ so
helldur Gud þa lijka vel vid Magt slñe
Kyrkiu/ huor j slijku Tilþelle med sijnu
Lioſe og Byrtu vex og mynkar/ lijka sem
Tungled giorer.

Hvorneñ bevijsar þu þetta?

Ad Guds Kyrkia/ so myked sem snert
er oþalsad Guds Ord/ haþe ecke alltijd
hapt jafn mykla Byrtu og Lios/ kañ kl
ærlega ad bevijsast aþ þeim Historium/
sem j Bibliuñe eru skrifadar/ Þui a Do
gum Moysis Deut. 4. Og Josuæ/ Jos.
24. Nepur Guds Kyrkia(hvad þa riet
tu Þionustugiørd ahrærer) skined myklu
klaarara/ eñ sijdañ epter þeirra Dauda/
so sem lesa ma/ j Doma. B. 8. 17. C.
So var lijka su rietta og saña Guds Þi
onusta j sijnum Bloma a Dogum Da
vids/ 2. Sam. 6. 8. Eñ epter Jerobo

 ams

ams tijma/ og fierdeilis a Jorams og A hasiæ tijdum/ þa vard Guds Þionusta miøg folsud/ bæde j Israels z Juda Konga Rijke/ 1. Reg. 12. 2. Reg. 8. Þñ til þess ad þær tiju Ættkuislet Israels voru burt fluttar/ af Kongenum j Assyria/ 2. Reg. 17. Huørt allt samañ skiede fyrer Israelis Afguda dyrkan. So vitnar og Christur/ Joh. 10. Ad aller þeir sem eru komner fyrer hañ/ hafe vered Þiof ar og Ræningiar/ Og huørneñ Pharisearner a þeim tijdum/ med Maña setningum/ folsudu Guds Ord/ kuñum vier lioslega ad lesa j Gudspiallegre Historiu/ Eñ Gud hiellt lijka vel vid magt sinne Kyrkiu a medal þeirra/ a Christi og Postulaña Døgum/ þegar Sool Riettlætesins kom vpp/ fieck Guds Kyrkia sijna Byrtu aptur/ Matt. 24. Eñ hun tok til snarlega ad minka. J sierelage spaer Skriptañ/ vm eina stora Formyrkuan/ vnder þeim Gløtunar syne Antachristenum/ 2. Tess. 2. Vnder huørs Rijkisstiorn su christelega Kyrkia skyll

de hafa Sorgarlegt Alit. So ſpaaer Christur aptur/ ad þad mune þo ganga nockud betur til/ med Guds Kyrkiu Ljos og Byrtu/ fyrr eñ hñs ſijdaſta Tilkoma ſkiedur/ Matt. 24. Nær ad ſkie ſkal/ nær Antachriſturiñ verdur openberadur og þad hreina Evangelium verdur predikad vm allañ Heimiñ/ Apoc. 13. Þui lijka ſem Sooliñ ſkijn vel Daglega Ared vm kring/ og er þo eitn tijma nær eñ añañ/ Edur og lijka ſem Tungled er nu fullt og klaart/ eñ mynkar ſnarlega aptur/ So er og lijka vared Guds Kyrkiu hier a Jordune.

So ad eg meige þeſſ betur ſkilia þetta/ þa ſeig mier/ nær edur huør hefur vered j Pava doomenum Guds Kyrkia?

Hier ſkal Madur fyrſt merkia þenn añ Greinarmun/ Ad Pavadomuriñ ſial fur/ ſlijkur ſem hañ nu j mørg aar hefur vered/ af Pavanum og hans Fylgiuruñ framleiddur og drifeñ/ hefur ecke vered/ og ei helldur er eñ nu/ Guds Kyrkia/ eñ þo hefur Gud j bland Pavadomſins ha
ft og

ft og hallded vid magt sine riettrwadre og christelegre Kyrkiu/ sem vier eirnen hofum puilikar Nistoriur j peirre Nei logu Skrift.

Hvøriar eru pær?

A Døgum Elia Spamans/ pa tok Afgudadyrkunen so storum Yferhønd j Guds Kyrkiu/ Ad Elias klagade fyrer Drottne/ad rietter Guds dyrkendur vœre ecke epter nema hañ/ Eñ Drottiñ suarade honum/ ad hañ hefde geimt sier eñ nu 7000 Smaler j Israel/ sem voru ordner epter/og ecke høfdu beigt sijn Knie fyrer Baal. 1. Reg. 19. Nu kuñe Elias po ecke med sijnum Augum/ ad sia nockurn af pessum/ edur skilia pa fra hinum ødrum/ So voru ei helldur peir ypp purstu Prestar/ Phariseárar/ Saduseárar og Skriptlærder a Christi tijma/ su riettta Kyrkia/ po peir hrosudu sier par af/ helldur Zacharias/ Elizabeth/ Simeon/ Anna/ Joseph og Maria/ Hirdararner/ fyrer hvørium Herrans Eingill openberade Christi Fæding. Somu

leidis

leidis oll Gydinga Børn/ þui þeir hoͤꝼ
du Vmſkurnena og Offuriñ/ ſem merk
tu z þyddu Chriſtum So voru og Spaa
mañaña Bækur/ j huorium Logmaled
og Evangelium var jñebunded/ opinber
lega leſnar/ þo ad Phariſearner Formy
rkuudu þær/ med þeirra Mañaſetningū
Bodordum og wileggingum. Hier af
ſier þu/ huorniñ þar haꝼa j fyrre Tijd
marger aꝼ þeim verid j Guds Kyrkiu/
ſem þo ecke voru heñar rietter Limer.

Hueꝛneñ kanꝛu ſlykt ad hneigia til Pava domſins og Guds Kyrkiu?

J ſoddan mata/ ad Gud heꝼur og ſo/
vnder Pavadomenum/ halldid vid magt
ſiñe chriſtelegre Kyrkiu/ þui þo pad N.
Predikunar Embætte/ haꝼe vered vnd
er Antachriſtins Rijkisſtiorn/ med mør
gum Villulærdome Meingad/ og Guds
Þionuſtugiord/ med mykelle Afgudadyr
kan og Apahatte vmſnweñ z aꝼbokud.
So haꝼa þeir þo brwkad þa heilogu
Skrifft j Naꝼne þeirrar verdugu heilo
gu Preñingar/ ꝼyrer huoria Smaaboͤr

niñ

nist eru ordeñ Endurfædd og aþþueigiñ
aþ Syndunum/ af huerium morg Þuſ
und hafa Sæluhialplega burtſoþnad/
fyrr eñ þaug verdu nockurt ſiñ med þeim
hrædelega Antachriſtſins eitrada Lær
doome ſpillt og fordiorfud.

Þar næſt hafa þeir haft Guds Ord/
ſo ſem þaug tiju Bodord/ af huorium ſa
meſte Partur/ fierdeilis af Almwganū
hefr medkient ſijnar ſynder/ z ſiñ Lijþnad
bætt og betrad. Þeir hafa vitad Articu
la og Hoþudgreiner Chriſtelegrar Tru
ar/ j huoriū jñebūded er ſtutt Jñehalld
alls Sæluhialplegs Lærdoms/ af huor
ium þeir hafa þeckt Gud Fodur/ ſem oſſ
heþur ſkapad/ Guds Eingieteñ Son
ſem oſſ hefur Endurleyſt/ Og heilagañ
Anda ſem oſſ helgar. Fader vor ed
ed Drottenleg Bæn/ hefur og til ver
ed j Þavadomenum/ j huorre þeir hafa
akallad Gud/ ſem þeirra Himneſkañ
Fodur/ og þeinged af honum bæde Tij
manlega og eilijfa Velgiorninga. Her
rans Chriſti Kuolldmaltijd hefur og
vered

vered hia þeim/ en þo hun hafe af Pa vanum vered miog skiert og vmbreitt/ med huort vorer Forelldrar hofdu eckert ad giora/ sem ecke voru seker þar af.

Nu fyrer vtan hafa vppleſen vered j Pavadomenum/ Suñudaga og añara helgra Daga Pistlar og Gudspioll/ z serdeilis Pijningar Historiañ Christi/ af huorre þeir kuñu ad styrkia syna tru a Christum/ sem hafde giort Fullnadar Boot z Betaling/ fyrer allar Heimsins Synder/ og j soddañ mæta ødlast eilyfa Sæluhialp.

Slykt er vel snort sagt/ Eñ þad er ci so snart bevysad?

Nu til sañrar Bevijsingar hier vm/ þa kuña Meñ ad fiña margar Truverdugar Historiur/ af huorium sumar eru samañskrifadar af Papiskum Sagna meisturum/ ad þar hafa a adskillanleg um tydū margar ecke lijtels hattar/ helldur Hæverdugar Personur/ bæde ad Nafnbootum Ætt og Stiett/ so sem Keysarar/ Kongar/ Hertrar z Hofdingiar

Bysk

Byſkupar/ Lærder og leiker vppſett ſig openberlega/talad og ſkrifad mote Pa vanum og hans Villulærdome/ Þar ha fa þo eñ vered fleire/ huorier nær þeir. hafa ætt ad giora ſijna Jatning/ þa hafa þeir nog ſagt Pavañ vppa Botn iñ/og openberlega ſagt ſig fra hñs Af gudadyrkan/ So hafa og fyrer ſkom̃um tijma/ marger minſt/ ad þeirra Forelldr ar hafa ſagt vm Pavans Aflæts Bri ef. Kome Naad af Rom fyrer þijnar dyr þa læt þiñ Pung apter/ og marger af þeim hafa oſkad/ ad þar mætte koma no ckur lagfærſla/og þo þeir hafe vered no ckud jñteckner af Mañа Setningum/ þa er þo eingeñ efe a/ ad nær þeir hafa ko med j Daudans Neyd/ad þeir mune þa hafa ſleppt og yfergiefed Mañа Lær dom og Setninga/og forlæted ſig allein aſta vppa Chriſtum Jeſum/ Þui lijka ſem Gud fyrergiefur af Naad þær Synd er ſem vier giorum ovitande/ ſo er þar ei nockur efe a/ ad hañ mune eirneñ hafa af Nadeñe fyrergiefed þeim Trwudu

sinn lifdu j Pavadomenum/peirra Villu
nær peir medkiendu Jesum Christum z
trwdu a hann.

Med pui petta er Meining vm pa/sem eru
j Pavadomenum/ad marger j hm̃ eru ordner
Sæluhólpner/huar þ hafa pa vorer Forell
drar z viet med peim palled par þra?

Vier høfum ecke skiled oss par fra/fy
rer nockra þmeina Breste og Avirding
ar/edur fyrer nockra sierlegra Persona
Hneyrlunarsamann Lærdom/ pui(Gud be
tre so vijst)vorar Kyrkiur eru ecke helld
ur alldeilis fyrer vtan alla Synd/ Enn
med pui Paviñ mz sijnum/ j peirre Papi
sku Kyrkiu/osæker pann Gudlega Sann
leika/ z openberlega forsuarar/ par Vi
llur/ fyrer huoriar peir eru po yfervñer
pa kunnum vier ønguañeigen ad kallast
þrafaller/med pui vier høfum ecke fall
ed fra peim rietta Sannleika/ helldur all
einasta viked fra peirre Lygesømu/ þolf
ku og Tyrannalegu Christi Motstanda
ra Kyrkiu/ og vier høfum par vm eina
alvarlega Befalning/ sem so hliodar/

Apoc.18. Vtganged af henne mitt Folk so ad þier skulud ei verda Hluttakande j hennar Syndum/ vppa þad þier þiaed ei nockud af hennar Plagum/ Og lijka sijn Postularner/ og adrer Læresueinarner vi ku fra þeim ypparstu Prestum/ Pariseer um og skriptlærdum/ þa þeir med Vall de og Magt/ villdu þorsuara siñ Mañ legañ Lærdom/ Act.13. So giorum vier z riett j þui/ ad vier skilium oss fra Chri sti Motstodumaña Kyrkiu z Samkũdu.

Hier med vidurkieñum vier þo/ ad vor Kyr kia sie nu fyrst fyrer Hundrad arum sydañ vppkomeñ og byriud?

Þad er alla reidu beuijsad/ ad vier hof um alleinasta skiled oss fra þeim Afguda dyrkunarsama Pavadome/ og ecke fra þeirre riettu christelegu Kyrkiu/ sem hef ur sitt Vpphaf af Forfedrunum/ Spa moñunum Christo og Postulunum/ og þeirra Kyrkiu/ þui vier holldum fast vid þeirra Lærdom/ og kuña Papistar eñ nu ecke med Sañleika ad beuijsa vppa oss/ med eunum Bookstaf/ ad vier kieñim añ ad eñ þ s Forfedurner Spamennerner

Christur og Postularner sialfer hafa kient. Þar fyrer/ med þui vier holldum oss þar fast vid/ og medkieñum þra Lærdom/ z viiłkium ecke Naarsbreidd þar fra So mæ þad og fylgia epter/ ad vor Kyrkia er ecke ny/ helldur su gamla rietta z saña Guds Kyrkia/ huørt Papistar sial fer med sijnum Giørninge medkieña/ j þui/ ad nær nockur hñ er skijrdur hia oss/ og fyrer skulld Tijmanlegs Gotz z Nei durs/ vijkur fra oss til þeirra/ þa skijra þe ir hañ ecke vpp aptur/ og vier vitum ad Skijrneñ er alleinasta j Guds Kyrkiu/ þar fyrer verdur og vor Kyrkia/ epter þe irra eigeñ Vitnisburde/ ad heyra til þe irre riettu Guds Kyrkiu/ Eñ su Romve ska Kyrkia/ so s̄ hū hefr verid j nocke hū drud ar z eñ nu a þessū Deige/ er ein ny z folsk Kyrkia/ þui j heñe verda marger hluter kiender z framsetter/ af huñ ecke Forfedurner/ ei Spameñerner/ nie hell dur Christur z Postularner sialfer/ ha fa nockud vitad/ Ja/ ecke þ hid minsta.

So heyre eg vel/ ad Guds Kyrkia kañ og

 so

Ja vijst/ þui aħars hefde hun ecke þo rf a þeim alvarlegu Aminingum z vid vorunum/ ad hun skyllde vakta sig fyrer Fals Spamońum/ fyrer Afgudadyrk an/ og þeim Glotunar syne/ sem skyllde setta sig vpp a mote Christo. So hefur og Guds Kyrkia bæde j þui gamla og nya Testamente/ j Chorento/ og hia þe im j Galatia fared villt/ Eñ þo ser hun ecke oll og alldeilis villt/ ecke helldur j ǫllum Lærdoms greinum/ sem kuña ad kollkasta Sæluhialpareñar riettū Gru ndvelle/ þui hun heyrer lijka vel Christi Raust og helldur Grundvellenum.

Huør Frijheit hefur su rietta Guds Kyrkia?

Guds Kyrkia hefur þesse Frijheit/ ad hun alleinasta þecker riettelega Gud siñ Skapara og Endurlausnara/ z hef ur sier ad vænta Guds Nadar/ Gledele grar Vyrrisu/ og eilijfrar Sæluhialp ar/ fyrer Christum Jesum/ Þui Guds Kyrkia er lijka s̄ eitt Himneskt Port og

For

Forgardur/ aþ huorium Gud flytur eitt Lid epter añad/ ÿprer tijmanlegañ Dauda/ jñ j sitt eilijfa rijke/ Eñ fyr' utañ þe
ñañ Guds Søpnud er eckert añad enn einsamall Hiartans Blindleike/ Onad og eilijþ Forerdæming.

Man ecke Guds Kyrkia/ edur su Christele ga Kyrkia/ giøria nockra nyia Articula edur Truar Hþfudgreiner?

J enguañ mata/ þui epter þui hun er Christi Hiord/ þa heyrer hun alleina ſta hans Nadar Ord og Raust/ Joh. 10. Eñ hun heyrer ecke nockra añarlega Raust/ med þui hū z so er Grundvollud og Rootsett a Guds Orde/ og bundeñ þar vid/ þar um seiger Christur/ Mat. 28. Kieñed þeim ad hallda allt þad sim eg hefe befalad ydur/ Og S. Paall Gal 1. Eñ þo ad eirneñ vier edur Eingell af Himne/ villde predika ydur Evangeliū odruvijs eñ vier hofum predikad ydur/ þa ſie hañ bølvadur.

Huør er Høfud Christelegrar Kyrkiu edur Guds Safnadar?

Jesus Christur/ þui so kallar S. Paall

hañ oplega/ Eph. 1. Gud sette Christū til siñar hægre handar/ yfer alla Magt z Herradom/ Item/ Eph. 4. Verum sañleikanū epterfylgiāde j Kiærleikanū/ og vøxum j øllu a honum/ sem er Hofud/ Christur/ Item/ Eph. 5. Christur er Safnadarens Høfud/ z hañ er síns Lijkama Sæluhialpare.

Er ecke eirneñ sa Romversle Pave/ Kyrkiuñar Høfud?

Nei/ Þui Christur verdur alleinasta j H. Skrift/ kalladur Safnadarens z Christneñ Høfud/ Eph. 5. Aññars skylde Guds Kyrkia hafa tuø Høfud/ og vera vanskapad Skrymsle/ Og ef þar skyllde vera añad Høfud fyrer vtañ Christum/ þa hefde sañarlega Paulus ecke gleymt ad giefa þad til Kyñingar/ þar hañ vpptelknar adskilianlegar Tropy ur j þui H. Predikunar Embætte/ E̅ñ þar þeyer bæde Postuleñ vm/ og øll H. Ritning.

Huad og huør er Paveñ?

Hañ er sa Antachristur/ edur sa sem

setur

setur sig vpp a mote Christo/og þad for
diørfunar Barn/vm huørt Daniel Ch
ristur z Postularner hafa spaad z talad.

Ja/kyñer þu ad bevysa þad vppa hñ?

Vissvlega/ Meñ kuña klaarlega ad be
vysa þetta vppa hañ/ þui nær Meñ be
ra samañ vid Pavañ/ þaug Einkieñe z
Merke/med huørium su H. Skript hefr
ur wimaalad Antachristiñ/ þa kuñum vi
er ad sia liosslega/ ad H. Ande hefur j
þeim riett meint/ og so sem med Fingre
stunged a Pavan og hans Høndlan.

Huørt ér þad fyrsta Audkieñe z merke?

Prophetiñ Daniel og Postuliñ Paall
spaa/ad Antachristuriñ/sm̄ er sa Gløtu
nar Sonur mune høndla epter sijnum ei
geñ Vilia/z vpphefia sig yfer allt þad
sem kallast Gud edur Guds Þionusta/
D in. 6. z 11. 2. Tess. 2. Nu vitum vier
ad Paveñ høndlar epter sijnum eigeñ vi
lia/ og setur sig yfer sialfañ Gud/ þui
hañ lætur skrifa sig med soddañ Nafne
og Title/ad hañ sie settur yfer alla Ke
ysara/ Konga/ Herra og Høfdingia/og

hafa Magt ad jnnsetia og af setia pa/ Ad hann hafe allenna Magt ad dæma j trwarennar efnum/ ad einginn meige tala honum a mote/ Ja ad hann hafe jafna Magt vid Gud/ og sitie Dom med hm̄.

Pad hefur po alldrei nockur Pave sagt/ad hann være yfer Gude?

Pad er ecke Heilags Anda Meining/ ad Paven skule med somu Bokstofum z Ordum seigia slijkt/ og ef nockur villde seigia pesse Ord/Eg er hærre enn Gud/ meinar pu ad nockur heilvita Madur munde audvelldlega honū epterfylgia? Par fyrer er pad meir enn noog/ ad Paven rijker og stiornar yfer Kyrkiunne/ og Guds Pionustugiord. Og er þ ecke ad setia sig yfer Gud. Nær Christur seiger Matt. 26. Drecked aller af pessum Kaleik/ enn Paven seiger/ drecked ecke aller par af. Nær Paulus af Guds Anda jnn blæstre seiger/1. Tim. 4. Ad allshattar Fæda sie skøpud af Gude/og menn sku le medtaka/ og eta hana med Pack argiord/ pui allt helgast fyrer Orded z

Bæn

Bænena/ Eñ Paveñ seiger þar þvert a móte/ ad Meñ skule ecke neyta alls hꜳttadrar Fædu/ Jæ/ heþr forboded no ckursslags Fædu/ ad Meñ mꜳge ecke br wka hana/ og lagt vid Lijfs Stapp. Slijka Diefalanlega fleyre Slute/ giꜳtu meñ greint/ af hvørium vier kuñum ad bevijsa/ ad Paveñ heþur sett sijn Bod z Skickaner yþer þa heiløgu Skrift/ z Guds Befalningar.

Hvert er þad añad Einkieñe og Merke?

Paulus Spꜳer vm Antachristiñ/ 2. Tess. 2. Ad hañ mune setia sig j Guds Mustere/ sem eirn Gud/ þad er/ hñ skal setia sig og rijkia j christelegre Kyrkiu. Nu er þad og vijst vm Pavañ/ ad hñ hr ofar sier af Christendomenum/ z vill ve ra hallden þar yþrer/ ad hañ sie Chris tindomsins Hoþud/ og Christi Vmbods madur.

Hvert er þad þridia Einkieñe z Merke?

S. Pall skrifar 1. Tim. 4. Ad Guds Ande seiger klꜳrlega/ ad a sijdustu tijm um mune nockrer falla fra trwñe/ j þui

ad þeir fylgia suikſamlegū Ordū z Dio
fuls Lærdome/ j þeirra Nræsne sem tala
Lyge/og hafa Forbrendar Samviſkur/
sem hyrer bioda ad Gyptaſt/og ſkipa ad
hallda ſier fra þeim Mat/ sem Gud he
fur ſkapad/ad medtakaſt ſkyllde mz þack
læte. Nu vita Mēn þ yfer allan Heim
inn/ad Pavinn fyrerbydur ollum andlegū
Mōnnum/ad gypta ſig/þui ſo ſnart sem
nockur giefur ſig j andlega Stiett/þa ve
rdur hann ad ſueria ſig fra Eckfaſkap
og ſo framarlega sem hn̄ gypter ſig þar
epter/þa verdur hann wtſkwfadur/ſo ſin̄
ſa/sem ecke er duganlegur til andlegrar
Stiettar/ z verdur ſtraffadur a Lyfenu.
J ſama mæta befalar hn̄ ad hallda ſig
fra nockurs ſlags Mat/og ef nockur vn
der Pavans Stiornar vellde/ nepter Ki
ots a Foſtudeige/þa verdur hann hardle
gar ſtraffadur fyrer þad/ en þo ad hn̄
hefde drygt Hordoom edur Mōrd.
Huǽrt er þ fiorda Einkienne edur Merke?
Johannes j ſijnum Openberingū/ 18.
Cap. hefur ſied og ſkrifad/ad Antachr
iſturinn

isturinn munde fremia stora Hondlan og
Kaupmañstap. Nu hefur þ'alldrei ve
red nockur Kaupmadur j Verolldeñe/ ſo
ſo hætt hepur sett sijna Hondlan z Vo
ru/ sem Paveñ/ þui hañ selur Syndaña
Fyrergiefning fyrer Peninga/ og hefur
sett eina vissa Virding a/ huad dyrt og
hætt huor Synd skal betalast/ hañ sel
ur alla Cardinala Hatta/ Byskupa Ky
rtla/ Abotadæme/ z c. Og allt ma giefa
hönū pening j Pavadomenum/ og sem
eirn papiskur Skrifare hefur sialfur skr
ifad fyrer morgum ærum sijdan/ þa er
bæde Himeñ og Herra Gud falur/ edur
til Kaups hia Pavanum/ og þar fyrer
hefur hañ j Pavadomenum ad mestu le
ite komest yfer Gotz og Jñtekt alls Chr
istendomsins. Vm Pava Johañem
tuttugasta og añann af þui Nafne/ me
iga meñ lesa/ ad þar fanst epter hñs Da
uda/ sem hñ hafde saman safnad halfs
þridia Tuña Gulls j Reide peningum/
Huor synest þier þesse fatæke Prestur
hafe vered j Rom/ og eirn S. Peturs ept
erkom

erkomare/ Act. 3. Huor þo vat so fa-
tækur/ ad hañ eitt Tijma ecke megnade
ad giefa eirn pening einum fatækum ho-
llum Mañe.

Hvørt er h pþssa Audkiene og Merke?

Christur og Postularner hafa gi: fed
ad skilia/ Matt. 24. 2. Tess. 2. Ad An-
tachristurin med sijnum Selskap munde
giøra stoor Tækn og Undur/ sem þo
skyllde vera Lygesom/ eñ þo lijka vel ma-
rger med þeim afvega leidder verda/ Nu
er þad ecke allein ista bevijsanlegt/ af
Papista Bookum/ i huorium þeir vpp
telia marga adskilianlega helgra Man-
na vndarlega Giørninga og Kraptave-
rk/ þo ad nockrer af þessum helgum mø-
ñum hafe allorei vered til/ Eñ þad er li-
ost z openbert af Daglegre Reinslu/ ad
i Pavadomenum verdur sagt/ af mørg-
um Dasemdarverkum sin skied skulu ha-
fa/ hier og þar/ og skulu eñ nu skie. Ja
þr hrosa sier af þessu vid oss/ z seigia/ vi
er kuñu ecke ad giøra halltañ Hund heil-
añ aptur/ so hañ giete genged riett/ þar

þyrer

fyrer/Lijka sem þa Gaukuriñ galar/þa wthroopar hañ fyrer øllum/ad hañ sie Gaukur/ Lijka so nær Papistar hioosa sier af sijnum Jardteiknum/ þa wilþroo þa þeir sig sialfer fyrer øllum/ad Paviñ sie sa riette Antachristur/ eda Christi Motstandare/Og fyrer vtañ allt þetta þa eru þaug Lijgesømu Papista Teikn epter S. Pauls Ordum/ Eirn partur af þeim ecke nema Lyge og prettær/. Eñ añar parturiñ/sem stier alleinasta af Diøflenū/ til ad stadfesta þañ Lærdom vm Hreinsunar Elldiñ/ Helgra Maña akall/og adra Afgudadyrkan/ Eñ ecke þyrer þa endelega Ordsok/ad H. Evan gelij Lærdomur kyñe þar med ad stadfest aast/Og þar þyrer hefur Christur & Po stularner so trwlega teked oss Vara fyr er slijku.

Er þar ecke eñ nu nockud meira ad Gaum giæþa vm Antachristiñ?

Ja/ Þui Paulus hefr giefed til Kyñing ar/ad Antachristuriñ skule þ Christi til komu verda openberadur/med Anda ha

ns Muñs/2. Tess. 2. Nu fyrer hund
rad Arum siidañ/ eru þær Villur/ Af
gudadÿrkaner/ Lyge og Pretter/ sem Kÿ
kia z Drottna j Pavadomenum af/ þei
rre Heilogu Skrift so openberader/ ad
ecke alleinasta mørg þusund Christiña
Maña/ bæde j Þyskalande/ Danmørk/
og ødrum fleire Londum z Rÿkium/ ha
llda Pavañ fyrer þañ Antachrist/ helld
ur og mykell partur af Papistum sialf
um skamast siin/ fyrer siina Afgudadÿr
kan og Villur/ og fegra þad sem þeir ku
ña best. Huør sem nu hier af ecke kann
grandvarlega z fullkomlega ad sia/ þ
Pavinn er Antachristur/ edur a mote Ch
risto/ hañ maa vera olldungis forblindad
ur/ z vill motþroanlega fara aframm j
Villuñe.

XXIII Cap.

Vm Jardteikner og Kr aptaverk.

Kraptaverk og Jardteikner eru slijker Hluter/ sem skie yf er natturuna/ z a mote hen ne/ edur halldast par fyrer/ ŏ ꝛeu skieou so/ Af huørium mett aſſad huort verda skyrkter j peim rietta Lær dome/ og vard veitter til Saluhialpar/ edur afvega leidder j Villur/ par wti for herter/ og sellder j Fordiorpun.

Huad margslags Kraptaverk eru par til?
Tuennslags/ Guddomleg z Diøfuleg.

Huad eru pau Guddomlegu Jrtadteikn?
Paug sem skie vissel̃ega og sannar lega aþ Guds Krapte/ So ŏ pa Gud sundurskipte Hafenu rauda/ Exo. 14. Gaf Vatn aþ hordum Hellusteine/ Num. 20. Fædde morg pusund Mans a Himnamole i 40 ar/ Ex. 16. Ad Ch ristur hefur giort pa sinku Heilbrygda/ Matt. 24. Pan sem var blindur af na tturune /smäda/ Joh. 9. Daufa heyra nde/ Mallausa talande/ Marc. 7. Og hreinsad pa Spitelsku/ Luc. 17. Eirnin pa daudu nockrū sinu vppvakt/ Mat. 9.

Mett

Mettad mørg þusund Manns/ med þeim einum Braudum z Fiskum/ Matt. 15.

Hvør mismunur er a mille þessara Undrunar verka og Jardteikna?

Sum af þeim skie af Gude/ fyrer utan Medal edur Skiepnanna brukan þar til/ sem i þann tijd hann skapade Himen z Jørd af ønguu efne/ Heb. 11. Gaf Himna Braudid/ Ex. 16. Stødvade Sool ena/ Jos. 10. Og hiellt henne aptur/ 2. Reg. 20. Lijka so hefur Hattad vered velflestum af Christi Undrunarverkum/ Enn sum Stormerke skie af Gude fyrer Medol/ so sem fyrer Eingla/ Gen. 19. Edur Menn gooda og vonda/ Dan. 6. Exo. 4. Sem og einnen fyrer adrar Skiepnur. Exo. 7. 8. 9.

Hvør eru þaug Einkienne/ af hvørium Gud domleg Kraptaverk þeckiast og verda ad greind fra hinum ødrum?

Fyrst/ ad þau skie yfer Natturu/ og a mote Almennelegu Natturunnar Hlaupe og skickan/ Þar næst/ ad þaug samhlioo da Guds openberlegu Orde.

Hvør

1. Ad Menn þar af vite/ad þar er vissulega eirn Gud/ sem ecke er bundenn vid Natturuna/ Gen. 7. Nelldur so opt sem hm̄ þocknast/ kann hn̄ hefie ad vmbreyta og giøra eirnenn þar vt yfer/ allt huad hann lyster og vill/ 1. Sam. 17. 2. Ad þaug kynne ad setia Mosium fyrer Sion er Guds Giæsku/ Almætte/ Riettvijse z Dyrd/ Ex. 4. 3. Mørg eru eirnenn þar fyrer skied/ ad þeirra Kallan sem sierdeils is eru sender af Gude/ þar med kynne ad stadfestast/ so sem fyrer Nimnesk z ecke foracktanleg: verk/ 2. Reg. 1.

4. Marger vndarleger Giørningar (sierdeilis Christi og Postulanna) hafa skied þar fyrer/ ad fyrer þa kynne klarlega ad bevijsast/ ad Jesus Mariu Son sie sa sanne Messias og Heimsins Frelsare/ Esa. 35. Matt. 11. Joh. 4. Item/ Ad þær Mannesk iur sem ædur fyrre hafa vered fyrer vtan Guds Søfnud/ mætte vmsnuast og safnast til Guds Folks

 fyrer

fyrer slykra Guddomlegra Nluta Nug leiding/ Joh. 2. 5. Eru þeir skieder eirnenn þar fyrer/ ad sa sane Saluhialp arinnar vegur/ þar med z þar af kynne ad verda þeckiur/ sem eirn himneskur z Gud domlegur Lærdomur/ z audvelldlegar vt breidast z berast/ Deut. 13. Manna van trw mætte verda vidhialpad/ Marc. 16. Su veyka trw styrkiast/ Marc. 9. Og Bænheyrslan stadfestast/ Exo. 17.

Huar vyrer skie ecke eirnenn a þessum Døgū endarleg Verk/ jafnframt Evangelij Lærdome?

Þar til meiga giefast nockrar viglug ar Ordsaker og orsakanlegar.

Huør er su fyrsta Ordsøk?

Med þui vier førum ecke med neckurn nyann Lærdom/ sem Menn ædur fyrre hafa ecke heyrt i Guds Kyrkiu/ sem fyrst kynne ad hafa þorf a/ ad stadfestast med Jarteiknagiørdum/ helldur hofum vi er hann sama sem vered hefur þeirra Nyamanna/ Christi og Postulanna Lærdomur/ og huør ædur fyrre med sordann oteliannlegum storum Jarteiknum nøog

lega

lega er stadfestur/ ſ ſiaa mm af Evange
lískre Historiu:

Hvør er ſu ſnnur. Grdsok?

Þau vndarlegu Verk ſem eru ſkied af Christo og Postulunum/ ſkulu ecke all einaſta vera krøptug/og gillda j þeirra Tijd/ helldur eirnen a ollū epterfylgian de Tijdum til Heimſins Enda/ ſem Johañes ſkrifar hier vm j 20. Cap. Mø rg önnur Teikn giørde Jeſus/ j Augſijn ſiña Lærſueina/ ſem ei eru ſkrifud j þeſſare Book/ eñ þeſſe eru þui ſkrifud/ ad þier ſkulud trwa/ þ Jeſus ſie Christ ur Guds Sonur/og ad þier ſo trwader/ mætted hafa Lijfed j hñs Nafne. Lijka ſem og eitt Brief ſem pyrer Hundrad ed ur þuſund arum lidnum hefur vered jñ ſiglad/ hellſt vid Magt ſo leinge og alla þa ſtund/ ſem bæde Briefed og Jñſingl id er heillt halldeð og oſkaddad/og giør eſt ecke Þorf huørt Ar/ad heingia eitt nytt Signet fyrer þad. So hefur eirn iñ ſa H. Evangelíj Lærdomur ſiñ My ndugleika og Alit/ fyrer ſaker þeirra

 Jard

Jardteikna og Kraptaverka/ sem adur fyrre eru alla reidu skied/ og er ecke þorf ad hañ framar med nyum Jardteiknum aptur ad nyu skule stadfestast.

Huør er su þridia Ordskīñ?

Gud hefur huerge j H. Skrift/ lofad z heited þie Gæfu/ til ad giora vtvortis Kraptaverk med/ so ad hun alltijd j Guds Kyrkiu og Soþnude skyllde vera/ hel ldur epter þ ad Evangeliū Lærdomr var nooglega med Kraptaverkum stadfest ur/ þa hefur sodañ Gæfa duiñad/ sem og adrar slijkar fleyre/ huar med Gud villde wtþryckelega giefa til Kyñingar ad hañ ecke alltijd villde giora Takn og Stormerke.

Huør er su fiørda Ordskīñ?

Ef eingiñ Lærdomur skyllde medtak ast vtañ sa/ med huorium alltijd skiedu Jardteikn/ þa hefde ecke su Christelega Kyrkia Þorf ad medtaka Prophetans Amos/ Abdiæ/ Nahum edur Johañis Skijrara Predikun og Lærdom/ þui þar er ecke talad vm nockud Jardteikn/ z þr skylldu

skylldu hafa giort. Og vm Johañem Skijrara/ lesum vier/ Joh. 10. (Huor þo hefur verid meire eñ aller Spamieñ) ad hañ hafe eingeñ Kraptaverk giort. Huar þyrer vilia Meñ þa slijkt af þeim Evangeliskn Lærurum girnast?

Huør er su þimta Ordskeñ?

Lijka sem huorium z einū Lærdome/ er ecke einþalldlega ad trwa þ̄ huørs eins Jardteikns Skullo/ z þ̄ kañ ad sijnast þ̄ vorum Augū/ med þui þad er ecke nogleg fastur Grundvøllur ad byggia vppa þui Diøfulleñ kañ eirneñ ad giøra vnd arlega Hlute/ og Gud hefur alvarlega vidvarad sitt Folk þar vm/ Deut 13. Eñ fyrst og yfer alla Hlute fram/ skal vm þañ Lærdom sem meñ hier vm stadfesta vilia/ ransakast z dæmast/ samhliode hñ Gudo Orde/ So ber Møsium þa ad tr ua þm Guddomlegu Jardteiknum/ Eñ strijde hañ þar a mote/ þa ber Møsium vnguu Jardteikne ad trwa/ þo ad eirn Eingell af Himnū giørde þad.

Huør er su siøtta og sijdasta Ordsøk?

Um þaug Takn og Stormerke sem a sijdustu tijmū skie skulu/ hefur vel Christur/ Matth. 24. Paulus/ 2. Tess. 2. Og Johañes/ Apoc. 13. Lioslega spaad/ eñ þo þar med wtþryckelega auijsad/ ad Fals spameñ og sierdeilis Antachristur iñ/ af Guds Tilläatsseme/ þ Diofulsins Krapt prette og Verkun/ skyllde þau giora/ Þar þ/ huor sem hellst þesse Jard teikn medtekur/ hañ giefur þar med ad skilia/ ad hañ sie falleñ fra Sañleikanū og sie ordeñ þeim bölvada Antachrist a häangande.

Med þui þa/ bla þeim Evangeliska Lær dome er ein ny Endurmyndan vpptekeñ/ so være þad gott/ ad þar og skiedu Kraptaverk og Stormerke/ vppa þad / ad hū eirneñ af gðrum þess helldur medtekiñ yrde?

Vier meigum hier ecke äalijta huad oss syneſt/ helldur huad Gud j sijnu Orde hefur sig openberad/ nu hefur hañ huorge skulldbunded sig og forplyckt:ad/ ad hañ so opt villde giora vndarleg Verk og Jardteikn/ sierdeilis j þui nya Testamente/ sem hans Gudlega Þionusta og

Lærdomur tijdum skyllde verda lagfærd
og endurminnud / helldur hefur befalad
oss ad ransaka Ritningena / Joh. 5.
Matt. 7. Og þar med alvarlega vid va
rad oss / ad vier ecke skulum læta oss tæla
af nockrum Lygesømum Teiknum / hu
orsu stor s̄ þau kuña ad vera / Mat. 24.
Nier med þo ad otelianleg Jardteikn /
skiede nu j Dag / so skylldu þa ecke Papi
star edur adrer / þess meir trua vorū Lær
dome / med þui þeir ecke villia trwa / þm
sem af Christo z Postulunum eru skied /
eñ girnast eñ nu oñur ny Teikn / fyrer
utan þaug / edur þo þeir trydu þeim ny
giordu Täknum og Stormerkium / suo
være þo ecke þeirra Trw (sem alleina er
Nistoriu trw) leingur stødug z stadfost /
Eñ þau Tækn votudu z vidhielldust /
sem siaa maa af Dæme Pharaonis / Ex.
9. Og margra Ogudlegra Gydinga / j
Christi og Postulaña tijd / Nuar fyrer
ad Meñ um soddañ Folk meiga seigia
med Christo / þesse vonda Norunar Kyn
strod girnest Teikn / Matt. 16. Og med
 sanct

Sancte Paale/1.Cor.1.Gydingar girn
ast Teikn/Og Grycker spyria ad speke.

Vita Meñ þa aþ øngun Tæfne og Krapta
verke ad seigia hia þeim Evangelisku Lærdo
me/sem ad nyu er openberadur?

Ja/ 1. Þui og þar med ad Doct.
Luth. Án allrar utvortis Magtar og
verndar/sem sette sig mykelega a mote
Pavanum j Room (huorn aller þeir
Veralldleger Magtar meñ oftast/ huo
rs Fætur þeir kyssa/ z huørs Antachrist
lega andstygd þeir meiga tilbidia) heþ
ur hans Lærdom med Guds Orde astr
ytt z þordæmt. 2. Ad Evangelij Lær
domur j bland otelianlegra Hæskasem
da og Hindrunar/ er so volldugléga ut
breiddur/ z a mote øllum suikfsamlegum
Adburdum hefur halldest vid Magt.
3. Ad so mørg hundrud þusund maña
hafa þeckt þa Villu/ myrkur z blindlei
ka/ s var j Pavadomenū(j huiū þr voru
vpp alder) ad þeir hafa medteked E
vangeliū/ z þ Guds Nad haþa þar vti
funded þeirra Sælar og Samvisku Ro

seme

seme. 4. Ad marger med þeirra Pen inga/ Gotz og Lijfs tøpun/ hafa vered stadfaster þar wti. Þaderu soddañ Krap taverk/ og vndrunarleiger Giørningar/ ad sa ma vera blindur/ sem þa kaſi ecke ad sia/ Og þeir opaecklæter sem þa sia og ecke vidurkieña/ og sa sem ræner þa sijnum prijs og loþe mæ vissèlega vera vanvitur og galeñ/ og ecke verdugur ad Gud hønum nockud añad Teikn gie fa skyllde.

Huad eru Diøfulsins vndarleg Verk?

Þaug eru þeir vndarleger Hluter/ sm̃ skie aþ Diøflenum/ edur og synast sm̃ þeir skiedu/ huar med mængur Villulær domur/ þølst Guds Þionusta z Hiatru/ verdur plontud/ styrkt og stadfest/ z meñ þar aþ añadhuørt verda aþvega leidder edur z styrkter z stadfester j Villudome.

Huørnen skiedur slijkt?

Nockur framkuæmer Diøfulleñ fyrer vtañ Maña Hialp z tilstirk/ so sem þa hañ j tijd Jobs/ liet koma Vind/ Job 1. aþ Eydemørku/ huar af Hwsed þiell ni

nidur/ Og þa hañ kastade Ellde nidur aþ Himne/ og a ødrum Tijmum/ þa hñ heþur hrært daud Likneske/ og talad j þeim og fyrer þaug/ Sum skie so/ ad hñ brwkar Mañа hialp og styrk til þess/ so sem Fals spameñ/ Galldrameñ z adra þuilijka.

Verdur hañ endelega ad haþa Mañlega Hialp þar til?

Ongvanveigeñ/ þui hñ eirnañ an mañlegrar Hialpar/ kañ ad giøra vndarlega Hlute/ Eñ vppa þad/ ad hñ kuñe ad binda Meñ vid sig/ edur og nær þeir haþa alla reidu þorpliktad sig vid hañ/ styrkia þa j þeirra vana/ og yfertala þa/ ad þr hafe giørt þad og þad/ þa brwkar hañ þeirra Hialp þar til.

Er þui þa ecke so vared/ sem Galldrameñ segia vm sijna Høndlan?

Nei ecke/ þui huørneñ skyllde þeir kuña ad giøra Hrijmfrost/ Vedur Hagl z añ ad sijñkt/ og kuña þa ecke med allre siñe Magt/ ad giøra eirn Elldneysta edur Vatnsdropa/ helldur verda skalfer sem

adrer

adrer Meñ ad sækia þad j adra stade og fa þad til,

Eñ kañ þa Diøfullin̄ z so ad giøra riett vndarlega Giørninga?

Eñ þo ad Ogudleger Meñ hafe og so stundum haft þa Gafu af Gude/ ad giøra saña vndarlega Giørninga/ og ad seigia vísst fyrer tilkomande Hlute/ sem Judas Matt. 7. Bileam og adrer flei re/ So kañ þo lÿka vel huørke Diøfull iñ eda falsker Lærarar ad giøra riett søñ z eigenlega vndarleg Verk/ þar med ad planta Keitteri z Villur/ þui suo seiger Nicodemus til Christum/ Joh. 3. Ein geñ kañ ad giøra þaug Verk sem þu gi ører/ vtan Gud sie med hønum/ Og sa Madur sem blindur hafde vered/ Joh. 9. Sagde/ fra Veralldareñar Vpphafe hefur þad ecke heyrst/ ad nockur hafe vpplæted Augun a þeim sm̄ blindur var boreñ/ sem þessi (Christur) giørde.

Huad margslags eru Satans vndarleg er Giørningar?

1. Sumer eru ølldungis vppdiktader/ af huør

huorsu otelianlega marga ma lesa/ ecke alleinasta j heidnum Bookum/ helldur eirnin j þeirra Sogū/ sm halldner voru heilager/ ē eru vppkomner af Jdiulau sū z Lygnum Munkum.
2. Sumer eru ecke vtan Sionhuerfin gar Satans/ sem blinda Mannefkiunn ar Skilningar Vit/ og alleinasta fram giefa sanna Nluta Negdan. So hefur han hondlad vid Pharaonis Tiolkyng is men j Egyptalande/ Exo. 7. 8.
3. Sumer Diofulsins giorning" skie þo lyka vel j Raun og Sanleika/ en þo þr meige ecke med riettu kallast vndarleg Verk/ helldur hafa vndarlegt alit/ med þui Satan sem eirn wllærdur z reindur Diofull/ fyrer Natturlegra Nluta Ei genlegleik/ z med sierdeilis skoorre z fyr er mannlegum skilninge/ Ogrundanlegre Kiænsku z brogdū kan ad koma þm þ.
Huar fyrer kallast þa Kraptaverk Ante christsins(sū z so verkast af Sadan) af Post ulanum Pæle/ lygesom Teikn z Vndur?
1. Ecke alleinasta þar fyrer/ ad þaug

eru komin aþ Lygekar Fodur/ z eru noe kurn part Lyge og Suik/ helldur fierdeilis fyrer þa Skulld. 2. Ad þaug eru giord fyrer þañ tilgang/ ad falskur Lærdomur/ Villa og vantru/ meige þar med stadfestast/ og Meñ þar fyrer prettast z afvega leidast/ so sem þa Andskotiñ plagar Meñ a Lijkamanum/ og epter þ þeir hafa giort sitt Neit til Framlideña helgra maña/ z Afguda/ lætur hñ af ad plaga þa/ edur viliuglega vijkur wt af þeim/ sem setner eru af ohreinum Anda fyrer Adreising med vijgdu Vatne/ ed ur Særing/ Messu presta/ huar af su fa lska trw/ þess diupara jstrækest j Hiort um Maña.

Huør Mismunur er a millum Guds z Satans vndarlegra Verka?

1. Þau Guddomlegu skie aþ Gude/ epter hñs Almætte/ sem alleina giorer vndur. Psal. 72. Þad er/ saña rietta Guddomlega og vndarlega Giorninga/ Eñ þesse eru af Dioflenum/ og mesta part forblindan/ þui Dioþulliñ kañ ecke ad

giora

giøra epter Guds søñum Undrunarver-
kum. 2. Þaug Guddomlegu samhlioo
da Guds Orde/ og vilkia ecke j einū Bok-
staf fra þui/ Eñ þesse eru Guds Orde a
mote/ þo þaug stundum hafe þad Alit/
sem bære þeim saman vid þad. 3. Þau
Guddomlegu skie þar fyrer/ ad meñ skule
trua þeim Himneska Lærdome/ og þar
fyrer verda Sæluholpner. Eñ þesse le
ida burt fra Guds Orde til allskonar
Villu/ og fella vm siþer nidur j eilijfa
Fordæming.

Huad skulu meñ hallda vm þær Jarteikn
er sem skie j Pavadomenum?

Þad skulu meñ hállda þar vm/ ad þær
skie ecke af Gude/ helldur kome fra Sat
an/ þui med þui þær ecke stadfesta þañ
Lærdom/ sem er plantadur af Christo z
Postulunum/ helldur styrkia helgra ma
ña ækall/ Hreinsūar elldiñ/ Pilagrijms
gongur/ Messuhalld og adrar slijkar
Villur/ sem eru a mote þui heilaga E
vangelio/ þa meiga þær ecke nie eiga/
ad medtakast fyrer søñ og Guddomleg

Jard

Jardteikn/ þo þaug synest so stor og myk=
el/ sem þaug meiga nockurn tijma veraſ
þui Christur og Paulus haſa þar trw
lega vidvarad oss.

Kañ þa Dioſullin ad giora vndarleg verk
huonær og huerneñ sem hañ vill?

Nær Gud leiſer honum þad/ þa kann
hañ vijst ad giora mykla og furdanlega
Hlute/ Job. 1. Eñ fyrer vtan hans Lei
fe kañ hañ ecke ad beia eitt Hær/ Job. 2
Ja/ ecke fara j eitt Suijn/ Matth. 8.
Þar fyrer megnar hñ ecke meir eñ Gud
leifer honum.

Eñ huar fyrer leiſer Gud honum/ ad hañ
stundum giører Furduverk j Þava
domenum?

1. Fyrer þeirra skulld sem eru Riettru
ader/ vppa þad/ ad þeirra stoduglynde j
þeim medkienda Sañleika/ sem þeir ha
fa þeckt/ eirneñ þeirra Trw og Þolenn
mæde/ meige þar med reinast og verda
openberud fyrer huorium Mañe/ ad þe
ir verde stadfester og oruggver j Trw
areñar epnum/ og þeim verde tilhalld
ed ad reina Andana/ huort þeir sieu aſ

Gude og

og samhliode hans Orde/ og so þar vt af ad dæma vm Diøfulsins Magt/ sem hañ hefur/ sierdeilis j Vantrwareñar Børnum. 2. Þar næst lætur hañ þ skie vegna þeirra Oguðlegu/ ad þeirra Opacklæte og forackan/ a mote þeim frambodna Sañleika/ þar med kuñe ad straffast/ og þess hegnt verda af Gude þeim Riettlæta Domara/ þui so skrifar Paulus/ 2. Tess. 2. Antachristins til koma skiedur epter Krapte Andskotans med allskonar Lygesomum Krapte/ Ta knum og Stormerkium/ og med allskon tradre Villu til Oriettvijsse/ medal þeir ra sem skulu fortapast/ fyrer þad þeir hafa ecke medtekeð Kiærleikañ til Sañ leiksins/ so þeir mætte verda Sæluholp ner/ Þar fyrer mun Gud senda þeim me gnast Villudom/ ad þeir skule trwa Lyg unum/ vppa þad/ þeir kuñe ad dæmast aller/ sem ecke trwa Sañleikanum/ hell dur hafa lyst til Ranglætesins og Oriettvijsse.

XXIIII Cap.
Vm Kross og Motgang.

Huad er Kross og Motgangur?

KRossen er su Byrde/ sem sa Himneske Fader leggur vp pa sijn Børn/ þeim sialfum og ødrum til gagns ꝛ goda.

Huerier Men eru Krossburdenum vnderorpner?

Aller trwader/ Huort Men kunna ee ke alleinasta ad bevijsa med mørgū Vit nisburdum Heilagrar Ritningar/ helld ur verdur þad eirnen lioslega giefed til Kyñingar/ af Dæmum heilagra Forfed ra/ Spamaña/ Postula/ Pijslarvotta/ og allra Heilagra/ þar fyrer seiger Ko ng David/ Psalm.24. Sa Riettlæte hlijtur margt ad þola/ Og Christur sei ger Luc. 9. Huør sem vill mier epterfyl gia/ hañ skal afneyta sier sialfum/ og ta ka siñ Kross vppa sig ꝛ fylgia mier ept er. Og Paulus skrifar/ 2. Tim. 3. All er sem Gudrækelega vilia lifa j Christo

Jesu/ hlioota Offokner ad lijda.

Huad margslags er Krossen?

Gierdeilis tuennslags. 1. Jnnvortis z andlegur j Hiarta Mans og Samvisku med huorium eirnen þeir allra helogu sku/ hafa vered so þiader og þuingader ad þeim hefur synst og þott sem allur He imurinn hafe þeim a Hælse leiged/ sem sia maa af Dæmium Jobs/ 10. Cap. og Da vids 31. ff. Vtvortis og Lijkamlegur Kross/ sem kan ad henda eirn Truan og fromann Christin/ so sem Ofsokn/ Siuk domur forsmaan og Fyrerlitning/ Haad z Spott/ Oluckulegur Egtaskapur/ O hlijdug Born/ Dyrtijd/ Hungur/ Drep sott strijd/ z ct. Og huor villde vppteik na þad allt?

Huar fra kiemur Krossenn?

Krossenn kiemur fra Gude sialfum/ þo hann stundum brwke þar til/ annadhuort Diofulsins Grimd/ edur Mannanna Vo nsku/ edur onnur wtvortis Medol/ þui þ vtan Guds Leife/ kan einginn Skiepna Ja/ ecke Diofullenn sialfur/ ad giora

þeim

þm þronu nockurn ſkada. Þar ꝧ ſkrifar
Jeremias j ſijnum Harmagrꝏte/ C. 3.
Huor er ſem þorer ad ſeigia/ ad þar ſkie
de nockud/ og Drottiñ befalade þad ecke
Munu ecke vtkoma af Muñe hins ha
dſta/ þeir vondu Hluter og þad Gooda?
Og Amos j 3. Cap. Mun þar kuña
ad vera nocke Olucka j einū ſtad/ z Dr
ottiñ hafe ecke giort hana. Og Job ſei
ger 1. Cap. Drottiñ gaf og Drottiñ by
rt tok/ þad ſyneſt þo nærre omsgulegt/
ad Kroſſeñ kuñe ad koma fra Gude/ þui
eirn Nꝏtturlegur og Liſkamlegur Fad
er/ giører ecke ſo vid ſijn Børn/ og ef añ
ar villde giøra þeim nockud vondt/ þa ky
ñe hañ ecke ad ſia vppa þad. Þier ſyn
eſt vel ſo/ og þu giører ſialfur þad ſama
þui ef þu elſkar þitt barn/ þa typtar þu
þad añadhuert ſialfur/ ellegar þu ſier
þad giarnañ/ og mꝏtt vel lijda/ ad Sko
lameyſtariñ typte þad tilbærelega/ z þu
kyñer vel ſialfur ad bidia þar vm. Item
ef Barn þitt hefde brotid j ſier Beined/
þeingid Sꝏr/ Kyle edur Kaun/ þa mun
 der

der þu sialfur bæra þad til Barskierans edur Læknarans/ bæder hann ad hialpa/ hiellder sialfur Barnenu/ til þess Beinid yrde lagfært/ edur stunged yrde a Kaune edur Kylenu/ og eitt band edur tuo æleg der/ og giæfer þo enn Peninga til þess/ Værer gladur ad þad være skied/ og ef þad varade ofleinge/ þa sær þu þad ecke giarnann/ Barned mætte lata sem þad villde/ skyllde þ þa vera so stoor Vndur/ þott Gud vor Himneskur Fader/ hö ndlade stundum motlijka vid sijn eiskuleg Børn?

Huar fyrer heimsæker þa Gud vor Himneskur Fader/ sijna Truada þanneg med Krossi og Motgange?

Gud hefur þar til margar heilagar Ordsaker/ sem oss eru alltijd gODar og gaanglegar. Fyrst/ leggur Gud vppa sijn Børn/ Kross og Motgang/ ad hans heilaga Nafn/ kunne þar med ad verda Lofad og vegsamad/ og ad nær hann a mote øllum Mannlegum skilninge/ hial par þeim aptur/ þa kunna Menn klærle

ga

ga ad vidurkieña hans nælægd/ Elsku
truskap og Almætte/ þui so seiger Chri
stur vm þann sem blindur var fæddur/
Joh. 9. Ad huorke hañ nie hans For
elldrar/ hefde so storum syndgad/ ad hñ
þar fyrer være so blindur fæddur/ helldr ad
Guds Verk skylldu openberast a honū.
Og vm Petrum/ Joh. 21. seiger hañ/
Ad hañ med sijnum Dauda skyllde prij
sa Gud.

ij. Verdur Krossiñ lagdur a þa truudu
vppa þad/ ad þeir skule ecke halllda sig
sialfa saklausa ad vera/ helldur ad þeir
skule reinast/ ad þr eñ nu hafe j sier von
dar hugreñingar/ z suiksamlegar Girn
der/ huortar þeir fyrer Krosseñ læra ad
þeckia/ og vagta sig fyrer/ ad þeir ecke
þar epter saurge sig og flecke/ med stoor
kostlegum og fordæmanlegum Syndum
Þar vm seiger so Gud/ Jerem. 30. Eg
vil straffa þig med Næd/ ad þu skuler
ecke hallda þig saklausañ.

iij. J þridia mata/ leggur Gud Kross
iñ a þa Riettrwudu/ ad hñ þar med vill

teina þa/ huort ad þeir (huort sem þeim geingur vel edur jlla) vilia þo elska þaꝰ sama saña Gud aþ Hiarta/ og akalla hañ/ og vnder Krossenum/ sem eitnrt goodre og naudsynlegre jdkan/ tijdka þ/ ſ þr ædur þyrre hafa lært af Guds Orde/ þui þar þyrer medkieñer suo David/ Psalm. 119. Pad var mier gott/ ad eg vard vesall/ ad eg kyñe ad læra þijnar Skickaner.

iiij. Fiorda mæta þa vill Gud/ giora þa Trwudu samlijka sijns Sonar Mynd/ vppa þad/ ad lijka sem þeir lijda hier tijmanlega med honum/ so skule þeir æþenlega rijkia med honum/ þar vm skriþar so Paulus/ Rom. 8. huoria Gud hefur þeckt ædur fyrre/ þa hefur hañ z tilskickad ædur/ þad þeir skylldu samlijker verda hñs Sonar Mynd/ so ad hñ sie sa Frumgietne a medal margra brædra.

v. J þimta mæta/ sender Gud sijnum kiærum Bornum/ Kross og Motlæte/ vppa þad/ þeir Kiettrwudu kuñe þar af ad hafa eitt vijst Teikn/ ad mz þui Gud

er

er Riettlætur/og po hafi laune ecke þeir
ra Gudhrædslu j þessu Lijfe/ pa sie ann
ars og eylijfs Lijfs vijst ad vænta/ j hu
oriu þeir skule þaa fullkomlegre Borg
un/ fyrer allt þad sem þeir lijda/ hier j
Heime/ Þar um skrifar suo Paulus/ 1.
Tess. 2. Þdar Ofsokner og Þiæningar
sem þier lijded/ eru Guds Riettferdugs
Doms Einkienne og Merke/ Ad þier ve
rded Guds Rijkis makleger/ fyrer huort
þier og lijded/ þui þad er riettvijst fyrer
Gude/ ad betala þeim Þianing/ sem þia
ydur/ en ydur sem þiaest Frid z Roo med
oss/ j Herrans Jesu Openberan/ af Him
num med Einglum hans Magtar.

Og ad sijduslu lætur Gud stundum þa
Gudhræddu/ lijda Kross og Motgang/
so adrer kynne eirnenn ad forbetrast z vpp
byggiast af Þra Epterdæme. Þeir trw
udu nær Þr sia Guds Fodurlega Nad z
Almætte/ z hugga sig kroptuglega þar
vid/ ef þeir j sama mata verda Heimsok
ter. Enn þeir Ogudlegu skulu verda A
minnter þar med/ ad med þui Gud ecke læ
 tur

fur sijna eigenlega vera okyptada/ þa vill hñ myklu sijdur hlijpa þeim eda spara þa/ ef þeir giora ecke Jdran/ helldur str affa þa med eilijfum Heluijtis Ellde/ þui so hootar Drottiñ/ Jerm.25. Sia/ j þeim/ stad sem er kalladur epter mijnu Nafne/ hefe eg teked til ad plaga/ og skylldu þier olldungis vera ostrafpader? Þier skulud ecke vera ostrafpader. Og Petrus seiger 1. Pet.4. Ef sa Rieittlat te frelsast naumlega huar vill þa Oguð legur og syndugur openberast?

Er Krossenn Synda strafp þeirra Truwdu?

Krossenn er vel j sialfum sier Synda strafp/ þui hefdum vier ecke Syndgad so være þar helldur eingeñ Kross z Mot gangur/ Eñ med þui trwader eru j næd hia Gude/ fyrer Christi skulld/ sem hef ur Fullnægiu giort z lided straff/ þ allar Heimsins Synder/ þa er Krossenn þeim ecke framar nockurt strafp (riettelega ad tala) helldur ein Fødurleg Typtan og Refsing/ og lijka sem su Boluan yfer

Syndeñe/ sem þo hænger vid Trwada verdur burttekeñ/ So verdur og j Truad ra Krosse straffed burttekeñ/ ad þad skal vera yfer þeim/ ecke meir eñ ein Fodur leg Typtan.

Eñ seigdu mier/ hvad forþiena þeir Gud hræddu med Krossenum/ sem þeir lijda og be ra/vel mögulegt/ ad þeir þar med giöre Bot og Betaling yfer sijnar Synder?

Krosseñ er eingeñ Betalingur fyrer sy ndernar/ þui þad er ecke mögulegt fyrer nockra Skiepnu/ ad giora Boot og Be taling fyrer Syndena/ helldur hefur Christur Guds son alleina/ mz sijñe Pijñ nu og Dauda/ betalad fyrer allar vorar Synder/ Eñ med þui heilagra Guds Barna Kross/ er heigadur fyrer Christi Kross/ þa syneñst Gude þad gott/ ad hañ vill epter sijña nædugra Fyrerheita Kra pte/endurgiallda þeirra Offsokner/ hier tijmanlega z sijdañ j epterkomãde Lijse/ med eilijffre Dyrd og Vegsemd.

Huörjar Nyadar wekrewiast af huörium Ch ristnum Mañe vnder Krossenum?

1. Stadfast z sonarlegt Trunadartra

uſt/ Huggun og ſtødug Trw a Chriſtū ad vier vnder Kroſſenum/ erum j Viſſu þar vm/ ad Gud er vor nædugur Fader og er ecke þar ȝyrer reidur/ þo hañ legge Kroſſeñ a oſſ/ þui ſuo ſeiger Salomon/ Prov. 3. Sonur miñ/burtkaſta ecke Typtan Drottins/ og læt þier ecke leidaſt hans Straff/ þui Drottiñ ſtraffar þañ ſem hañ elſkar/ Og er hønum Myſkun ſamur ſem Fader ſijnum Syne.
2. Chriſteleg Þolenmæde/ ad Madur take vid þui þolenmodlega/ af Herrans Hende/ jñ til þeſſ ad hañ vill þad nadar ſamlega epter ſijnum Goodum vilia apt ur milldga/ edur burttaka/ þar vm ſeig David/ Pſalm. 27. Bijd þu Drottins/ Vert Hughrauſtur og oefadur/ hñ mun ſtyrkia þitt Hiarta/ bijd Drottins. Og Paulus ſkrifar/ Rom. 5. Vier hroſſū oſſ af Hørmūgunū/ þt Hørmūgiñ aflar Þolenmæde. 3. Stødug von/ Gledeleg rar Lauſnar/ þar vm talar ſo David/ Pſ. 130. Eg beid Drottins/ mijn Sal beid og eg dualde epter hans Orde.
Og

4. Og ad sijdustu/ ein heit z Hiartnæm Bæn til Guds Fødurs/ ad hañ vilie þyrer siñ gooda Anda/ gieþa oss mætt/ z styrk þar til ad vier mætum vera vnder Krossenum þolenmoder allt til Enda/ Þui so kiener Esaias/ 26. C. Drottiñ Nær Hørmungeñ er fyrer Hondum/ þa leita Meñ þijn/ og nær ed þu agar þa og typtar/ kalla þeir særgrætelega/ Lijka sem ein Jodsiuk Kuiña/ nær hun skal fæda/ þa verdur hun hrygg/ hun mæ hropa j siñe Þijnu/ suo geingur oss Drottiñ fyrer þijnu Auglite.

Mæ Christeñ Madur dyrkast ad asleggia Krossen/ edur ad millda hañ?

Jæ/ þui lijka sem ein hungradur/ mæ og skal leita sier Fædu/ og siukur sier Lækninga/ So mæ og eirn Christiñ/ leita epter Hialp og Hiaslod/ j siñe Neyd og Hørmung/ z huør þ ecke giører/ ef hañ kañ/ hñ freist" Guds/ z giefur sig sialfur i þad Fær/ i huoriu hañ kañ vel ad fyrerfarast. Eñ hier ber Mañe ad athuga vel þessar tuær Greiner. 1. Ad mad

ur

ur skal ecke brwka otilbæreleg Medol/ sem er ad leita Galldramaña/og peirra sem fara med Særingar/ j Siukdome z Veike/ nar Madur hefur mist nockud/ ad leita Rada til þeirra/ sem vijsa huar stoled hefur/ og koma þui aptur/ falle Mañe Fatækt til handa/ ad leita sier Atvinnu/med Rane/ Stulde/ Morde z Mañdrape/ og ødru þess hattar/ þui allt þetta er Suivirding vyrer Gude.

2. Skal Madur ecke setia sitt Traust til þeirra Medala/ sem til eru giord/ sem Assa Kongur giorde j sijnū Siukdome/ og leitade framar Læknarans eñ Drottins/ 2. Chorn. B.16. Þui slijkt er Afgudadyrkan/ Eñ Meñ skulu tijdka tilbæreleg Medol j Otta Drottins/ bidia hñ ad þau Medol mættu fa Framgang og giefa honum alleinasta Dyrdena.

Huornen kañ og skal Christiñ Madur hugga sig og halda sier vid/ vnder øllum Krossburde?

Fyrst/ ad allur Kross/ med huoriu Nafne sem hañ nefnast kañ/kome fra Drottne

ollne/ og ad eckert kunne ad henda nock
urn Mann/ fyrer vtan Guds Vilia/ þui
so seiger Christur/ Matt. 10. Seliast
ecke tueir Titlingar fyrer eirn Pening?
Og eirn af þeim fellur ecke til Jardar
an vilia ydar Himneska Fodurs? So
eru og oll ydar Hofudhaar talenn/ otteist
þui ecke/ þier erud betre enn marger Tit
lingar. 2. Skal eirn Christenn Mad
ur þeinkia/ ad hann fyrer Trwna/ fyrer
Christi skulld/ hafe eirnenn vnder Krosse
num/eirn Nadugann Gud/og hnn sie eitt
Guds Barn/ Þar vm skrifar so Paulus
Rom. 5. Vier sem erum Riettlatter af
Trwnne/ hofum Frid hia Gude/ fyrer
vorn Herra Jesum Christum. 3. Skal
hann huxa vm Guds Sidvana/ ad hann
sier snarpt epter sijnum Bornum/ ad leggia
Krossenn vppa þaug/og typta sijn Born
sem eirn Fader/enn latur hina adra fara
sem sia ma j Orskvidum B. 35. Cap.
4. J fiorda mata skal hann vera viss
þar vppa/ad Gud sialfur med sinne Na
dugre Vernd og varduveitslu/er hia hon
um

um nalægur under Krossenum/ þui suo
vitnar hann um sig sialfann/ Psalm. 91.
Hann mun kalla a mig/ og eg vil Bæn
heyra hann/ Jeg er hia honum j Neyde
nne/ Item/ Esa. 41. Ottast ecke/ þui eg
er med þier/ vijk þu ecke/ þuiad eg em þinn
Gud/ Item/ Esa. 43. Nær þu geingur
j giegnum vatned/ þa vil eg vera hia þier
Og Christur seiger Joh. 14. Eg vil ec
ke læta ydur fødurlausa/ eg kiem til ydur.
5. J fimta mæta/ skal hann og huxa/
ad ædur enn Krossenn var lagdur a hann/
þa hefur Gud æsett vissann tijma/ a huør
ium hann skal hafa enda/ og kann ecke ad
vara leingur/ þui so seiger Jeremias j sij
num Harmagrat/ 3. C. Drottinn mun
ecke hallda sier lengt burtu æfenlega/
helldur so/ hann hrygger ad vijsu/ enn hann
kiemer sijna Myskunsemme aptur/ epter sin
ne mykelle Myskun/ og Paulus seiger/
1. Cor 10. Gud er trwfastur/ sem ecke
mun ydur freistast læta yfer megn framm
helldur giører hann þann Enda a Freist
ingunne/ ad þier kunned vel hana ad þola.
Skal

6. Skal eirn Christiti Madur vnder Krossenum/ vera viss vppa þa eilijfu Frelsun/ fra ollu vondu/ og a þa epterkomande Dyrd j Christo Jesu/ þar vm skrifar so Paulus/ Rom. 5. Eg er full viss þar vm/ ad huorke Daude nie Lijf/ ecke Einglar nie Hofudeinglar/ nie Hofdingia Domar/ edur Magtar vellde/ ei helldur þad nalæga nie epterkomande/ eige Hæd nie dypt/ ei helldur nockur onnur skiepna/ mune kuna oss ad skilia fra þeim Kiærleika/ sem er j Christo Jesu vorum Herra. Og eñ aptur. 2. Tim. 2. Þad er sañarlega satt/ ef vier deyium mz honū/ þa munum vier eirneñ mz honum lifa/ Ef vier lifum med honum/ þa munum vier eirneñ rijkia med hm̄/ Item/ Rom. 8. Eg helld þad so/ ad þeir Hluter/ sem vier lijdum/ nu a þessare Tijd/ eru ecke verder þeirrar Dyrdar/ sem vid oss mun openberud verda/ Item/ Vor Hormung sem er stundleg og lieett/ gierer oss ei ad eins ein og yfer allañ mata mykla Dyrd j oss/ s̄ ecke alijtum þa sijnelegu Hlute

helld

helldur pa osynelegu/ hui peir synelegu eru Tymanleger/ en peir osynelegu eilij fer/ 2. Cor. 4.
7. Framar pa skal eirn christin madur hugga sig par vid/ ad hn er viss p' uppa ad Krossen/ huorsu pungur sem han er/ og huorsu leinge sem han varer/ pa kan hn po ecke ad giora honum nockurn ska da a hans Saluhialp/ par vm seiger Paulus/ Rom. 5. Vier vitum ad aller Hluter piena peim til gooda/ sem Gud elska. 8. Ad sijdustu skal eirn Christ en Madur/ sem er j Hrygd og Angist/ vnder Krossenum/ pui ecke gleyma/ Ad Gud hefur j sama mata/ sokt heim alla Riettruada/ z po leyst pa aptur/ s lesa ma af Abrahams/ Isaacs Jacobs Josephs/ Moyses Jobs Davids/ Eseckia/ Pals/ og mørgum adrara Dæmum/ sit ogt ad seigia/ ein Christin Mannesk ia/ er Kross hws z Heiberge/ Huor sem pet ta vill rietteleg a hugleida/ pa er par ei ngen efe m/ ad han mun taka Krossen polenmodlega/ af Herrans hende/ z ecke par

þat fyrer falla fra Gude/ helldur af Ch
ristelegu Hiarta/ bijda epter hans Hialp
og Fødurlegre Frelsan.

XXV Cap. Vm Bænena.

Huad er Bænenn?

B Æniñ er ein alvarleg Aandva
rpan og Ræda til Guds/ j huør
re vier giefum honum til Kyñ
ingar/ alla vora Neyd og Þrey
nging/ og ecke allenasta wtvortis med
Muñenum/ helldur eirniñ jñvortis af hi
artanu/ bidium hañ vm Hialp/ fyrer tru
na a Jesum Christum.

Huørn skulu Meñ tilbidia?

Vier skulum tilbidia og akalla allein
asta/ þañ eilijfa z Almattuga Gud/ z
er eirn j Verune/ z þreñur j Personunū
GVD FAdur/ SON og Heilagañ
ANda/ og nær vier j Bænēne/ nefnum
añadhuørt/ þa fyrstu/ adra edur þridiu
Personuna/ þa wtelykium vier þo ecke/
edur gleymum hinum sødrum tueimur.

Um Truarinnar Articula
Meiga Menn þa ecke akalla Framlidn
na Heilaga?

J onguann mata/ þui fyrst heyrer su
Æra og Dyrkan Gude til alleina/ sem
hann sialfur vottar/ Esa. 42. Eg er Dro
ttinn/ þad er mitt Nafn/ og eg vil ong
uum odrum unna Dyrd giefa. 2. Þar
med eru þeir Framlidnu heilogu/ huor
ke allstadar nalæger/ so ad þeir kunne ad
vera hia/ og heyra þa sem hropa og a
kalla/ ei helldur vita þeir af ollu/ og enn
sidur eru þeir Hiartanna ransakarar/ ad
þeir kunne ad merkia vora Andvarpan/
þui so seiger Israels Folk og vidurkienn
er/ Abraham þecker oss ei/ og Israel ve
it eckert af oss/ enn þu Drottinn ert vor Fa
der. vor Endurlausnare/ þegar þad langte
Æfe/ et þad þitt Nafn ad eilijfu/ Es. 64.
3. So vill og heilog Skrift ecke hafa/
ad nockur annar skule tilbedenn verda/ sem
Menn ecke atrwa/ sem S. Pall skrifar/
Rom. 10. Huornenn skulu þeir akalla
þann/ a huorn þeir trua ecke/ Nu kienner
oss vor christeleg trw/ ad vier skulum all
eina

einasta trua a Gud Fødur/ Son og Hei lagañ Anda. 4. Og fierdeilis/ þa mꝏ eingeñ byria nockra nya Guds Þionuſ tugiørd/ j Christelegre Kyrkiu/ þyrer vt añ Guds ſierlega Befalning/ Nu ꝥinſt ecke j heilagre Ritningu/ Bod edur Be falning/ Fyrerheit edur Epterdæme/ ad oſſ bere ad ꝏkalla helga Meñ/ þar fyr er þadſtor Synd og Afguda dyrkan/ ad tilbidia þa og ꝏkalla/ añadhuort þeir ſkule hialpa oſſ edur bidia fyrer oſſ.

Þad ſkiedur opt og tijdum/ad eirn Christiñ bidur añañ/edur allañ Søpnuden ad bi dia þyrer ſier?

Þad er añad ad tala til þeirra Lifen du/ſem eru hia oſſ hier a Jørduñe/ og kuña ad tala vid oſſ/og þad er añad/ ad vilia tala vid þa ſem ecke kuña ad heyra oſſ/ edur vita nockud af oſſ/ ſo ſem þad er a ſig komed/ þyrer þeim Framlidnu hei løgu j eilijfu Lijfe/ þar fyrer/ Þegar El ias Spꝏmadur ſkyllde verda vppnumiñ til Himna/ þa ſeiger hañ til ſijns Þien ara Elizeum/ bid þeſſ ſem þu villt eg at

 øre

ure þier/ fyrer enn eg verd burt tekenn fra þier/ 2.Reg. 2. Nuar med hann villde gi efa ad skilia/ ad þo hñ epter sijna Burt for bæde sig vm nockud/ þa mũde hñ þo ecke framar heyra þad/edur vita nockud þar af.

Huørnenn skal þa Bænenn til Guds vera hattad og vared?

Fyrst þa skal Bænenn koma af godu jd rande Hiarta/ þui þeir sem bara praṁ/ og lifa athugalaust j Syndunum/ verda ecke Bænheyrder hia Gude/ sem hann sialfur vitnar/ Es.1. Þo ad þier vtbrei ded ydar Hendur/ þa vil eg snua mijnũ Augum fra ydur/ og þo þier bidied mi og/ þa heyre eg þo ecke/ þui ydar Hend ur eru fullar med Blood/ þad er/ þier er ud enn nu sokter j Syndunum/ E o sagde sa Madur/ sem Christur gaf sijna Si on aptur/ Joh.9. Vier vitum ad Gud Bænheyrer ecke synduga/ helldur ef vo ckur er Gudhræddur og giører hans Vi lia/ þann Bænheyrer hann.

2. Þar næst skal hun ske j Nafne Do

ottins Jesu Christi/ sem hefur ecke allt inasta befalad oss ad bidia/ helldur eirn eñ heited oss/ ad vier skylldum Bænheyr der verda/ Ja/ hañ hefur sialfur forþi enad oss hia sijnum Himneska Fodur/ ad vier verdum Bænheyrder/ sem hañ seiger Joh, 16. Sañlega sañlega seige eg ydur/ huorsþier bidied Fodurinñ j miñ nu Nafne/ þad mun hañ giefa ydur.

J þridia mata/ skulum vier j Bæne ñe/ framsetia fyrer vorn Herra og Gud nockud vijst sem vier vmbidium/ añad hu ort vorra vegna/ edur vors Nauñga/ Eñ huad vier skulum vmbidia/ þad hefur oss Christur j fullkomnu Forme og Mata (sem kallast Fader vor) allt saman stutt lega jñebunded/ huad sem heyrer til Lijfs og Salar/ og oss gioerest þorf a/ hi er tijmanlega/ og þar eilijflega.

J fiordu grein skulum vier eirneñ j vo rum Bænum vagta oss/ ad vier ecke set ium Gude vorum Himneska Fodur/ tijma edur mata/ nær og huorneñ hñ sku le hialpa oss/ þui hñ er sa allra vijsaste

 og

ꝫ veit huørnen̄ hn̄ skal koma oss til hial
par myklu betur en̄ vier sialfer/ þar þ ka
llast han̄ og Hialpare j Neydenne/ Ps. 9.

Og ad sijdustu/ skulum vier j ønguan̄
mæta/ efast j vorū Bænum/ Þui huad
sem skal vera til gagns og gooda/ epter
vorum Vilia/ og þar a mote aptur/ hu
ad sim̄ kan̄ ad forhindra vora eilijfa Sæ
luhialp/ þad vill Gud allt mlijta/ epter
sijnum Vilia/ sem er alltijd goodur/ og
vissulega Bænheyra oss/ so framt sem
han̄ hefur lofad og heited/ j sijnum Fød
urlegum Fyrerheitum.

Þu talader nylega vm Fader vor/ ma þa
eirn Christin̄ ønguа adra Bæn bruka?

Ja/ epter þui ad H. Ande/ hefur jnn
giefed þeim Hmonnsu og vpplystu/ Gud
hræddu Mønnum/ sim̄ vier kun̄um ad sia
j Davids Psalltara/ og ødrum stødum j
Heilagre Ritningu/ og fyst og mhuatt
þa ad skrifa margar ægiætar Bæner/
huøriar eru Vtskijring/ yfer Fader vor/
edur Drottenlega Bæn/ þa ma eirn chr
isten̄ vel med goodre Samvisku/ bruka

og

og giora sier slijkt nytsamlegt/ Jan eirn eñ/ ef añadhuort nærverande edur yfer hangande neyd slijkt utkrefur/ þa mei ga Meñ vel samañskrifa adrar Bæner/ ſ̃ þo ecke eru a mote Drottenlegre Bæn eda Fader vor/ Þo skal eirn Christiñ all tijd alyckta sijnar Bæner med Fader Vor/ suo sem med þeirre allra yppursta medal allra Bæna/ Eñ nær Fær ꝛ mot gangur er so stor/ ad eirn Christeñ mad ur kañ ecke ad vita/ vm huad hñ skal bid ia/ þa hafa þo þær diwpu hiartãs And varpaner/ og ein alvarleg Bæn/ soddañ krapt/ ſ̃ Paulus skrifar/ Rom. 8. Vier vitum ei huørs vier skulum bidia/ epter þui sem hæfer/ helldur bidur Andeñ sia lfur fyrer oss/ med oseigianlegre Andvar pan/ eñ hañ sem Hiortun rannsakar/ veit huad Andans Meining er/ þui hañ bi dur ꝧ heilogũ epter þui ſ̃ Gude hagar.

Huørs skal edur mæ christiñ Madur bidia Gud?

Vm allra handa andleg ꝛ Lijkamleg Giæde/ sem samhlioda þeim tiju Bodor

dum/og Guds vissum z obrygdanlegum Fyrerheitum/ huort allt stuttlega er jñe bunded j Fader vor/ Þa skal Madur hi er merkia þeñañ mismun/ ad madur skal þ͘ vtan allt Fororð/ bidia Gud vm and lega gooda Hlute/ so sem vm Trwna a Christum/ Syndaña fyrergiefning/ hei lags Anda stiorn og styrk/ z vm þ eilijfa Lijf/ og vona z vænta/ ad hñ mune ende lega bænheyra oss. Og mz þui allt þetta skadar oss ecke/ þa vill Gud og alldrei sy nia oss þess/ Ja/ hañ hefur eirneñ med myklum Eid suared/ ad hañ vilie giefa oss þad allt samañ. Eñ nær vier bidium Gud vm tijmanlega gooda Hlute/ z Lijk amlega Frelsan/ þa skulum vier bidia þess med slijku Fororde/ so framarlega ꝫ þad kañ ad vera oss nytsamlegt og gagn legt/ og setia þad allt til Guds Fodurs Vilia/ þuí j soddann mæta vitum vier ecke alltijd/ huad oss kañ ad vera Nyt samlegt og Gagnlegt.

Fiña Meñ soddañ Greinarmū j H. Skript?

Ja/ Bæde j þui gamla og nya Testa

menske/ þui þegar David Kongur vard
rekeñ j wtlegd/ af sijnum Syne Absalon
þa sagde hñ vid Zadoch/ Ber Gud Ork
j Borgena aptur/ piñe eg Nꝛad fyrer au
gum Drottins/ þa lætur hañ mig koma
aptur/ og lætur mig sia hana og siñ Bu
stad. 2. Sam. 15. Eñ seige hñ so/ Eg
hefe ongua þocknan a þier/ Sia þu eg
er hier/ giøre hañ vid mig/ epter þui sim
honum gott synest. Slijka so bad sa Spit
elske/ Matt. 8. Herra/ Ef þu villt/ þa
getur þu mig hreinsad. So bad Christ
ur a Vidsmiørs giallenu/ Matth. 26.
Miñ Fader/ ef þad er mogulegt/ þa tak
þeñañ Kaleck fra mier/ þo ecke sem eg
vil/ helldur sem þu villt/ Og Johañes se
iger/ 1. Pist. 5. Ef vier bidiũ Gud vm
nockud ept' hũs vilia/ þa heyrer hñ oss/
Þar fyrer hefur og Christur kient j Fad
er vor/ Ad fyrr eñ vier bidium vm vort
Daglegt Braud/ þad er/ alla Timanle
ga Naudþurst/ þa skulum vier fyrst bid
ia/ ad Guds vilie mætte verda hier a Jø
rduñe/ sem hañ skier a Himnum.

Fyrer huœrium skal Christin Madur bidia?
Fyrst pyrer sialfum sier/og sijdañ fyr
er odrum/serdeilis fyrer þeim Kiettrw
udu/þui S. Paall seiger 2. Tess. 5.
Brædur bidied fyrer oss. Þar næst fyrer
ollum Moñum/og jafnvel fyrer þeim/
sem ecke eru af vorre Tru/ ad þeir mæt
tu eirneñ verda vpplyster/ ef þeir vilia
vmsnuast/þui so seiger/ Paulus 1. Tim.
2. So amiñe eg pyrst pyrer alla Hlute
pram/ad þar giørest audmiuklegar Ba
ner/ Boner og Fyrerbeidslur/ og Þack
argiørder fyrer ollum Moñum/ fyrer
Kongum og ollum þeim sem eru yppar
leger/ad vier mættum lißa j Roosamleg
um og Fridsamlegum Lißnade/ j allre
Gudrækne og Sidseme/ þui slijkt er gott
og þægelegt fyrer Gude vorum Frelsara.
3. Og ad sijdustu skulu Meñ eirneñ bid
ia pyrer vorum Fiandmoñum og Ovin
um/sem Christur rædur oss/og amiñer
þar hañ seiger/ Matt. 5. Elsked ydar
Ovine/blessed þa er ydur bolua/ giøred
þeim gott sem ydur hata/ og bidied pyr
er

er þeim sem ydur Opsækia/ suo ad þier sleud Børn ydars Føðurs/ sem er a Nimnum. So bad hañ sialfur fyrer siñum Ovinum a Kroßenum/ Fader fyrergief þeim þad/ þui/ z cl. Luc. 23. Og hiñ N. Stephanus/ Drottiñ tilreikna þeim ecke þessa Synd/ Act. 7.

Skal madur eirneñ bidia fyrer þeim sem eru Dauder?

Vier hofum ongua Befalning i þeirre heilogu Skript/ ad vier skulum bidia fyrer þeim Framlidnu/ ei helldur nockud fyrerheit/ ad vorar Bæner skule stoda þeim/ og ef slijk Bæn hefde vered tilbæreleg og Sæmeleg/ þa er eingiñ Efe þar af ad S. Pall munde hafa talad þar nockud vm/ þar hañ skrifade til Tessalonicenses 1. Cap. 4. Vm þeirra fraⁿlidna og burtsofnada/ og med þui sumer af þeim daudu/ sem voru Trwader eru eilijflega Saluhólpner/ eñ sumer s eru vantrwader/ eru epter Christi Ordū fordæmder/ þa þurfa þeir ecke vid vorrar Fyrerbonar/ og þessum kañ hun eck

ert

ert gagn ad giora/ edur stoda/ þuiad j
huorn stad sem Tried fellur/ þar mun
þad bliffa/ Eccle. 11. Item Joh. 3. Nu
er sem truer a Sonen̄/ han̄ verdur ecke
dæmdur/ en̄ huer sem ecke trwer/ hn̄ er
alla reidu dæmdur.

Huar og hugnær skulu Men̄ bidia?

Vier j þui nya Testamente/ erū ecke
bundner vid nockurn vissan̄ tijma / edur
stad/ helldur meigum vier og skulum bid
ia j ollum stodum/ huar sem hellst vier
komum til samans j Søfnudenum/ edur
og alleina j voru Herberge/ og a ollum
tijmum/ sierdeilis nær þar er nockur stor
neyd fyrer Hende/ þui so skrifar S. Pall
1. Tim. 2. So vil eg þa ad Men̄erner
skule bidia j huorium stad/ ad þeir vpp
lypte H. Hondum/ an Reide og Efasé
mdar/ Og Christur seiger/ Matt. 6.
Nær þu bidur/ þa gack jn̄ j þitt Suefn
hws/ og læt aptur Dyrnar/ og bid
þin̄ Fodur sem er j leine/ og þin̄ Fader
sem sier j Leine/ mun betala þier þad op
enberlega/ Og Christur sagde þeim ei
na

na Epterlijking þar vm/ ad Men eige
allttijd ad bidia z ecke ad þreytast/ Luc.18

Huad skal vppvecka eirn Christin Man
til ad bidia?

Þar eru margar vikługar Ordsaker/
fyrer huoriar vier skulum giarnast z opt
bidia. Sem er fyrst/ Ad vier hofum þar
vm Guds vtþryckelega Befalning/ Ps.
50. sem hliodar so/akalla þu mig j Ne
ydenne/ eg vil frelsa þig/ og þu skallt prijsa
sa mig/ So seiger og Christur/ Matt.
4. Þu skallt tilbidia Drottinn Gud þinn/
og aptur/ So skulu þier bidia/ FADer
Vor/ Þu sem ert a Himnum/ z ct.
2. Er Bænen og so su allra helldsta z
elldsta Guds Þionusta/ huoria aller he
ilager/ og Christur Guds eingetinn Son
ur hefur sialfur brwkad/ og fyrer vtan
huoria/ þar kan ecke vel ad skie/ nockur
onnur Guds Þionusta. 3. Hef
ur Christur sialfur lofad/ ad hafi vilie
vera vor Tulkur og Talsmadur/ z wt
vega oss z afreka/ hia sijnum Himneska
Fodur/ ad hñ skule bænheyra oss/ þui so
seiger

Seiger hañ til ſiña Lærefueina/ Eg ſei
ge ydur ei/ ad eg mune bidia Fodurin̄ fyr
er ydur/ Og Paulus Rom. 5. Chriſtur
er til Guds hægre Handar og bidur ꝼ
oſſ. 4. Skal bæde vor eigeñ z vors Na
unga/ ſtor naudſyn knya oſſ til ad giøra
glooande Bæner til Guds a Himnum/
þui Gud er ſa ſem gieꝼur oſſ adſkianleg
ar Gæfur/ og kañ ad hialpa oſſ af allre
Neyd/ bæde tiimanlegre z andlegre/ þui
Salomon ſeiger/ Prover. 18. Nafned
Drottins er ørugt Vijge/ þangad ꝼlyr
ſa Riettlæte og verdur holpeñ/ og med
þui Chriſtur befalar oſſ ad bidia/ þa vill
hañ þar med giefa ad ſkilia/ ad vier ho
ꝼum ei alltijd þad vier girnuñſt/ ſierdeilis
ſkal þad æhuetia eirn Chriſtiñ Mañ/
ad bidia ſſielega/ epter þui Gud hefur
lofad/ ad hañ vilie Næduglega Bænhe
yra oſſ/ ſo ſem David ſeiger/ Pſal. 145.
Drottiñ er øllum nælægur/ ſem hañ æ
kalla j Sañleika/ hañ giører huad hin
er Gudhræddu girnaſt/ og heyrer þeirra
Kall/ og hialpar þeim/ Og Gud ſeiger
ſialꝼur

skalfur/ Esa.56. Pad skal skie fyrr en
þeir kalla/ þa vil eg suara/ Nar þeir eñ
nu tala/ þa vil eg heyra/ z Christi seig
Mar.11. Allt huad helist þier bidied j
ydar Bæn/ og trwed ad þier odlest pad/
þa mun þ henda ydur/ Item/ ef þier bid
ied nockurs j mijnu Nafne/ pad skal yd
ur veitast/ Joh.14.

Þesse Ord eru good/ og Fyrerheitecñ porkost
luleg/ Eñ pad skiedur po/ ad Gud stundum
ei Bænheyrer oss so snart/ edur med þeim
hætte sem vier bidium/ huar eru
þa Fyrerheitcñ?

Ef vier skulum tala riett eigenlega
hier vm/ epter hliodan heilagrar Skrif
tar/ þa Bænheyrer Gud sijna Truada
alltijd/ Eñ pad hañ dregur vndan sijna
Hialp stundum/ pad gierer hañ añadhu
ort/ ad hañ j soddan mæla/ vill jðka þei
rra Trw/ Von og Þolenmæde/ z ad þr
sijdan þar þessi betur / meige kañost vid
hans kroptuga Hialp og Hiasiod/ Þar
fyrer seiger David Psalm. 42. Þui æn
grar þu mig Sala mijn/ og ert orooleg
j mier/ bijd þu epter Gude/ þuiad eg mũ
hoñ

honum eñ Packer giora/ þad hañ hial
þar mier med sijnu Auglite.
2. Bænheyrer Gud vppa añañ hatt
eñ þeir trwudu haþa beded og oſkad/ ef
þad ſem þeir girntuſt/kyñe ad haþa ver
ed þeim ſkadlegt/a þeirra eilijfre Sælu
hialp/ eñ þa giefur hañ þeim myklu be
tra j ſtadeñ aptur/og giører ſem eirn tru
faſtur Fader vid ſitt Barn/ huoriu hañ
ecke giefur Hoggorm þyrer Fiſk/þo þad
bæde hañ þar vm / og villde græta þar
wtaf/ Luc.11. Og ad Gud Bænheyre
alltijd/hofum vier Epterdæme af Chri
ſto/ Joh.11. Þar hañ j Bæneñe til ſijn
ns Himneſka Fodurs ſeiger/ Fader eg ve
it þu heyrer mig alltijd/ Nu Bænheyr
de þo Gud hañ ei ſuo/ ad hañ burt take
þa beyſku Pijnu þra honum/ þa hann
bad þar vm a Vidſmiørs Fiallenu/ Eñ
epter Chriſti eigeñ Ordum/ hefur hañ
ecke ad ſijdur Bænheyrt hañ/ eñ þo med
ødrum betra og Hialpſamlegra Hætte/
Eins hondlar hañ lijka vid ſijna Kiett
trwada.

Skal

Skal eirn Christin Madur þa ad eins bidia Gud/ad hn vilie giefa hønum nockud?
Eirn Christenn Madur skal ei allein aftta bidia vm þad gooda/ ad þad meige giefast hønum/ helldur skal hann eirnenn seigia Gude Lop z Packer/ fyrer þa vel giørninga/ sem hann veiter hønum/ þui þar fyrer hefur Gud Himneskur Fader skapad oss/ Jesus Christur Endurleyst oss/ sa heilage Ande helgad oss/ og giefed oss Mat og Dryck/ bevarad oss med sijnum heiløgum Einglum/ og giørt oss Erfingia ad eilijfre Sæluhialp/ Þess vegna seiger hn j Psal. 50. Akalla þu mig j Neydenne/ þa mun eg frelsa þig/ enn þu skallt heidra mig/ Og David seig er sus / Psalm. 103. Lofa þu Drottinn Sæla mijn/og allt huad j mier er hans heilaga Nafn. Og Paulus/ Col. 3. Allt huad þier giøred med Ord z Verk þa giøred þad j Nafne Jesu Christi/ Packergiørande Gude Fodur fyrer hn.
Hugrnenen skal þessu Packlæte hattr ad vera?
So/ Ad vier med Tungu/ Orde z ver
 ke

ke/ loꝼum hañ og ſeigum hønum ꝛ ſyn
gium Þackargiørd/ med Pſalmum/ Lof
ſønguum ꝛ andlegum Kuædum/ og þad
ecke ad eins/ nær oſſ er ſkied ſialfa nock
ud gott/ helldur og eirnen̄ þa ødrum gel
ngur vel/ þui vier erum aller Limer eins
Lijkama/ og þeir ſem ſo vppbyria ad þac
ka Drottne hier j Heime/ þeir munu ei
nnen̄ j þui epterkomanda Lijfe/ j æuaran
de Dyrd og Vegſemd/ gledelega Lofa ꝛ
prijſa Gud/ med øllum hans heiløgum
Einglum og Utvøldum.

XXVI Cap.

Um Yfervallded.

Hueriar eru þær ſierleguſtu og helſtu
Stietter j Heimenum?

HAd heilaga Predikun^ Embætte
huar vm ædur hefur talad vered/
j þeim 17. Capitula/ Yfervalldſt
ett og Hwsſtiornen̄.

Hvad er Yfervallded?

Yfervallded er ein Stiett/ ſkickud af
Gude

Gude/ ad ein Persona edur fleire/ epter
riettu Lögmaale/ skule stiorna ødrum/
ÿppa þad/ ad Guds saklaus Otte/ Æra/
Sidseme z Fridur/ kyñe ad halldast vid
Magt/ þeir fromu mættu forsuarast og
verndast/ og þeir vondu straffast.

Huar fra kiemur þesse Yfervallds
Stett?

Nu er ecke jñsett af Mønnum/ helld
ur af Gude sialfum/ þui S. Paall skrifar
Rom. 13. Þar er eigeñ Vallðstiorn/ ne
ma hun sie af Gude/ eñ Vallðstiornen
sem er til/ er af Gude/ z þar fyrer kallast
hun Guds Þienare/ Og Daniel seiger
2. Cap. Gud af setur Kongana/ og jnn
setur/ og þad meigum vier lioslega siaa/
af Dæmum Moysis/ Josuæ/ Domaran
na/ Sauls/ Davids/ og aññara.

Ef Vallðstiornen være af Gude/ þa mun
de ecke ganga so oskickanlega til j Vallðstiorn
eñe sem þad geingur?

Þesse Stiett j sialfre sier/ er vel heilog
og good/ eñ þeir sem verda setter og skick
ader j somu stiett og Bestilling/ eru ecke
alltijd heilager og gooder/ helldur hønd

 la

la stundum ð Tyranar og Oprijkesmenn mote Logum og Riette/ huad allt kiem ur af Diofslenum/ þui hñ hafar soddañ skickun og Stiett/ og kostgiæfer ad nid urbriota hana.

So mæ þa eirn Kristiñ Madur med goodre Samvisku/ vera j Valldstiettenñe/ og leita Hi alpar og Hiastodar þar af?

Jæ/fryjlega/ þui med þui allar Guds skickaner eru godar/ huad skyllde þa hind ra/ad eirn fromur christiñ/mætte ecke ve ra j Valldstiettinne. So hefur z Christ ur skipad/ Matt. 22. Ad Meñ skyllu giefa Keysaranum þad Keysarans er/ z sialfur befalad ad giallda Skatt Penin giñ/ fyrer sig og Petur/ Matt. 17. Og Christur og Postularner hafe snæd no ckrum til þess heilaga Evangelij/ sem voru j Vallz stiettenñe/ Mat. 8. þa hafa þeir þo ecke befalad þeim/ ad þeir þar epter skylldu seigia af sier Valldstiorne na/ lijka sem þeir ecke kyrre ad taka þar vara vppa/ med goodre Samvisku/ hell dur hafa þeir loflega hallded sig þar jñe sem Guds Pienarar/ Suo mæ og eirn

Christ

christeñ brwka Valldstiornareñar Hia
lp sier til styrks/ lijka sem S. Pall ska
ut sier fyrer Keysarañ/ og leitade Hialp
ar hia Yfervalldenu/ a mote sijnum mot
stødumoñum/ Act. 25.

Huørt er Valldstiornariñar Kall og Embætte?

1. Skulu þeir trwlega taka ad sier þa
søñu Guds Þionustugiørd/ og efla ha
na med fromra Gudhrædðra og Vand
lætingarsamra Predikara Raade/ hall
da Kyrkium og Skoolum vid Magt/ ve
ta þeirra Fosturfedur og Fosturmædur/
slijker voru David/Salomon Josaphat
Ezechias/Josias. Deut. 17. Nær eirn
Kongur sitz a Stoole sijns Kongsrijkis/
þa skal hañ lata skrifa sier wtskrift af
þessu Løgmale/ j eina Book fyrer Prest
unum og Levitunum/ og hun skal vera
hia hønum/ og hñ skal lesa hætt j hen
ne/ alla sijna Lijfsdaga/ vppa þ hñ met
ge lara ad ottast Drottiñ sijñ Gud/ z ha
llda øll Ord þessa Løgmals/ og þessar
Stickaner ad giora þar epter. 2. Sku
 lu

lu þeir hallda Logum og Riette vid ma
gt j Veralldlegum Malaferlum/ z ha
llda sijna Vndersaata/vid ærlegañ z Fr
idsamlegañ Lifnad/ vernda og forsuara
þa fromu z saklausu/ eñ alvarlega ad str
affa þa þuerbrotnu Logmalsins Yfertr
odslumeñ/og j so mata/ huørke lata sig
bleckia med Mutu og Giafum/ ei helld
ur atlijsta nockurs Personu. 3. Þeir
skulu meir aalijta Almuganns Naudþu
rpt gagn og Nytseme/ eñ siñ eigeñ Avi
nning/ Æru/ Lyst og Abata. 4. Þeir
skulu og ecke þreyngia oppa þeirra vnd
ergiefna nockrum otilbærelegum þyng
stum/ mote þeirra gomlum/ Loglegum
z tilbærelegum Fryheitum/ ecke oppbyr
ia edur Ordsok giefa til nockurs onaud
synlegs Ofridar z Strijds/ helldur elska
Frideñ/ z leita hans/ þad mesta sem mø
gulegt er. 5. Skulu þeir vera þeir
ra Fatæku og vnderþryecktu Athuarp/
Giarnañ þeim hlijda/ huad þeir hafa
ad frambera/ giefa þeim nadugt Suar
og Vrlausn/ og lata þa fa hialp z frel
san

ſan/ vppa þad þeir mættu Riettelega ka
llaſt ſijns Fodurlands Fedur. 6. Jtē
lijka ſem þeir ecke ſkulu giefa Nræſnur
um og Rogsmøñum rwm ad hlijda þe
im. So ſkulu þeir og ecke helldur ſialfer
aþ ſijnum ſialfs eigenlegum tilhneygin
gum hondla nockud/ helldur dæma alla
epter þui rietta ſkrifada Løgmale.
7. Þeir ſkulu eirneñ koſtgiæfelega ta
ka vara a þui Embætte/ ſem þeim er til
trwad/og ſo myked ſem mogulegt er/ſia
lfer Perſonulega ſeigia Løg og Riett/
og ecke ſlijkt Erwide ſijnu Radaneyte/
edur ſliettum og riettum Perſonum/ j he
ndur ſeta og epter lata. 8. Og ad ſijd
uſtu/ſkulu þeir ganga fyrer ſijnum Vn
derſatum/ med goodu Epterdæme/ ſem
þeir meiga epterfylgia/og hallda ſig ſē
viſſar/riettſiñadar ſañgiarnar/ Gudhr
æddar z riettſkickadar Perſonur/ z alla
Hlute forſia til hins beſta/ ſem þeir vil
ia a þeim ſijdaſta Deige/ forſuara fyrer
Domſtoole Jeſu Christi.
En huad er Vnderſataña Embætte?

Um Truarenar Articula
hier aptur a mote?

Fyrst eru Underſaatarner/ þeirra til skieckudu Yfervallde ſkylldugir/ um Æru og Virding/ ſo ad þeir hallde og tale ær lega og heidarlega um þad/ ſem god Bø en um þeirra Forelldra.

Þar næſt ſkulu þeir hafa Otta og Ær ædſlu/ fyrer þeirra Yfervallde/ lijka ſem from Børn plaga ad ottaſt ſijna Forell dra/ huoria þaug þo elſka/ og vilia ecke giøra þeim a mote. Y þridia mæta ſkulu eirneñ Underſaatarner/ hlijda þei rra Yfervallds/ Løgum og Befalningū og vera þeim vndergieƀner/ ecke alleina ſta vegna Reidenar/ helldur eirneñ veg na goodrar Samviſku/ otan ſo være/ ad þeir ſem ſtiorna/ befaludu edur fyrerbiodu nockud a mote Guds Orde/ þui þa ſkulu Meñ epter Chriſti Reglu/ giefa Keyſa ranum huad Keyſarans er/ Matt. 22. Og þar med vita/ ad þeim ber ad hlijda Gude framar eñ Moñum/ Act. 5.

4. Hier fyrer vtan ſkulu Underſaat arner/ giefa Yfervalldenu þeſſærlega
Land

Landskullð/ Toll/ Skatt og añad þuilijk/ so ſ þeirra tilbærelegt vel forþienud laun/ Rom. 13. 5. Þeir eru og þeim ẏf erſettu ſkyllduger vm elſku/ Holluſtu og Mañdæd/ Jtem/ ad leita þeirra gagns muna/ Koſtgiæfa ad forhindra þad ſem þeim kañ ad vera ſkadlegt/ lijka vel ad hialpa þeim/ nær þeir eru j Nauðſkaſtad der/ z voga Lijfenu ꝼ þa/ ef Þorf giøreſt 2. Sam. 15. 17. 21. 6. Og med þui ad Yfervallded hefur eirneñ ſliñ Mañ legañ Breſt/ þa ber Vnderſaatunum ſijk framar ad hylia og dylia (ſo myked ſ ſkie kañ med goodre Samviſku) eñ ad wthropa þad og openbera/ og Koſtgiæ fa ad yfervíña ſlijkt med goodre Þolenn mæde. 7. Og ad ſijduſtu eru Vnder ſaatarner/ epter Gud Bethalningu ſkylde uger/ ad giøra þeirra almeñelegar og al varlegar Bæner fyrer Yfervalldenu/ ad øll þeſſ Raad z Aform/ mætti koma Gu de til Dyrdar/ og Chriſtelegre Kyrkiu til Forbetrunar/ z ad Gud fyrer þa Ord ſok villde leingia þeſſ Lijfdaga.

XXVII Cap.

Um Ecktaskapenn.

Hvad er Hiwskaparstiettẽ?

HJwskaparstiettẽ er ein stic kun sett af Gude/ j huørre eirn Christẽ Madur ꝛ Kuiña/ skulu til samans bwa/ j oadskilianlegre Sambwd og Sambande/ elska huørt añad/ hialpa ꝛ þiena huørt ødru af Hiarta/ uppa þad/ ad Mañkyned mætte þar med margfalldast/ Guds Kyrkia mætte halldast vid magt/ Saurlijfe umflyast/ og Hwsstiornẽ kynne þess betur vid halldẽ ad verda/ og vid Magt blijfa.

Huør er Upphafs madur Ecktaskaparins?

Gud sialfur sem ecke alleinasta hefur skapad vora fyrstu Forelldra Bäkuæmelega þar til/ helldur og so framleidt Evu til Adams/ giefed þaug til samans/ giørt þa fyrstu Hiona Predikun ꝛ giefed þeim rijkuglega Heiman giof.

Jm/

Ja/ þetta er vel satt/ vm þañ þyrsta Ekta skap/ eñ þad geingur ecke framar nu suo til?

Pad er vel satt/ ad Gud hondlar ecke framar vid oss/ fyrer vtan Medol/ þo lijka er z bliifur Ecktaskapar Stietteñ Guds Skickan og Jnsetning/ hia ollu Eckta folke/ og þad verdur eñ nu a þessum Det ge/epter hliodan Heilagrar Ritningar/ huort ødru tilskickad af Gude/ z Salomon seiger/ Prov. 19. Ein skynsom Kuinna kiemur fra Drottne/ Og Christur seiger Matt. 19. Huad Gud hefur samtengt/ þad skulu meñ ei adskilia.

So heyre eg vel ad Hiwskaparstiettcñ er ein good og heilog Stiett?

Ja/ 1. vijst er þad ein god/ hrein/ skijr lijf og heilog Stiett/ sem er Gude þægeleg z þocknanleg/ þuiad j Sköpuneñe hefur hañ sialfur Mønum giefed Girnd þar til/ ad þeir mætti lifa j Ecktaskapnum. 2. Hañ hefur j Paradijs strax jñsett Ecktaskapeñ adur eñ Syndafall ed skiede. 3. Og eñ þo ad vorer fyrstu Forelldrar hefdu bliefed j þre Fullkom

leg

legleikans ſkiett/ og vier med þeim/ þa
hefde þo lijka vel vered Ecktaþolk.
4. Og þa Gud ſtraffade þa þyrſtu ver
olld/ med Vatnsflodenu/ z villde þo be
vara nockra meñ/ þa liet Hañ alleinaſta
Ecktafolk koma jñ j Ork Noa/ z beva
rade fern Hion/ huørium hñ eitneſt þat
epter gaf Bleſſan. 5/ Ja/ ſialfur Chr
iſtur med ſiñe Moodur/ þeirre Hreinlyfle
gu Jomfru Maria/ z ſijnum Læreſuein
um/ var j Brwdkaupenu j Cana Gali
leæ/ z giørde Hionunum ecke ad eins Æ
ru og Virding/ med ſiñe heidarlegre nær
viſt/ helldur gaf þeim þar ad auke/ eirn
Herlegañ Skeink/ og giorde ſitt þyrſta
Jarteikn j ſama Brwdkaupe/ Joh. 2.
J ſiuttu mæle ad ſeigia/ þar ber ad hall
da Hiwſkapeñ heidarlegañ hia øllum/
Heb. 13.

Skulu þa aller Meñ gypta ſig?

Aller þeir ſem eru ſkapader til Hiw
ſkapar Lifnadar/ og kuña ecke añars ad
lijpa j Hreinlijþe/ þeir ſkulu giefa ſig j
Hiuſkapeñ/ þui fyrer vtañ Hiuſkapeñ er
allt

allt Samblandmans og Kuinnu/ alvar
lega þbodeð af Gude/og er ein stor synd
huoria Gud vill straþþa bæde hier og
þar/ So kallast þad og ad freista Guds
nær Madur ecke vill brwka ecktaskapinn
vppa þad hann meige þlya og fordast O
tukt og saurugann Lifnad. Enn þo nockur
annadhuort af Natturunne til/ edur j ann
ann máta sie vduganlegur til Ecktaskap
ar/edur og hafe soddann Gaþur af Gu
de/ ad hann kunne þar fyrer vtan ad lifa
hreinferduglega og ærlega/ hann ma vel
vera Ogyptur/ sem Christur seiger
Matt. 19. Þetta Ord grijpa ecke aller/
helldur þeir sem þad er giefed/ þui þar
eru Giellddingar/ sem suo eru fædder aþ
Modurlijfe/ Og þar eru nockrer Giellddingar/ sem haþa Giellt sig sialfa þyrer
Himnarijkis skulld/ huør sem þad grip
ed gietur/ hann grijpe þad/ Og S. Pall
skrifar/ 1. Cor. 7. Huor hefur sijna eig
lega Giøf af Gude þeiged/ eirn ad sønu
so/ hinn annar so/ enn eg seige þeim ogyp
tu og Eckiunum/ ad þad er þeim gott/
eþ

ef þeir bliffa sem eg/ en kunne þeir ecke
ad hallda sier/ þa Gipte þeir sig þui bet
ra er ad gyptast en ad brena.

Huar til er Ecktaskapar Stietten
innsett?

Fyrst er Ecktaskapurin þar til jnsett
ur/ Ad Mankyned skyllde vaxa og auk
ast/ þui þ þocknadest Gude ecke ad skapa
og planta alla Men/ anadhuort af Ja
rdar Leyre sem Adam/ edur ap Rifbeine
sem Evu/ helldur þar epter ad planta
og giefa þeim Avoxt og Friosgan. pyrer
Ecktaskaparstiettena/ þar fyrer blessade
han þessa Stiett med soddan Ordum/
aukest þid og margfalldest/ og vppfylled
Jordena. Gen. 1. 2. Og ad Madur
j þessu Lijfe/ skyllde hafa Medhialp/
til ad vppfostra sijn Born/ z lifa þſſ roo
samlegar z betur j Hwsstiorneñe z Bu
skaparlægenu/ z ad Men kyñe þess Pol
enmodlegar ad lijda bæde Vont z Gott.
3. Hier med er befalad ad hallda vid
Magt Hiwskapnum/ epter Syndaflood
ed/ ad men j soddan mata skylldu flyia

Hoordom og Frilluliſʒe/ þui lijka ſem Gud er eirn heilagur og Hreinþerdug ur Gud/ ſo vill hañ og dyrkaſt aþ hreiu um og ſkijrum Hiortum/ þar vm ſkrifar S. Pall 1. Cor. 7. Fyrer Frillulijfis ſa ker/ hafe huor ſijna eigeñ Kuiñu/ z hu er Kuiña ſiñ eigeñ Mañ. 4. Ad ſij duſtu er Hiwſkapuriñ þar þyrer jñſettur af Gude/ Ad Gud villde j ſoddañ mata og med þeim hætte/ vppþoſtra og vppfy lta Borgarmeñ og Jñbyggiara j ſijna Kyrkiu hier a Jørduñe/ og ſijdan til ad vera j þui eilijfa Rijke.

Huǫrnenñ ſkal Hiwſkapiñ vppbyria Riettlegat

Fyrſt a medañ Madur liþer einslegā z Ogyptur/ad hñ halldi þa Hreinlijfe/ z bidie Gud/ad hañ a ſijnū tijma villdē ſenda ſier fromañ og goodañ Ecktama ka og Stallbrodur. 2. Þar næſt/ ad Madur ſiæe ſig vm eirn þromañ/ Gud hræddañ ſkynſamañ/ ſkijrlijfañ Eckta maka/og ecke ofnæſkylldañ. 3. J þrid ia mata/ſkulu ecke vngar Perſonur gie

fa

fa sig j Niwskap/ fyrer utan Forelldra/ Ættmana og Vina/ edur riettra Fiarhalldsmana Rad og Samþycke/ ŝ Gypting rada eiga. 4. J fiorda mata skulu Forelldrar vagta sig/ ad þeir ecke otilbærelega/ adhuort hallde sijnum Bornum fra Gyptingu/ edur þuinge þaug til Gyptingar/ sem þaug ecke sialf hafa sine eda lyst til/ fyrer sterlegar Ordsaker. 5. J fimta lage/ skulu þr ŝ hafa j sinne ad gypta sig/ lijka so vel bidia Gud/ ad han villde forhindra þad/ ef þad er þeim ecke gagnlegt/ so sem ad han skule framkuama þad/ og lata þad takast ef þad kan ad vera þeim til gooda.

6. Og ad sijdustu skulu þau sia til/ ad þaug kome Christelega til samans/ og ad same Fra Ecktaskapur/ mætte upp byriast med allre Æru/ suo sem Men ha fa hier um eitt merkelegt Epterdæme/ ad lesa j fyrstu Bok Moyses 24. Cap. Og j 128. Davids Psalme.

Nær men eru nu komner saman j Ecktaskap Huzrnen skulu Honin þa huzrt vid anad Breyta?

Ad þaug oneidd fyrer utan Falſklei
ka og Hræſne/ af Hiarta elſke huort añ
ad/ og hugleide ad Gud hefur truad hu
oru til añars/ og huort er ødru af hm̃
afhendt/ þar vm ſkrifar S. Pall ſuo/
Eph. 5. Þier Meñ elſked ydar eigeñ
Kuiñur/ ſo ſem Chriſtur elſkade Søfnu
deñ/ huør ſem elſkar ſijna eigeñ Kuiñu
hñ elſkar ſig ſialfañ/ Item/ Kuiñurnar
vere ſijnum Bændum vndergiefnar ſem
Drottne. 2. Þaug ſkulu ecke briota
þa Ecktaſkapar lofan og tru/ ſem þau
eitt ſiñ hafa giefed huort ødru/ og ecke
girnaſt eins añars Eckta ſtallbrodur/
Huar vm ſkrifad er j Piſtlenum til Hebr.
13. Hiwſkapuriñ er heidarlegur hia oll
um/ z obleckud Hionaſængiñ. 3. Sku
lu þaug hallda til gooda huort ødru/ þe
irra Breſte og Avirdingar/ og bera þad
Polenmodlega/ þui ſo ſkrifar Petur Po
ſtule/ 1. Cap. 3. Þier meñ bwed vid yd
Kuiñur med ſkynſeme/ z giefed þui Ku
eñlega veyka Kiere Heidran/ ſ z ſo eru
Medareñar Samarþar til Lijfſins/ So
 hefur

hefur og Christur hallded til gooda ssin
um Sofnude hans Breste og Avirding
ar/epter Ordum S. Pauls/ Eph.5.
4. Skulu paug alltijd vera huort hia
odru/ og lijda vondt z gott/ Motgang z
Medlæte til samans/ z alldrei huort af
ad yfergiefa/ huorke j Neyd nie Vellyst
ingu/ Eingenn hefur seiger S. Paull vm
æfe sitt eiged Holld hatad/ hellldur fæder
hann pad og nærer/ Eph.5. 5. Skal
Madur hallda og vidurkienna sijna Hws
frw fyrer eina medhialp/ sem hönum er
giefenn af Gude/ ecke troda hana vnder
Footum/ helldur lijda henne nockud z vm
bera m̃z Polenmæde. 6. Kuinurnar skulu
eirnenn hier a mote/ j ollum ærlegum H
utum vera sijnum Monnum vndergiefn
ar/ottast pa og heidra / z hallda pa fyr
er sitt Hofud/ Eph.5.

Huar pra kiemur Kross og Motganeur/sin
tilpellur peim sem lifa j Ektaskapnu?

Ecke ap Stietttenne j sier sialfre/ pui
hun er good og heiløg/ helldur af Synd
enne/ huer z so hanger vid Ecktafolked/
pat

Þar fyrer skal Madur giøra Greinar
mun a millum Stiettarinnar og Syndar
innar/ þui suo sagde Gud til Kuinnunar/
Gen. 3. Fiølga mun eg Eymder þinar
med Soott og Harmkuæle skalltu fæda
þin Børn/ z til Mannsins/ Jørden skal
vera Bøluud fyrer þina skulld/ med Er
vide skalltu þig af henne næra alla þina
Lijfsdaga/ og hun skal bera þier Þyrna
og Þystla/ z þu skallt eta Jurter a Mo
kenne/ j Sueita þins Andlitis skalltu
þins Brauds neyta.

Huørnenn skulu Christinn Zion hugga sig
vnder Krossenum?

1. Ad þaug life j soddann Stiett/ sem
er Gude þægeleg og giedfelld. 2. Þar
næst ad Krossenn sie þeim ei vtan tijmanleg
Refsing/ þar huørn þau kunna ad halldast
j Taume. 3. Skulu Zionenn hugga
sig þar vid/ ad Christur mun a sijnum tij
ma audsijna þeim sijna naaduga Hialp/
og vmsnwa Vatne j Vijn/ fyrer þeim
sem hann giørde til Chana. Joh. 2.

Meiga ecke Zionenn skiliast aptur?

Pad er ad vijſu Guds Befalning z me-
ining/ ad þaug ſkule ſem Eckta Perſon
ur vera ſo ſamteingd/ ad eckert vtan Da
udeñ ſkule ſkilia þaug ad. Eñ þar eru
þo tuær ſierdeiles Ordſaker/ fyrer huer
iar þaug meiga adſkiliaſt. 1. Ef þau
briota ſiñ Ecktaſkap/og flecka ſijna Ri
onaſæng/ med Hoordome/ſem Chriſtur
ſeiger/Huor ſem ſkilur ſijna Hwſpru fra
ſier/nema þad ſie fyrer Hoordem/og tek
ur adra til Eckta/ hañ dryer Hoor/ og
huor z tekur til Eckta/þa z vid mañi
ſkilde/hañ drijer Hoordoom. 2. Þar
næſt/nær añadhuort Hiona yfergiefur
añad og forlætur/ ſem S. Paull ſeiger/
1. Cor. 7. Eñ ef hiñ Vantruade pra
ſkilur ſig/ þa læted hañ praſkilia ſig/
þar er ecke nockur Broder edur Syſter
giørd ad Þræl / ſlijkum portum edur ef
num/ þui Gud hefur oſſ j Frid kallad.

Þegar añadhuørt Hionaña deyr burt/ma þa
þad ſem epter liþer gypta ſig aptur?

Ja vel/þui þad er þa kuitt og frij af
ſijnum fyrra Ecktaſkap/þui ſuo ſkrifar
Paul

Paulus/Rom.7. Kuiñañ sem er einum Mañe vndergiefeñ/ hun er ad Mañen um lifande bundeñ vid Logmæled/ z me dañ Madurinñ lifer/skal hū skallast Hóra/ef hun verdur ødrum Mañe til Hlutskiptis/Eñ ef heñar Madur er Daudur/þa er hun frij fra Logmælenu/ ad hun er ecke Hoora/ þo hun verde añars Mans/Item/1.Cor.7. Ein Hwsfru er bundeñ vid Logmæled/ so leinge sem heñar Madur lifer/eñ sofne heñar madur burt/þa er hun frij ad gyptast/huorium sem hun vill/utan þ skal skie j Drottne/1.Cor.17. Þar vppa hafa Meñ Epterdæme af Abraham/sem gypte sig epter þad Sara var Daud/ Gen. 25. z took Cheturam til Eckta/og a Ruth sem epter Nahemi Sonar sijns Hwsbonda dauda/tok Boas til Eckta/Ruth. B.3.4.

Nær Gud giefur Hionunum Børn/ huørneñ skulu þa Foreldrarner haga sier vid þau?

Fyrst skulu þeir elska þaug/ þui Gud hefur sialfur jñplantad Elskuna j Hiarta

ka Forelldrana til Barnanna/ og þar er
ecke nockurt Dyr suo audvirdelegt/ ad þ
elske ecke sijna Unga. 2. Þar næst
skulu þaug fœra sijn Børn til Christum
fyrer Skijrnena/ venia þaug til ad hey
ra Guds Ord/ og sialf vpptukta þaug/
z vndervijsa þm/ j þeirre Sæluhialple
gu Guds Kynning/ so sem Gud befalar/
Deut. 4. Þu skallt kunngiøra þad fyrer
þijnum Børnum og Barna Børnum/
Item/ Deut. 6. Þesse Ord sem eg byd
þier j Dag/ skulu vera j þijnu Hiarta/
og þu skallt brijna þaug þ þijnum Børnu
og tala vm þaug/ þa þu situr j þijnu Hu
se. Og Paulus seiger/ Ephe. 6. Þier
Fedur/ vppaled ydar Børn j Aga z vm
vandan til Drottins. J pridia mæta
skulu Forelldrarner hafa Vmsorgun/
ad veita sijnum Børnum Naudsynlegt
Vpphellde/ þui Børnen skulu ecke saf
na Fiærsiodum fyrer Forelldrana/ helld
ur Forelldrarner þ Børnen/ 2. Cor. 12.
J fiorda mæta/ skulu þeir ecke vera of
epterlætsamer/ edur sia Ofmyked j gieg
num

num Fingur vid Borneñ/ þui þad er ad
vppuæta þeim Dyr og Port til allrar vo
ndsku/ heilldur skulu þeir hallda þeim vn
der tilbærelegum Aga/ og bruka Hryß
ed og Vondeñ þar til/ ad straffa þaug
med/ nær þaug forsia sig/ og þo ecke med
sijnu Myskunarleyse/ og oþmyklum Ha
rdendum/ hræda og ofþuijnga Bornin
Eph. 6. Þier Fedur skulud eige eg
na ydar Born til Reide. J fimta mæ
ta skulu Forelldrarner sierdeilis giefa þe
im good Epterdæme til ad lifa Christe
lega/ z vmgangast an hneyxlis. 6. Þeir
skulu og ecke leifa þeim ad venia sig a le
te og Jdiuleyse/ helldur hallda þeim til
Vinnu og Erfvidis/ og læta þaug læra
nockud ærlegt Handverk og Verklag/
suo ad þaug ecke sijdañ lyggie ødrum æ
Hælse. 7. Og ad sijdustu/ nær þaug
vppvaxa og hafa lært nockud gott/ ad
þau þa hialpe þeim til Heidurs med go
du og Gudhræddu Gyptumæle.

Huad eru Børneñ sijnum Forelldrum
þier a mote skylldug?

Fyrst/ ad þaug riett af Hiarta Elske þa/ so sem af huørium þaug næst Gude hafa sitt Lijf. Þar næst þa eru þau skylldug/ ad sijna þeim wtvörtis og jnn vortis Æru og Heidur/ med Orde/ Vid moote og Verkum. 3. Sijdan ad hl ijda þeim j øllum Hlutum/ sem ecke eru a mote Guds Orde/ Sannleika/ Riettvij se z Æruñe. 4. Þar med Þolenmæde/ so ad/ þa Foreldrarner hafa Breste z Br ek/ verda gamler/ veyker/ sierleger/ edur sijkursamer/ ad þau ecke openbere slijkt/ z kome þui a lopt/ sem sa bølvade Cain giørde/ vid sinn Fødur Noa/ Gen. 9. He lldur med hans fromu Brædrum/ Sem og Japhet/ slijkt hylie z dylie. 5. Og ef Foreldrarner verda gamler/ vanfærer og Orvasa/ so ad þeir ecke kuñu ad for þiena sier Fædu/ þa skulu Børneñ ha fa Umhyggiu fyrer þeirra Næring og Uppheldde/ þeim þ ad veita. 6. Og ad sijdustu skulu Børneñ oska/ ad þeir mætte leinge lifa/ og þeim vel lijda/ og nær Gud epter sijnum Fødurlegum Vil

la

ia/ kallar þa til sijn/ ad þaug þa tilbæ relega syrge epter þa/ og læte þær heidar lega Grefttran/ sem Tobias giorde/ Tob. 14.

XXVIII. Cap.

Vm Daudann.

Huad er sa Tymanlege Daude?

A Tijmanlige Daude/ er eitt Guds Strafft/ sem hañ sokū Syndareñar hefur lagt a meñ so ad hañ ecke alleinasta sæker þa heim med adskilianlegre Veyke og Siukdome/ helldur og ad sijdustu adskil ur Sælena fra Lijkamanum/ so ad Sæ leñ verdur flutt j siñ Samastad/ eñ Lijk amenn verdur ad visna og rotna/ Pred. B. Sal. 14.

Huar af kiemur Daudenn?

Hañ hefur ecke siñ Vpprunaa af Gu de/ þui hañ hefur ecke þar fyrer skapad Mañeñ/ ad hañ endelega skylde deyia/ og hefdu vorer fyrstu Forelldrar ecke

 synd

syndgad/ þa hefde Madurinn lifad eirn
langann Tijma a Jordunne/ þangad til
ad eirn epter annann/hefde fyrer vtan Da
udann/orded jnnpluttur j eilijft Lijf. Nell
dur er Daudenn komenn j Neimenn/af Di
ofulsins Ofund og vorra fyrstu Forelldr
ra suikfamlegu Falle/ þui so stendur þar
skrifad/ j Spekennar Book. 2. Cap.
Gud skapade Mannenn Odaudlegann/ og
giorde hann epter sinne eigen Mynd/ enn
af Diofulsins Ofund/er Daudenn kom
enn j Neimenn/ og þeir reyna hann sem ho
num heyra til.

Skulu þa aller Menn deya?

Ja/ þui suo sagde Gud til Adams/
Gen. 2. A huorium Deige sem þu etur
af þui skilnings trie goods og ills/ þa ska
ltu Dauda deya/ Og þa David laa da
ud slukur/ sagde hann/ 1. Reg. 2. Jeg ge
ing veg allrar Verálldar/ Og S. Paall
skrifar Rom. 5. Lijka sem Syndenn kom
inn j Neimenn fyrer eirn Mann/ og Daud
enn fyrer Syndena/ og Daudenn so preyn
gde sier j giegnum til allra Manna/ þui
þeir

þeir Syndgudu, aller/ og j Pistlenum til Hebr. 9. Pad er tilskickad fyrer alla men-niskiu ad deya/ Pad sama hefur og Reinslan giefed til Kynningar/ þui Adam deyde/ sem po ecke var fæddur/ Gen. 5. Sa gamle Mathusalem/ Gen. 5. Sa Riettferduge Noe/ Gen. 9. Sa trwade Abraham Gen. 25 Sa H. Forfader Jacob/ Gen. 49. Sa megtuge Kongur David/ 1. Reg. 2. Sa visse Kongur Salomon/ 1. Reg. 11. og hefur onguum af þeim edur odrum monnum vered hlijft j þessu.

Vier lesum po ad Enoch og Elias hafe ecke dæed/ helldur lifande vered vppnumder til Himens/ Gen. 5. 2. Reg. 2.

Ad þesser tueir ecke deydu/ þad var no ckud sierdeilis sem þeirre almennelegu Reglu ecke vid kiemur/ So hafa þesser ecke helldur blifed hier a Jordu/ helldur eru mz Gudz Almættu vmskiptelegir ordner/ lijka sem og þad skal tilganga vm þa sem lifa munu/ a þann sijdasta Dag/ og þad skal vera þeim j Daudans stad/ þui allt þad

þad sem hefur Synd j sier/ þad er Da
udanum vndergiefed.

Huar fyrer verda þa eirneñ þeir trwudu
ad deyia/med þui þo þeir hafa siña Synda
Fyrergiefning/og huar eingeñ Synd er/þar
ecke eingeñ Daude framar ad vera/þui
Daudeñ er Syndareñar Verdla
un? Rom. 6.

Syndeñ er vel ecke meir j þeim trwudu
so mÿ̃ed sem Skulldeñe og Fyrerdæming
eñe vid kiemur/þui þar er eingeñ Fordæ
ming/fyrer þeim sem eru j Christo Jesu
Rom. 8. Eñ med þui su synduga Art z
Nættura blÿfur þo j þeim/og verdur ec
ke med Rootum vpprycht fyrr eñ epter
Daudañ/ þar fyrer blÿfur og Daudeñ
so ad þeir trwudu verda lÿka so vel ad ve
ra þeim tÿmanlega Dauda vndergiefn
er/sem þeir vantrwudu/ vppa þad/ ad
þeir j soddañ mæta/ kyñe olldungis ad
verda lauser z lidnzer giorder fra þeirre
Arfsynd/ sem loder j þeirra Nætturu/
þui Holld og Blood(sem er eitrad og for
spillt af Vpprruna Syndeñe)kañ ecke
ad erfa Guds Rÿke. 1. Cor. 15. Helldur
verd

verdur þad ecur ytre lijka sem nockud
añad jlla smackande Kiøt/ ad tilreidast/
so þad kuñe ad missa þa vondu lykt og jl
la Smeck/ og verda vel luktande og vel
smackande.

Hvør Mismunur er þa a mille Dauda
þeirra truudu z vantruudu?

Fyrer Mañа Augum ad sia/ er þad
eingeñ Mismunur/ þui þeir truudu kun
na lijka so vel stundum j þeirra Vngdo
me/ ad deyia snarlega burt/ añad hvort
med brædum Dauda eda hordum og O
nattfurlegum/ sem þeir Ogudlegu z van
truudu/ Eñ fyrer Guds Auglite/ er þar
lijka vel eirn stoor Mismunur/ þui þad
er dyrmætt fyrer Herrans Augum/ Ps.
116. Nær hans heilogu deya/ Eñ Dau
de þeirra Ogudlegu er Bolvan / z þeir
fara lifande j Helvijte/ Psalm. 55. Da
ude þeirra Gudhræddu er eirn sætur Sv
efn/ 1. Tess. 4. Hañ er þeim Aviñingur
Phil. 1. Frelsan Hvijld og Roo af Er
fide/ Apo. 14. Og Vpphaf til Eilijfs
Sabbaths tijma/ Esa. 66. Og Jñga
ngur

ngur til eilijfs lijfs/ Joh.5. z 11. Enn D
gudlegra Daude verdr hm Syndastraff
Og Jnngangur til þess eilijfa Dauda z
eilijfrar Fyrerdæmingar/ sem hm Rijka
manne/ Luc.16.

Er þad Synd ad ottast og umflyia Daudann?

Þad er vel Natturlegt/ ad Madur'þi
yr giarnann og fordast Daudann/ hrædd
est hann/ og vill hialpa sier a mote hon
um/ sem vier meigum sia af sialfum Ch
risto/ þo hann være ann allrar Syndar/
þui hn sagde/ Matt.26. Mijn Sal er
hrygg allt j Daudann/ Enn soddan vidbi
ods z leitun ad hialp/ verdur pa fyrst til
synd'/ nær madur af opolenmæde/ setur
sig upp a mote Guds vilia/ z vill j öngu
ann mata lata sig hugga/ so s hr Ogud
legu giora/ Enn soddann otta og vidbiod
skulu hr Riettrwnndu yffervinna/ j soddann
mata/ ad hr ætijd bwe sig til Daudans.

Hvørninn skal þa Christinn Madur bwa sig til Daudans?

1. Skal hnn ønguan mata/ vndann dr
aga sijna Jdran og Pfferbot/ helldur af
leggia

leggia alla Bondsku z Hollvlegt Athu
galeyse/ huxande ad hañ sie daudlegur/
og Daudans tijme sie ovijs/ so Madur
veit sig eckert Augnablik frijañ/ og j ist
ma ad snwa sier til Guds/ Jardneskum
efnum sijnum rædstafa/fyrr eñ mælsins
misser/og tijmeñ verdur of stuttur.
Þar næst skal hñ j tijma/læra ad þeck
ia Christum af hans H. Orde/sem eirn
Herra/ og Sigurvegara Daudans/ og
Lijfsins Hofdingia/ medtaka og brwka
þad hæverduga Sacramentum/ af stod
ugre Trw/setia sitt traust og von a Ch
ristum/z seigia med S. Pæle/ Phil. 1.
Christur er mitt Lijf/og ad deya er mitt
Avinningur z Abate. 3. Skal hñ j sie
lega og alvarlega af Hiarta bidia/ ad
Guds Rijke matte koma til hñs/z Gud
villde frelsa hañ fra ollu illu/ og giefa
honum hialpsamleg. Afelok/ og medta
ka hans Sal j sijnar Hendur. 4. Og
ad sijdustu j ollum Hrygdar til fellum/
med Þolinmæde bijda z vænta/med chri
stelegre og stodugre von eins betra Lijfs
sem

sem er eilijft/ ad hañ mune pad odlast ep
ter Guds Ordum z Fyrerheitum/ z pess
a millum trwlega og kostgiæfelega Er
pida j sijnu riettu Kalle og Embætte.

Hvørneñ skal Christiñ Madur hugga sig/
a sijnum sydasta Tijma?

1. Po hañ deye/ pa mune po Christur
vppvekia hañ og frelsa fra Daudanum
pui David seiger/ Psal. 68. Vier hofū
eirn Gud/ sm̄ er eirn Gud til mykellrar
Sæluhialpar/ og pann DROttiñ/ ad
po vier komum til Daudans/ pa er par
po Vtgangur/ Og Christur seiger Joh
11. Eg er Vpprisañ og Lijfed/ huor sm̄
trwer a mig/ po hañ deye/ pa skal hñ po
lifa/ og huor sem lifer og trwer a mig/
hañ skal ecke deya æpenlega. 2. Skal
hañ hugga sig par vid/ ad hañ epter E
vangelij oriwfanlegum Fyrerheitum/
hefur pyrer Christi Skulld/ Syndaña
Fyrergiepning/ og Arftoku eilijfs Lijfs
pui so seiger Christur/ Joh. 3. So hef
ur Gud Heimeñ elskad/ ad hañ gaf w
sññ eingieteñ son/ vppa pad/ ad aller Pr
sem

sem a hafi trwa/ fyrerfarest ecke/ helld ur hafe eilijft Lijf. 3. Og ad sijdustu ad hafi nu hier epter/ skal pifia j Chri sto Jesu/ eilijfafi Frid/ Glede og Roose me/ Lijf og Sæluhialp/ og Umgeingne med Gude/ ollum H. Einglum/ og odrũ Framlidnũ heilogum. J soddafi mæta huggar S. Pall sig/ par hafi seiger/ 2. Tim. 4. Eg offrast alla reidu/ og tij me mifiar Burtfarar er fyrer Hende/ Eg hefe striijdt goodu Strijde/ eg fullko mnade Hlauped/ eg geymde Trwna/ Fr afiveiges er mier Riettlætesins Corona vardveitt/ huoria Drottifi sa Riettlæte Domare mun giefa mier a peim Deige efi ecke mier alleinasta helldur eirnefi oll um peim sem hafa elskad hans Dyrdar lega Opinberan.

Huad stodar pad Mafiifi sem fyrer Daud afi af geingur ad hafi sie so ædur vnder bwenn?

Huort helldur soddafi Madur vaker edur sefur/ pa er hafi po alltijd Gude pe ckur og pægelegur/ og kafi vissilega ad

hugga sig vid eilijfa Sæluhialp/ þo at
hañ añadhuert j síjnum Vngdoms Al
dra/ j Storsott og oforvarandis Siuk
dome/ meige burt deya/ druckna j Vatne
falla j Elld/ og vpphreña sig/ falla og
slaa Hælseñ j sundur/ Edur j añañ mate
ta) af brædum Dauda og Atferle Ba
na faa/ þui so heiter þad S. Pall skrif
ar/ Rom. 14. Eingeñ af oss lifer sier sia
lfum/ og eingeñ deyr sier sialfum/ lifum
vier/ þa lifum vier Drottne/ deyum vier
þa deyium vier Drottne/ þar þ/ huert vi
er lifum eda deyum/ þa erum vier Drott
ins/ Item/ Rom. 8. Eg er vijs þar vm
ad huorke Daude nie Lijf/ ecke helldur
Magtarvellde/ ecke Einglar nie Hoyd
ingiadæme/ ei þ nalæga nie tilkomande
ei Hæd nie Dypt/ ei helldur nockur oñur
Skepna/ mune kuña ad skilia oss fra þe
im Guds Kiærleika/ sem er j Christo Je
su vorum Herra.

XXIX Cap.

Huad

Huad vm Sælernar lijde epter Daudan.

Deyr þa Madur bæde med Salu og Lijkama?

NEI/ helldur deyr Lijkamin alleinasta/ Sælen þo hun skiliest fra Lijkamanum/ þa er hun þo og blijfur allt ijd o daudleg/ þar vm seiger Salomon suo/ Eccl. 12. Molldenn maa koma til Jard arenn/ z hun var fyrre/ z Andenn maa ko ma til Guds aptur/ sem gaf hann/ z Christur seiger/ Matt. 10. Hrædest ecke þa sem Helslaa Lijkaman/ enn kunna ecke ad slaa Sælena i hel/ helldur hrædest þan sem kan bæde ad fordiarfa Sæl og Lijkama j Heluijte/ Item/ Luc. 20. Drottinn er Gud Abrahams/ Isaacs og Jacobs Enn Gud er ecke Gud Daudra/ helldur Lifendra/ þui þeir lifa hønum aller/ med þui Abraham Isaac og Jacob eru dauder/ so myked sem snerter Lijkamann/ so verda þeirra Sæler ad lifa.

Hvert fara þa Framlidenna Saaler?

Epter þui þar eru tuennslags olijker Men/ trwader og Vantruader/ lijka so fara þeirra Saaler til adskilianlegra og olijkra Stada/ þeir trwudu j eilijft Lijf. Enn þeir vantrwudu j Helvijtis Elld/ þui so lesum vier vm þann rijka Mann/ og þann Fatæka Lazarum/ Luc. 16. Ad sa rijke for j Helvijte/ enn sa fatæke j Abrahams Skaut/ Og Paalus seiger vm sial fann sig/ Phil. 1. Eg hefe gyrnd til ad fara hier fra/ og vera med Christo/ og vier erum med goodu Giede/ og høfum meire þocknan ad fara fra Lijkamanum og heim til Herrans.

Hvad gióra og wtrietta Saalernar a þeim Tyma?

Þær sopa ecke sem nockrer dikta/ þui þa Saalenn var enn nu j Lijkamanum/ þa suaf hun þo ecke/ helldur var eirn tijma sem annann hræranleg/ myklu sijdur hunn er hun/ nær hun er skilenn vid Lijkamann/ þui þa er hun myklu lijdugre og ferdugre enn þegar hun var j Lijkamanum/ Enn

Saaler

Sæler þeirra Riettruudu sia Guds aû
glite/ losa og pryssa hañ æn Aflæts/ og
eru j eilyfre Glede z Dyrd/ eñ Sæler O
gudlegra lyda Kuøl og Pijnu/ þo skal
Gudhræddra Glede og Ogudlegra Ey
md/ þa fyrst riett hefiast og verda full
komeñ/ a þañ sijdasta Dag/ nær Sæl z
Lijkame verda samteingd ad nyu.

Er þar þa eingiñ Greinsunar Elldur/ edur Medal stadur/ j huørn Framlideña Sæler koma/ sem huørke hafa vered riett goodar/ eđ helldur riett alldeilis jllar?

Nei/ þar er eckert soddan til/ þui Menn kuña ecke j nockurn mæta/ med Sañleika ad bevijsa slijkt/ af H. Skrift/ helldur strijder hun alldeilis þar a mote/ þui fyrst vijsar H. Ritning oss all einasta Sælnaña tuo samastade/ epter þetta Lijf/ so ad þær añadhuort eru j et lijfre Himneskre sælu/ edur j eilijfre Hel vijtis Pijnu/ Vm þañ þridia Samastad veit H. Skrift alldungis eckert. 2. So verdur og ollu Mañlegu Kyne alleina ska skipt j tuo parta/ af huørium sa eine

D d iij part

partkur kallast þeir trwudu/ og sa annar
þeir Vantrwudu. Nu verda þo þeir tru
udu ecke dæmder til skijrslu edur Hreinsu
nar ellds Pijnu/og ei helldur þeir Van
trwudu/þui so seiger Christur/ Huor s
trwer og verdur skijrdur/skal holpen ver
da/en huør sem ecke trwer han skal ver
da fordæmdur/ Marc. 16. Og aptur/
Huør sem truer a Sonin/han verdur ec
ke dæmdur/en huør sem ecke trwer/ hn
er alla reidu dæmdur/ þui han trwde ec
ke a Nafn Eingietens Guds Sonar/
Joh. 3. 3. Þar med/epter þui ad S.
Pall hefur openberad oss Guds Rad/ z
þo eckert talad vm skijrslu Elldenn og ec
ke þa han skrifade þeim til j Tessalonia
2. Tess. 4. Vm þeirra Framlidna/ ad
giefa þeim Suar oppa þeirra Spurn
ing/ Vm þuilijkt þa gietur han ei helld
ur minsta þar vm/so vier kunnum endele
ga ad ælikta þar af/ ad þar sie eingen
Hreinsunar Elldur. 4. Fierdeilis
kunnum vier ad beuijsa/ med Dæme
annars Reifarans/sem hieck hia Christi
Krosse

Krosse/ad þar er ecke soddañ til/ þui eñ
þo hñ hefde storkostlega syndgad/ alla sijñ
na Lijfsdaga/ þa steck hñ lijka vel suar af
Christi eigeñ muñe/ ad hñ þ᷑ vtan allañ
Skijrslu Elld/ skyllde koma j Himnarijke
Luc. 23. 5. Christur hefur ecke hell
dur skipt suo sijnu Medalgangara Em
bætte millū sijn ꝛ vor/ ad hañ skyllde þull
nad giøra/ fyrer nockrar af vorum Syn
dum/ og vier sijdañ skylldum sialfer lijda
fyrer nockrar af þeim/ helldur hreinsar
Jesu Christi Blood oss/ af allre Synd/
og hañ er alleinasta Forlijkuneñ fyrer
vorar Synder/ þo ecke fyrer vorar allei
nasta/ helldur og suo fyrer alls Heim
sins Synder/ 1. Joh. 1. 2. 6. Þad
sama wtvijsar og so Epterlijkingeñ vm
þañ Rijka Mañ og Lazarum. 7. Þar
fyrer sijnest þad/ lijka sem þesse Saga ꝛ
Diktur/ vm Hreinsunar Elldeñ/ sie aþ
Heidnum Bookum jñfært j Guds Kyrk
iu/ og sijdañ huad epter añad aukeñ/
og forer adskilianlegar Vofrur/ Sioner
og Anda Openberaner stadfest ordeñ/

Esa. 8. En þo Mońum bere ecke ad leita epter Sańleika/ hia þeim Framlí dnu og Daudu/ helldur epter Guds Be falningu/ leita þar epter. j Guds Log male og Vitnisburdum.

XXX Cap.
Huad vm Lijkamena lijde epter Daudań.

Hu͗erneń skulu Meń vmgangast med dau da Lykame Mańańa?

Þeir skulu niduileggiast j Jorde na z grefstrast/ ad þeir kuńe ad rot na og visna/ þui so sagde Gud til Adams/ Gen. 3. Epter þad hań hafde Syndgad/ þu ert Molld/ og ad Molldu skalltu verda aptur/ Þad sama mein^t hń og þa hań sagde til Abrahams/ Gen. 15. Þu skallt verda grafeń j godre elle.

J hu͗ørium stad eda hu͗ernig skulu Meń grefstra þa Daudu?

Þo þar ligge eingeń Magt a/ so myk ed sem Saluhialpeńe vid kiemur/ j hu͗o rium stad þeir daudu Lijkamer verda gr

afner

äpner/ huørt þeir þara) Iørdena eda Siooeñ/ huørt þeir visna) Loptenu/ eda verda j Ellde vppbrender/ huørt þeir ve rda heidarlega eda afiars Greptrader/ Þui David seiger/ Psalm. 24. Oll Jø rdiñ er Drottins/ z huad hũ er pull aþ/ Jardrijked og þeir sem þar a bwa. Dro tteñ hefur og blessad alla stade/ suo þeir kuña vel ad huijla sig a huørium stad z Plasse/ z lijka sem þad kañ eckert ad ska da þa fromu/ þo þeir verde ecke heidarle ga graþner/ suo kañ þad ecke helldur ad giøra gagn þeim Ogudlegu/ huørsu ko stulega sem þeir verda greptrader. Eñ lijka so þer þad vel/ ad Meñ hafe vissa Greptrunar stade/ z kome sijnum Frañ lidnu heidarlega til sijns Legstadar/ og sierdeilis er þad vegna adskilianlegra Ordsaka gott/ ad Meñ haþe Greptrun arstade vtan Borgar/ huar þad gagn lega skie kañ. So vard Sara graþeñ j eiuum Akre/ Gen. 23. Sa vnge Mad ur sem Frañlideñ var wtboreñ af Stad num/ Luc. 7. Lazarus var greptradur þ

 vtan

vtan Bethaniam/ Joh.11. Ja/ Christi
eigeñ Grøf var fyrer vtan Jerusalem/
Joh.19.

Skulu Meñ og syrgia þa Daudu?

Ja/ þui þad er ecke alleinasta Natt
urlegt/ helldur er þ eirneñ Audkieñe z
merke þess Kiærleika/ sem vier høfum
til þess Framlidna/ huorn vier kuñum
nu ecke leingur ad hafa j vorre vmgeing
ne/ z hafa nockra Hialp og Huggun af
hønum. Hier a mote aptur/ skylide þad
vera omañlegt/ z skynlausra Skiepna
æde/ ef Madur ecke skyllde syrgia sijna
Framlidna Frændur Naunga edur Vi
ne / þar j samþycker z su H. Skrift/ þui
so skrifar Syr. 38. Mitt Barn/ græt
yfer þeim Framlidna/ og syrg sem þig
være skied nockud þungbært/ eñ klæd ha
ns Lijkama sem hæfer/ og forsoma ecke
ad grefftra hañ/ græt beysklega og vert
heitur af Mæde/ og haf Sorg epter hñ
sem hañ var verdugur til. Vier høfum
og Dæme hier vm/ Abraham griet Sa
ru/ Gen. 23. Joseph og adrer Israels

meñ grietu Forfodurīn Jacob/Gen. 50.
Israels Folk griet Moysen. Deut. 24.
Aaron/ Num. 28. Samuel/ 1. Sam. 25
David griet Absalons Dauda/ 2. Sã.
15. Christur sialfur griet yfer Lazaro/
Joh. 11. Og Eckiañ j Naim siñ fram
lidna Son. Luc. 7.

Huad leinge og med huørium hætte skulu
meñ græta yfer þeim Daudu?

Neilog Ritning fyrer skrifar oss/ z set
ur onguañ vissañ tijma/ huad leinge vier
skulum syrgia/ og þar fyrer ma eirn chr
risteñ Madur græta/ ad loplegum Sid
vana/ og skickun j huorium stad/ eñ meñ
skulu endelega hallda mata/ a Sorg z
Grat/ so ad meñ syneſt ecke ad efast um
eilijfa Velferd þess afgeingna/ hans sæ
luhialp og gledelega Vpprisu/ edur z
ad efast um Gud/ sem Heidingiarner gi
ordu/ þui so skrifar Syrach 22. Græt
þess miña yfer einum Daudum/ s hñ er
komeñ til Rooseme/ z S. Pall seiger/
1. Tess. 4. Eg vil ecke dylia fyrer ydur
Bræður/ um þa sem eru burtsofnader/
so

so ad þier skulud ecke syrgia/ sem hiner
adrer er enga Von hafa/ þui ef vier
trwum ad Jesus sie dæen/og vpp aptur
Risen/so mun og Gud þa sem sofnader
eru j Jesu Christo/ med honum Dyrd
lega framleida.

XXXI Cap.

Um Veralldarennar Enda.

Skal þesse synelega Verølld forganga
og fa Enda?

JA vissilega/ þui likka sem hun
hefur hafi Upphaf/so skal
hun og hafa enda/ þui so se
iger Kong David/ Psa. 102.
Himmarner munu forganga/en þu bliif
ur/ og þeir munu aller elldast sem annad
Fat/ þu munt vmskipta þeim sem Klæ
de/ og þeir munu vmskiptast/ en þu ert
og bliifur hinn same/ og þijn Ar fa eng
ann Enda/Og Christur seig³/Luc. 21.
Himenn og Jord forganga/en mijn Ord
skulu ecke forganga/S. Petur seiger 2
eirnen/Sa Himin og Jord sem nu eru/

verda fyrer hans Ord sporud/ suo þad
þau Elldenum vardveitt verde/ a Dag
Domsins/ og Ogudlegra Mana Fordi
ed funar Dag.

XXxv skal Hemsins Ender koma?

Þad kañ eingeñ Madur ad seigia oss
Ared/Manudiñ/Vikuna/Dag eda stu
nd nær slijkt skal skie/ þui so talar Christ
tur/ Mar.13. Af þeim Deige og tijma
veit eingeñ/ ecke helldur Einglarner/ ſ
eru a Himnum/ei helldur Sonurinn/ vt
añ Faderen/og aptur Act.1. Þad hepr
er ydur ecke /ad vita tijma edur stunder/
huoriar Faderen hefur sett j sitt sialþs
Valld. Þar fyrer mæda þeir sig forgieþ
ens/ sem vilia reikna epter sonnu Tijmu
En ꝥppa þ/ ad vier kynum nockurnei
geñ ad vita/ nær sa sijdaste Dagur skyll
de vera fyrer Hondum/ þa hefur Christ
ur sialfur spæd/ vm nockur visseleg Tei
kn/ sem skulu skie/ adur sa sijdaste Dag
ur kiemur/ þui suo seiger hañ/ Luc. 21.
Nær Alldine a Fikiutrienu ꝛ odrum Tr
iam/ taka ut ad sprynga/ og kier sined
þad

þad/ þa vited þier af ydur sialfum/ ad Sumared er nálægt/ lijka suo/ nær þier siaed þetta skieđur/ þa vited Guds Rijke er nær.

Huør eru þa þesse Teikn?

Umbreiting þess saña z Heilsusama Lærdoms/ marger Fals lærendur/ Antachristsins Opinberan/ Strijd og allra Handa Hernadar Tijdende/ Uppreisn eins Kongs rijkes moti ødru/ Drepsoott Jardskialftar/ Hungur Pijna/ Hormung/ margra Maña frafall/ Kiærleikur mun kolna/ Þar skulu skie Teikn a Soolu/ Tungle og Stiørnum/ Matt.24. 2.Tess.2. Hollðlegt Athugaleyse Oguðlegur Lifnadur og Framferde/ þui þo so ođañ hafe vered ad fornu fare/ þa mun þad þo verda þess meir Alment/ adur sa sijdaste Dagur kiemur/ Luc.21. Og syndernar skulu verda fleire z stærre/ eñ þær hafa vered nockurn tijma ađr fyrre.

XXXII Cap.

Vm Vppriſu daudra Manña.

Er þad vyſt ad þeir Framlidnu ſkulu apt ur Vpprýſa?

A/Sa Articule z Høfudgrein vm Lýkamanna Vppriſu/ er ſuo vel Grundvølllud j Heilag re Skrift/ad Helvýtis Port me ga ecke megna þar a mote.

Huar med beuýſar þu þetta?

Fyrſt vitnar oll heiløg Ritning/ hier vm/bæde j þui gamla og nya Teſtame nte/þui ſuo ſeiger Iob. 19. Eg veit ad minn Endurlauſnare lifer/ og hañ mun mig hier epter af Jørdu vppvekia/ og epter þad þeir hafa j giegn ſtungid þet ta mitt Hørund/ þa mun eg ſia Gudj mij nu Hollde/ og Eſa. 26. ſeiger/ Þijner Daudu munu lifa/og medur Lýkømum vpprýſa/vakned vpp z ſynged m̃z Glede þier ſem bwed j Dupte Jardar/ Og Dan. 12. Marger af þeim ſem bwa j Dupte Jardar/ ſkulu vppvakna/ ſumer til eilýfs lýfs/ eñ ſumer til ſkamar z eilýf þr' vanæru. So ſeig' z Chriſtur/ Ioh. 5. Sa

8. Sa íþme kiemur/ ad aller þeir sem eru j Grøfunum skulu heyra Raust mañ slns Sonar/ og þeir skulu ganga wt sm̄ hafa giört gott til Lijfslns Vpprisu/ eñ þeir sem haþa giört vont/ til Doomsins vpprisu/ Hingad heyrer allur sa 15. C. þyrra S. Pals Pistels til Corintheos.
2. Verdur þ z bevijsad med Epterdæ munum nockurn Part/ þeirra s med Lijk ama z Sal hafa vered lifande burttek ner af þessu Heime/ nockurn part þra s hafa vered af Dauda vppvakter/ til þes sa Tijmanlega Lijþs/ af Spamøñunū Christo z Postulunū/ þui þaug Jardte ikn og Kraptaverk/ vitnudu og voru Te ikn til þeirrar epterkomande/ Almeñele gu Vpprisu a sijnum tijma. 3. Nep ur Gud Fyrermyndad þetta j margañ mata j Náttuzuñe/ so sem a Grase/ Ko rne Triam og vdrum slijkum Avoxtum a Morkeñe/ huorier eru lijka sem þeir være Dauder a Vetrenum/ eñ koma vpp aptur og sæst vaxer a Sumrenu.
4. Sierdeilis kuñum vier ad bevijsa

þetta krøptuglega med Guds Riettlæte
þui þad er riettvijst fyrer Gude/ og ber
ad skie epter Guds Fyrerheitum/ ad þeir
fromu þæe Laun/ og þeir vondu verde
straffader/ eñ þad skier ecke alltijd hier j
Heime/ þui þeir vondu hafa opt meire lu
cku/ eñ þeir goodu/ þar fyrer verda ende
lega þeir Daudu/ ad vpprijsa/ so ad þeir
fromu mætte þaa laun/ j þui okomanda
Lijfe/ og þeir Ogudlegu kynne ad þaa sitt
tilbærelegt Straff.

Skulu þa aller Meñ deya ædur eñ
slijkt skiedur?

Ney/ þui sa sijdaste Dagur skal og so
koma yfer nockra sem þa eñ lifa/ eñ þeir
skulu þo ecke koma fyrer þeim Daudu/
eda fyrre eñ þeir/ helldur med þeim hast
arlega verda vmbreytter/ z þarast møte
Drottne/ þui S. Paull skrifar so/ 1. Cor.
15. Eg seige ydur leyndañ Hlut/ vier
munum ecke aller sofa/ helldur muñu
vier aller vmskipteleger verda hastarle
ga/ a einu Augabragde/ vid þ sijdasta
Ludurs hliood/ Item/ Vier sem epter
 blijfum

blijbum til Drottins Tilkomu/ vier mun um ecke koma fyrre en þeir sem eru burt sofnader.

Med huilijkum Lijkømum munu þeir Daudu upprijsa?

Þeir Framlidnu skulu ad vijsu epter þra Veru/ upprijsa med sama Lijkama Holide Hwd og Beinum/ sem þeir fyrre høfdu hier j Heime/ og ecke þad einasta Lidamot/ þar af burt fara og vanta/ hu orsu aumkunarlega/ sem þau hafa m ur kuftad ad vera adskilen/dreifd hingad z hangad/z um sijder visnud z orden ad Øsku og Dupte/ En þo skulu þeir ha ha anad Hattalag/og ecke leingur j all an mata ha fyrre Eigenlegleika.

Huar med gietur þu þetta bevijsad/ad þeir Framlidnu skule upprijsa med sømu Lijkømu sem þeir høfdu ædur fyrre?

So seiger Job j/19. Cap. Min Frels are mun hier epter uppvekia mig/ Eg mun sia Gud j minu Hollde/ þan hinn sama mun eg sia fyrer mig/ og min Au gu munu sia han/ og ecke anarleg/ So sagde og eirn af þeim sem Aplijsalur var

var pyrer pad þeir villdu ecke yferltoda Moses Logmaal/ og eta Suijna Kiøt/ 2. Macc. 2. Af Gude hefe eg mijna Lime/ og fyrer hans Logmaal foraeckta eg þa/ og eg vona ad eg mune fa þa af honum aptur. Þar vm vitnar Ezechelis sion/ 3. Cap. Og þar fyrer kunnum vier ad lesa vm þa/ sem lifdu j þeirre auknu z eplldu christelegu Kyrkiu/ ad nar þeir laa su þaſ ellefta Capitula Trwarjaatnin garennar/ Eg true Lijkamans Vpprisu/ þa bentu þeir med Fingrunum a sitt Lijkama/ edur stungu a Lijkamann med þm Þui med þui Christur hefur vppa sig teked vort Holld og Blood/ og hefur Endurleyst oss/ þa verdum vier ad vpprijsa aptur/ fierdeilis epter þui/ ad huor z einn skal faa/ epter þui sem skied er j Lijkamann.

Huernenn skal þa hattad vera Lijkomum þeirra Vtvøldu?

Þeir verda frelsader fra allre Synd/ ollum Breskum z vansa/ Saurgan siuk dome og Veykleika/ z þr voru hladner

med hier j Heime/ og þar a mote verda
þeir vpplysier med Himneskre Byr
tu/ og sem andleger Lÿkamer/ ecke fram
ar þurfa vid Matar edur Dryckiar/ og
lÿka sem þeir verda Riettferduger/ Ner
lager/ Megtuger/ snarer og flioter/ edur
lietilleikafuller Lÿkamer/ So skulu þr e
þar epter vera Odaudleger/ og Christi
forklarudum Lÿkama lÿker/ þui Christ
ur seiger/ Matt. 22. J Vpprisunne munu
þeir huorke gyptast nie sig gypta lata/
helldur eru þeir lÿka sem Einglar Gu
ds a Himnum/ Item/ Matt. 13. Þeir
Riettlatu munu skÿna s̄ Soolenn j þra
Fodurs rÿke/ Og Paulus seiger 1. Cor.
15. Þui verdur sad j Vanseind/ enn þad
vpp rÿs j Dyrd/ Pad sæst j Breyskllei
ka/ enn vpprÿs j Krapte. Þar sæst Na
turlegur lÿkame/ enn vppstendur andleg
ur Lÿkame. Item/ Phil. 3. Vor Um
geingne er a Himnum/ huadan vier
væntum Frelsarans Jesu Christi/ hṏ vm
skiptelega nu̅ giora vora audvirdlega lÿ
kame/ ad þr verde lÿk' hn̄s dyrdlegū Lÿk
ama

ama/ epter þeim Krapte/ med huørium hañ kañ sier alla Hlute vndergiefna ad giøra.

Huørneñ skal i Vpprisuñe hattad vera Lykømum þeirra Ogudlegu?

Þeir skulu og so epter Vpprisuna vera Odaudleger/ eñ þo fuller af Skom og Hneysu/ sem þeir med sijnum Ogudleika hafa forþienad/ og suo blijfa j þeirre eilijfu Skom/ Pijnu og Pijslum.

Huør er su endanlega Ordsøk til framlidiñar Maña Lykamlegrar Vpprisu?

Endanleg Ordsøk þar til/ er su/ ad øll Gudleg Fyrerheit z Spadomar skulu/ koma fyrer Guds Domstol/ huar þeir Gudhræddu skulu fa þad Fyrerheitna eilijfa Lijf/ og Oseigianlega Glede/ Æru og Dyrd/ eñ þeir Ogudlegu skulu vera straffader med þeirre Pijnu/ Pijsl z Kualrædum/ og eilijfre Fordæmingu/ s̃ þeim var ædur fyrre hotad og hetted.

XXXIII Cap.

Vm þañ sijdasta Doom.

 Er

Er þad vyst ad halldast skal eirn sijdaste Doomur?

JA/ Þui Gud sem ecke kan ad liuga/ hefur fyrer sijna Spaamenn og Postula/ opt giefed soddan til Kyñingar/ bæde j þui gamla og nya Testamente/ Þar fyrer seiger David/ Psalm. 9. Drottiñ hefur tilreidt sitt Stool til Doomsins/ og hañ mun dæma Heimskringluna med Riettvijsse/ Og S. Pall seiger/ Rom. 14. Vier skulum aller koma fram fyrer Christi Domstool/ þui so stendur skrifad/ Esa. 45. So sannarlega sem eg life seiger Drottiñ skulu oll Knie beygiast fyrer mier/ og huor Tunga skal vidurkieña Gud/ med huorium Ordum Pall Postule beviissar af Spaadoome Esaiæ/ Ad Gud hafe med sijnum Eyde stadfest/ ad hañ vilde hallda Doom a þañ sijdasta Dag/ Þangad hnijgur og so vor Trwargrein nær vier medkieñum Christum/ ad hañ mune aptur koma/ ad dæma lifendur z Dauda/ so wtkrefur og so Guds Riettlæte sliijkt

le ſtÿkt/ þui Salomon ſeiger/ Eccl,5.
Jeg ſa framan vnder Soluñe Domſins
ſtad/ þar var eitt Ogudlegt Athæfe/ og
Stad Riettlætesins/ þar voru Ogudleg
er/ þa þeinkta eg j mÿnu Hiarta/ Gud
mun dæma þañ Riettlæta z þañ Ogud
lega/ þui allt Aform og aller Giørning
ar hafa ſiñ tÿma/ Og Paulus ſeiger
yd^r Þolenmæde z trw/ j øllū yd^r oſoknū
z Hørmūgū ſ þier lÿded/ eru Audkieñe
Guds Riettferduga Doms/ ad þier verd
ed verduger til Guds Rÿkis/ fyrer huørt
vier og lÿdum/ med þui þad er riettvÿſt/
fyrer Gude/ ad Betala þeim Hørmung
ſem ydur þreyngia/ Eñ ydur ſem þrein
gt verdur/ Roſemie med oſſ j Herrans Je
ſu Openberan af Himnum/ med ſÿnum
Magtar Einglum/ med Elldz Loga/
ad giefa Hefnd yfer þa/ ſem ecke þeckia
Gud/ og yfer þa ſem ecke eru vors Herra
Jeſu Chriſti Evangelio hlÿdnger.

Huad ſkal þa ſa ſÿdaſte Doomur vera?

Þad ſkal vera ſoddañ Giørningur og
Hondlan/ j huørre Chriſtur j ſiña heila

 gra

gra Eingla Nærveru/ skal samañ fær
na øllum Møñum/ bæde lifande og Da
udum pyrer siñ Domstool/ og openberle
ga vppseigia pañ sijdasta Dom/ suo vel
yþer þm trwudu z þm vantrwudu/ so ad
þeir trwudu skulu strax pullkomlega set
iast ad Arþe og Eigendome eilijþs Lijfs
Eñ þeir vantrwudu skulu wtrekast j ei
lijpañ Helvijtis Loga og Elld.

Hvør skal þa a þeim Tyma vera Doomare?

Jesus Christus/ Guds og Mariu son
Huørium Mañsins Syne allur Domur
er opurgieþeñ/ þui epter þui þad skal ve
ra synelegur Riettargangur/ þa skal og
Christur Doomareñ j þeim Mañdome
sem hañ hefur vppa sig teked/ verda sied
ur af øllu Holldе/ þar vm seiger so Chr
istur/ Joh. 5. Fadereñ dæmer engvañ/
helldur hefur hañ giesed Synenum all
añ Dom/ og aptur Joh. 5. Fadereñ he
pur giefed Synenum Magt z so ad ha
llda Dom/ fyrer þui hañ er Mañsins
Sonur/ so seiger Petur/ Gud hefur bod
ed oss

ed oss ad Predika Folkenu/ og Vitne vm
þera/ ad Christur se tilskickadur af Gu
de/ Domare lifendra z daudra/ Act. 10.
Hugrier skulu koma fram fyrer hann?
Huor og einn Christen Madur/ hear
og lægur/ Rijkur og fatækur/ Predikar
ar og Tilheyrarar/ Yfervallds Men z
vndergiefner/ Foreldrar/ Born z Hiw/
So vel þeir sem ædur eru dauder/ sem þr
er enn nu þa lifande fundner verda/ þar
skal eingenn kunna ad sitia j Ohlydne/ sku
lka og hæda ad/ vndann komast eda afsa
ka sig/ ei helldur skiota sijnu Male vnd
ann/ eda sialfum sier/ fra þeim Domara
girnast porskot og vndandrætt/ edur sketz
na sijnu Male jnn fyrer nockurn annann/
þar fyrer seiger David/ Psalm. 9. Hann
mun dæma Verolldena med Riettvijse/
z Christur seiger/ Matt. 25. Nær mann
sins Sonur kiemur j sinne Dyrd/ og aller
H. Einglar med hm/ þa mun hann sitia a
sijnum Tignarstoole/ og allt Folk skal
samann safnast fyrer honum/ z S. Pall
seiger/ Act. 17. Gud hefur sett einn dag

a huorium hn vill dæma Jardrijked m3 Riettlæte/ fyrer eirn Man/ huorn han hefur þar til sett/ Og aptur Rom. 14. Vier skulum aller koma fram fyrer Gu ds Domstool.

Huad skal þar koma fyrer þennan Dom?

Ecke alleinasta wtvortis Giorningar helldur og so Ord/ heimuglegar Hugrenn ingar og hulenn Rædstøgun/ þui so seig er Paulus/ 2. Cor. 5. Oss ber øllum ad openberast fyrer Christi Domstoole/ so huør meige þa fa þad sem skied er fyrer Lijkaman/ epter þui sm han hefur giort sie þad jllt edur gott/ Og Christur seig er/ Matth. 12. Eg seige ydur/ ad Menn skulu giora Reikningskap a Domsdeige fyrer huort onytiu Ord/ sem þeir ha fa talad/ þui af þijnum Ordum skal tu seigiast Riettlatur z af þijnum Ord um skalltu fyrerdæmast/ seiger Salomon j Predikunar Bok sinne j 12 Cap. Gud mun færa huort Verk fyrer Domstoolen alla þad sem er skied/ huort sem þad er gott edur jllt/ Og Christur seiger/ Þar

er ecke

er eckert huled sem ecke skal openberast/ z ei leinelegt/ sem Meñ skulu ecke fa ad vita/ Item/ Paulus Rom. 2. Gud mun dæma hulda Hlute Mañaña/ epter sijñ nu Evangelio/ fyrer Jesum Christum/ Og aptur/ 1. Cor. 5. Dæmed eckert fyrer tijmañ/ þar til Drottiñ kiemur/ huor op enbert mun giora/ þad sem j Myrkrunu er hüled/ og Auglijsa Hiartaña Raad/ þar fyrer sömde vel sier huørium ad taka sier vara fyrer Ogudlegum Ordum og Verkum/ og af Hiarta hafa leida a von dum Hugunum og Hugreñingum/ edur þad allt ad flyia og fordast.

So heyre eg vel/ ad þeir Riettferdugu skulu eirneñ koma fyrer Doom/ Christur seiger þo sialfur/ Joh. 5. Ad þeir skule ecke koma fyrer Doom?

Þad er eitt ad koma fyrer Dom/ og þ er añad ad koma fram fyrer Fyrerdæm ingareñar Dom/ þui epter þui þeir fro mu græta sijnar Synder j tijma/ og ver da af Syndeñe hreinsader og þuegner/ med Jesu Christi saklausa Blode/ z hul der med hans Riettlæte/ þar fyrer ko

ma

ma þeir ecke þyrer Dom/ Þar fyrer ſeig
er David/ Pſal.32. Sæll er ſa ſem frij
adur er fra Yfertrodſluñe/ huors Synd
ber eru huldar/ Sæll er ſa Madur/ huo
rium Drottiñ tilreiknar ecke Syndernar
Og Mich 7. Drottiñ mun kaſta ollum
þra ſyndū j Hafſins Diup/ Og Chriſt
ur ſeiger Joh.3. Huor ſem trwer a So
neñ/ hañ verdur ecke dæmdur/ eñ huor ſ
ecke trwer/ hañ er alla reidu dæmdur/
þui hañ trwde ecke a Nafn Eingietens
Guds Sonar.

Hußeneñ Domur ſkal þad vera?

Riettferdugur Domur j allañ mata/
ſuo þad ſkal ganga riett til j ollum gr
einum/ þui Domariñ Jeſus/ Guds og
Mariu Sonur/ er eirn Riettferdugur
Domare/ ſem huorke oltaſt Mañgrein
ar Alit/ Blindaſt og ecke af Gafum og
Mutum/ Lætur ſig ecke helldur tælldra
ga edr villa/ fogur og falſkleg Ord/ hell
dur er hañ ſa ſem Hiortun ranſakar/ og
dæmer riett/ þar þyrer ſeiger David/
Pſalm. 9. Hañ mun dæma Heimeñ
med

med Rietwijse/ Suo seiger Josaphat/ Þar er eckert Ranglæte hia Drottne vorū Gude/ ei helldur Alit nockrar Per sonu/ ei helldur Giafa medtekning/ Og Christur seig^s Apoc.2, Aller Meñ sku lu vita/ ad eg er sa sem ransakar Nyrun og Hiortun/og eg skal gefa ydur/ huør ium epter siñe Verdskulldan.

Huør er nu Regla edur Rietrarsnwra/epter huørre Domurin̄ skal verda uppsagdur a þe im sydasta Deige?

Spamanana/ Gudspiallomañana/ og Postulana Skript/er su Bok/j hus re Domsins Atktunar Ord/er alla rei du skrifad/og j hefaled/þui Christur sei ger/ Joh. 3. Huør sem trwer a Soniñ/ hañ dæmest ecke/ Eñ huør sem ecke trw er/ hañ er alla reidu dæmdur/ þui hañ trwde ecke a Nafn Eingietens Guds so nar/ Item/ Mar. 16. Huør sem trwer z verdur skijrdur/ hañ skal holpeñ verda/ Eñ huør sem ecke trwer/ hañ skal ver da fordæmdur/ Item/ Joh. 12. Huør mig Forācktar/z medtekur ecke miñ ord hañ hefur nu þegar þetta sem hñ dæm de

de/ þui þad Ord sem eg hefe talad/ þad skal dæma hañ a þeim sijdasta Deige/ Og til Rom: 2. seiger Pall/ Gud mun dæma Mañaña hulda Hlute/ epter miñ nu Evangelio/ pyrer Jesum Christum og øll Domsins Afferd er skrifud j 25. Cap. Matthei Gudspiallamans.

Huar þ seiger þa Christur/ ad sa Doomur og Vrskurdur skule vppsiegiast/ epter Kiærleikans z Myskunsemdaña Verkum/ Matth. 25.

Þetta er ecke a mote Dominum/ sem skie skal epter Trwñe/ þui vier verd um alleinasta afflkiærre Nad/ pyrer tru na a Christum/ Riettlæter z Sæluho lpner giørder fyrer Gude/ Pad er ædur fyrre klærlega bevijsad af heilagre Skr ipt/ Eñ mz þui ad meñ kuña ecke ad sia trwna j nockrum/ vtañ hañ giøre Good verkeñ/ og Trweñ verkar kroptuglega fyrer Kiærleikann/ þar fyrer verdur og so Domuriñ applagdur/ epter Kiærleikan um/ edur Trwareñar goodum Verkum Þui lijka sem Tried þeckest af sijnum A voxtum/ So skal og Trweñ þeckiast af goodum Verkum/ og soddañ Goodverk skulu

skulu eckert añad vera/ eñ Trwarekiar audkieñe/ Teikn/ Merke edur Vitne.

Huad skal þar fylgia epter/ nær Domuriñ er vppsagdur?

Domsins Fullnægiugiørd/ suo ad þeir fromu mūu strax fa þa fyrerheitnu Dyrd/ og jńganga j þad eilijfa Lijf/ eñ þeir Ogudlegu wtkastast j eilijfa Fyrerdamming/ og þa j Sañleika skulu þeir þiña ꝛ reina/ ad Guds margfalldar Hotunar ꝛ Straffs Predikaner/ hafe ecke alleina sta vered nockur forgiefens Ord/ til ad hræda þa med og skielfa.

Hueneñ skal eirn Christiñ Madur tilreida sig til þess sijdasta Doma Dags?

Þad hefur S. Petur kient oss/ 2 Pet. 3. Þar hañ seiger/ Fyrer þui mijner Kiærustu/ med þui þier skulud vænta þessa þa Kostgiæfed/ þad þier fyrer honum o fleckader og ostrafþanleger j Fridnum fundner verded/ Item/ Med þui þier vited þetta fyrerfram/ þa vakted þdur/ ad þier ecke fyrer Villu Hirdulausra Maña fraleidder verded/ og ecke falled

j fra

j stra yd^v eigenlegu Stadleik/ helldur va
ged j Nadenne og Vidurkienningu/ vors
Drottins og Lausnara Jesu Christi/
En sierdeilis skal sierhuor Christin ma
dur/ skicka sier til Christelegra Afe
loka/og Afgangs af Heimenum/ z hw
ast þar vel vid/ þui suo sem eirn verdur
fundenn/ so skal hann og dæmast/ á þeim
sijdasta Dooma Deige.

XXXIIII Cap.

Um Helvijte.

Er þar þa ecke Helvijte til?

NO þar sie Helvijte til/bevijs
ar fyrst heilog Skrift/bæde
j þui gamla z nya Testame
nte/ þut so seiger David um
þa Ogudlegu/ sem eru dauder/ Psalm.
49. Þeir skulu liggia sem adrer Sauder
j Helvijte/og Daudenn skal naga þa/ enn
þeir Riettlætu munu miog snarlega yf
er þeim Drottna/ þeirra Opstaake hlijt
ur ad þuerra/j Helvijte hliota þeir ad bl

ïſſa/ Og Chriſtur ſeiger/ Matt. 10. Ne
ædeſt þa ecke ſem Lijkamañ Deyda/ enn
kuña ecke ad deyda Sælena/ helldur ott
aſt þañ ſem kañ ad tortijna bæde Sælu
z Lijfe j Helvijte/ Item/ J þre ſijduſtu
Doms Atferd/ Matth. 25. Vijked fra
mier Bølvader j eilijfañ Elld/ ſem fyrer
bweñ er Fiandanum og hans Arum/
Og vm þañ rijka Sælgiæting leſum vær
Luc. 16. Ad hañ var lagdur j Helvijte/
J ſtorar Pijſler og Kualer. 2. Er
Samviſkuñar nøgun og ſturlan/ eitt
vijſt Kieñemerke og Teikn/ Helvijtis og
þeirra Ogudlegu tilkomande Fordæmin
gar/ þui ſo ſkrifar S. Paull Rom 2. Þe
irra Samviſka ſlalp ber þeim vitne/ og
Nuxaner/ ſem ſkulu æklaga edur affaka
þa j ſijnbyrdis/ a þeim Deige/ nær Gud
mun dæma Mañaña leynda Hlute/
epter mijnu Evangelio/ fyrer Jeſum
Chriſtum.

Huad er þa Helvijte?

Helvijte er ſlijkur Pijſlaſtadur/ j huør
ium bæde Diøflar og Ogudleger Meñ

F k ſkulu

skulus epter Guds Riettferdugum Doo me/ sokum þeirra Synda/ pijnast og plaagast/ bæde a Sælu og Lijkama/ vm alla Eilijfd.

Er þa Heluijte so stoor Pijna?

Ja/ so stoor Pijna og Pijst/ ad Mans Tunga kañ ei ad vtseigia þad/ Eñ H. Ritning heft þo j nockurn mata/ giefed þad ad skilia/ med nockrum sierlegū Or dum og Epterdæmum/ j þui ad Heluijte kallast eilijf Skom̃ og Smæn. Dan. 12. Eilijfur og oslockuanlegur Elldur Matt. 25. Odaudlegur Ormur. Mar. 9. Ytre Myrkur/ Hrygd og Hrædsla/ Breñesteins pyttur/ Apoc. 20. J huor ium vera skal Oop og Tañagnystran/ Mar. 9. Eilijf Pijna og Kuol. Slijkt meiga Meñ ecke j nockurn mata dæma/ af þeim sem kastader verda j Fangelse/ dæmder til Dauda/ og vtleidder til Aff tokustadarens/ edur og af þeim/ huorra Samviska er vppuoknud/ sem Cain/ Ju das og adrer slijker/ sem opt z tijdum ha sa teked sig sialþa af Dogum/ af An

ist

gift og Sorg/ helldur eñ þeir hafe vilt ad lifa j soddañ olydanlegre Pyſt og Pÿ nu/ Eñ þo ꝥ ſie allt ſamañ lÿted ad ack ta mote Helvÿtis Kuølū. Med fæū Or dū ad ſeigia/ Eckert mans Auga hefur nockurn Tÿma ſied/ eckert Eyra heyrt og ei helldur hefur ꝥ komed j nockurs Mans Hiarta/ huad mykel z hrædeleg Helvÿtis Kuøl og Pÿna vera mune.

Huør ſkal vera Fordæmdra Kløgun?

Þar hefur eirn ſkrifad/ Fordæmdra hr yggelega Kløgun med ſoddan Ordū/ ad Nafne Amandus Senits. O Eymd/ O Neyd/ O Helvÿte/ O Daude/ O Eymd an alls Enda/ O ad deya fyrer utan Dauda/ ad deya alla tÿma/ eñ deya þo alldrei/ O Adſkilnadur/ huad giører þu vondt. O Handañ Samanſlættur/ O Tañagnyſtur Oop og Greatur/ O eilÿf Jlbran og Hroop/ og þo verdur alldrei Bænheyrt/ vor Augu meiga alldrei ſiæ añad eñ Angiſt og Neyd/ vor Eyru me ga ecke heyra añad ecke Ach og Vei/ O þier Fiøll og Daler/ þui duelie þier ſuo

 leinge

leinge/ þui falle þier ecke nidur a oss / og hylied ost/ fyrer þessare Eymdarlegre a synd? O þetta og þeirrar fyrre Verall dar Nattalag/ þui ert þu so olijk/ O þu Lyst og Glede sem vier vorum i/ huorn nu hefur þu forblindad oss z suiked/ Ach og vei/ ad vier so erum skilder fra Gude/ fyrer vtan alla Von og Huggun/ Vier oskū einskis betra/ eñ þar være eirn Mil nusteirn/ suo breidur sem allt Jardrijke og suo stoor vmhuerfis/ ad hañ kynne alla Vegu ad snerta Himenenn/ Og þar villde koma eirn lijtell Fugl/ hu ort Hundradasta þusund Ar/ og burt taka af sama stora Fialle/ huort eitt siñ so myked sem eitt Mustars Korn er stort til þess sa litle Fugl kynne ad burt bera þ Steinfiall/ og vor Eymd og Pijna mä tte þa vm sijder enda hafa. Eckert mat te oss aumum Fordæmdum mötti kiæra ra vera eñ þ kañ þo ecke ad skie/ þ^v þ er þad þeirra Fordæmdu Eymd og Sorg arvijsa/ s̄ fylger epter þessa Heims Lyst og Glede/ O Eilijfd/ O Eilijfd/ Huort su leinge varer þu. Skal

Gudlegur Lærdomur.
Skal þa ecke vera Mismunur a Straffe
fra Fordæmdu j Helvijte?

Þo ad aller fr ȝ j Helvijte koma/ hlio te ad lijda hrædelegar Pijsler/ þa er þo mismunur þeirra Pijsla nockur/ so ad ei en pijneſt og plagaſt hardara eñ añar/ epter þui sem eirn hefur Syndgad meir eñ añar hier j Heime/ þut Christur sei ger/ Matt. 11. Eg seige þeir Corazin z Bethsaida/ ad þad skal vera lijdanlegra fyrer Tyro z Sydon a Deige Domsins eñ fyrer ydur/ Item/ Luc. 12. Lijdanleg ra skal vera fyrer Lande Sodoma a Doo madeige/ eñ fyrer Capernaum/ Og apt ur/ Sa Þienare sem veit Vilia sijns Herra/ og bio sig ei til/ giorde og ecke epter hans Vilia/ hañ mun lijda morg høgg Eñ sa hañ veit eige/ og giorer þad He gningar er verdt/ hñ mun miñe Hirting fa.

Hvörier munu verda j Helvijte?

Andskoteñ med sijnum Einglum/ ed ur fordæmdum Andum/ asamt øllum þm Syndurñ/ sem hafa burtdæed j van trw/ fyrer vtan Idran z Yferboot/ So ȝ

Fals Lærefedur/Guds Ords Forackţar ar/ Lausļætt Hoordoms Folk/ æſamt Hoorum og Skiækium/ Afgudadyrkar" Oriettſerduger Dryckiurwt" Epicuræi og adrer ſlijker Oguðleger og Vantrw ader/ Þui Christur giefur til Kyñingar Ad hñ mune ſo ſialfur ſeigia a þeim ſi Daſta Deige/ Matt.25. Fared fra mier Bølvader j eilijfañ Elld/ ſm̃ fyrerbweñ er Dieflenum og hans Arum/ Item/ Mar.16. Huør ſem ecke trwer/ hñ ſkal fordæmaſt/ og Pæll ſeiger/ 1. Cor 6. Lated eige Villa ydur/ Huørke Frillu lijfes Meñ/ nie Afgudadyrkarar/ eige Hoorkallar nie Blootsmeñ Skwrgoda eige helldur þeir ſem Skøm̃ drija med Kallmøñum/ ecke Þiofar nie Agiarner ecke Ofdryckiumeñ/ eige Hneyxlarar nie Ræningiar/munu erfa Guds Rijke/Og Johañes ſeiger/Apoc.21. Vantrwader og vidurſtyggelegtr Mañdræparar/Fr illulijfesmeñ og Galldrafolk/ Afguda dyrkarar z aller Lygar"/þeirra Hlutſki pte ſkal vera j Dykenu/ ſem logar med

Elldt

Ellde z Breñesteine/ huørt ad er sa að ar Daude.

Huar er Heluijte?

Ad þar sie til Heluijte/ j hvørt Dioful lu og þeir Fordæmdu skulu lijda/ eilijsa z oseigianlega Kusl/ Pijnu z Pijsl/ þ er ædur noog beuijsad af heilagre Skript eñ huar edur j huørium stad þad skal vera/ þad hafa huørke Spámeñ/ Christur nie Postularner openberad oss/ sem vier og ecke helldur høfum sierlega Naudsyn ad vita slijkt/ eñ þar skal oss meire Magt aliggia/ ad vier huxum þar vm/ huørneñ vier mættum vmflyia Helvijt is Straff/ eñ ad vita edur Ransaka/ huar sa stadur er.

Huørneñ kuña Meñ ad vmflyia Helvijte og frelsast þar fra?

Fyrer sañа alvarlega z ævarande Idran/ nær Madur j Tijma medkieñer sijn ar Synder/ og lætur sier þar leidar vera af Hiarta/ trwer stadfastlega a Christum/ z nidurstie til Helvijtis/ Og til skyllldugs Þacklætis kostgiæfner/ ad ganga

j Endurnyungu Lijfsdagana/ Þar vm
talar Johañes Skijrare til Phariseara
og Saduceara so/ þier Nodrukyn/ huor
kiende ydur ad vmflyia okomna Reidek

XXXV Cap.
Vm þad eilijfa Lijf.

Huar med kantu ad bevijsa/ad þar sie ept er þetta tymanlega Lijf/eilijft Lijf/og þess meige vænta?

SYrst kan þad ad bevijsast/ af mañsins Skøpun/ huor ad var j Vpphafe af Guds sierdeilis Rade skapadur/ Gen. 1. Epter hans Odaudlegre Mynd og Lijkingu/ og hønum jnblæsen lifande Ond og sæl og hønum var hootad Dauda/ so fram arlega sem han Syndgade/ Gen. 2.
2. Þar næst eru margar herlegar Mæ lsgreiner/bæd j þui gamla z nya Testa mente/ sem liostlega vitna hier vm/ Da vid seiger Psalm. 22. Ydar Hiarta (þeir ra voludu og Fatæku) skal lifa ad eilijfu Og Dan. 12. Marger af þeim sem so

fa j Molldu Jardar/ skulu vppvakna su
mer til eilijfs Lijfs/ Matth. 25. Riett
later skulu jnganga j eilijft Lijf/ Item/
Joh. 10. Eg gief þeim eilijft Lijf/ Joh.
6. Þad er Hans Vilie s mig wtsende/
ad huor sem sier Soñen og a Hañ trwer
hafe eilijft Lijf/ Joh. 11. Eg er Vppri
sañ og Lijfed/ Huor sem trwer a mig/ þo
hañ deye/ þa skal hañ þo lifa/ Þar þyr
er ælyktum vier eirneñ vora Christelega
Trwar jatning/ med þessum Ordum/
Eg trwe eilijft Lijf/ Eñ sierdeilis Vitn
ar Christur vm þetta/ Matt. 22. Og
yfirvinnur Saducearana/ þar hañ seig
er/ Gud er Abrahams Isaacs z Jacobs
Gud/ so er Gud ecke daudra/ helldur lifa
endra Gud. 3. So meiga Meñ eirneñ
bevijsa þ mz/ Moses Enochs og Eliæ
dæmi/ 2. Reg. 2. s voru burtflutter med
Sal og Lijkama j Eilijft Lijf/ af huor
ium þeir tueir voru siener a Fiallenu/ vid
Herrans Christi Forklaran/ Matt. 17.
Christur hefur og sialfur þ sijna Himi
naför/ jngeinged j eilijft Lijf/ Joh. 20.

3. Ad ſijduſtu kuñū vier ad bevyſa þ/ aþ Guds æfvarande Sañletka og Riett læte/ huør j ſijnu Orde heþur tilſagt og lofad/ þeim goodu og trwudu/ øllu godu lijfe Fride og eilijfre Sæluhialp/ Eñ med þui meſtur Fiølde aþ þeim/ er ecke leinge j þeſſu Lijþe/ edur hafa nockra ſler lega glede hier/ þar ꝼ̃ mæ þar endelega vera añars eilijfs lijfs ad vænta/ j hus riu þeir ſkulu gleyma allre Sorg/ og øll Guds Fyrerheit ſkulu fullkomnaſt/ þui ſo ſkrifar S. Pæll/ 1. Teſſ. 1. Pad er ri ettvijſt hia Gude/ ad endurgiallda ydr ō Hørmung lijded/ huñld med oſſ/ þa Herr añ Jeſus openberaſt af Himnum/ Og Chriſtur ſeiger Matt. 5. Fagned og gl edieſt/ þui ydar Verdkaup er myked a Himnum/ Item/ Matt. 19. Huor ſem þorlætur Hws eda Bræedur/ edr Syſtur Fodur eda Modur/ Konu eda Børn/ eda Akra þyrer mijns Naþns ſaker/ ſa mū hundrad fallt j ſtadeñ taka/ og erþa ei lijfi Lyþ.

Hvad er þad eilijþa Lijþ?

So

So myked sem oss er j Guds Orde þar vm openberad/ þa er þesse same stadur þeirrar Sælu/ edur þeirra Hollds/ j hu oriu þr verda prýdder med eilýfre Him neskre Byrtu z Lioma/ z med H. Eing lum/ sia Gud Auglite til Auglitis/ og fullkomlega þeckia hañ/ og j Riettlæte Heilagleika/ z oseigianlegre Glede/ sku lu meñ med Gude vera/ sem vera mun allt j ollum/ lifa og rýkia ad eilýfu.

Skal þar vera stor Glede j þui eilýfa Lýfe?

Ja/ So stor/ ad ein Mañeskia j þessu Daudlegu Lýfe/ kañ huorke hana full komlega ad grýpa edr skilia/ eñ sýdur ha na ad vtskýra/ Og þo nockur kyñe hier ad hafa so stora Lyst/ j nockrum Vera lldlegum Hlutum/ so honum syneft þad være hans allra hædsta og stædsta Lýf z Glede/ ef hñ mætte fa þañ Hlut/ sem hañ hefur Lyst til/ So hefur þa eckert Auga sied/ og eckert Eyra heyrt/ og er ecke j nockurs Mans Hug og Hiarta ko med/ slýk Glede z Herlegheit/ sem Gud hefur

Hepur tilreidt þeim s hñ elſka/ 1. Cor. 2.
Hepur þa alldrei noꝛkur Mañ-ſkia ſmackad
eda bornumed þa Glede hier j Heime?

Meñ leſa vm þa þria Chriſti Læreſu
eina/ ſem voru Petur/ Jacob og Johañ
es/ ad þeir hape feinged Smeck þar af
ſo myked ſem þad kuñe ad ſkie/ j þeſſu Lij
fe/ þañ tijma þeir voru a Fiallenu z ſau
Moſen og Eliam j Chriſti Forklꝛran
þui þa ſau þeir ſo ſtoor Herlegheit/ ad
þeir forgleymdu Heimenum og ſialfum
ſier/ og ſijnu ollu/ z girntuſt ad vera þar
æfenlega med Chriſto Moſi og Elia/
So vard og Paulus Vppnumeñ/ j þañ
þridia Himen/ huar hñ heyrde oſeigian
leg Ord/ ſem hñ z ecke kuñe ad ſkripa/
2. Cor. 12.

Huar jñe er þa bolgeñ ſu eilijps Lijps Gle
de Dyrd og Herlegheit?

1. J fullkomlegre Guds Kyñingu z Pe
ckingu/ þui Chriſtur ſeiger/ Joh. 17.
Pad er þad eilijfa Lijf/ ad þeir þecke þig
alleinaſta ſañañ Gud/ og þañ þu ſendt
hefer Jeſum Chriſtum/ Og Pall ſeiger
1. Cor. 13. Vorer Vitsmuner eru Halp
verk

verk/ z vorar Spæsagner eru Nalfverk eñ nær þad algiorda kiemur/ þa liker þ sem Nalfverked er/ Item/ nu þecke eg nockurn Part/ eñ þa mun eg þeckia/ suo sem eg em þecktur. 2. Þar næst/ Ad Meñ skulu þa ecke sia Gud j Myrkre þ Speigel edr j nockre vppmæteketie Mynd og Negdan/ helldur skoda hañ/ Auglite til Auglitis/ so sem hañ er/ Þar vm skrifar Paulus/ 1. Cor. 13. Nu siaum vier j gegnum Speigel j einu myrkvu Orde eñ þa Auglite til Auglitis. So skulu all er frwader/ verda fullkomner a Sælu z Lÿkama/ Riettferduger/ Neilager/ frña der fra Daudanum/ Diøfle / Nelvijte Sorg og allre Olucku/ og verda lÿker giørder/ Christi forklærudum Lÿkama þui so skrifar Johañes/ 1. J. 3. Þier miñ ner elskuleger/ nu erum vier Guds born/ og þad er ecke eñ nu opinberad/ huad vi er verda munum/ eñ vier vitū þ/ þa hañ mun byrtast/ þad vier munum verda honum lÿker/ þui vier munum siæ hañ so sem hañ er/ og aptur/ Apoc. 21. Gud

mun

mun af þerra øll Tꜳr af þeirra Augum og Daudenn mun ei vera meir/ ei Harm ur nie Kueinan nie Hrygd/ þui hid fyrsta er þorgeinged. 4 Þar med skulu aller wt valder/ sem nockurn tijma hafa til vered og lifad/ og enn nu lifa/ edur kunna hier epter adkoma til Heimsins Enda/ huør annan þeckia. Þui Adam þeckte fyrer Falled/ ecke alleinasta øll Dyr/ helldur og so Evu/ Gen.2. Moysen og Elian þecktu Postularner a Fiallenu/ huøri þeir høfdu þo alldrei sied. Matt.17. Aþ þui ad aller Trwader skulu þeckia Gud fullkomlega/ og vera Limer a and legum Lijkama/ vera Guds Einglum lijker/ og aller hafa Lyst og Girnd ad sia þa gømlu heiløgu Fedur/ og Utval da/ sem voru j þui gamla Testamentenu So er þad ecke annad/ enn þeir verda jnn byrdis huør annan ad þeckia. 5. Er eilijft Lijf þar jnnefaled og þolged/ Ad þeir verda (sem Petrus seiger 1.Pet.1) vardveitter til so storrar Glede/ sem skal ve ra/ ecke alleinasta oþleckud/ þ er ad hun

kaſt ecke ad blandaſt med nockre Sorg/ helldur eirneſt Oſorgeingeleg/ ſem ſkal alldrei fa enda/ vm alla eilijfd/ og þo ſkal þeim þad alldrei leidaſt/ og þeir ſkulu alldrei ofmyked af þeirre Glede/ huort ann ars plagar almeñelega ad ſkie/ vm alla Glede og Velliſt hier j Heime.

Skulu aller Riettrwader hafa eina Glede edur jafna Dyrd j þui eilijfa Lijfe?

Eilijft Lijf ſkal ad vijſu almeñelega vera fyrer alla Sæluholpna/ fyrer vtan nockurt Fortak edur Greinarmun/ hu ort helldur þeir hafa vered Fatæker eda rijker/ mykels ackt ader edur lijtels hier j Heime/ Lijka ſem þar vard gieſeñ eirn Peningur/ huerium einum ſem erfida de j Vijngarde/ Matt. 20. Þui Gud mun vera allt j ollum/ og þr munu aller ſitia til Bords med Abra ham/ Iſaac og Jacob/ j Rijke Himnan na/ ſem Chriſtur ſeiger Matth. 8. Eñ jafnframt þeſſu er eingeñ Efe þar a/ ad þar mune verda nockur miſmunur Dy rdareñar j þui eilijfa Lijfe/ epter þui ſem

eirn hefur afiadhuort j peirre Christe
legu Kyrkiu/ edur j peirre Veralldlegu
Valldstiorn ervidad kostgiæfelegar eñ
añar/og trulegar/ z giort meira gagn/
synt pleyre Trwareñar Avexte/og brw
kad sijnar Gafur Gude til Dyrdar/ eñ
Mauunganum til gagns og gooda/ og li
ded meir eñ añar fyrer Christi z Evan
geli skulld/ lijka sem þar er z mismunur
a millum Einglaña a Himnum/ og a
millum Fordæmdra j Helvijtis Ellde/
1. Cor. 15. Þui so seiger eirneñ Prophet
eñ Daniel/ 12. Þeir s kieña odrum og
vnderuijsa/ munu skijna sem Geislar Hi
mens/og hiner sem vijsa morgum til Rj
ettlætesins/lijka sem Stiornur vm Allld
er og ad eilijfu/ Og Christur seiger Lue
14. Þad skal þier aptur giefast j Vpp
risu Riettlætra/ og j peirre Epterlijkin
gu/ vm þa tuo trwu Þienara sem vel hø
fdu fared med sijn Pund/seiger Herrañ/
Luc. 17. Ad eirn þeirra pieck Vallð yf
er fim/og añar yper tiju Stedum z Bo
rgum/ Og Paulus skrifar/ 1. Cor. 3. Nu
er

[illegible] mun sitt Verdkaup ødlast/ epter Erviðe/ Item/ Huor og eirn mun epter þui sem skied er fyrer Lijkaman ... er þui sem hañ hefur giort/ huert ... er helldur gott edur vondt.

Skulu þeir þa ecke af Aukund misuña huør ødrum sijn myklu Herlegheit?

Pad geingur vijst so til hier j Heime þessu Lijfe/ medañ Syndeñ byr eñ nu j Holldenu/ Eñ þegar Syndeñ verdur all þungis med Rootū vpprætt/ þurfa meñ ecke framar ad ottast slijka Ofundsyke/ edur Kyp/ þui eirn og sierhuor mun þa vel læta sier nægia/ z vera til Friðs med sijna eigeñ sælu og Herlegheit/ Og lijka sem þad geingur til hier j Heime/ vm þe ... flañ Dauðlega Lijkama/ ef einum Lim um verdur Sóme veittur/ þa samfagna honum aller hiner Limerner/ 1. Cor.12 So muñu mykla meir og framar/ aller Utvalder/ j þui okomna Lijfe/ glediast til samans/ þo ad eirn verde prijddur og skrijddur med meire Dyrd/ Heidre og Herlegheitum/ eñ anar.

Um Truarennar Articula

Huernen kan Madur þa af komast j eilijfa Lijf?

1. Fyrer Jesum Christum/ sem hef med sine fullkomlegre Hlijdne/ Sakl Pijnu og Dauda/ aftekad / forþienad og af Nad skeinkt oss þ eilijfa Lijf/ . . . Paulus seiger/ Rom. 6. Guds Gafa er eilijft Lijf/ j Christo Jesu vorū Herra/ þetta verdur oss framboded/ bored z af hent/ fyrer þad heilaga Evangelium z Sacramentin/ þui so skrifar Pall/ Rom. 1. Evangelium er Guds Kraptur til Saluhialpar/ ollum sem þui trwa/ Og 1. Pet. 3. Skijrnen gioerer oss Saluhol pna/ Og fyrer Trwna a Jesum Christ um/ fawum vier og odlunst allt þetta. Þar fyrer seiger Christur/ Joh. 3. Ad huor sem trwer a hann/ skule ecke fortap ast/ helldur hafa eilijft Lijf/ Item/ Marc. 16. Huor sem trwer z verdur skir dur/ hann skal holpen verda/ En huor sem ecke trwer/ skal fordamdur verda. So verdum vier þa fyrer Guds Almat te vardveitt' j trwnne til Saluhialparen

ar Þui so skrifar Petur 1. Cap. 1. Hier verded vardveitter fyrer Guds Magt/ fyrer Truna til Saaluhialpar/ þeirrar sem tilreidd er/ þad hun opinber verde a sijdustu Tijmum. Hier til hialpe oss ollum nædarsamlega/ Jesus Christus sem al[...]eina hefur oss þad allt samann vt vegad z afrekad/ hønum sie Lof z Þacfargiørd/ med Fodurnum og heilogum Anda/ vm alla Eilijfd/ Amen.

Psalm. 115.

Ecke oss Drottinn/ Ecke oss/ Helldur giefþu þijnu Nafne Dyrdena / fyrer þijna Myskunseme/ z fyrer þinn Sannleika.

Nockrar Maalsgreiner heilagrar Ritningar/ sem aafysa oss/ ad vier skulum kostgiæfelega lesa j henne.

Deut. 6.

Þesse Ord/ sem eg byd þier j Dag/ skulu vera a þijnu Hiarta/ og þu skallt Brijna þaug fyrer þijnum Bornum/ og tala vm þaug nær þu situr j þijnu Huse/

og :nar þu geingur a Veige/ og nar þu leggur þig nidur/ edur stendur vpp/ Og þu skallt binda þaug til eins Merkis a þijna Hond/ og þaug skulu vera þier til Teikns millum þiña Augna/ og þu ska llt skrifa þaug a Dyratrie þijns Hwss/ og a þijn Port.

Psalm. 1.

Sæll er sa Madur/ huørs Lyst ing er j Løgmaale Drottins/ og grundar hans Lø gmaal Dag og Noott.

Psalm. 119.

Eg hefe Lyst til þiña Vitnisburda/ þeir eru mijner Raadgiafar.

Psalm. 119.

Hefde þitt Løgmaal ecke vered mijn stoor Lyst/ þa hefde eg fyrerfarest j min ne Eymd.

Psalm. 119.

Þitt Ord er Lampe miña Foota/ [illegible] Lioos a mijnum Vegum.

Joh. 5.

Þier ransaked Ritningarnar/ þui þier meined ad þier hafed þad Eilijfa L[illegible]

j þe[illegible]

j þeim/og þær eru sem vitna um mig.

2. Pet. 1. Cap.

Vier høfum næsta stadfast Spmdoo ms Ord/ og þier giøred vel/ ad þier giefed Gaum ad þui/ lijka sem ad þui Liose sem skijn j Myrkuum stad/ þangad til Daguriñ upplijser/ og Morgunstiarnañ uppreñur/ j ydar Hiørtum. Dyrd sie Gude j Hædum/ Fridur a Jørdu/ og Mønnum Good ur Vilie.

Ender Bookareñar.

Registur yppa allar þær Hofudgreiner/ sem wtlagdar eru wr þessare Book.

Fyrste Capitule.

Um

Tveir Ngiæter Psalmar/ ort

er af þeim Virduglega og Gud hrædda Kennemanne.

S. Jone Ara Syne.

Blessadrar Miñingar.

Ton/ Pa liñer hier mijn Lykamans vist.

HVenær sem þinn eg Heilsu brest/ og huvssu Daudans Skenke/ Ad eg sie þa vid bweñ best/ Blessadur Gud mier veite. Rædstafe Hwse og Hiarta mijn/ Herra Jesu snwe til þijn/ epter þi er Aund mijn leite.

Þegar Gude þocknadest þad/ þa var eg j Heim boreñ/ z þyrer Vatnsins Blessad bad/ til Barns hans sijdañ kioreñ/ Samarþe þui med sialþum Christ/ seig est eg/ z j Himnavist/ bweñ er mier best Foreñ.

Mustere Guds og Kyrkiu korn/ kalla eg sie mitt Hiarta/ Jorun Dagleg hun er su Forn/ sem j þui best kañ skarta/ sie eg j hønum/ og hañ j mier/ huor korn skila

skilia þad sameingt er/ mun Daudann mest til skorta.

Ad deya aller verdum vier/ vist er þad forn Smattmæle/ Daudeñ po Avising ur er/ fyrer allar Christnar Sæler/ mitt Hollo huster j Mollo og Sand/ mijn Sæl kiemur j Drottins Hand/ verdur ei Von ad Tæle.

A Gyska Deige aptur stæst/ Elskug ar þesser bræder/ sameingiast þa m3 all re Ast/ z Elsku ad nyu glader/ sem Br ode sijna Christur kiær/ keypta lætur sier vera nær/ og Eilijfar ødlast næder.

Þui skyllde mier nu þykia skær/ j þes su auma Lyffe/ þar bæde er Sorg og sij fellt Fær/ sitt klagar huør ædrijpe/ hell dur eñ þara j Fridar Rañ/ og Fognud Himna Eilijfañ/ þar linner Kusl og Kijpe.

Þar fyrer heilog Þreñing gior/ þier giedþelldañ miñ Vilia/ so jeg sie hveñ vid Burtfør/ Breste mijna virdst hilia/ Ad lifa og deya ef lijkar þier/ Lat þu huørtueggia þocknast mier/ vera og vid ad skilia.

 Gud

Gudsleggur ecke meira a mig/ eñ mitt Hiartaskañ bera/ hñ mun Sæla mÿn Hugga þig/ og hia þier j Neyd vera/ Glede og Fognud gieþur þier/ þa Glas ed Heims wtruñed er/ hia Christo þÿn um Herra/ A M E N.

Annar Psalmur.

Med Ton/ Giæskurÿkaste Græd.

Liwfe Jesu Lausnare miñ/ Lijttu til mÿn j sierhuort siñ med Myskunar Augum/ ſ þu til Peturs Postula le leist/ j Prestsins Sal/ sem þiell suo geist/ Hrygd bar j Hiartans Taugum/ Og þa/ Maria/ Magdalena þier nam Þie na/ z þerde Fætur/ med Tarum vokvar og kÿdum grætur.

Liwþlega sem þu leitst til hans/ med Lÿkn a Krosse Raningians/ þa jatade Synder sÿnar/ hañ girntest þÿna Giæs ku og Nad/ er giorder skilia vid þetta Lad/ tookst j Tialldbwder þÿnar/ Lyt hier

hier/lijkt vid mier/sem þessara þriggia/ þad vil eg þiggia/ þegar eg leita/ Ak Millde bid eg Myskun hella.

Gief þu Jesu Grædare miñ/ ad grat te eg sem Petur/ þiñ/ Lærefueinn/ lioos ar Synder/ med Magdalena Maria/ medkieñe þig/ og hiedan j fra/ elske þig allar Stunder/ sijdañ/ þad blijda/ j Pa radijs/ med Æru og Prijs/ þitt Andlit lijte/ sem Spillvirkeñ hlaut hiñ nyte/ AMEN.

Errata.

Edur þad sem pfer hefur fleft/ ad samañ lesa og Corrigera þessa Book/ vnder Pryckinguna. Og merker Stafroedop an epter/ sierhuort Ark j Bookiñe eñ Talañ j Vpphafe Lijnañã me rker Blad j huoriu Arke.

A

5. Leydardoma/ Les Leyndardoma.

B

5. Bardrum/ Les Brædrum.

C

2. Jomfuur/ les/ Jomfrwr.

Pre

D

2. Predikunum/les/Jardteiknum.

S

3. Ripbine/les Ripbeine.

4. Pardys/ les Paradys.

G

2. Mier/ les meir.

L

8. Nuttakade/ les Nuttakande.

M

3. Skylloe/ les/skyllde.

N

1. Bivoris/les/Bivortis.

2. Grudvollur/les Grundvollur.

3. Gus/les Guds.

P

4. Eilyka/les eilyka.

Q

5. Sopudur/ies/Sopnudur.

Nastyrkiu/les Naustyrkiu.

R

1. Prekikun/les Predikun.

2. Snu/les snue.

X

2. Chriskur/les Christur.

Y

3. Gioria/les giora.

staff

Stapp/ les Strapp.
skÿrkter/ les styrkter.

Z

4. Evngelÿ/ les Evangelÿ.

A a

heim/ les þeim.

Og hvad fleira hefur mätt yfer sinast
j Þryckingunne/ Bidium vier gooda
Menn sialfa ad lagfæra/ og le
sa j Mäled.

